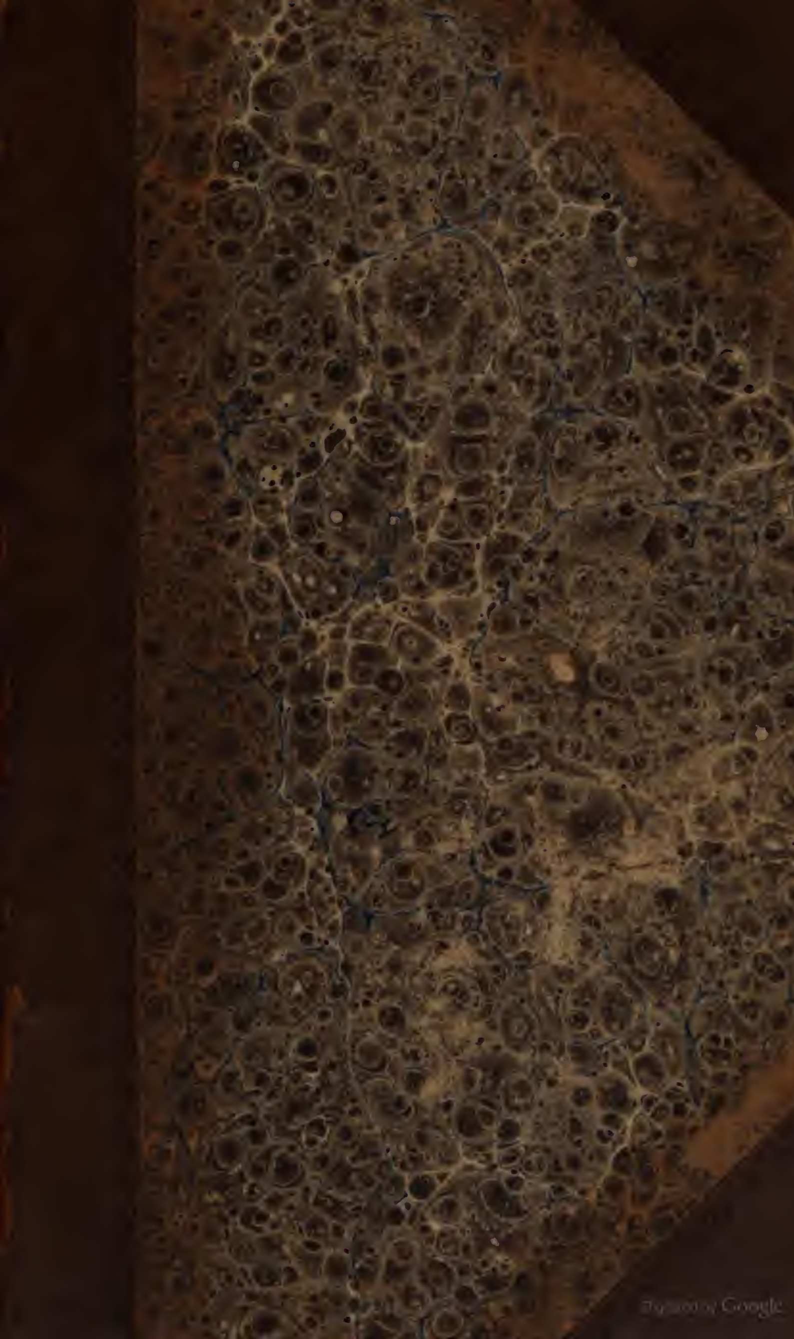
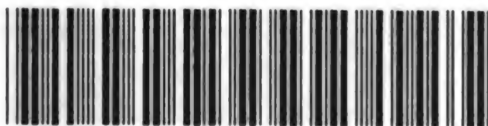
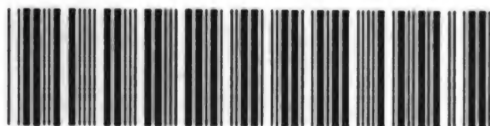

EUTROPII
HISTORIAE ROMANAE
BREVIARIUM,

AB URBE CONDITA

USQUE AD VALENTINIANUM ET VALENTEM AUGUSTOS:

NECNON

SEXTI AURELII VICTORIS

DE

VIRIS ILLUSTRIBUS LIBER.

QUIBUS ADJICITUR

VOCABULARIUM LOCUPLETISSIMUM.

EDINBURGI:
VENEUNT APUD STIRLING & KENNEY,
ET WHITTAKER ET SOCIOS, LONDINI.
MDCCCXXX.
[*Entered in Stationers' Hall.*]

Excudebat DUNCANUS STEVENSON,
Academiæ Edinensis Typographus.

TANAQUILLI FABRI

NOTULÆ.

Eutropii libellum describi curavi, quo faciliùs tenella puerorum aetas historiae elementa maturè cognosceret.

Saluberrimum enim et perquàm planè necessarium est, ut pueri et dies et noctes in animo habeant Urbis Romanae delineationem.

De Eutropii aetate pauca dicam. Julianus Imperator, Galli Caesaris frater, ex Parthicâ expeditione victor rediens, periit anno Christi trecentesimo sexagesimo quinto. At illi expeditioni interfuit Eutropius; ait enim sub finem libri decimi; "Hinc Julianus rerum potitus est, ingentique apparatu Parthis intulit bellum: cui expeditioni ego quoque interfui." *Aetas etiam hinc facilè appareat, quòd libellum suum ad Valentem Imperatorem miserit, ut ex epistolâ constat. Eutropium Graecè vertit Paeanius, homo non satis doctus in Latinis. Capito, genere Lycius, hunc scriptorem etiam Graecè verterat; sed ex illo opere nihil hodiè superest. Multa denique ex Eutropio et scripta sua transtulerat Johannes Antiochenus: sed an ex Latino Eutropii exemplari, aut ex Graecâ Capitonis conversione hausta illa sint, non liquet.*

DOMINO

VALENTI

GOTHICO,

MAXIMO, PERPETUO,

AUGUSTO.

Res Romanas, ex voluntate Mansuetudinis tuae, ab urbe conditâ ad nostram memoriam, quae in negotiis, vel bellicis vel civilibus, eminebant, per ordinem temporum brevi narratione collegi, strictim additis etiam iis, quae in Principum vitis egregia exstiterunt; ut Tranquillitatis tuae possit mens divina laetari, priùs se illustrium virorum facta in administrando imperio sequutam, quàm cognosceret lectione.

INDEX CAPITUM.

I. EUTROPII.

II. AUR. VICTORIS.

INDEX CAPITUM.

EUTROPII

LIBER I.

Romae regnatum est per septem Reges.

ROMANUM imperium, quo neque ab exordio ullum ferè minus, neque incrementis toto orbe amplius humana potest memoria recordari, à ROMULO exordium habet; qui Vestalis virginis filius, et (quantum putatus est) Martis, cum Remo fratre, uno partu editus est. Is, cùm inter pastores latrocinaretur, octodecim annos natus, urbem exiguam in Palatino monte constituit, undecimo Calendas Maias, Olympiadis sextae anno tertio; post Trojae excidium, ut qui plurimum minimumque tradunt, trecentesimo nonagesimo quarto.

2. Conditâ civitate, quam ex nomine suo ROMAM vocavit, haec ferè egit. Multitudinem finitimorum in civitatem recepit: centum ex senioribus elegit, quorum consilio omnia ageret; quos Senatores nominavit propter senectutem. Tunc, cùm uxores ipse et populus non haberent, invitavit ad spectaculum ludorum vicinas urbi nationes, atque earum vir- 3.
gines rapuit. Commotis bellis propter rapta-

rum injuriam, Caeninenses vicit, Antemnates, 4.
Crustuminos, Sabinos, Fidenates, Vejentes, quae 7.
omnia oppida urbem cingunt. Et cùm, ortâ 29.
subitò tempestate, non comparuisset, anno regni
trigesimo septimo ad Deos transîsse creditus, consecratus est. Deinde Romae per quinos dies Se- 37.
natores imperaverunt; et, his regnantibus, annus unus completus est.

3. Postea Numa Pompilius rex creatus est; qui 38.
bellum nullum quidem gessit, sed non minùs civitati, quàm Romulus, profuit. Nam et leges Romanis, morésque constituit, qui consuetudine praeliorum jam latrones ac semibarbari putabantur. Annum descripsit in decem menses, priùs sine aliquâ computatione confusum: et infinita Romae sacra ac templa constituit. Morbo decessit quadragesimo tertio imperii anno.

4. Huic successit Tullus Hostilius. Hic bella 81.
reparavit, Albanos vicit, qui ab urbe Româ duodecimo milliario absunt. Vejentes et Fidenates, quorum alii sexto milliario absunt ab urbe Romanâ, alii octavo decimo, bello superavit: urbem ampliavit, adjecto Caelio monte. Cùm triginta duobus annis regnâsset, fulmine ictus, cum domo suâ arsit.

5. Post hunc Ancus Marcius, Numae ex filiâ 113.
nepos, suscepit imperium. Contra Latinos dimicavit: Aventinum montem civitati adjecit, et Ja-
niculum: Ostiam civitatem supra mare sexto 126.
decimo milliario ab urbe Româ condidit: vigesimo quarto anno imperii morbo periit.

6. Deinde regnum Priscus Tarquinius accepit. 137.
Hic numerum Senatorum duplicavit: Circum

Romae aedificavit: ludos Romanos instituit, qui ad
nostram memoriam permanent. Vicit idem etiam
Sabinos; et non parum agrorum, sublatum iisdem,
urbis Romae territorio adjunxit; primúsque trium-
phans urbem intravit: muros fecit, et cloacas: Ca-
pitolium inchoavit. Tricesimo octavo imperii 175.
anno per Anci filios occisus est, regis ejus, cui
ipse successerat.

7. Post hunc Servius Tullius suscepit imperium,
genitus ex nobili foeminâ, captivâ tamen, et ancillâ.
Hic quoque Sabinos subegit: montes tres, Quirina-
lem, Viminalem, Esquilinum, urbi adjunxit; fossas
circum murum duxit. Primus omnium Censum or-
dinavit, qui adhuc per orbem terrarum incognitus
erat. Sub eo Roma, omnibus in Censum dela- 187.
tis, habuit capitum octoginta quatuor millia
civium Romanorum, cum his, qui in agris erant.
Occisus est quadragesimo quinto imperii anno, sce-
lere generi sui Tarquinii Superbi, filii ejus regis, cui
ipse successerat; et filiae suae, quam Tarqui- 219.
nius habebat uxorem.

8. Lucius Tarquinius Superbus, septimus atque ul-
timus regum, Volscos, (quae gens ad Campaniam
euntibus non longè ab urbe est) vicit: Gabios civi-
tatem, et Suessam Pometiam subegit: cum Thuscis
pacem fecit; et templum Jovi in Capitolio 226.
aedificavit. Postea Ardeam oppugnans, in oc-
tavo decimo milliario ab urbe positam civitatem, im-
perium perdidit. Nam cùm filius ejus, et ipse Tar-
quinius junior, nobilissimi Collatini uxorem stuprâs-
set, eáque de injuriâ marito, et patri, et amicis, ques-
ta fuisset, in omnium conspectu se occîdit; propter

quam causam Brutus parens, et ipse Collatinus populum concitavit, et Tarquinio ademit imperium. Mox exercitus quoque eum, qui civitatem Ardeam cum ipso rege oppugnabat, reliquit; veniénsque ad urbem rex, portis clausis, exclusus est. Cúmque imperâsset annos viginti quinque, cum uxore et liberis suis fugit.

Ita Romae regnatum est per septem reges annis ducentis quadraginta tribus, cùm adhuc Roma, ubi plurimum, vix usque ad quintum decimum milliarium possideret.

Consules creantur.

9. Hinc Consules coepêre pro uno rege duo 244.
hâc causâ creari; ut, si unus malus esse voluisset, alter eum, habens potestatem similem, coërceret. Et placuit, ne imperium longiùs quàm annum haberent; ne per diuturnitatem potestatis insolentiores redderentur, sed civiles semper essent, qui se post annum scirent futuros esse privatos: fuerunt igitur anno primo, expulsis regibus, Consules Lucius Junius Brutus, qui maximè egerat, ut Tarquinius pelleretur, et Tarquinius Collatinus, maritus Lucretiae. Sed Tarquinio Collatino statim sublata dignitas est; placuerat enim, ne quisquam in urbe maneret, qui Tarquinius vocaretur. Ergo, accepto omni patrimonio suo, ex urbe migravit; et loco ipsius factus est Valerius Publicola Consul. Commovit tamen bellum urbi Romanae rex Tarquinius, qui fuerat expulsus, et, collectis undique multis gentibus, ut in regnum posset restitui, dimicavit.

10. In primâ pugnâ Brutus, et Aruns, Tarquinii filius, invicem se occiderunt. Romani tamen ex eâ pugnâ victores recesserunt. Brutum Romanae matronae defensorem pudicitiae suae, quasi communem patrem, per annum luxerunt. Valerius Publicola Spurium Lucretium Tricipitinum collegam sibi fecit, Lucretiae patrem; quo morbo mortuo, iterum Horatium Pulvillum collegam sibi sumpsit. Ita primus annus quinque Consules habuit; cùm Tarquinius Collatinus urbe cessisset propter nomen, Brutus praelio periisset, Sp. Lucretius morbo mortuus esset.

11. Secundo quoque anno, iterum Tarquinius, ut reciperetur in regnum, bellum Romanis intulit, auxilium ei ferente Porsenâ Thusciae rege, et Romam penè cepit. Verùm tum quoque victus est. Tertio anno post reges exactos, Tarquinius, cùm suscipi non posset in regnum, neque ei Porsena, qui pacem cum Romanis fecerat, auxilium praestaret, Tusculum se contulit, quae civitas non longè ab urbe est; atque ibi per quatuordecim annos privatus cum uxore persenuit. Quarto anno post reges exactos, cùm Sabini Romanis bellum intulissent, victi sunt; et de his est triumphatum.

Quinto anno, Lucius Valerius, ille Bruti Collega, et quartùm Consul, fataliter mortuus est, adeò pauper, ut, collatis à populo nummis, sumptum habuerit sepulturae, quem matronae, sicut Brutum, annum luxerunt.

Dictatores creantur.

12. Nono anno post reges exactos, cùm ge- 253.
ner Tarquinii, ad injuriam soceri vindicandam,

ingentem collegisset exercitum, nova Romae dignitas est creata, quae Dictatura appellatur, major quàm Consulatus. Eodem anno etiam Magister Equitum factus est, qui Dictatori obsequeretur. [Neque quidquam similius potest dici, quàm Dictatura 257.
antiqua huic imperii potestati, quam nunc Tranquillitas vestra habet: maximè cùm Augustus quoque Octavianus de quo postea dicemus, et ante eum Caius Caesar sub Dictaturae nomine atque honore regnaverint.] Dictator autem Romae primus fuit Lartius: Magister Equitum primus, Spurius Cassius.

Tribuni plebis creantur.

18. Sexto decimo anno post reges exactos, se- 259.
ditionem populus Romae fecit, tanquam à Senatu atque Consulibus premeretur. Tum et ipse sibi Tribunos plebis, quasi proprios judices et defensores creavit; per quos contra Senatum et Consules tutus esse posset.

14. Sequenti anno Volsci contra Romanos bellum reparaverunt: et victi acie, etiam Coriolos civitatem, quam habebant optimam, perdiderunt.

15. Octavo decimo anno postquam reges ejecti erant, expulsus ex urbe Quintius Marcius, dux Romanorum, qui Coriolos ceperat, Volscorum civitatem, ad ipsos Volscos contendit iratus, et auxilia contra Romanos accepit. Romanos saepe vicit: usque ad quintum milliarium urbis accessit, oppugnaturus etiam patriam suam: legatis, qui pacem petebant, repudiatis, nisi ad eum mater Veturia et uxor Volumnia ex urbe venissent: quarum fletu et depre-

catione superatus, removit exercitum: atque hic secundus post Tarquinium fuit, qui dux contra patriam suam esset.

16. Caesone Fabio, et Tito Virginio, (Coss.), 274.
Consulibus trecenti nobiles homines, qui ex Fabiâ familiâ erant, contra Vejentes bellum soli susceperunt, promittentes Senatui et Populo per se omne certamen implendum. Itaque profecti omnes nobiles, et qui singuli magnorum exercituum duces esse deberent, in praelio conciderunt. Unus omnino superfuit ex tantâ familiâ, qui propter aetatem puerilem duci non potuerat ad pugnam. Post haec Census in urbe habitus est, et inventa sunt civium capitum centum novendecim millia.

17. Sequenti anno, cùm in Algido monte, ab urbe duodecimo fermè milliario, Romanus obsideretur exercitus, Lucius Quintius Cincinnatus Dictator est factus: qui agrum quatuor jugerum possidens, manibus suis colebat. Is, cùm in opere et arans esset inventus, sudore deterso, togam Praetextam ac- 301.
cepit; et, caesis hostibus, liberavit exercitum.

Decemviri creantur.

18. Anno trecentesimo et altero ab urbe conditâ, imperium Consulare cessavit, et pro duobus Consulibus decem facti sunt, qui summam potestatem haberent, Decemviri nominati. Sed cùm primo anno benè egissent, secundo unus ex iis, Appius Claudius, Virginii cujusdam, qui honestis jam stipendiis contra Latinos in monte Algido militabat, filiam virginem corrumpere voluit; quam pater occidit, ne stuprum à Decemviro sustineret; et regressus ad mili-

tes, movit tumultum. Sublata est Decemviris potestas, ipsíque damnati sunt.

19. Anno trecentesimo decimo quinto ab urbe conditâ, Fidenates contra Romanos rebellaverunt. 315. Auxilium praestabant his Vejentes, et rex Vejentium Tolumnius: quae ambae civitates tam vicinae urbi sunt, ut Fidenae septimo, Vejentes octavo decimo milliario absint. Conjunxerunt se his et Volsci; sed M. Aemilio Dictatore, Lucio Quintio Cincinnato Magistro Equitum, victi, etiam regem perdiderunt: Fidenae captae, et excisae. Post viginti inde annos, Vejentani rebellaverunt. Dictator contra ipsos missus est Furius Camillus, qui primùm eos vicit acie; mox etiam civitatem diu obsidens cepit antiquissimam, Italiaeque ditissimam. Post eam, cepit et Faliscos non minùs nobilem civitatem. Sed commota est ei invidia, quasi praedam malè divisisset; damnatúsque ob eam causam, et expulsus civitate est.

20. Statim Galli Senones ad urbem venerunt; et victos Romanos undecimo milliario ab urbe Româ, apud flumen Alliam secuti, etiam urbem occupaverunt; neque defendi quidquam, nisi Capitolium, potuit: quod cùm diu obsedissent, et jam Romani fame laborarent, à Camillo, qui in vicinâ civitate exulabat, Gallis superventum est, gravissiméque victi sunt: postea tamen, accepto etiam auro, ne Capitolium obsiderent, recesserunt: sed secutus eos Camillus, ita cecîdit, ut et aurum, quod his datum fuerat, et omnia, quae ceperant, militaria signa, revocaret. Ita tertiùm triumphans urbem ingressus est, et appellatus Secundus Romulus, quasi et ipse patriae conditor.

LIBER SECUNDUS.

Tribuni militares creantur.

ANNO trecentesimo sexagesimo quinto ab urbe conditâ, post captam autem primo, dignitates mutatae sunt; et pro duobus Consulibus facti Tribuni Militares Consulari potestate. Hinc jam coepit Romana res crescere. Nam Camillus eo anno Volscorum civitatem, quae per septuaginta annos bellum gesserat, vicit, et Aequorum urbem, et Sutrinorum: atque omnes, deletis eorum exercitibus, occupavit. et tres simul triumphos egit.

2. Titus etiam Quintius Cincinnatus Praenestinos, qui usque ad urbis Romae portas bello venerant, prosecutus, ad flumen Alliam vicit; et civitates, quae sub ipsis agebant, Romanis adjunxit: ipsum Praeneste aggressus, in deditionem accepit: quae omnia ab eo gesta sunt viginti diebus, triumphúsque ipsi decretus.

3. Verùm dignitas Tribunorum Militarium non diu perseveravit. Nam post aliquantum nullos placuit fieri: et quadriennium ita in urbe fluxit, ut potestates ibi majores non essent. Resumpserunt tamen Tribuni Militares Consulari potestate iterum dignitatem, et triennio perseveraverunt. Rursus Consules facti.

4. Lucio Genucio, et Quinto Servilio, Consulibus, mortuus est Camillus: honor ei secundus post Romulum delatus est.

5. Titus Quintius Dictator adversus Gallos, qui
in Italiam venerant, missus est. Hi ab urbe quarto
milliario trans Anienem fluvium consederant. No-
bilissimus de Senatoribus Titus Manlius provocan-
tem Gallum ad singulare certamen congressus occî-
dit; et sublato torque aureo, collóque suo imposito,
in perpetuum Torquati sibi et posteris cognomen ac-
cepit. Galli fugati sunt: mox per Caium Sulpicium
Dictatorem etiam victi. Non multò pòst à 417.
Caio Marcio Thusci victi sunt: septem millia
captivorum ex his in triumphum ducti.

6. Census iterum habitus est. Et cùm Latini, qui à Romanis subacti erant, milites praestare nollent, ex Romanis tantùm tirones lecti sunt, factaeque legiones decem, qui modus sexaginta, vel ampliùs, armatorum millia efficiebat; parvis adhuc Romanis rebus, tanta tamen in re militari virtus erat. Quae cùm profectae essent adversus Gallos, duce Lucio Furio Camillo, quidam ex Gallis, unum è Romanis, qui esset optimus, provocavit. Tum se Marcus Valerius Tribunus Militum obtulit: et, cùm processisset armatus, corvus ei supra dextrum brachium sedit: mox commissâ adversus Gallum pugnâ, idem corvus alis et unguibus Galli oculos verberavit, ne rectùm posset aspicere; ita ut à Tribuno Valerio interfectus, non solùm victoriam ei, sed etiam nomen dederit. Nam postea idem Corvinus est dictus, ac, propter hoc meritum, annorum trium et viginti Consul est factus.

7. Latini, qui noluerant milites dare, hoc quoque à Romanis exigere coeperunt, ut unus Consul, ex eorum, alter, ex Romanorum populo crearetur.

Quod cùm esset negatum, bellum contra eos susceptum est, et ingenti pugnâ superati sunt: ac de his perdomitis triumphatum est. Statuae Consulibus ob meritum victoriae in Rostris positae sunt.

8. Jam Romani potentes esse coeperant; bellum enim in centesimo et tricesimo ferè milliario ab urbe apud Samnites gerebatur, qui medii sunt inter Picenum, Campaniam, et Apuliam. Lucius Papirius Cursor cum honore Dictatoris ad id bellum profectus est, qui, cùm Romam rediisset, Q. Fabio Maximo Magistro Equitum, quem apud exercitum reliquit, praecepit, ne se absente pugnaret. Ille, occasione repertâ, felicissimè dimicavit, et Samnites delevit; ob quam rem à Dictatore capitis damnatus, quòd se vetante pugnâsset, ingenti favore 434.
militum et populi liberatus est; tantâ Papirio seditione commotâ, ut penè ipse interficeretur.

9. Postea Samnites Romanos, Tito Veturio, et Spurio Posthumio, Consulibus, ingenti dedecore vicerunt, et sub jugum miserunt. Pax tamen à Senatu et populo soluta est, quae cum ipsis propter necessitatem facta fuerat. Postea Samnites victi sunt à L. Papirio Consule; septem millia eorum sub jugum missa. Papirius de Samnitibus triumphavit. Eo tempore Appius Claudius Censor aquam Claudiam induxit, et viam Appiam stravit. Samnites, reparato bello, Quintum Fabium Maximum vicerunt, tribus millibus occisis: postea cùm pater ejus Fabius Maximus legatus datus fuisset, et Samnites vicit, et plurima eorum oppida cepit. Deinde Publius Cornelius Rufinus, Manius Curius Dentatus, ambo Consules, contra Samnites missi, ingentibus praeliis eos

confecêre. Tum bellum cum Samnitibus per annos novem et quadraginta actum sustulerunt; neque ullus hostis fuit intra Italiam, qui Romanam virtutem magis fatigaverit.

10. Interjectis aliquot annis, iterum se Gallorum copiae, contra Romanos, Thuscis Samnitibúsque junxerunt: sed cùm Romam tenderent, à Cn. Cornelio Dolabellâ Consule deletae sunt.

11. Eodem tempore Tarentinis, qui jam in ultimâ Italiâ sunt, bellum indictum est; quia legatis Romanorum injuriam fecissent. Hi Pyrrhum, Epiri regem, contra Romanos in auxilium poposcerunt, qui ex genere Achillis originem trahebat: is mox ad Italiam venit, túmque primùm Romani cum transmarino hoste dimicaverunt. Missus est contra eum Consul P. Valerius Laevinus: qui, cùm exploratores Pyrrhi cepisset, jussit eos per castra duci, ostendíque omnem exercitum, túmque dimitti, ut renùnciarent Pyrrho quaecunque à Romanis agerentur. Commissâ mox pugnâ, cùm jam Pyrrhus fugeret, elephantorum auxilio vicit, quos incognitos Romani expaverunt: sed nox praelio finem dedit. Laevinus tamen per noctem fugit: Pyrrhus Romanos mille octingentos cepit, eósque summo honore tractavit: occisos sepelivit. Quos cùm adverso vulnere, et truci vultu, etiam mortuos jacere vidisset, tulisse ad coelum manus dicitur cum hâc voce: "Se totius orbis dominum esse potuisse, si tales sibi milites contigissent."

12. Postea Pyrrhus, junctis sibi Samnitibus, Lucanis, Brutiísque, Romam perrexit, omnia ferro igníque vastavit, Campaniam depopulatus est, atque

ad Praeneste venit, milliario ab urbe octavo decimo. Mox terrore exercitûs, qui eum cum Consule sequebatur, in Campaniam se recepit. Legati ad Pyrrhum de redimendis captivis missi, ab eo honorificè suscepti sunt; captivos sine pretio Romam misit. Unum ex legatis Romanorum Fabricium sic admiratus est, ut, cùm eum pauperem esse cognovisset, quartâ parte regni promissâ, sollicitare voluerit, ut ad se transiret: contemptúsque à Fabricio est. Quare, cùm Pyrrhus ingenti Romanorum admiratione teneretur, legatum misit, qui pacem aequis conditionibus peteret, praecipuum virum Cineam nomine; ita ut Pyrrhus partem Italiae, quam jam armis occupaverat, obtineret.

13. Pax displicuit; remandatúmque Pyrrho à Senatu est, eum cum Romanis, nisi ex Italiâ recessisset, pacem habere non posse. Tum Romani jusserunt captivos omnes, quos Pyrrhus reddiderat, infames haberi, qui se armis defendere potuissent; nec antè eos ad veterem statum reverti, quàm sibi notorum hostium occisorum spolia retulissent. Ita legatus Pyrrhi reversus est: à quo cùm quaereret Pyrrhus, "Qualem Romam comperisset," Cineas dixit, "Regum se patriam vidisse; scilicet tales illìc esse omnes, qualis unus Pyrrhus apud Epirum et reliquam Graeciam putaretur." Missi sunt contra Pyrrhum duces P. Sulpicius et Decius Mus Consules. Certamine commisso, Pyrrhus vulneratus est, elephanti interfecti, viginti millia caesa hostium; et ex Romanis tantùm quinque millia. Pyrrhus Tarentum fugatus.

14. Interjecto anno, contra Pyrrhum Fabricius est

missus, qui priùs inter legatos sollicitari non potuerat, quartâ parte regni promissâ. Tum, cùm vicina castra ipse et rex haberent, medicus Pyrrhi ad eum nocte venit, promittens veneno Pyrrhum occisurum, si sibi aliquid polliceretur; quem Fabricius vinctum reduci jussit ad dominum, Pyrrhóque dici, quae contra caput ejus medicus spopondisset. Tum rex, admirans eum, dixisse fertur: "Ille est Fabricius, qui difficiliùs ab honestate, quàm Sol à cursu suo averti potest." Tum rex in Siciliam profectus est. Fabricius, victis Samnitibus et Lucanis, triumphavit. Consules deinde, Manius Curius Dentatus, et Cornelius Lentulus adversùm Pyrrhum missi sunt, et Curius contra eum pugnavit: exercitum ejus cecîdit; ipsum Tarentum fugavit, castra cepit. Eâ die caesa sunt hostium viginti tria millia. Curius Dentatus in Consulatu triumphavit: primus Romam Elephantos quatuor duxit. Pyrrhus etiam à Tarento mox recessit, et apud Argos, Graeciae civitatem, occisus est. 477.

15. Caio Fabricio Luscino, C. Claudio Cinnâ, Consulibus, anno urbis conditae quadringentesimo sexagesimo primo, legati Alexandrini à Ptolemaeo missi Romam venêre, et à Romanis amicitiam, quam petierant, obtinuerunt.

16. Quintio Gulone, C. Fabio Pictore, Consulibus, Picentes bellum commovêre; et ab insequentibus Consulibus, Publ. Sempronio, Appio Claudio, victi sunt; et de his triumphatum est. Conditae à Romanis civitates, Ariminum in Galliâ, et Beneventum in Samnio.

17. Marco Attilio Regulo, Lucio Junio Libone

Consulibus, Salentinis in Apuliâ bellum indictum est; captíque sunt cum civitate simul Brundusini, et de his triumphatum est.

18. Anno quadringentesimo septuagesimo septimo, cùm jam clarum urbis Romae nomen esset, arma tamen extra Italiam mota non fuerant. Ut igitur cognosceretur, quae copiae Romanorum essent, census est habitus: tum inventa sunt civium capita bis centum nonaginta duo millia, trecenta et triginta tria, quanquam à conditâ urbe nunquam bella cessâssent. Et contra Afros bellum susceptum est primum, Appio Claudio, et Quinto Fulvio, Consulibus. In Siciliâ contra eos pugnatum est, et Appius Claudius de Afris et rege Siciliae Hierone triumphavit.

19. In sequente anno, Valerio Marco, et Octacilio, Consulibus, in Siciliâ à Romanis res magnae gestae sunt. Taurominitani, Catanenses, et praeterea quinquaginta civitates in fidem acceptae sunt. Tertio anno in Siciliâ contra Hieronem bellum paratum est. Is, cum omni nobilitate Syracusanorum, pacem à Romanis impetravit, dedítque argenti talenta ducenta. Afri in Siciliâ victi sunt, et de his secundò Romae triumphatum est.

20. Quinto anno belli Punici, quod contra Afros gerebatur, primùm Romani, C. Duilio, et Cn. Cornelio Asino, Consulibus, in mari dimicaverunt, paratis navibus rostratis, quas Liburnas vocant. Consul Cornelius fraude deceptus est. Duilius, commisso praelio, Carthaginiensium ducem vicit, 492.
triginta et unam naves cepit, quatuordecim mersit, octo millia hostium cepit, tria millia occîdit: neque ulla victoria Romanis gratior fuit, quòd invic-

ti terrâ jam etiam mari plurimùm possent. C. Aquilio Floro, L. Scipione, Consulibus, Scipio Corsicam et Sardiniam vastavit, multa millia inde captivorum abduxit, triumphum egit.

21. Lucio Manlio Volsone, M. Attilio Regulo, Consulibus, bellum in Africam translatum est contra Hamilcarem, Carthaginiensium ducem: in mari pugnatum, victúsque est. Nam perditis sexaginta quatuor navibus, retrò se recepit: Romani viginti duas amiserunt: sed cùm in Africam transiissent, primam Clypeam Africae civitatem in deditionem acceperunt. Consules usque ad Carthaginem processerunt; multísque vastatis oppidis, Manlius victor
Romam rediit, et viginti septem millia captivo- 496.
rum reduxit. Attilius Regulus in Africâ remansit. Is contra Afros aciem instruxit, contra tres Carthaginiensium duces dimicans, victor fuit: octodecim millia hostium cecîdit, quinque millia cum octo elephantibus cepit: septuaginta quatuor civitates in fidem accepit. Tum victi Carthaginienses pacem à Romanis petierunt: quam cùm Regulus nollet, nisi durissimis conditionibus, dare; Afri auxilium à Lacedaemoniis petierunt: et duce Xantippo, qui à Lacedaemoniis missus fuerat, Romanorum dux Regulus victus est ultimâ pernicie: nam duo millia hominum tantùm ex omni Romano exercitu remanserunt; quindecim millia cum imperatore Regulo capta sunt, triginta millia occisa, Regulus ipse in catenas conjectus.

22. M. Aemilio Paulo, Serv. Fulvio Nobiliore, Consulibus, ambo Consules Romani Africam profecti sunt; cum trecentarum navium classe Clypeam

petunt, et contra Carthaginienses venerunt. Primùm Afros navali certamine superant. Aemilius Consul centum et quatuor naves hostium demersit, triginta cum pugnatoribus cepit, quindecim millia hostium aut occîdit, aut cepit; militem suum ingenti praedâ ditavit: et subacta Africa tum fuisset, nisi tanta fames fuisset, ut diutiùs expectare exercitus non posset. Consules, cum victrici classe redeuntes, circa Siciliam naufragium passi sunt: et tanta tempestas fuit, ut ex quadringentis sexaginta quatuor navibus, octoginta servari vix potuerint; neque ullo tempore tanta maritima tempestas audita est. Romani tamen statim ducentas naves reparaverunt, neque in aliquo animus his infractus fuit.

23. Cnaeus Servilius Caepio, et C. Sempronius Blaesus, Consules, cum ducentis sexaginta navibus ad Africam profecti sunt, aliquot civitates ceperunt: praedam ingentem reducentes, naufragium passi sunt. Itaque cùm continuae calamitates Romanis displicerent, decrevit Senatus ut à maritimis praeliis discederetur, et tantùm sexaginta naves ad praesidium Italiae salvae essent.

24. Lucio Caecilio Metello, C. Furio Pacillo, Consulibus, Metellus in Siciliâ Afrorum ducem, cum centum triginta elephantis et magnis copiis venientem, superavit; viginti millia hostium cecîdit, sex et viginti elephantos cepit, reliquos errantes per 502.
Numidas, quos in auxilium habebat, collegit, et Romam deduxit ingenti pompâ, cùm centum triginta elephantorum numero omnia itinera compleret. Post haec mala Carthaginienses Regulum ducem, quem ceperant, petierunt, ut Romam proficisceretur, et

pacem à Romanis obtineret, ac permutationem captivorum faceret.

25. Ille Romam cùm venisset, inductus in Senatum, nihil quasi Romanus egit: dixítque, " Se ex illâ die, quâ in potestatem Afrorum venisset, Romanum esse desiisse." Itaque et uxorem à complexu removit, et Romanis suasit, ne pax cum Poenis fieret: " Illos enim, fractos tot casibus, spem nullam habere; se tanti non esse, ut tot millia captivorum propter unum se, et senem, et paucos, qui ex Romanis capti fuerant, redderentur:" itaque obtinuit. Nam Afros pacem petentes nullus admisit: ipse Carthaginem rediit; offerentibúsque Romanis, ut eum Romae tenerent, negavit se in eâ urbe mansurum, in quâ, postquam Afris serviêrat, dignitatem honesti civis habere non posset. Regressus igitur ad Africam, omnibus suppliciis extinctus est.

26. P. Claudio Pulchro, C. Junio, Consulibus, Claudius contra auspicia pugnavit, et à Carthaginiensibus victus est. Nam ex ducentis et viginti navibus, cum triginta fugit: nonaginta cum pugnatoribus captae sunt, demersae caeterae, viginti millia capta. Alius quoque Consul classem naufragio amisit, exercitum tamen salvum habuit; quia vicina littora erant.

27. Caio Luctatio Catulo, Aulo Posthumio Albino, Consulibus, anno belli Punici vicesimo tertio Catulo bellum contra Afros commissum est. Profectus est cum trecentis navibus in Siciliam. Afri contra ipsum quadringentas paraverunt. Luctatius Catulus navem aeger ascendit; vulneratus enim in pugnâ superiore fuerat. Contra Lilybaeum, civitatem

Siciliae, pugnatum est ingenti virtute Romanorum :
nam septuaginta tres Carthaginiensium naves captae
sunt, centum viginti quinque demersae ; triginta duo
millia hostium capta, tredecim occisa : infinitum au-
ri argentíque pondus in potestatem Romanorum re-
dactum. Ex classe Romanâ duodecim naves de-
mersae; pugnatum est VI Idus Martias. Statim
Carthaginienses pacem petierunt, tributáque iis pax.
Captivi Romanorum, qui tenebantur à Carthaginien-
sibus, redditi sunt. Etiam Carthaginienses pe- 311.
tierunt, ut redimi eos captivos liceret, quos ex
Afris Romani tenebant. Senatus jussit sine pretio
dari eos, qui in publicâ custodiâ essent; qui autem
à privatis tenerentur, ut, pretio dominis reddito,
Carthaginem redirent; atque id pretium ex fisco
magis, quàm à Carthaginiensibus solveretur.

28. Quintus Luctatius, Aulus Manlius, Consules creati, bellum Faliscis intulerunt; quae civitas Italiae opulenta quondam fuit; quod ambo Consules intra sex dies, quàm venerant, transegerunt, quindecim millibus hostium caesis, caeteris pace concessâ, agro tamen ex medietate sublato.

EUTROPII

LIBER III.

1. FINITO igitur Punico bello, quod per viginti duos annos contractum est. Romani, jam clarissi-

mâ gloriâ noti, legatos ad Ptolemaeum Aegypti regem miserunt, auxilia promittentes, quia rex Syriae Antiochus ei bellum intulerat. Ille gratias Romanis egit; auxilia non accepit: jam enim fuerat pugna transacta. Eodem tempore potentissimus rex Siciliae Hiero Romam venit ad ludos spectandos, et ducenta millia modiorum tritici populo dono dedit.

2. Lucio Cornelio Lentulo, Fulvio Flacco, Consulibus, quibus Hiero Romam venerat, etiam contra Ligures intra Italiam bellum gestum est, et de 515.
his triumphatum. Carthaginienses tum bella reparare tentabant, Sardinienses, qui ex conditione pacis Romanis parere debebant, ad rebellandum impellentes. Venit tamen legatio Carthaginiensium Romam, et pacem impetravit.

3. Tito Manlio Torquato, Caio Attilio Balbo, Consulibus, de Sardis triumphatum est; et, pace omnibus locis factâ, Romani nullum bellum habuerunt: quod his post Romam conditam semel tantùm, 517.
Numâ Pompilio regnante, contigerat.

4. Lucius Posthumius Albinus, Cnaeus Fulvius Centumalus, Consules, bellum contra Illyrios gesserunt; et, multis civitatibus captis, etiam reges in deditionem acceperunt. Tum primùm de 523.
Illyriis triumphatum est.

5. Lucio Aemilio, Consule, ingentes Gallorum copiae Alpes transierunt: sed pro Romanis tota Italia consensit; traditúmque est Fabio historico, qui ei bello interfuit, octingenta millia hominum parata ad id bellum fuisse: sed res per Consules tantùm prosperè gesta est: quadraginta millia hostium interfecta sunt, et triumphus Aemilio decretus.

6. Aliquot deinde annis pòst, contra Gallos intra Italiam pugnatum est; finitúmque est bellum, Marco Claudio Marcello, Cnaeo Cornelio Scipione, Consulibus. Tunc Marcellus cum parvâ manu equitum dimicavit, et regem Gallorum, Viridomarum nomine, manu suâ occîdit. Postea cum collegâ suo ingentes copias Gallorum peremit: Mediolanum expugnavit; grandem praedam Romam pertulit: ac triumphans Marcellus spolia Galli, stipiti imposita, humeris suis venit.

7. M. Minucio, P. Cornelio, Consulibus, Istris bellum illatum est, quia latrocinati naves Romanorum fuerant, quae frumenta exhibebant: perdomitíque sunt omnes. Eodem anno bellum Punicum secundum Romanis illatum est per Annibalem, Carthaginiensium ducem; qui Saguntum Hispaniae civitatem, Romanis amicam, oppugnare aggressus est, agens vicesimum aetatis annum, copiis congregatis centum quinquaginta millibus peditum, et viginti millibus equitum. Huic Romani per legatos denuntiaverunt, ut bello abstineret. Is legatos admittere noluit. Romani etiam Carthaginem miserunt, ut mandaretur Annibali, ne bellum contra socios populi Romani gereret; sed dura responsa à Carthaginiensibus reddita. Saguntini interea fame victi; captíque ab Annibale, ultimis poenis afficiuntur.

8. Tum Publius Cornelius Scipio cum exercitu in Hispaniam profectus est; Tiberius Sempronius 533.
in Siciliam: bellum Carthaginiensibus indictum est. Annibal, relicto in Hispaniâ fratre Asdrubale, Pyrenaeum transit: Alpes, adhuc in eâ parte invias, sibi patefecit. Traditur, ad Italiam, octoginta millia

peditum, et viginti millia equitum, septem et triginta elephantes adduxisse. Interea multi Ligures et Galli Annibali se junxerunt. Sempronius Gracchus, cognito ad Italiam Annibalis adventu, è Siciliâ exercitum Ariminum trajecit.

9. Publius Cornelius Scipio Annibali primus occurrit; commisso praelio, fugatis suis, ipse vulneratus in castra rediit. Sempronius Gracchus et ipse conflixit apud Trebiam amnem: is quoque vincitur. Annibali multi se in Italiâ dediderunt. Inde ad 535. Tusciam veniens Annibal, Flaminio Consuli occurrit: ipsum Flaminium interemit: Romanorum viginti quinque millia caesa sunt; caeteri diffugerunt. Missus adversus Annibalem postea à Romanis Quintus Fabius Maximus; is eum, differendo pugnam, ab impetu fregit: mox, inventâ occasione, vicit.

10. Quingentesimo et quadragesimo anno à conditâ urbe, Lucius Aemilius, P. Terentius Varro, contra Annibalem mittuntur, Fabióque succedunt: qui Fabius ambos Consules monuit, ut Annibalem, callidum et impatientem ducem, non aliter vincerent, quàm praelium differendo. Verùm cùm impatientiâ Varronis Consulis, contradicente Consule altero, apud vicum, qui Cannae appellatur, in Apuliâ pugnatum esset, ambo Consules ab Annibale vincuntur. In eâ pugnâ tria millia Afrorum pereunt; magna pars de exercitu Annibalis sauciatur: nullo tamen Punico bello Romani graviùs accepti sunt: periit enim in eo Aemilius Paulus Consul; Consulares et Praetorii viginti; Senatores capti aut occisi triginta; nobiliores viri trecenti; militum quadraginta millia; equitum tria millia et quingenti: in

quibus malis nemo tamen Romanorum pacis mentionem habere dignatus est. Servi, quod nunquam ante, manumissi, et milites facti sunt.

11. Post eam pugnam, multae Italiae civitates, quae Romanis paruerant, se ad Annibalem transtulerunt. Annibal Romanis obtulit, ut captivos redimerent: responsúmque est à Senatu, eos cives non esse necessarios, qui, cùm armati essent, capi potuissent. Ille omnes postea variis suppliciis interfecit, et tres modios aureorum annulorum Carthaginem misit, quos è manibus Equitum Romanorum, Senatorum, et militum detraxerat. Interea, in Hispaniâ, ubi frater Annibalis Asdrubal remanserat cum magno exercitu, ut eam totam Afris subigeret, à duobus Scipionibus Romanis ducibus vincitur: perditque in pugnâ triginta quinque millia hominum: ex his capiuntur decem millia; occiduntur viginti quinque. Mittuntur ei à Carthaginiensibus ad reparandas vires duodecim millia peditum, quatuor millia equitum, viginti elephanti.

12. Anno quarto postquam in Italiam Annibal venit, Marcus Claudius Marcellus Consul apud Nolam, civitatem Campaniae, contra Annibalem benè pugnavit. Annibal multas civitates Romanorum per Apuliam, Calabriam et Brutios occupavit: quo tempore etiam rex Macedoniae Philippus ad eum legatos misit, promittens auxilia contra Romanos, sub hâc conditione; ut, deletis Romanis, ipse quoque contra Graecos ab Annibale auxilia acciperet. Captis igitur legatis Philippi, et re cognitâ, Romani in Macedoniam Marcum Valerium Laevinum ire jusserunt;

in Sardiniam Titum Manlium Proconsulem: nam etiam ea, sollicitata ab Annibale, Romanos deseruerat.

13. Ita uno tempore quatuor locis pugnabatur: in Italiâ, contra Annibalem; in Hispaniâ, contra fratrem ejus Asdrubalem; in Macedoniâ, contra Philippum; in Sardiniâ, contra Sardos, et alterum Asdrubalem Carthaginiensem. Is à Tito Manlio proconsule, qui ad Sardiniam missus fuerat, vivus est captus; occisa cum eo duodecim millia, capti mille quingenti; et à Romanis Sardinia subacta. Manlius victor captivos et Asdrubalem Romam reportavit. Interea etiam Philippus à Laevino in Macedoniâ vincitur; et in Hispaniâ à Scipionibus Asdrubal, et Mago, tertius frater Annibalis.

14. Decimo anno postquam Annibal in Italiam venerat, P. Sulpicio, Cnaeo Fulvio, Consulibus, Annibal usque ad quartum milliarium urbis accessit; equites ejus usque ad portas; Consulum metu, cum exercitu venientium, Annibal ad Campaniam se recepit. In Hispaniâ à fratre Asdrubale ambo Scipiones, qui per multos annos victores fuerant, interficiuntur; exercitus tamen integer remansit; casu enim magis quàm virtute erant decepti: quo tempore etiam à Consule Marcello Siciliae magna pars capta est, quam tenere Afri coeperant; et ex nobilissimâ urbe Syracusanâ praeda ingens praelata est. Laevinus in Macedoniâ cum Philippo, et multis Graeciae populis, et rege Asiae Attalo, amicitiam fecit; et ad Siciliam profectus, Annonem, quendam Afrorum ducem, apud Agrigentum civitatem, cum ipso oppido cepit, eúmque Romam cum captivis nobilibus misit: quadraginta civitates in deditionem accepit, viginti

541.

sex expugnavit. Ita omni Siciliâ receptâ, Mace-
doniâ fractâ, cum ingenti gloriâ Romam regressus
est. Annibal in Italiâ, Cnaeum Fulvium Consulem
subitò aggressus, cum octo millibus hominum inter-
fecit.

15. Interea ad Hispanias, ubi (occisis duobus Sci-
pionibus) nullus Romanus dux erat, Publius Corne-
lius Scipio mittitur, filius Publii Scipionis, qui ibidem
bellum gesserat, annos natus quatuor et viginti; vir
Romanorum omnium et suâ aetate, et posteriori
tempore ferè primus. Is Carthaginem Hispaniae
capit; in quâ omne aurum et argentum, et belli ap-
paratum, Afri habebant: nobilissimos quoque obsi-
des, quos ab Hispanis acceperant: Magonem 543.
etiam fratrem Annibalis ibidem capit; quem
Romam cum aliis mittit. Romae ingens laetitia post
hunc nuntium fuit. Scipio Hispanorum obsides pa-
rentibus reddidit. Quâ re omnes ferè Hispani ad
eum uno animo transierunt. Pòstque Asdrubalem,
Annibalis fratrem, victum fugat, et praedam maxi-
mam capit.

16. Interea in Italiâ Consul Q. Fabius Maxi- 544.
mus Tarentum recepit; in quâ ingentes copiae
Annibalis erant: et ibi etiam ducem Annibalis Car-
thalonem occîdit: viginti quinque millia captivorum
vendidit: praedam militibus dispertivit, pecuniam ho-
minum venditorum ad fiscum retulit. Tum multae
civitates Romanorum, quae ad Annibalem transierant
priùs, rursus se Fabio Maximo reddiderunt. Inse-
quenti anno Scipio in Hispaniâ egregias res egit, et
per se, et per fratrem suum Lucium Scipionem: sep-
tuaginta civitates recepit. In Italiâ tamen malè pug-

natum est; nam Claudius Marcellus Consul ab Annibale occisus est.

17. Tertio anno postquam Scipio ad Hispaniam profectus fuerat, rursus res inclytas gerit; regem Hispaniarum, magno praelio victum, in amicitiam accepit, et primus omnium à victo obsides non poposcit.

18. Desperans Annibal Hispanias contra Scipionem diutiùs posse retineri, fratrem suum Asdrubalem ad Italiam cum omnibus copiis evocavit. Is veniens eodem itinere, quo etiam Annibal venerat, à Consulibus, Appio Claudio Nerone, et Marco Livio Salinatore, apud Senam, Piceni civitatem, in insidias compositas incidit: strenuè tamen pugnans occisus est: ingentes ejus copiae captae aut interfectae sunt: magnum pondus auri atque argenti Romam relatum. Post haec Annibal diffidere jam de belli coepit eventu; et Romanis ingens animus accessit. Itaque et ipsi evocaverunt ex Hispaniâ Publium Cornelium Scipionem. Is Romam cum ingenti gloriâ venit.

19. Quinto Caecilio, Lucio Valerio, Consulibus, omnes civitates, quae in Brutiis ab Annibale tenebantur, Romanis se tradiderunt.

20. Anno decimo quarto postquam in Italiam 548.
Annibal venerat, Scipio, qui multa benè in Hispaniâ egerat, Consul est factus, et in Africam missus: cui viro divinum quiddam inesse existimabatur: adeò ut putaretur etiam cum Numinibus habere sermonem. Is in Africâ contra Annonem ducem Afrorum pugnat, exercitum ejus interficit. Secundo praelio castra cepit, cum quatuor millibus et quingentis militibus: undecim millibus occisis. Sypha-

cem Numidiae regem, qui se Afris conjunxerat, capit, et castra ejus invadit. Syphax, cum nobilissimis Numidis, et infinitis spoliis, à Scipione Romam mittitur: quâ re auditâ, omnis ferè Italia Annibalem deserit; ipse à Carthaginiensibus in Africam redire jubetur, quam Scipio vastabat.

21. Ita anno septimo decimo ab Annibale Italia
liberata est, quam flens dicitur reliquisse. Le- 550.
gati Carthaginiensium pacem à Scipione petierunt: ab eo ad Senatum Romam missi sunt: quadraginta quinque dies his induciae datae sunt, quousque Romam ire et regredi possent: triginta millia pondo argenti ab his accepta sunt: Senatus ex arbitrio Scipionis pacem jussit cum Carthaginiensibus fieri. Scipio his conditionibus dedit, ne ampliùs quàm triginta naves haberent, quingenta millia pondo argenti darent, captivos et perfugas redderent.

22. Interim, Annibale veniente ad Africam, pax turbata est; multa hostilia ab Afris facta sunt: legati tamen eorum, ex urbe venientes, à Romanis capti sunt, et jubente Scipione dimissi. Annibal quoque, frequentibus praeliis victus à Scipione, petiit etiam ipse pacem. Cùm ventum esset ad colloquium, iisdem conditionibus data est, quibus priùs; addita quingentis millibus pondo argenti centum millia librarum, propter novam perfidiam. Carthaginiensibus conditiones displicuerunt, jusserúntque Annibalem pugnare. Infertur à Scipione, et Masinissâ, alio rege Numidarum, qui amicitiam cum Scipione fecerat, Carthagini bellum. Annibal tres exploratores ad Scipionis castra misit: quos captos Scipio circumduci per castra jussit, ostendíque eis totum ex-

ercitum; mox etiam prandium dari, dimittíque, ut renuntiarent Annibali, quae apud Romanos vidissent.

23. Interea praelium ab utroque duce instructum est, quale vix ullâ memoriâ fuit, quùm peritissimi viri copias suas ad bellum educerent. Scipio victor recedit, penè ipso Annibale capto; qui primùm cum multis equitibus, deinde cum viginti, postremò cum quatuor evasit. Inventa in castris Annibalis argenti pondo viginti millia, auri octingenta, caeterâ supellectili copiosâ. Post id certamen, pax cum
Carthaginiensibus facta est. Scipio Romam re- 551.
diit, et ingenti gloriâ triumphavit; atque Africanus ex eo appellari coeptus est. Finem accepit secundum Punicum bellum, post annum nonum decimum, quàm coeperat.

EUTROPII

LIBER IV.

1. Transacto Punico bello, secutum est Macedonicum contra Philippum regem.

2. Quingentesimo et quinquagesimo primo anno ab urbe conditâ, T. Quintius Flaminius adversus Philippum regem mittitur: res prosperè gessit: pax ei data est his legibus; ne Graeciae civitatibus, quas Romani contra eum defenderant, bellum inferret; ut captivos

et transfugas redderet; quinquaginta solùm naves haberet, reliquas Romanis redderet: per annos decem quaterna millia pondo argenti praestaret, et obsidem daret filium suum Demetrium. Titus Quintius etiam Lacedaemoniis intulit bellum; ducem eorum Nabidem vicit; et quibus voluit conditionibus, in fidem accepit: ingenti gloriâ duxit ante currum nobilissimos obsides, Demetrium, Philippi filium, et Armenem, Nabidis. 557.

3. Transacto bello Macedonico, secutum est Syriacum contra Antiochum regem, P. Cornelio Scipione, M. Acilio Glabrione, Consulibus. Huic Antiocho Annibal se junxerat; Carthaginem, patriam suam, ne Romanis traderetur, relinquens. M. Acilius Glabrio in Achaiâ pugnavit benè: castra regis Antiochi nocturnâ pugnâ capta sunt: ipse fugatur. Philippo, quia contra Antiochum Romanis auxilio fuisset, filius Demetrius redditus est.

4. L. Cornelio Scipione, C. Laelio, Consulibus, Scipio Africanus fratri suo L. Cornelio 561.
Scipioni Consuli legatus contra Antiochum profectus est. Annibal, qui cum Antiocho erat, navali praelio victus est. Ipse postea Antiochus circa Sipylum, et Magnesiam Asiae civitatem, à Consule Cornelio Scipione ingenti praelio fusus est. Auxilio fuit Romanis in eâ pugnâ Eumenes, Attali regis frater, qui Eumeniam in Phrygiâ condidit. Quinquaginta millia peditum, quatuor millia equitum eo certamine ex parte regis occisa sunt. Tum rex Antiochus pacem petit, quae iisdem conditionibus datur à Senatu, quanquam victo, quibus antè offerebatur; ut ex Europâ et Asiâ recederet, atque intra Taurum se con- 562.

tineret; decem millia talentorum, et viginti obsides praeberet; Annibalem concitatorem belli dederet. Eumeni regi donatae sunt omnes Asiae civitates, quas Antiochus bello perdiderat; et Rhodiis, qui auxilium Romanis contra regem Antiochum tulerant, multae urbes concessae sunt. Scipio Romam rediit; ingenti gloriâ triumphavit: nomen et ipse, ad imitationem fratris, Asiatici accepit, quia Asiam vicerat; sicuti frater ipsius, propter Africam domitam, Africanus appellabatur.

5. Spurio Posthumio Albino, Q. Marcio Philippo, Consulibus, M. Fulvius de Aetolis triumphavit. Annibal, qui victo Antiocho, ne Romanis traderetur, ad Prusiam, Bithyniae regem, fugerat, repetitus etiam ab eo est per Titum Quintium Flaminium; et, cùm tradendus esset Romanis, venenum bibit, et apud Libyssam, in finibus Nicomediensium, sepultus est.

6. Philippo rege Macedoniae mortuo, qui et adversum Romanos bellum gesserat, et postea Romanis contra Antiochum auxilium tulerat; filius ejus Perseus in Macedoniâ rebellavit, ingentibus copiis ad bellum paratis. Nam adjutores habebat Cotyn Thraciae regem, et Illyrici regem, Gentium nomine. 574. Romanis autem in auxilium erant Eumenes Asiae Rex, Ariarathes Cappadociae, Antiochus Syriae, Ptolemaeus Aegypti, Masinissa Numidiae. Prusias autem Rex Bithyniae, quanquam sororem Persei uxorem haberet, utrisque se aequum praebuit. Dux Romanorum P. Licinius Consul est à rege gravi praelio victus: neque tamen Romani, quanquam superati, regi petenti pacem praestare voluerunt, nisi his conditionibus, ut se et suos Senatui et populo Ro-

mano dederet. Mox missus contra eum Lucius
Aemilius Paulus Consul, et in Illyricum C. Ani- 584.
cius Praetor, contra Gentium. Sed Gentius, facilè uno praelio victus, mox se dedidit. Mater ejus, et uxor, et duo filii, frater quoque ejus, simul in potestatem Romanorum venerunt. Ita bello intra dies triginta perfecto, antè cognitum est Gentium victum, quàm coeptum bellum nunciaretur.

7. Cum Perseo autem Aemilius Paulus Consul tertio Nonas Septembris dimicavit, vicítque eum, viginti millibus peditum ejus occisis; equitatus cum rege fuit integer: Romanorum centum milites amissi sunt: urbes Macedoniae omnes, quas Rex tenuerat, Romanis se dediderunt: ipse Rex, cùm desereretur ab amicis, venit in Pauli potestatem: sed honorem ei Aemilius non quasi victo habuit: nam et volentem sibi ad pedes cadere non permisit, sed juxta se in sellâ collocavit. Macedonibus et Illyriis hae leges datae sunt; ut liberi essent, et dimidium eorum tributorum praestarent, quae regibus praestitissent; ut appareret, populum Romanum pro aequitate, magis quàm pro avaritiâ dimicare; atque in conventu infinitorum populorum Paulus haec pronunciavit, et legationes multarum gentium, quae ad eum venerant, magnificentissimo pavit convivio; dicens, "Ejusdem hominis esse debere, et bello vincere, et convivii apparatu elegantem esse."

8. Mox septuaginta civitates Epiri, quae rebellârant, cepit; praedam militibus distribuit: Romam cum ingenti pompâ rediit in nave Persei, quae inusitatae magnitudinis fuisse traditur, adeò ut sedecim ordines habuisse dicatur remorum. Triumphavit autem mag-

nificentissimè in curru aureo, cum duobus filiis utroque latere astantibus. Ducti sunt ante currum duo regis filii, et ipse Perseus, quadraginta quinque annos natus. Post eum etiam C. Anicius de Illyriis triumphavit: Gentius cum fratre et filiis ante currum ductus est. 586. Ad hoc spectaculum multarum gentium reges Romam venerunt: inter alios etiam venit Attalus atque Eumenes, Asiae reges, atque Prausias Bithyniae: magno honore accepti sunt, et permittente Senatu, dona quae attulerant, in Capitolio posuerunt. Prusias etiam filium suum Nicomedem Senatui commendavit.

9. Insequenti anno Lucius Memmius in Hispaniâ benè pugnavit. Marcellus postea Consul res ibidem prosperè gessit.

10. Tertium deinde bellum contra Carthaginem suscipitur, 602. sexcentesimo et altero anno ab urbe conditâ, L. Manlio Censorino, et Marco Manlio, Consulibus, anno quinquagesimo primo postquam secundum Punicum bellum transactum erat. Hi profecti Carthaginem oppugnaverunt. Contra eos Asdrubal, dux Carthaginiensium, dimicabat. Famea, dux alius, equitatui praeerat Carthaginiensium. Scipio tunc, Scipionis Africani nepos, Tribunus ibi militabat, cujus apud omnes ingens metus et reverentia erat. Nam et paratissimus ad dimicandum, et consultissimus habebatur. Itaque per eum multa prosperè gesta sunt: neque quidquam magis vel Asdrubal vel Famea vitabant, quàm contra eam Romanorum partem pugnam committere, ubi Scipio dimicabat.

11. Per idem tempus Masinissa, rex Numidarum,

per annos sexaginta ferè amicus populi Romani, anno vitae suae nonagesimo septimo mortuus est, quadraginta quatuor filiis relictis. Scipionem divisorem regni inter filios esse jussit.

12. Cùm igitur clarum Scipionis nomen esset, juvenis adhuc Consul est factus, et contra Carthaginem missus. Is eam cepit ac diruit: spolia ibi inventa, quae de variarum civitatum excidiis Carthago collegerat, et ornamenta urbium, civitatibus Siciliae, Italiae, et Africae reddidit, quae sua recognoscebant. Ita Carthago, septingentesimo anno postquam condita erat, deleta est. Scipio nomen, quod avus ejus acceperat, meruit; scilicet, ut propter virtutem etiam ipse Africanus Junior vocaretur. 606.

13. Interim in Macedoniâ quidam Pseudo-Philippus arma movit, et Romanum Praetorem, Publium Juvencium, contra se missum, ad internecionem vicit. Post eum Q. Caecilius Metellus dux à Romanis contra Pseudo-Philippum missus est, et viginti quinque millibus ex militibus ejus occisis, Macedoniam recepit. Ipsum etiam Pseudo-Philippum in potestatem suam redegit.

14. Corinthiis quoque bellum indictum est, nobilissimae Graeciae civitati, propter injuriam legatorum Romanorum. Hanc Mummius Consul cepit ac diruit. Tres igitur Romae simul celeberrimi triumphi fuerunt: Africani, ex Africâ; ante cujus currum ductus est Asdrubal: Metelli, ex Macedoniâ; cujus currum praecessit Andriscus, qui et Pseudo-Philippus dicitur: Mummii, ex Corintho; ante quem signa aenea, et pictae tabulae, et alia urbis clarissimae ornamenta praelata sunt.

15. Iterum in Macedoniâ Pseudo-Perseus, qui se Persei filium esse dicebat, collectis servis, rebellavit; et cùm septemdecim armatorum millia haberet, à Tremellio Quaestore superatus est. His diebus Androgynus Romae visus, jussu aruspicum, in mare mersus est.

16. Eodem tempore Metellus in Celtiberiâ apud Hispanos egregias res gessit. Successit ei Quintus Pompeius. Nec multò pòst Quintus quoque Caepio ad idem bellum missus, quod quidam Viriatus contra Romanos in Lusitaniâ gerebat. Quo metu Viriatus à suis interfectus est; cùm quatuordecim annos Hispanias adversum Romanos movisset. Pastor primò fuit; mox latronum dux: postremò tantos ad bellum populos concitavit, ut assertor contra Romanos Hispaniae putaretur; et cùm interfectores ejus praemium à Caepione Consule peterent, responsum est, "Nunquam Romanis placuisse, imperatorem à suis militibus interfici."

17. Quintus Pompeius deinde Consul à Numantinis, quae Hispaniae civitas fuit opulentissima, superatus, pacem ignobilem fecit. Post eum Caius Hostilius Mancinus Consul iterum cum Numantinis pacem fecit infamem, quam Populus et Senatus jussit infringi, atque ipsum Mancinum hostibus tradi: ut in illo, quem auctorem foederis habebant, injuriam soluti foederis vindicarent. Post tantam igitur ignominiam, quâ à Numantinis bis Romani exercitus fuerant subjugati, Publius Scipio Africanus secundùm Consul factus, et ad Numantiam missus est. Is primùm militem vitiosum et ignavum, exercendo magis quàm puniendo, sine aliquâ acerbitate correxit. Tum

multas Hispaniae civitates partim bello cepit, partim
in deditionem accepit. Postremò ipsam Numantiam,
diu obsessam, fame confecit, et à solo evertit: reli-
quam provinciam in fidem accepit.

18. Eo tempore Attalus rex Asiae, frater Eumenis,
mortuus est, haeredémque Populum Romanum reli-
quit. Ita imperio Romano per testamentum Asia
accessit.

19. Mox etiam Decimus Junius Brutus de Gallae-
cis et Lusitanis triumphavit magnâ gloriâ: et 614.
Publius Scipio Africanus de Numantinis secun-
dum triumphum egit, quarto decimo anno postquam
priorem de Africâ egerat.

20. Motum interim in Asiâ bellum est ab Aristo-
nico, Eumenis filio, qui ex concubinâ susceptus fuerat.
Is Eumenes frater Attali fuerat. Adversus eum
missus est P. Licinius Crassus: habuit infinita regum
auxilia: nam et Bithyniae rex Nicomedes Romanos
juvit, et Mithridates Ponticus; cum quo postea bel-
lum gravissimum fuit: et Ariarathes Cappadox, et
Pylaemenes Paphlagon. Victus est tamen Crassus,
et in praelio interfectus; caput ejus Aristonico ob-
latum est; corpus Smyrnae sepultum. Postea Per-
penna Consul Romanus, qui successor Crasso venie-
bat, auditâ belli fortunâ, ad Asiam celeravit; et acie
victum Aristonicum, apud Stratonicen civitatem, quò
fugerat, fame ad deditionem compulit. Aristo- 621
nicus jussu Senatûs Romae in carcere strangu-
latus; triumphari enim de eo non poterat, quia
Perpenna, apud Pergamum, rediens, diem obierat.

21. Lucio Caecilio Metello, et Tito Quintio Fla-
minio, Consulibus, Carthago in Africâ jussu Senatûs

reparata est, quae nunc manet; annis duobus et viginti, postquam à Scipione fuerat eveisa. Deducti eò sunt cives Romani.

22. Anno sexcentesimo vicesimo septimo ab urbe conditâ, Caius Cassius Longinus, et Sextus Domitius Calvinus, Consules, Gallis Transalpinis bellum intulerunt, et Arvernorum nobilissimae tum civitati, atque eorum regi Bituito: infinitámque multitudinem juxta Rhodanum fluvium interfecerunt. Praeda ex torquibus Gallorum ingens Romam perlata est: Bituitus se Domitio dedidit, atque ab eo Romam ductus est, magnâque gloriâ Consules ambo triumphârunt.

23. Marco Porcio Catone, et Quinto Marcio Rege, Consulibus, sexcentesimo trigesimo et tertio anno ab urbe conditâ, Narbona in Galliâ Colonia deducta est. Pòst à L. Metello et Quinto Mucio Scaevolâ Consulibus de Dalmatiâ triumphatum est.

24. Ab urbe conditâ anno sexcentesimo trigesimo quinto C. Cato Consul Scordiscis intulit bellum, ignominioséque pugnavit.

25. C. Caecilio Metello, et Cnaeo Carbone, Consulibus, quo Metelli fratres eodem die, alterum ex Thraciâ, alterum ex Sardiniâ, triumphum egerunt; nuntiatúmque Romae est, Cimbros è Galliâ in Italiam transisse.

26. P. Scipione Nasicâ, et L. Calpurnio Bestiâ, Consulibus, Jugurthae, Numidarum regi, 641. bellum illatum est, quòd Adherbalem et Hiempsalem, Micipsae filios, fratres suos, reges, et Populi Romani amicos, interemisset. Missus adversus eum Consul Calpurnius Bestia, corruptus regis pecuniâ, pacem cum eo flagitiosissimam fecit, quae à Senatu reproba-

ta est. Posteà contra eundem, insequenti anno, Spurius Albinus Posthumius profectus est. Is quoque, per fratrem, ignominiosè contra Numidas pugnavit.

27. Tertiò missus Quintus Caecilius Metellus Consul, exercitum ingenti severitate et moderatione correctum, cùm nihil in quenquam cruentum faceret, ad disciplinam Romanam reduxit. Jugurtham variis praeliis vicit: elephantos ejus occîdit, vel cepit. Et cùm jam bello finem impositurus esset, succes- 645.
sum est ei à C. Mario. Is Jugurtham, et Bocchum, Mauritaniae regem, qui auxilium Jugurthae ferre coeperat, pariter superavit. Aliquanta et ipse oppida Numidiae cepit, bellóque terminum posuit, capto Jugurthâ per Quaestorem suum Cornelium Syllam, ingentem virum; tradente Boccho Jugurtham, qui pro eo antè pugnaverat.

28. A Marco Junio Silano, collegâ Quinti Metelli, Cimbri in Galliâ, et à Minutio Rufo in Macedoniâ Scordisci et Triballi, et à Servilio Caepione in Hispaniâ Lusitani victi sunt; et duo triumphi de Jugurthâ, primus per Metellum, secundus per Marium, acti sunt. Ante currum tamen Marii Ju- 647.
gurtha cum duobus filiis ductus est catenatus, et mox jussu Consulis in carcere strangulatus.

EUTROPII

LIBER V.

1. Dum bellum in Numidiâ contra Jugurtham geritur, Romani Consules, Marcus Manilius, et Quintus Caepio, à Cimbris, et Teutonibus, et Tigurinis, et Ambronibus, quae erant Germanorum et Gallorum gentes, victi sunt juxta flumen Rhodanum; et ingenti internecione attriti, etiam castra sua, et magnam partem exercitûs perdiderunt. Timor Romae grandis fuit, quantus vix Annibalis tempore Punicis bellis, ne iterum Galli Romam venirent. Ergo Marius post victoriam Jugurthinam secundùm Consul est factus, bellúmque ei contra Cimbros et Teutones decretum est. Tertiò quoque ei et 648.
quartò delatus est Consulatus; quia bella cum Cimbris protrahebantur: sed in quarto Consulatu collegam habuit Quintum Luctatium Catulum. Cum Cimbris itaque conflixit, et duobus praeliis ducenta millia cepit, et ducem eorum Teutobodum, propter quod meritum, absens, quintùm Consul est factus.

2. Interea Cimbri et Teutones, quorum copia adhuc infinita erat, ad Italiam transierunt. Iterum à Caio Mario et Quinto Catulo contra eos dimicatum est: sed à Catuli parte feliciùs. Nam eo praelio, quod simul ambo gesserunt, centum quadraginta millia, aut in pugnâ, aut in fugâ, caesa sunt; et sexaginta millia capta. Romani milites ex utroque ex-

ercitu trecenti periêrunt. Tria et triginta signa Cimbris sublata sunt: ex his exercitus Marii duo reportavit; Catuli exercitus triginta et unum. Is belli finis fuit: triumphus utrique decretus est.

3. Sexto Julio Caesare, et L. Marcio Philippo, Consulibus, sexcentesimo quinquagesimo nono anno ab urbe conditâ, cùm propè alia omnia bella cessâssent, in Italiâ gravissimum bellum Picentes, Marsi, Pelignique moverunt: qui, cùm annis numerosis jam Populo Romano obedirent, tum libertatem sibi aequam asserere coeperunt. Perniciosum admodum hoc bellum fuit. P. Rutilius Consul in eo occisus est: Caepio nobilis juvenis, et Porcius Cato, alius Consul. Duces autem adversus Romanos Picentibus et Marsis fuerunt, Titus Vietius, Hierus Asinius, Titus Herennius, Aulus Cluentius. A Romanis benè contra eos pugnatum est à Caio Mario, qui sexies Consul fuerat, et à Cnaeo Pompeio; maximè tamen à Lucio Cornelio Syllâ, qui, inter alia facta egregia, ita Cluentium, hostium ducem, cum magnis copiis fudit, ut ex suis nec unum amitteret. Quadriennio, cum gravi tamen calamitate, hoc bellum tractum est. Quinto demum anno finem accepit per Lucium Cornelium Syllam Consulem, cùm antea in eodem bello ipse multa strenuè Praetor gessisset.

4. Anno urbis conditae sexcentesimo sexagesimo secundo primum Romae bellum civile C. Marius sexies Consul dedit. Nam cùm Sylla Consul contra Mithridatem gesturus bellum, qui Asiam et Achaiam occupaverat, mitteretur; ísque exercitum in Campaniâ paulisper teneret, ut belli Socialis, (de quo diximus) quod intra Italiam gestum fuerat, reli-

quiae tollerentur; Marius affectavit, ut ipse ad bellum Mithridaticum mitteretur. Quâ re Sylla commotus cum exercitu ad urbem venit. Illìc contra Marium et Sulpicium dimicavit, primus urbem Romam ingressus est; Sulpicium interfecit, Marium fugavit: atque ita Consulibus ordinatis in futurum annum, Cnaeo Octavio et L. Cornelio Cinnâ, ad Asiam profectus est.

5. Mithridates enim, qui Ponti rex erat, atque Armeniam Minorem, et totum Ponticum mare in circuitu cum Bosphoro tenebat, primò Nicomedem, amicum Populi Romani, Bithyniâ voluit expellere: Senatuíque mandavit, bellum se ei propter injurias, quas passus fuerat, illaturum. A senatu responsum est Mithridati, si id faceret, quòd et ipse bellum à Romanis pateretur. Quâ re iratus, Cappadociam statim occupavit, et ex eâ Ariobarzanem, regem et amicum Populi Romani, fugavit. Mox etiam Bithyniam invasit, et Paphlagoniam, pulsis ex eâ regibus, amicis Populi Romani, Pylaemene et Nicomede. Inde ad Ephesum contendit; et per omnem Asiam literas misit, ut, ubicumque inventi essent cives Romani, uno die occiderentur.

6. Interea etiam Athenae, civitas Achaiae ab Aristone Atheniensi Mithridati tradita est. Miserat enim jam ad Achaiam Mithridates Archelaum ducem suum, cum centum viginti millibus equitum ac peditum: per quem etiam reliqua Graecia occupata est. Sylla Archelaum apud Piraeum, non longè ab Athenis, obsedit, ipsámque urbem cepit. Postea commisso praelio contra Archelaum, ita eum vicit, ut ex centum viginti millibus vix decem superessent

Archelao, et ex Syllae exercitu quatuordecim tantùm homines interficerentur. Hâc pugnâ Mithridates cognitâ, septuaginta millia lectissima ex Asiâ Archelao misit, contra quem Sylla iterum commisit. Primo praelio viginti millia hostium interfecta sunt, filiúsque Archelai Diogenes: secundo omnes Mithridatis copiae extinctae sunt: Archelaus ipse triduo nudus in paludibus latuit. Hâc re cognitâ, Mithridates cum Syllâ de pace agere coepit.

7. Interim eo tempore Sylla etiam Dardanos Scordiscos, Dalmatas, et Moesos partim vicit, alios in fidem accepit. Sed cùm legati à rege Mithridate, qui pacem petebant, venissent, non aliter se daturum Sylla esse respondit, nisi rex, relictis his, quae occupaverat, ad regnum suum rediisset. Postea tamen ad colloquium ambo venerunt, pax inter eos ordinata est; ut Sylla ad bellum civile festinans, à tergo periculum non haberet. Nam cùm Sylla in Achaiâ atque Asiâ Mithridatem vicit, Marius, qui fugatus erat, et Cornelius Cinna, unus ex Consulibus, bellum in Italiâ reparârunt: et ingressi urbem Romam, nobilissimos ex Senatu et Consulares viros interfecerunt; multos proscripserunt: ipsius Syllae domo eversâ, filios et uxorem ad fugam compulerunt: universus reliquus Senatus, ex urbe fugiens, ad Syllam in Graeciam venit, orans, ut patriae subveniret. Ille in Italiam trajecit, bellum civile gesturus adversus Norbanum, et Scipionem, Consules; et primo praelio contra Norbanum dimicavit non longè à Capuâ: tum septem millia ejus cecîdit, sex millia cepit: centum viginti quatuor suorum amisit. Inde etiam ad Scipionem se convertit, et ante prae-

lium totum ejus exercitum sine sanguine in deditionem accepit.

8. Sed cùm Romae mutati Consules essent, et Marius, Marii filius, ac Papirius Carbo Consulatum accepissent, Sylla tamen contra Marium juniorem dimicavit; et, quindecim millibus ejus occisis, quadringentos de suis perdidit. Mox etiam et urbem ingressus est. Marium, Marii filium, Praeneste persequutus, obsedit, et ad mortem compulit. Rursus 670.
pugnam gravissimam habuit contra Lamponium et Carinatem duces partis Marianae, ad portam Collinam. Septuaginta novem millia hostium in eo praelio contra Syllam fuisse dicuntur: duodecim millia se Syllae dediderunt: caeteri in acie, in castris, in fugâ, insatiabili irâ victorum consumpti sunt. Cnaeus quoque Carbo, Consul alter, ab Arimino ad Siciliam fugit; et ibi per Cnaeum Pompeium interfectus est: quem adolescentem Sylla annos unum et viginti natum, cognitâ ejus industriâ, traditis ejus exercitibus praefecerat, ut secundus à Syllâ haberetur.

9. Occiso ergo Carbone, Pompeius Siciliam recepit. Transgressus inde ad Africam, Domitium, Marianae partis ducem, et Hiarbam, regem Mauritaniae, qui Domitio auxilium ferebat, occîdit. Post haec Sylla de Mithridate ingenti gloriâ triumphavit. Cnaeus etiam Pompeius, quod nulli Romanorum tributum erat, quartum et vicesimum annum agens, de Africâ triumphavit. Hunc finem habuerunt duo bella funestissima; Italicum, quod et Sociale dictum, et Civile: quae ambo tractata sunt per annos decem; consumpserunt ultra centum quadraginta millia hominum; viros Consulares viginti quatuor; Praetorios septem; Aedilitios sexaginta; Senatores ferè trecentos.

EUTROPII

LIBER VI.

1. MARCO Aemilio Lepido, Quinto Catulo, Consulibus, cùm Sylla Rempublicam composuisset, bella nova exarserunt: unum, in Hispaniâ; aliud, in Pamphyliâ et Ciliciâ; tertium, in Macedoniâ; quartum, in Dalmatiâ. Nam Sertorius, qui partium Marianarum fuerat, timens fortunam caeterorum, qui interempti erant, ad bellum commovit Hispanias. Missi sunt contra eum duces, Quintus Caecilius Metellus, filius ejus, qui Jugurtham regem vicit; et Lucius Domitius Praetor. A Sertorii duce Hirtuleio Domitius occisus est. Metellus vario successu contra Sertorium dimicavit. Postea cùm impar pugnae solus Metellus putaretur, Cnaeus Pompeius ad Hispanias missus est. Ita duobus ducibus adversis, Sertorius fortunâ variâ saepe pugnavit. Octavo demum anno à suis occisus est, et finis ei bello datus per Cnaeum Pompeium adolescentem, et Quintum Metellum Pium; atque omnes propè Hispaniae in ditionem Populi Romani redactae sunt.

2. Ad Macedoniam missus est Appius Claudius post Consulatum. Levia praelia habuit contra varias gentes, quae Rhodopam provinciam incolebant: atque ibi morbo mortuus est. Missus ei successor Cnaeus Scribonius Curio post Consulatum: is Dardanos vicit, usque ad Danubium penetravit, triumphúmque meruit, et intra triennium finem bello dedit.

3. Ad Ciliciam et Pamphyliam missus est P. Ser-

vilius ex Consule, vir strenuus. Is Ciliciam subegit, Lyciae urbes clarissimas oppugnavit, et cepit; in his Phaselidem, Olympum, Coricum Ciliciae. Isauros quoque aggressus, in deditionem redegit, atque intra triennium bello finem dedit. Primus omnium Romanorum in Tauro iter fecit. Revertens, triumphum accepit, et nomen Isaurici meruit.

4. Ad Illyricum missus est Cnaeus Cosconius Proconsul: multam partem Dalmatiae subegit, Salonas cepit; et, composito bello, Romam post biennium rediit.

5. Iisdem temporibus Consul Marcus Æmilius Lepidus, Catuli collega, bellum civile voluit commovere: intra unam tamen aestatem motus ejus oppressus est. Ita uno tempore multi simul triumphi fuerunt: Metelli, ex Hispaniâ; Pompeii, secundus ex Hispaniâ; Curionis, ex Macedoniâ; Servilii, ex Isauriâ.

6. Anno urbis conditae sexcentesimo septuagesimo sexto, L. Licinio Lucullo, et Marco Aurelio Cottâ, Consulibus, mortuus est Nicomedes rex Bithyniae, et per testamentum Populum Romanum fecit haeredem. Mithridates, pace ruptâ, Bithyniam et Asiam rursus voluit invadere. Adversus eum ambo Consules missi variam habuêre fortunam. Cotta apud Chalcedonem victus ab eo acie, etiam intra oppidum coactus est, et obsessus. Sed cùm se inde Mithridates Cyzicum transtulisset, ut, Cyzico capto, totam Asiam invaderet, Lucullus ei alter Consul occurrit; ac dum Mithridates in obsidione Cyzici commoraretur, ipse eum à tergo obsedit, fameque consumpsit, et multis praeliis vicit. Postremò Byzantium (quae nunc Constantinopolis est,) fugavit: navali quoque praelio duces ejus Lucullus oppressit. Ita unâ hyeme et aestate à Lucul-

lo ad centum ferè millia hominum ex parte regis extincta sunt.

7. Anno urbis Romae sexcentesimo septuagesimo octavo Macedoniam provinciam M. Licinius Lucullus accepit, consobrinus Luculli, qui contra Mithridatem bellum gerebat. Et in Italiâ novum bellum subitò commotum est. Octoginta enim et quatuor gladiatores, ducibus Spartaco, Chryso, et Oenomao, effracto Capuae ludo, effugerunt; et per Italiam vagantes, penè non levius bellum in eâ, quàm Annibal moverat, paraverunt: nam multis ducibus, et duobus simul Romanorum Consulibus victis, sexaginta ferè millium armatorum exercitum congregaverunt; victíque sunt in Apuliâ à M. Licinio Crasso Proconsule, et post multas calamitates Italiae, tertio anno bello huic finis imponitur.

8. Sexcentesimo octogesimo primo urbis conditae anno, P. Cornelio Lentulo, et Cnaeo Aufidio Oreste, Consulibus, duo tantùm gravia bella in Imperio Romano erant, Mithridaticum et Macedonicum. Haec duo Luculli agebant, L. Lucullus, et M. Lucullus. L. ergo Lucullus post pugnam Cyzicenam, quâ vicerat Mithridatem, et navalem, quâ duces ejus oppresserat, persecutus est eum: et receptâ Paphlagoniâ atque Bithyniâ, etiam regnum ejus invasit. Sinopen et Amisum, civitates Ponti nobilissimas, cepit: secundo praelio, apud Cabira civitatem, quò ingentes copias ex omni regno adduxerat Mithridates, cùm triginta millia lectissima regis à quinque Romanorum millibus vastata essent, Mithridates fugatus, et castra ejus direpta. Armenia quoque Minor, quam tenuerat, eidem sublata est. Susceptus tamen est Mithridates, post

fugam, à Tigrane Armeniae rege; qui tum ingenti gloriâ imperabat: Persas saepe vicerat, Mesopotamiam occupaverat, et Syriam, et Phoenices partem.

9. Ergo Lucullus, repetens hostem fugatum, etiam regnum Tigranis, qui Armeniis imperabat, ingressus est. Tigranocerta, civitatem Armeniae nobilissimam, cepit; ipsum regem, cum sexcentis millibus sagittatorum et armatorum venientem, octodecim millia militum habens, ita vicit, ut magnam partem Armeniorum deleverit. Inde Nisibin profectus, eam quoque civitatem cum regis fratre cepit. Sed hi, quos in Ponto Lucullus reliquerat cum exercitûs parte, ut regiones victas, etiam Romanos, tuerentur, negligenter se et avarè agentes, occasionem iterum Mithridati in Pontum irrumpendi dederunt, atque ita bellum renovatum est. Lucullo paranti, captâ Nisibi, contra Persas expeditionem, successor est missus.

10. Alter Lucullus, qui Macedoniam administrabat, Bessis Romanorum primus intulit bellum, atque eos ingenti praelio in Aemo monte superavit: oppidum Uscudamam, quod Bessi habitabant, eodem die, quo aggressus est, vicit: Cabylen cepit; usque ad Danubium penetravit. Inde multas super Pontum positas civitates aggressus est. Illìc Apolloniam evertit; Calatin, Parthenopolin, Tomos, Istrum, Byziam omnem cepit; belloque confecto, Romam rediit: ambo tamen triumphaverunt; Lucullus, qui contra Mithridatem pugnaverat, majori gloriâ, cùm tantorum regnorum victor rediisset.

11. Confecto bello Macedonico, manente Mithridatico, quod, recedente Lucullo, rex collectis 684.
auxiliis reparaverat, bellum Creticum ortum est:

ad id missus Caecilius Metellus, ingentibus praeliis intra triennium omnem provinciam cepit, appellatúsque est Creticus; atque ex insulâ triumphavit. Quo tempore Lybia quoque Romano Imperio per testamentum Apionis, qui rex ejus fuerat, accessit; in quâ inclytae civitates erant Berenice, Ptolemais et Cyrene.

12. Dum haec geruntur, piratae omnia maria infestabant; ita ut navigatio Romanis, toto orbe victoribus, sola tuta non esset. Quare id bellum Cnaeo Pompeio decretum est; quod intra paucos menses ingenti felicitate et celeritate confecit. Mox ei delatum bellum etiam contra regem Mithridatem, et Tigranem: quo suscepto, Mithridatem, in Armeniâ Minore, nocturno praelio vicit, castra diripuit; quadraginta millibus ejus occisis, viginti tantùm de exercitu suo perdidit, et duos Centuriones. Mithridates cum uxore fugit, et duobus comitibus: neque multò pòst, cùm in suos saeviret, Pharnacis filii sui seditione apud milites, ad mortem coactus, venenum hausit. Hunc finem habuit Mithridates: periit autem apud Bosphorum, vir ingentis industriae consiliíque. Regnavit annos sexaginta; vixit septuaginta duos; contra Romanos bellum habuit annos quadraginta.

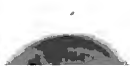
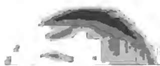
13. Tigrani deinde Pompeius bellum intulit; ille se ei dedidit, in castra Pompeii sexto decimo milliario ab Artaxatâ venit; ac diadema suum, cùm procubuisset ad genua Pompeii, in manibus ejus collocavit: quod ei Pompeius reposuit, honorificéque eum habitum, regni tamen parte mulctavit, et grandi pecuniâ: adempta est ei Syria, Phoenice, Sophene: sex millia praeterea talentorum argenti, quae Populo

Romano daret, quia bellum sine causâ Romanis commovisset.

14. Pompeius mox etiam Albanis bellum intulit, et eorum regem Orodem ter vicit: postremò per epistolas et munera rogatus, veniam ei ac pacem dedit. Iberiae quoque regem Arthacem vicit acie, et in deditionem accepit. Armeniam Minorem Deiotaro Galatiae regi donavit, quia socius belli Mithridatici fuerat. Attalo et Philaemeni Paphlagoniam reddidit, Aristarchum Colchis regem imposuit. Mox Ituraeos et Arabes vicit: et cùm venisset in Syriam, Seleuciam, vicinam Antiochiae civitatem, libertate donavit, eò quòd regem Tigranem non recepisset. Antiochensibus obsides reddidit, aliquantum agrorum Daphnensibus dedit, quò lucus ibi spatiosior fieret; delectatus amoenitate loci, et aquarum abundantiâ. 689. Inde ad Judaeam transgressus, Hierosolymam, caput gentis, tertio mense cepit; duodecim millibus Judaeorum occisis, caeteris in fidem acceptis. His gestis, in Asiam se recepit, et finem antiquissimo bello dedit.

15. Marco Tullio Cicerone, Caio Antonio, Consulibus, anno ab urbe conditâ sexcentesimo octogesimo nono Lucius Sergius Catilina, nobilissimi generis vir, sed ingenii pravissimi, ad delendam patriam conjuravit, cum quibusdam claris quidem, sed audacibus, viris. A Cicerone urbe expulsus est: socii ejus deprehensi, in carcere strangulati sunt. Ab Antonio altero Consule Catilina ipse in praelio victus est, et interfectus.

16. Sexcentesimo nonagesimo anno ab urbe conditâ, D. Junio Silano, et L. Muraenâ, Consulibus

Metellus de Cretâ triumphavit; Pompeius de bello Piratico et Mithridatico. Nulla unquam triumphi pompa similis fuit: ducti sunt ante ejus currum filius Mithridatis, filius Tigranis, Aristobulus rex Judaeorum: praelata ingens pecunia, auri atque argenti infinitum pondus. Hoc tempore nullum per orbem terrarum grave bellum erat.

17. Anno urbis conditae sexcentesimo nonagesimo tertio Caius Julius Caesar, qui postea imperavit, cum L. Bibulo Consul est factus; decreta ei Gallia et Illyricum cum legionibus decem. Is primò vicit Helvetios, qui nunc Sequani appellantur; deinde vincendo per bella gravissima, usque ad Oceanum Britannicum processit. Domuit autem annis ferè novem omnem Galliam, quae inter Alpes, flumen Rhodanum, Rhenum, et Oceanum est, et circuitu patet ad bis tricies centena millia passuum. Britannis mox bellum intulit, quibus, ante eum, ne nomen quidem Romanorum cognitum erat; et eos quoque victos, obsidibus acceptis, stipendiarios fecit. Galliae autem tributi nomine annuum imperavit sestertium quadringenties; Germanosque trans Rhenum aggressus, immanissimis praeliis vicit. Inter tot successus ter malè pugnavit: apud Arvernos semel praesens, et absens in Germaniâ bis: nam legati ejus duo, Titurius et Aurunculeius, per insidias caesi sunt.

18. Circa eadem tempora, anno urbis conditae sexcentesimo nonagesimo septimo, Marcus Licinius Crassus, collega Cnaei Pompeii Magni in Consulatu secundo, contra Parthos missus est: et cùm circa Carras contra omnia et auspicia dimicâsset, à

Surenâ, Orodis regis duce, victus, ad postremum interfectus est, cum filio, clarissimo et praestantissimo juvene. Reliquiae exercitûs per C. Cassium Quaestorem servatae sunt; qui, singulari animo, perditas res tantâ virtute restituit, ut Persas, rediens trans Euphratem, crebris praeliis vinceret.

19. Hinc jam bellum Civile successit, exsecrandum et lacrymabile; quo, praeter calamitates, quae praeliis acciderunt, etiam Romani nominis fortuna mutata est. Caesar enim, rediens è Galliâ victor, coepit deposcere alterum Consulatum; atque, cùm sine dubietate aliquâ deferretur, contradictum est à Marcello Consule, à Bibulo, à Pompeio, à Catone; jussúsque dimissis exercitibus ad urbem redire: propter quam injuriam ab Arimino, ubi milites congregatos habebat, adversum patriam cum exercitu venit. Consules cum Pompeio, Senatúsque omnis, atque universa nobilitas ex urbe fugit, et in Graeciam transivit: apud Epirum, Macedoniam, Achaiam, Pompeio duce, contra Caesarem bellum paravit.

20. Caesar, vacuam urbem ingressus, Dictatorem se fecit; inde Hispanias petiit. Ibi Pompeii exercitus validissimos et fortissimos, cum tribus ducibus, L. Afranio, M. Petreio, M. Varrone, superavit. Inde reversus, in Graeciam transivit; adversum Pompeium dimicavit; primo praelio victus est, et fugatus: evasit tamen, quia, nocte interveniente, Pompeius sequi noluit; dixítque Caesar, "Nec Pompeium scire vincere, et illo tantùm die se potuisse superari." Deinde in Thessaliâ apud Palaeopharsalum, productis utrinque ingentibus copiis,

dimicaverunt. Pompeii acies habuit quadraginta millia peditum, equitum in sinistro cornu septem millia, in dextro quingenta; praeterea totius Orientis auxilia; totámque nobilitatem, innumeros Senatores, Praetorios, Consulares, et qui magnorum jam populorum victores fuissent. Caesar in acie suâ habuit peditum non integra triginta millia, equites mille.

21. Nunquam adhuc Romanae copiae in unum, neque majores, neque melioribus ducibus, convenerant, totum terrarum orbem facilè subacturae, si contra Barbaros ducerentur: pugnatum tamen est ingenti contentione, victúsque ad postremum Pompeius, et castra ejus direpta sunt: ipse fugatus, Alexandriam petiit, ut à rege Aegypti, cui tutor à Senatu datus fuerat, propter juvenilem ejus 704.
aetatem, acciperet auxilia: qui, fortunam magis quàm amicitiam sequutus, occîdit Pompeium, caput ejus et annulum Caesari misit: quo conspecto, Caesar etiam lacrymas fudisse dicitur, tanti viri intuens caput, et generi quondam sui.

22. Mox Caesar Alexandriam venit; ipsi quoque Ptolemaeus parare voluit insidias; quâ causâ regi bellum illatum est; victus in Nilo periit, inventúmque est corpus ejus cum loricâ aureâ. Caesar, Alexandriâ potitus, regnum Cleopatrae dedit, Ptolemaei sorori, cum quâ consuetudinem stupri habuerat. Rediens inde Caesar, Pharnacem, Mithridatis Magni filium, qui Pompeio in auxilium apud Thessaliam fuerat, rebellantem in Ponto, et multas Populi Romani provincias occupantem, vicit acie; postea ad mortem coëgit.

23. Inde Romam regressus, tertiò se Consulem fecit cum M. Aemilio Lepido, qui ei Magister equitum Dictatori ante annum fuerat. Inde in Africam profectus est, ubi infinita nobilitas cum Jubâ, Mauritaniae rege, bellum reparaverat. Duces autem Romani erant, P. Cornelius Scipio, ex genere antiquissimo Scipionis Africani, (hic etiam socer Magni Pompeii fuerat:) M. Petreius, Q. Varus, M. Porcius Cato, L. Cornelius Faustus, Syllae Dictatoris 706.
filius. Contra hos commisso praelio, post multas dimicationes victor fuit. Cato, Scipio, Petreius, Juba, ipsi se occiderunt: Faustus Pompeii gener à Caesare interfectus est.

24. Post annum Caesar Romam regressus, quartùm se Consulem fecit; et statim ad Hispanias est profectus, ubi Pompeii filii, Cnaeus et Sextus, ingens bellum reparaverant. Multa praelia fuerunt: ultimum praelium apud Mundam civitatem, in quo adeò Caesar penè victus est, ut, fugientibus suis, se voluerit occidere; ne post tantam rei militaris gloriam, in potestatem adolescentium, natus annos sex et quinquaginta, veniret. Denique, reparatis suis, vicit, et Pompeii filius major occisus est, minor fugit.

25. Inde Caesar, bellis civilibus toto orbe compositis, Romam rediit: agere insolentiùs coepit, et contra consuetudinem Romanae libertatis. Cùm ergo et honores ex suâ voluntate praestaret, qui à Populo antea deferebantur, nec Senatui ad se venienti assurgeret, aliáque regia ac penè tyrannica faceret, conjuratum est in eum à sexaginta vel amplius Senatoribus Equitibúsque Romanis. Praecipui fuerunt

inter conjuratos duo Bruti, ex eo genere Bruti, qui primus Romae Consul est factus, et reges expulerat, C. Cassius, et Servilius Casca. Ergo Caesar, cùm Senatus die quâdam inter caeteros venisset ad curiam, tribus et viginti vulneribus confossus est.

EUTROPII

LIBER VII.

1. ANNO urbis septingentesimo ferè ac nono interfecto Caesare, bella civilia reparata sunt; percussoribus enim Caesaris Senatus favebat: Antonius Consul, partium Caesaris, civili bello opprimere eos conabatur. Ergo turbatâ Republicâ, multa Antonius scelera committens, à Senatu hostis judicatus est; missi ad eum persequendum duo Consules Pansa et Hirtius, et Octavianus, adolescens annos octodecim natus, Caesaris nepos, quem ille testamento haeredem reliquerat; et nomen suum ferre jusserat: hic est, qui postea Augustus est dictus, et rerum potitus. Quare profecti contra Antonium tres duces, vicerunt eum. Evenit tamen, ut victores Consules ambo morerentur; quare tres exercitus uni Caesari paruerunt.

2. Fugatus Antonius, amisso exercitu, confugit ad Lepidum, qui Caesari Magister equitum fuerat, et

tum copias militum grandes habebat; à quo susceptus est. Mox Lepido operam dante, Caesar cum Antonio pacem fecit: et quasi vindicaturus patris sui mortem, à quo per testamentum fuerat adoptatus, Romam cum exercitu profectus est; extorsítque, ut sibi vigesimo anno Consulatus daretur. Senatum proscripsit cum Antonio et Lepido, et Rempublicam armis tenere coepit: per hos etiam Cicero orator occisus est, multíque alii nobiles.

3. Interea Brutus et Cassius, interfectores Caesaris, ingens bellum moverunt: erant enim per Macedoniam et Orientem multi exercitus, quos occupaverunt. Profecti igitur contra eos Caesar Octavianus Augustus, et M. Antonius, (remanserat enim ad defendendam Italiam Lepidus,) apud Philippos, Macedoniae urbem, contra eos pugnaverunt. Primo praelio victi sunt Antonius et Caesar: periit tamen dux nobilitatis, Cassius: secundo, Brutus, et infinita nobilitas, quae cum illis bellum gesserat; ac sic inter eos divisa est Respublica, ut Augustus Hispanias, Gallias, Italiam teneret: Antonius Asiam, Pontum, Orientem. Sed intra Italiam L. Antonius Con- 711.
sul bellum civile commovit, frater ejus, qui cum Caesare contra Brutum et Cassium dimicaverat: is apud Perusiam, Tusciae civitatem, victus et captus est, neque occisus.

4. Interim à Sexto Pompeio, Cnaei Pompeii Magni filio, ingens bellum in Siciliâ commotum est; his, qui superfuerant ex partibus Bruti Cassiíque, ad eum confluentibus. Bellatum per Caesarem Augustum Octavianum, et M. Antonium, adversus Sextum Pompeium: pax postremò convenit.

5. Eo tempore M. Agrippa in Aquitaniâ rem 717. prosperè gessit; et L. Ventidius Bassus irrumpentes in Syriam Persas tribus praeliis vicit: Pacorum, regis Orodis filium, interfecit, eo ipso die, quo olim Orodes, Persarum rex, per ducem Surenam, Crassum occiderat. Hic primus de Parthis justissimum triumphum Romae egit.

6. Interim Pompeius pacem rupit; et navali praelio victus, fugiens ad Asiam, interfectus est. Antonius, qui Asiam et Orientem tenebat, repudiatâ sorore Caesaris Augusti Octaviani, Cleopatram, reginam Aegypti, duxit uxorem. Contra Persas ipse etiam pugnavit: primis eos praeliis vicit; regrediens tamen fame et pestilentiâ laboravit: et cùm instarent Parthi fugienti, ipse pro victo recessit.

7. Hic quoque ingens bellum civile commovit, cogente uxore Cleopatrâ, reginâ Aegypti; dum cupiditate muliebri optat etiam in urbe regnare. Victus est ab Augusto navali pugnâ clarâ et illustri apud Actium, qui locus in Epiro est: ex quâ fugit in Aegyptum, et desperatis rebus, cùm omnes ad Augustum transirent, ipse se interemit. Cleopatra 722. sibi aspidem admisit, et veneno ejus extincta est. Aegyptus per Octavianum Augustum Imperio Romano adjecta est; praepositúsque ejus factus est Cnaeus Cornelius Gallus: hunc primum Aegyptus Romanorum judicem habuit.

8. Ita bellis toto orbe confectis, Octavianus Augustus Romam rediit duodecimo anno, postquam Consul fuerat. Ex eo Rempublicam per quadraginta quatuor annos solus obtinuit; ante enim duodecim annis cum Antonio et Lepido tenuerat. Ita,

ab initio principatûs ejus usque ad finem, quinquaginta sex anni fuerunt. Obiit autem octogesimo sexto anno, morte communi, in oppido Campaniae Atellâ. Romae in Campo Martio sepelitur: vir, qui non immeritò ex maximâ parte Deo similis est putatus: neque enim facilè ullus eo aut in bellis felicior fuit, aut in pace moderatior. Quadraginta quatuor annos, quibus solus gessit imperium, civilissimè vixit; in cunctos liberalissimus; in amicos fidissimus; quos tantis evexit honoribus, ut penè aequaret fastigio suo.

9. Nullo tempore ante eum res Romana magis floruit; Nam, exceptis civilibus bellis, in quibus invictus fuit, Romano adjecit imperio Aegyptum, Cantabriam, Dalmatiam, saepe ante victam, sed penitus tunc subactam; Pannoniam, Aquitaniam, Illyricum, Rhaetiam, Vindelicos et Salassos in Alpibus, omnes Ponti maritimas civitates; in his nobilissimas, Bosphorum et Panticapaeon. Vicit autem praeliis Dacos; Germanorum ingentes copias cecîdit; ipse quoque trans Albim fluvium submovit, qui in Barbarico longè ultra Rhenum est: hoc tamen bellum per Drusum privignum suum administravit; sicut per Tiberium privignum alterum, Pannonicum; quo bello trecenta millia captivorum ex Germaniâ transtulit, et super ripam Rheni in Galliâ collocavit. Armeniam à Parthis recepit: obsides (quod nulli antea) Persae ei dederunt: reddiderunt etiam signa Romana, quae Crasso victo ademerant.

10. Scythae, et Indi, quibus antea Romanorum nomen incognitum fuerat, munera et legatos ad eum miserunt. Galatia quoque sub hoc provincia facta

est, cùm antea regnum fuisset; primúsque eam M. Lollius pro Praetore administravit. Tanto autem amore etiam apud barbaros fuit, ut reges, Populi Romani amici, in honorem ejus conderent civitates, quas Caesareas nominarent; sicut in Mauritaniâ à rege Jubâ; et in Palaestinâ, quae nunc est urbs clarissima. Multi autem reges ex regnis suis venerunt, et habitu Romano, Togati scilicet, ad vehiculum vel equum ipsius cucurrerunt. Moriens Divus appellatus est. Rempublicam beatissimam Tiberio successori reliquit; qui privignus ejus, mox gener, postremò adoptione filius fuerat.

11. Tiberius ingenti socordiâ imperium gessit, gravi crudelitate, scelestâ avaritiâ, turpi libidine; nam nusquam ipse pugnavit; bella per legatos suos gessit; quosdam reges ad se per blanditias evocatos nunquam remisit, in queis Archelaum Cappadocem, cujus etiam regnum in provinciae formam redegit, et maximam civitatem appellari suo nomine jussit; quae nunc Caesarea dicitur, cùm Mazaca antea vocaretur. Hic tertio et vigesimo imperii anno, aetatis octogesimo tertio, ingenti omnium gaudio mortuus est in Campaniâ.

12. Successit ei Caius Caesar, cognomento Caligula, Drusi privigni Augusti, et ipsius Tiberii 745.
nepos; sceleratissimus ac funestissimus: et qui etiam Tiberii dedecora purgaverit. Bellum contra Germanos suscepit; et ingressus Sueviam, nihil strenuè fecit. Stupra sororibus intulit, ex unâ etiam natam filiam cognovit. Cùm adversum cunctos ingenti avaritiâ, libidine, crudelitate saeviret, interfectus in palatio

est, anno aetatis suae trigesimo nono, imperii tertio mense decimo, diéque octavo.

A. C. 13. Post hunc Claudius fuit, patruus Caligulae, Drusi, qui apud Moguntiacum monumentum habet, filius; cujus et Caligula nepos erat. Hic mediè imperavit, multa gerens tranquillè atque moderatè, quaedam crudeliter atque insulsè. Britanniae intulit bellum, quam nullus Romanorum post Julium Caesarem attigerat: eâque devictâ per Cnaeum Sentium, et Aulum Plautium, illustres et nobiles viros, triumphum celebrem egit. Quasdam insulas etiam ultra Britanniam in Oceano positas, Romano imperio addidit, quae appellantur Orcades; filióque suo Britannici nomen imposuit. Tam civilis autem circa quosdam amicos exstitit, ut etiam Plautium nobilem virum, qui in expeditione Britannicâ multa ac egregia fecerat, triumphantem ipse prosequeretur, et conscendenti Capitolium laevus incederet. Is vixit annos sexaginta quatuor, imperavit quatuordecim, post mortem consecratus est, Divúsque appellatus.

14. Successit huic Nero, Caligulae avunculo suo simillimus; qui imperium Romanum et deformavit et diminuit: inusitatae luxuriae, sumptuúmque, ut qui, exemplo Caii Caligulae, calidis et frigidis se lavaret unguentis, retibus aureis piscaretur, quae blatteis funibus extrahebat. Infinitam partem Senatûs interfecit; bonis omnibus hostis fuit: ad postremum se tanto dedecore prostituit, ut saltaret et cantaret in scenâ citharaedico habitu et tragico: parricidia multa commisit, fratre, uxore, matre interfectis: urbem Romam incendit, ut spectaculi ejus imaginem cerneret, quasi olim Troja capta arserat. In re militari

nihil omnino ausus, Britanniam penè amisit; nam duo sub hoc nobilissima oppida capta illic atque eversa sunt: Armeniam Parthi sustulerunt, legionésque Romanas sub jugum miserunt. Duae tamen provinciae sub eo factae sunt; Pontus Polemoniacus, concedente rege Polemone: et Alpes, Cottio rege defuncto.

15. Propter hoc Romanae urbi execrabilis, ab omnibus simul destitutus, et à Senatu hostis judicatus, quùm quaereretur ad poenam (quae poena erat talis, ut nudus per publicum ductus, furcâ capiti ejus insertâ, virgis usque ad mortem caederetur, atque ita praecipitaretur de saxo:) è palatio fugit, et in suburbano se liberti sui, quod est inter Salariam et Nomentanam viam, ad quartum urbis milliarium, interfecit. Is aedificavit Romae thermas, quae ante Neronianae dictae, nunc Alexandrinae appellantur. Obiit trigesimo et altero aetatis anno, imperii decimo quarto, atque in eo omnis familia Augusti consumpta est.

16. Huic Sergius Galba successit, antiquissi- 68.
mae nobilitatis Senator, cùm septuagesimum et tertium annum ageret aetatis; ab Hispanis et Gallis Imperator electus, mox ab universo exercitu libenter acceptus est. Nam privata ejus vita insignis fuerat militaribus et civilibus rebus: saepe Consul, saepe Proconsul, frequenter dux in gravissimis bellis. Hujus breve imperium fuit, et quod bona haberet exordia, nisi ad severitatem propensior videretur. Insidiis tamen Othonis occisus est, imperii mense septimo in foro Romae, sepultúsque in hortis suis, qui sunt Aureliâ viâ, non longè ab urbe Româ.

17. Otho, occiso Galbâ, invasit imperium: materno genere nobilior quàm paterno, neutro tamen ob-

scuro: in privatâ vitâ mollis, in imperio documentum sui non potuit ostendere. Nam cùm iisdem temporibus, quibus Otho Galbam occiderat, etiam Vitellius factus esset à Germaniacis exercitibus Imperator, bello contra eum suscepto, cùm apud Bebriacum in Italiâ levi praelio victus esset; ingentes tamen copias haberet, sponte semetipsum occîdit, petentibus militibus, ne tam citò de belli desperaret eventu, cùm tanti se non esse dixisset, ut propter eum civile bellum commoveretur Voluntariâ morte obiit trigesimo et octavo aetatis anno, nonagesimo et quinto imperii die.

18. Dein Vitellius imperio potitus est, familiâ honoratâ magis quàm nobili: nam pater ejus non admodum clarè natus, tres tamen ordinarios gesserat Consulatus. Hic cum multo dedecore imperavit, et gravi saevitiâ notabilis, praecipuè ingluvie et voracitate: quippe cùm de die saepe quartò vel quintò feratur epulatus. Notissima certè coena memoriae mandata est, quam ei Vitellius frater exhibuit: in quâ super caeteros sumptus, duo millia piscium, septem avium millia apposita traduntur. Hic, cùm Neroni similis esse vellet, atque id adeò prae se ferret, ut etiam exequias Neronis, quae humiliter sepultae fuerant, honoraret, à Vespasiani ducibus occisus est, interfecto priùs Sabino, Vespasiani Imperatoris fratre, quem cum Capitolio incendit. Interfectus autem, et cum magno dedecore tractus per urbem Romam publicè, nudus, erectâ comâ et capite, subjecto ad mentum gladio, stercore in vultum et pectus ab omnibus obviis appetitus: postremò jugulatus, et in Tiberim dejectus, etiam communi caruit sepulturâ. Periit au-

tem aetatis anno septimo et quinquagesimo, imperii mense octavo, et die uno.

19. Vespasianus huic successit, factus apud Palaestinam Imperator: princeps obscurè quidem natus, sed optimis comparandus: privatâ vitâ illustris; ut qui à Claudio in Germaniam, deinde in Britanniam missus, tricies et bis cum hoste conflixerit; duas validissimas gentes, viginti oppida, insulam Vectam, Britanniae proximam, Imperio Romano adjecerit. Romae 70.
se in imperio moderatissimè gessit: pecuniae tamen avidior fuit, ita ut eam nulli injustè auferret; quam cùm omni diligentiae provisione colligeret, tamen studiosissimè largiebatur, praecipuè indigentibus; nec facilè ante eum cujusquam principis vel major est liberalitas comperta, vel justior: placidissimae bonitatis, ut qui majestatis quoque contra se reos non facilè puniret ultra exilii poenam. Sub hoc Judaea Romano accessit Imperio, et Hierosolyma, quae fuit urbs clarissima Palaestinae. Achaiam, Lyciam, Rhodum, Byzantium, Samum, quae liberae ante hoc tempus fuerant; item Thraciam, Ciliciam Tracheam, Comagenam, quae sub regibus amicis erant, in provinciarum formam redegit.

20. Offensarum et inimicitiarum immemor fuit, convicia à causidicis et philosophis in se dicta, leniter tulit; diligens tamen coërcitor disciplinae militaris. Hic cum Tito filio de Hierosolymis triumphavit. Per haec cùm Senatui et Populo, postremò cunctis amabilis ac jucundus esset, profluvio ventris extinctus est in villâ propriâ, circa Sabinos, annum aetatis agens sexagesimum nonum, imperii nonum et diem septimum: atque inter Divos relatus est. Genitu-

ram filiorum ita cognitam habuit, ut, cùm multae contra eum conjurationes fierent, quas patefactas ingenti dissimulatione contempsit, in Senatu dixerit, "Aut filios sibi successuros, aut neminem."

21. Huic Titus filius successit, qui et ipse Vespasianus est dictus: vir omnium virtutum genere mirabilis; adeò ut amor et deliciae humani generis 79.
diceretur: facundissimus, bellicosissimus, moderatissimus: causas Latinè egit; poëmata et tragoedias Graecè composuit. In oppugnatione Hierosolymorum sub patre militans, duodecim propugnatores duodecim sagittarum ictibus confixit. Romae tantae civilitatis in imperio fuit, ut nullum omnino puniret; convictos adversum sese conjurationis ita dimiserit, ut in eâdem familiaritate, quâ antea, habuerit. Facilitatis tantae fuit et liberalitatis, ut nulli quidquam negaret: et cùm ab amicis reprehenderetur, respondit, "Nullum tristem debere ab Imperatore discedere." Propterea cùm quâdam die in coenâ recordatus fuisset, nihil se illo die cuiquam praestitisse, dixit, "ô Amici, hodiè diem perdidi." Hic Romae amphitheatrum aedificavit, et quinque millia ferarum in dedicatione ejus occîdit.

22. Per haec inusitato favore dilectus, morbo periit in eâ, quâ pater, villâ, pòst biennium, menses octo, dies viginti quàm Imperator erat factus, aetatis anno altero et quadragesimo. Tantus luctus eo mortuo publicus fuit ut omnes tanquam in propriâ doluerint orbitate. Senatus, obitu ipsius circa vesperam nuntiato, nocte irrupit in Curiam: et tantas ei mortuo gratias laudésque congessit, quantas nec vivo unquam egerat, nec praesenti. Inter Divos relatus est.

23. Domitianus mox accepit imperium, frater ip-
sius junior, Neroni aut Caligulae aut Tiberio
similior, quàm patri vel fratri suo: primis ta- 81.
men annis moderatus in imperio fuit: mox ad
ingentia vitia progressus, libidinis, iracundiae, cru-
delitatis, avaritiae, tantum in se odium concitavit,
ut merita et patris et fratris aboleret. Interfecit
nobilissimos ex Senatu: Dominum se et Deum
primus appellari jussit: nullam sibi nisi auream et
argenteam statuam in Capitolio poni passus est:
consobrinos suos interfecit, superbia quoque in eo
execrabilis fuit.

24. Expeditiones quatuor habuit: unam, adversus Sarmatas; alteram, adversus Cattos; duas, adversum Dacos. De Dacis Cattísque duplicem quidem triumphum egit; de Sarmatis solam lauream usurpavit. Multas quidem calamitates iisdem bellis passus est; nam in Sarmatiâ legiones ejus cum duce interfectae: et à Dacis Appius Sabinus Consularis, et Cornelius Fuscus, Praefectus Praetorio, cum magnis exercitibus, occisi sunt. Romae quoque multa opera fecit, in his Capitolium, et Forum Transitorium, Odeum, Porticus, Isium ac Serapium, et Stadium. Verùm cùm ob scelera universis exosus esse coepisset, interfectus est suorum conjuratione in Palatio, anno aetatis quadragesimo quinto, imperii quinto decimo. Funus ejus cum ingenti dedecore per vespillones exportatum, ignobiliter est sepultum.

EUTROPII

LIBER VIII.

Anno octingentesimo et quinquagesimo ab Urbe conditâ, Vetere et Valente Consulibus, respublica ad prosperrimum statum rediit, bonis principibus ingenti felicitate commissa. Domitiano enim exi-
tiali tyranno Nerva successit; vir in privatâ 90.
vitâ moderatus et strenuus, nobilitatis mediae, qui senex admodùm, operam dante Petronio Secundo Praefecto Praetorio, item Parthenio interfectore Domitiani, Imperator factus, aequissimum se et civilissimum praebuit. Reipublicae divinâ provisione consuluit, Trajanum adoptando. Mortuus est Romae, post annum et quatuor menses imperii sui, ac dies octo: aetatis septuagesimo et altero anno, atque inter Divos relatus est.

2. Successit ei Ulpius Trajanus Crinitus, na-
tus Italicae in Hispaniâ, familiâ antiquâ magis 98.
quàm clarâ: nam pater ejus primùm Consul fuit. Imperator autem apud Agrippinam civitatem in Galliis factus est. Rempublicam ita administravit, ut omnibus principibus meritò praeferatur. Inusitatae civilitatis et fortitudinis fuit. Romani imperii, quod post Augustum defensum magis fuerat quàm

nobiliter ampliatum, fines longè latéque diffudit: urbes trans Rhenum in Germaniâ reparavit: Daciam, Decibalo victo, subegit, provinciâ trans Danubium factâ in his agris, quos nunc Taiphali habent, et Victophali, et Thervingi. Ea provincia decies centena millia in circuitu tenet.

3. Armeniam, quam occupaverant Parthi, recepit, Pharnace Syro occiso, qui eam tenebat. Albanis regem dedit. Iberorum regem et Sauromatarum, et Bosphoranorum, et Arabum, et Osdroënorum, et Colchorum in fidem accepit; Adiabenos, et Marchomedos occupavit: et Anthemusium, magnam Persidis regionem, Seleuciam et Ctesiphontem, Babylonem et Edessios vicit ac tenuit: usque ad Indiae fines et mare Rubrum accessit; atque ibi tres provincias fecit, Armeniam, Assyriam, Mesopotamiam, cum his gentibus quae Macedenam attingunt. Arabiam postea in provinciae formam redegit; in mari Rubro classem instituit, ut per eam Indiae fines vastaret.

4. Gloriam tamen militarem civilitate et moderatione superavit, Romae et per provincias aequalem se omnibus exhibens: amicos salutandi gratiâ frequentans, vel aegrotantes, vel cum festos dies habuissent, convivia cum iisdem indiscreta vicissim habens, saepe in vehiculis eorum sedens, nullum Senatorum laedens, nihil injustum ad augendum fiscum agens; liberalis in cunctos, publicè privatímque ditans omnes, et honoribus augens, quos vel mediocri familiaritate cognovisset: orbem terrarum aedificans, multas immunitates civitatibus tribuens; nihil non tranquillum et placidum agens; adeò ut omni ejus aeta-

te unus tantùm Senator damnatus sit; at is tamen per Senatum, ignorante Trajano. Ob hoc per orbem terrarum Deo proximus, nihil non venerationis meruit et vivus et mortuus.

5. Inter alia dicta hoc ipsius fertur egregium: amicis enim culpantibus, quòd nimis circa omnes comis esset, respondit; Talem se Imperatorem esse privatis, quales esse sibi Imperatores privatus optâsset. Post ingentem igitur gloriam belli domíque quaesitam, è Perside rediens, apud Seleuciam Isauriae profluvio ventris extinctus est. Obiit autem aetatis anno sexagesimo secundo, mense nono, et die quarto: imperii anno nono decimo, mense sexto, die quindecimo. Inter Divos relatus est, solúsque omnium intra Urbem sepultus. Ossa ejus collocata in urnâ aureâ, in foro quod aedificavit, sub columnâ sita sunt, cujus altitudo centum quadraginta quatuor pedes habet. Hujus tantum memoriae delatum est, ut usque ad nostram aetatem non aliter in Senatu principibus acclametur, nisi, Felicior Augusto, Melior Trajano. Adeò in eo gloria bonitatis obtinuit, ut vel assentantibus, vel verè laudantibus, occasionem magnificentissimi praestet exempli.

6. Defuncto Trajano, Aelius Adrianus creatus est Princeps; sine aliquâ quidem voluntate 117.
Trajani, sed operam dante Plotinâ Trajani uxore; nam eum Trajanus, quanquam consobrinae filium, vivens noluerat adoptare. Natus et ipse Italicae in Hispaniâ, qui Trajani gloriae invidens statim provincias tres reliquit, quas Trajanus addiderat; et de Assyriâ, Mesopotamiâ, et Armeniâ revocavit exercitus; ac finem imperii esse voluit Euphratem. Idem

de Daciâ facere conatum amici deterruerunt; ne multi cives Romani Barbaris traderentur: propterea quòd Trajanus, victâ Daciâ, ex toto orbe Romano infinitas eò copias hominum transtulerat, ad agros et urbes colendas. Dacia enim diuturno bello Decibali viris fuerat exhausta.

7. Pacem tamen omni tempore imperii sui habuit; semel tantùm per praesidem dimicavit: orbem Romanum circumivit, et multa aedificavit. Facundissimus Latino sermone, Graeco eruditissimus fuit: Non magnam clementiae gloriam habuit; diligentissimus tamen circa aerarium, et militum disciplinam. Obiit in Campaniâ, major sexagenario, imperii anno vigesimo primo, mense decimo, die vigesimo nono. Senatus ei tribuere noluit divinos honores; tamen cum successor ipsius Titus Aurelius Fulvius Antoninus hoc vehementer exigeret, et universi Senatores palàm resisterent, tandem obtinuit.

8. Ergo Adriano successit T. Antoninus Fulvius Boionius, idem etiam Pius nominatus; ge- 131.
nere claro, sed non admodùm vetere: vir insignis, et qui meritò Numae Pompilio conferatur, ita ut Romulo Trajanus aequetur. Vixit ingenti honestate privatus; majori, in imperio; nulli acerbus, cunctis benignus; in re militari moderata gloria, defendere magis provincias quàm amplificare studens; viros justissimos ad administrandam rempublicam quaerens; bonis honorem habens, improbos sine aliquâ acerbitate detestans: regibus amicis venerabilis non minùs quàm terribilis, adeò ut Barbarorum plurimae nationes, depositis armis, ad eum controversias suas litésque deferrent, sententiaeque ejus parerent. Hic

ante imperium ditissimus, opes quidem suas stipendiis militum, et circa amicos liberalitatibus minuit; verùm aerarium opulentum reliquit. Pius propter clementiam dictus est. Obiit apud Lorium villam suam, milliario ab Urbe duodecimo, vitae anno septuagesimo tertio, imperii vigesimo tertio; atque inter Divos relatus est, et meritò consecratus.

9. Post hunc imperavit M. Antoninus Verus; haud dubiè nobilissimus: quippe cùm ejus origo paterna à Numâ Pompilio, materna à Salentino rege penderet; et cum eo L. Annius, Antonius Verus: tumque primùm Romana respublica duobus, aequo jure imperium administrantibus, paruit; cùm usque ad eos singulos semper habuisset Augustos.

10. Hi et genere inter se conjuncti fuerant, et affinitate: nam Verus Annius Antoninus M. Antonini filiam in matrimonium habuit; M. autem Antoninus gener Antonini Pii fuit, per uxorem Galeriam Faustinam juniorem consobrinam suam. Hi bellum contra Parthos gesserunt; qui post victoriam Trajani tum primùm rebellaverant. Verus Antoninus ad id profectus est: qui Antiochiae et circa Armeniam agens multa per duces et ingentia patravit; Seleuciam Assyriae urbem nobilissimam cum quadraginta millibus hominum cepit: Parthicum triumphum revexit; cum fratre eodémque socero triumphavit. Obiit tamen in Venetia, cum à Concordiâ civitate Altinum proficisceretur, et cum fratre in vehiculo sederet, subito sanguine ictus, casu morbi quem Graeci ἀπόπληξιν vocant; vir ingenii parum civilis; reverentiâ tamen fratris nihil unquam atrox ausus.

Cùm obiisset undecimo imperii anno, inter Divos relatus est.

11. Post eum Marcus Antoninus solus rempublicam tenuit, quem mirari faciliùs quis quàm laudare possit. A principio vitae tranquillissimus; adeò ut in infantiâ quoque vultum nec ex gaudio, nec ex moerore mutaret. Philosophiae deditus Stoicae; ipse etiam non solùm vitae moribus, sed etiam eruditione philosophus; tantae admirationis adhuc juvenis, ut eum successorem paraverit Adrianus relinquere; adoptato tamen Antonino Pio, generum ei idcirco voluerit, ut hoc ordine ad imperium perveniret.

12. Institutus est ad Philosophiam per Apollonium Chalcedonium; ad scientiam Graecarum literarum per Sextum Chaeronensem, Plutarchi nepotem. Latinas autem literas eum Fronto orator nobilissimus docuit. Hic cum omnibus Romae aequo jure egit, ad nullam insolentiam elatus imperii fastu: liberalitatis promptissimae, provincias ingenti benignitate et moderatione tractavit. Contra Germanos, eo principe, res feliciter gestae sunt. Bellum ipse unum gessit Marcomannicum: sed quantum nulla memoria fuit, adeò ut Punicis conferatur; nam eò gravius est factum, quòd universi exercitus Romani perierant: sub hoc enim tantus casus pestilentiae fuit, ut post victoriam Persicam, Romae ac per Italiam provinciasque, maxima hominum pars, militum omnes ferè copiae languore defecerint.

13. Ingenti ergo labore et moderatione, cùm apud Carnuntum jugi triennio perseverâsset, bellum Marcomannicum confecit, quod cum his Quadi, Vandali, Sarmatae, Suevi, atque omnis Barbaria commoverat:

multa hominum millia interfecit: ac Pannoniis servitio liberatis, Romae rursus cum Commodo Antonino filio suo, quem jam Caesarem fecerat, triumphavit. Ad hujus belli sumptum, cùm, aerario exhausto, largitiones nullas haberet, neque indicere provincialibus aut Senatui aliquid vellet, instrumentum regii cultus, factâ in foro Divi Trajani sectione, distraxit: vasa aurea, pocula chrystallina et murrhina, uxoriam ac suam sericam ac auream vestem, multa ornamenta gemmarum; ac per duos continuos menses venditio habita est, multúmque auri redactum. Post victoriam tamen emtoribus pretia restituit, qui reddere comparata voluerunt: molestus nulli fuit, qui maluit semel empta retinere.

14. Hic permisit viris clarioribus, ut convivia eodem cultu quo ipse, et ministris similibus exhiberent. In editione munerum post victoriam adeò magnificus fuit, ut centum simul leones exhibuisse tradatur. Cùm igitur fortunatam Rempublicam et virtute et mansuetudine rediddisset, obiit decimo octavo imperii anno, vitae sexagesimo primo, et omnibus certatim adnitentibus, intra Divos relatus est.

15. Hujus successor L. Antoninus Commodus nihil paternum habuit, nisi quòd contra Germanos feliciter et ipse pugnavit. Septembrem mensem ad nomen suum transferre conatus est, ut Commodus diceretur; sed luxuriâ et obscoenitate depravatus, gladiatoriis armis saepissime in ludo, deinceps etiam in amphitheatro cum hujusmodi hominibus saepe dimicavit. Obiit morte subitâ, adeò ut strangulatus vel veneno interfectus putaretur, cùm annos duodecim post patrem, et octo menses imperâsset, tantâ

execratione omnium, ut hostis humani generis etiam mortuus judicaretur.

16. Huic successit Pertinax, grandaevus jam, ut qui
septuagenariam attigisset aetatem; praefectu-
ram Urbi tum agens ex S. C. imperare jussus. 192.
Octogesimo imperii die Praetorianorum militum seditione, et Juliani scelere occisus est.

17. Post eum Salvius Julianus Rempublicam
invasit, vir nobilis, et juris peritissimus; nepos 193.
Salvii Juliani, qui sub Divo Adriano perpetuum composuit edictum. Victus est à Severo apud Mulvium pontem, interfectus in Palatio: vixit mensibus septem, postquam coeperat imperare.

18. Hinc Imperii Romani administrationem
Septimius Severus accepit, oriundus ex Africâ, 194.
provinciâ Tripolitanâ, oppido Lepti: solus, omni memoriâ et ante et postea, ex Africa Imperator fuit. Hic primùm fisci advocatus, mox militaris Tribunus, per multa deinde ac varia officia atque honores, usque ad administrationem totius reipublicae pervenit. Pertinacem se appellari voluit, in honorem ejus Pertinacis, qui à Juliano fuerat occisus. Parcus admodum fuit, naturâ saevus: bella multa et feliciter gessit. Pescennium Nigrum, qui in Aegypto et Syriâ rebellaverat, apud Cyzicum interfecit. Parthos vicit: Arabas eò usque superavit, ut etiam provinciam ibi faceret; idcirco Parthicus et Arabicus dictus est. Multa toto Romano orbe reparavit. Sub eo etiam Clodius Albinus, qui in occidendo Pertinace socius fuerat Juliano, Caesarem se in Galliâ fecit, victusque apud Lugdunum est et interfectus.

19. Severus autem praeter bellicam gloriam, etiam civilibus studiis clarus fuit, et literis doctus, Philosophiae scientiam ad plenum adeptus. Novissimum bellum in Britanniâ habuit: utque receptas provincias omni securitate muniret, vallum per triginta duo millia passuum à mari ad mare deduxit. Decessit Eboraci admodum senex, imperii anno octavo decimo mense quarto, et Divus appellatus est: nam filios duos successores reliquit, Bassianum et Getam; sed Bassiano Antonini nomen à Senatu voluit imponi; itaque dictus est M. Aurelius Antoninus Bassianus; patrique successit: nam Geta, hostis publicus judicatus, confestim periit.

20. Marcus igitur Aurelius Antoninus Bassianus, idemque Caracalla, morum ferè paternorum 221. fuit, paulo asperior, et minax. Opus Romae egregium fecit lavacri, quae Antoninianae appellantur; nihil praeterea memorabile. Impatiens libidinis, ut qui novercam suam Juliam uxorem duxerit. Defunctus est in Osdroene apud Edessam, moliens adversum Parthos expeditionem, anno imperii sexto, mense secundo, vix egressus aetatis quadragesimum tertium annum, funere publico elatus est.

21. Opilius deinde Macrinus, qui Praefectus 218. Praetorio erat, cum filio Diadumeno facti Imperatores, nihil memorabile ex temporis brevitate gesserunt: nam imperium eorum duum mensium et unius anni fuit: seditione militari ambo pariter occisi sunt.

22. Creatus est post hos M. Aurelius Antoninus: 219. hic Antonini Caracallae filius putabatur; sacerdos autem Heliogabali templi erat. Is, cum Ro-

miam ingenti et militum et senatûs exspectatione venisset, probris se omnibus contaminavit. Impudicissimè et obscoenissimè vixit, bienniosque pòst et octo mensibus tumultu interfectus est militari, et cum eo mater Semia Syra.

23. Successit huic Aurelius Alexander; ab 222.
exercitu Caesar, à Senatu Augustus nominatus, juvenis admodùm: susceptoque adversus Persas bello, Xerxem eorum regem gloriosissimè vicit; militarem disciplinam severissimè rexit; quasdam tumultuantes legiones integras exauctoravit. Assessorem habuit, vel scrinii magistrum, Ulpianum juris conditorem. Romae quoque favorabilis fuit. Periit in Galliâ militari tumultu, decimo tertio imperii anno, et die octavo, in matrem suam Mammaeam unicè pius.

EUTROPII

LIBER IX.

Post hunc Maximinus ex corpore militari 352.
primus ad imperium accessit, solâ militum voluntate, cùm nulla Senatûs intercessisset auctoritas, neque ipse Senator esset. Is, bello adversus Germanos feliciter gesto, cùm à militibus esset Imperator appellatus, à Pupieno Aquileiae occisu est, deserentibus eum militibus suis, cùm filio adhuc puero; cum quo imperaverat triennio, et paucis diebus.

2. Postea tres simul Augusti fuerunt, Pupienus, Balbinus, et Gordianus: duo superiores obscurissimo genere; Gordianus nobilis: quippe cujus pater senior Gordianus, consensu militum, cum Proconsulatum Africae gereret. Maximino imperante, Prin- 238.
ceps fuisset electus. Itaque cùm Romam venissent Balbinus et Pupienus, in Palatio interfecti sunt; soli Gordiano imperium reservatum. Gordianus, admodum puer, cum Tranquillinam Romae duxisset uxorem, Janum Geminum aperuit; et ad Orientem profectus, Parthis bellum intulit, qui jam moliebantur erumpere, quod quidem mox feliciter gessit, praeliisque ingentibus Persas afflixit. Rediens, haud longè à Romanis finibus interfectus est fraude Philippi, qui post eum imperavit. Miles ei tumulum viginti milliario à Circesso, quod castrum nunc Romanorum est, Euphrati imminens, aedificavit; exsequias Romam revexit: ipsum Divum appellavit.

3. Philippi duo, filius et pater, Gordiano oc- 244.
ciso, imperium invaserunt: atque, exercitu incolumi reducto, ad Italiam è Syriâ profecti sunt. His imperantibus, millesimus annus Romae urbis ingenti ludorum apparatu spectaculorumque celebratus est. Ambo deinde ab exercitu interfecti sunt: senior Philippus Veronae, Romae junior. Annis quinque imperaverunt; inter Divos tamen relati sunt.

4. Post hos Decius è Pannoniâ inferiore, Bu- 250.
baliae natus, imperium sumpsit. Bellum civile, quod in Galliâ motum fuerat, oppressit; filium suum Caesarem fecit. Romae lavacrum aedificavit. Cùm biennio ipse et filius ejus imperâssent, uterque in Barbarico interfecti sunt, et inter Divos relati.

5. Mox imperatores creati sunt, Gallus Hostilianus, et Galli filius Volusianus. Sub his Aemilianus in Moesiâ res novas molitus est: ad quem opprimendum cùm ambo profecti essent, Interamnae interfecti sunt, non completo biennio; nihil omnino clarum gesserunt. Solâ pestilentiâ, et morbis, atque aegritudinibus notus eorum principatus fuit.

6. Amilianus, obscurissimè natus, obscuriùs imperavit; ac tertio mense extinctus est.

7. Hinc Licinius Valerianus in Rhaetiâ et
Norico agens, ab exercitu Imperator, et mox 258.
Augustus est factus. Gallienus quoque Romae à Senatu Caesar est appellatus. Horum imperium Romano nomini perniciosum, et penè exitiabile fuit, vel infelicitate principum, vel ignaviâ. Germani Ravennam usque venerunt. Valerianus, in Mesopotamiâ bellum gerens, à Sapore Persarum rege superatus est: mox etiam captus, apud Parthos ignobili servitute consenuit.

8. Gallienus, cùm adolescens factus esset Augustus, imperium primùm feliciter, mox commodè, ad ultimum perniciosè gessit. Nam juvenis in Galliâ et Illyrico multa strenuè fecit, occiso apud Mursam Ingenuo, qui purpuram sumpserat, et Trebelliano. Diu placidus et quietus; mox in omnem lasciviam dissolutus, tenendae reipublicae habenas probrosâ ignaviâ et desperatione relaxavit. Alamanni, vastatis Galliis, in Italiam irruperunt. Dacia, quae à Trajano ultra Danubium fuerat adjecta, amissa est. Graecia, Macedonia, Pontus, Asia, vastata per Gothos, Pannonia à Sarmatis Quadisque populata est: Germani usque ad Hispanias penetraverunt, et civita-

tem nobilem Tarraconem expugnaverunt. Parthi, Mesopotamiâ occupatâ, Syriam sibi coeperunt vindicare.

9. Tum jam desperatis rebus, et deleto penè imperio Romano, Posthumus in Galliâ, obscurissimè natus purpuram sumpsit: et per annos decem ita imperavit, ut consumptas penè provincias ingenti virtute et moderatione reparaverit; qui seditione militum interfectus est, quod Moguntiacum, quae adversùm eum rebellaverat, L. Aeliano res novas moliente, diripiendam militibus tradere noluisset. Post eum Marius vilissimus opifex purpuram accepit, et secundo die interfectus est. Victorinus postea Galliarum accepit imperium, vir strenuissimus: sed, cùm nimiae libidinis esset, et matrimonia aliena corrumperet, Agrippinae occisus est, Actuario quodam machinante dolum, imperii sui anno secundo.

10. Huic successit Tetricus Senator, qui Aquitaniam honore praesidis administrans, absens à militibus Imperator electus est, et apud Burdegalem purpuram sumpsit; seditiones multas militum pertulit. Sed dum haec in Gallia geruntur, in Oriente per Odenathum Persae victi sunt: defensâ Syriâ, receptâ Mesopotamiâ, usque ad Ctesiphontem Odenathus penetravit.

11. Ita, Gallieno rempublicam deserente, Romanum imperium in Occidente per Posthumum, per Odenathum in Oriente servatum est. Gallienus intereà Mediolani cum fratre Valeriano occisus est, imperii anno nono: Claudiusque ei successit, à militibus electus, à Senatu appellatus Augustus.
Hic Gothos, Illyricum Macedoniamque vastan- 268.

tes, ingenti praelio vicit; parcus vir, ac modestus, et
justi tenax, atque reipublicae gerendae idoneus: qui
tamen intra imperii biennium morbo interiit, et Di-
vus appellatus est. Senatus ingenti eum honore
decoravit, scilicet ut in curiâ clypeus ipsi aureus,
item in Capitolio statua aurea poneretur.

12. Quintilius post eum, Claudii frater, consensu
militum Imperator electus est: vir, unicâ modera-
tionis et civilitatis laude, aequandus fratri, vel prae-
ponendus; consensu Senatûs appellatus Augustus,
septimo decimo die imperii occisus est.

13. Post eum Aurelianus suscepit imperium, Da-
ciâ Ripensi oriundus; vir in bello potens, animi ta-
men immodici, et ad crudelitatem propensioris, qui-
que Gothos strenuissimè vicit. Romanam ditionem
ad fines pristinos variâ bellorum felicitate revocavit:
superavit in Galliâ Tetricum apud Catalaunos, ipso
Tetrico prodente exercitum suum, cujus assiduas se-
ditiones ferre non poterat: quin etiam per literas
occultas Aurelianum ita fuerat deprecatus, ut inter
alia versu Virgiliano uteretur: *Eripe me his, invicte,
malis.* Zenobiam quoque, occiso marito Odenatho,
qui Orientem tenebat, haud longè ab Antiochia non
sine gravi praelio coepit: ingressusque Romam, no-
bilem triumphum quasi receptor Orientis Oc-
cidentisque egit, currum praecedentibus Tetri- 274.
co et Zenobiâ: qui quidem Tetricus etiam corrector
Lucaniae postea fuit, ac privatus diutissimè vixit.
Zenobia autem posteros, qui adhuc manent, Romae
reliquit.

14. Hoc imperante etiam Monetarii in Urbe re-
bellaverunt, vitiatis pecuniis, et Felicissimo Rationa-

li interfecto: quos Aurelianus victos ultimâ crudelitate compescuit; plurimos nobiles capite damnavit: saevus et sanguinarius ac necessarius magis in quibusdam quàm in ullo amabilis Imperator: trux omni tempore, etiam filii sororis interfector: disciplinae tamen militaris et morum dissolutorum magnâ ex parte corrector.

15. Urbem Romam muris firmioribus cinxit; templum Soli aedificavit, in quo infinitum auri gemmarumque constituit. Provinciam Daciam, quam Trajanus ultra Danubium fecerat, intermisit, vastato omni Illyrico et Moesiâ, desperans eam posse retineri: abductosque Romanos ex urbibus et agris Daciae, in mediâ Moesiâ collocavit: et est in dextrâ Danubio in mare fluenti, cùm anteà fuerit in laevâ. Occiditur servi sui fraude, qui ad quosdam militares viros, amicos ipsius, nomina pertulit annotata, falsò manum ejus imitatus, tanquam Aurelianus ipsos pararet occidere. Itaque ut praeveniretur ab iisdem, interfectus est in itineris medio, 275. quod inter Constantinopolin et Heracleam est stratae veteris, locus Coenophrurium appellatur: mors tamen ejus inulta non fuit. Meruit quoque inter Divos referri. Imperavit annos quinque, menses sex.

16. Tacitus post hunc suscepit imperium; vir egregiè moratus, et reipublicae gerendae idoneus; nihil tamen clarum potuit ostendere, intra sex mensem imperii morte praeventus. Florianus, qui Tacito successerat, duobus mensibus et diebus viginti in imperio fuit, neque quidquam dignum memoriâ egit.

17. Post hunc Probus, vir illustris gloriâ militari, ad administrationem reipublicae accessit. Gallias à Barbaris occupatas ingenti praeliorum felicitate restituit. Quosdam imperium usurpare conatos, scilicet Saturninum in Oriente, Proculum et Bonosum Agrippinae, multis certaminibus oppressit. Vineas Gallos et Pannonios habere permisit: opere militari Almam montem apud Sirmium, et Aureum apud Moesiam superiorem vineis consevit, et provincialibus colendas dedit. Hic cùm bella innumera gessisset, pace partâ, dixit, brevì milites necessarios non futuros: vir acer, strenuus, justus, et qui Aurelianum aequaret gloriâ militari, morum autem civilitate superaret. Interfectus est tamen Sirmii, tumultu militari, in turre ferratâ. Imperavit annos sex, menses quatuor.

18. Post hunc Carus est factus Augustus, Narbonae natus in Galliâ: qui confestim Carinum 282.
et Numerianum filios Caesares fecit, cum quibus regnavit duobus annis: sed dum bellum adversùm Sarmatas gerit, nunciato Persarum tumultu, ad Orientem profectus, res contra Persas nobiles gessit: ipsos praelio fudit: Seleuciam et Ctesiphontem urbes nobilissimas cepit: et cùm castra supra Tigridem haberet, ictu divini fulminis periit. Numerianus quoque filius ejus, quem secum ad Persas duxerat, adolescens egregiae indolis, cum, oculorum dolore correptus, lecticulâ veheretur, impulsore Apro, qui socer ejus erat, per insidias occisus est; et cùm dolo occultaretur ipsius mors, quoúsque Aper invadere posset imperium, foetore cadaveris prodita est: milites enim, qui eum sequebantur, foetore

commoti, diductis lecticulae palliis, post aliquot dies mortem ejus notam habere potuerunt.

19. Interea Carinus, quem Caesarem in Parthos proficiscens Carus, in Illyrico, Galliâ, Italiâ, reliquerat, omnibus se sceleribus inquinavit; plurimos innoxios fictis criminibus occidit: matrimonia nobilia corrupit: condiscipulis quoque, qui eum in auditorio vel levi fatigatione taxaverant, perniciosus fuit. Ob quae omnibus hominibus invisus, non multò pòst poenas dedit. Nam de Perside victâ exercitus rediens, cùm Carum Augustum fulmine, Nume- 284.
rianum Caesarem insidiis perdidisset, Dioclesianum Imperatorem creavit, Dalmatiâ oriundum, virum obscurissimè natum: adeò ut à plerisque scribae filius, à nonnullis Anulini Senatoris libertinus fuisse credatur.

20. Is primâ militum concione juravit, Numerianum nullo suo dolo interfectum: et cùm juxta eum Aper, qui Numeriano insidias fecerat, constitisset, in conspectu exercitûs manu Dioclesiani gladio percussus est. Postea Carinum, omnium odio et detestatione viventem, apud Margum ingenti praelio vicit, proditum ab exercitu suo, quem fortiorem habebat: certè desertum inter Viminatum atque Aureum montem. Ita rerum Romanarum potitus, cùm tumultum rusticani in Gallià concitâssent, et factioni suae Bagaudarum nomen imponerent, duces autem haberent Amandum et Aelianum, ad subigendos eos Maximianum Herculium Caesarem misit; qui levibus praeliis agrestes domuit, et pacem Galliae reformavit.

21. Per haec tempora etiam Carausius, qui vilissi-

mè natus, strenuo militiae ordine famam egregiam fuerat consecutus, cùm apud Bononiam per tractum Belgicae et Armoricae pacandum mare accepisset, quod Franci et Saxones infestabant, multis Barbaris saepe captis, nec praedâ integrâ aut provincialibus redditâ, aut imperatoribus missâ, tum suspicio esse coepisset, consultò ab eo admitti Barbaros, ut transeuntes cum praedâ exciperet, atque hâc se occasione ditaret, à Maximiano jussus occidi, purpuram sumpsit, et Britannias occupavit.

22. Ita cùm per omnem orbem terrarum res turbatae essent, et Carausius in Britanniis rebellaret, Achilleus in Aegypto; Africam Quinquegentiani infestarent, Narseus Orienti bellum inferret; Dioclesianus Maximianum Herculium ex Caesare fecit Augustum, Constantium et Maximianum Caesares; quorum Constantius per filiam nepos Claudii traditur: Maximianus Galerius in Daciâ haud longè à Sardicâ natus: atque ut eos etiam affinitate conjungeret, Constantius privignam Herculii Theodoram accepit, ex qua posteà sex liberos, Constantini fratres, habuit: Galerius filiam Dioclesiani Valeriam: ambo uxores, quas habuerant, repudiare compulsi. Cum Carausio tamen, cùm bella frustrà tentata essent contra virum rei militaris peritissimum, ad postremum pax convenit. Eum post septennium Alectus socius ejus occidit, atque ipse post eum Britannias triennio tenuit: qui ductu Asclepiodoti Praefecti Praetorio est oppressus. Ita Britanniae decimo anno receptae.

23. Per idem tempus à Constantio Caesare in Galliâ pugnatum est circa Lingones; die unâ adver-

sam et secundam fortunam expertus est, nam cùm repentè, Barbaris ingruentibus, intra civitatem esset coactus tam praecipiti necessitate, ut, clausis portis, in murum funibus tolleretur; vix quinque horis mediis, adventante exercitu, sexaginta ferè millia Alamannorum cecidit. Maximianus quoque Augustus bellum in Africa profligavit, domitis Quinquegentianis, et ad pacem redactis. Dioclesianus obsessum Alexandriae Achilleum octavo ferè mense superavit, eumque interfecit: victoriâ acerbè usus est, totam Aegyptum gravibus proscriptionibus caedibusque foedavit. Eâ tamen occasione ordinavit providè multa, et disposuit; quae ad nostram aetatem manent.

24. Galerius Maximianus primò adversùs Narseum adversum praelium habuit; inter Callinicum Carrasque congressus, cùm inconsultè magis quàm ignavè dimicâsset; admodùm enim parvâ manu cum copiosissimo hoste commisit. Pulsus igitur, et ad Dioclesianum profectus, cùm ei in itinere occurrisset, tantâ insolentiâ fertur à Dioclesiano exceptus, ut per aliquot passuum millia purpuratus tradatur ad vehiculum cucurrisse.

25. Mox tamen per Illyricum Moesiamque contractis copiis, rursus cum Narseo Ormisdae et Saporis avo, in Armeniâ Majore pugnavit successu ingenti, nec minore consilio simulque fortitudine: quippe qui etiam speculatoris munus cum altero ac tertio equite susceperit. Pulso Narseo, castra ejus diripuit; uxores, sorores, liberos cepit, infinitam extrinsecus Persarum nobilitatem, gazam Persicam copiosissimam: ipsum in ultimas regni solitudines

coëgit; quare à Dioclesiano, in Mesopotamiâ cum praesidiis tum morante, ovans regressus, ingenti honore susceptus est. Varia deinceps et simul et viritim bella gesserunt, Carpis et Basternis subactis, Sarmatis victis: quarum nationum ingentes captivorum copias in Romanis finibus locaverunt.

26. Dioclesianus moratus callidè fuit, sagax praetereà, et admodùm subtilis ingenio, et qui severitatem suam alienâ invidiâ vellet explere: diligentissimus tamen et solertissimus Princeps; et qui imperio Romano primus regiae consuetudinis formam magis quàm Romanae libertatis invexit; adorarique se jussit, cùm ante eum cuncti salutarentur: ornamenta gemmarum vestibus calceamentisque indidit. Nam priùs imperii insigne chlamyde purpureâ tantùm erat: reliqua communia.

27. Herculius autem, propalam ferus, et incivilis ingenii, asperitatem suam etiam vultûs horrore significans: hic naturae suae indulgens, Dioclesiano in omnibus severioribus consiliis obsecutus est. Cùm tamen ingravescente aevo, parùm se idoneum Dioclesianus moderando imperio esse sentiret, auctor Herculio fuit, ut in privatam vitam concederent, et stationem tuendae reipublicae viridioribus junioribusque mandarent; cui aegrè collega obtemperavit; tamen uterque unâ die privato habitu imperii insigne mutavit; Nicomediae Dioclesianus, Herculius Mediolani; post triumphum inclytum, quem Romae ex numerosis gentibus egerant, pompâ ferculorum illustri, quâ Narsei conjuges sororesque et liberi ante currum ducti sunt. Concesserunt tunc Salonas unus, alter in Lucaniam.

28. Dioclesianus privatus in villâ, quae haud procul à Salonis est, praeclaro otio senuit; inusitatâ virtute usus; ut solus omnium post conditum Romanum imperium, ex tanto fastigio sponte ad privatae vitae statum civilitatémque remearet. Contigit igitur ei, quod nulli post natos homines, ut, cum privatus obîsset, inter Divos tamen referretur.

EUTROPII

LIBER X.

His igitur abeuntibus, ad administrationem reipublicae Constantius et Galerius Augusti creati sunt; divisusque inter eos Romanus orbis, ut Galliam, Italiam, Africam, Constantius; Illyricum, Asiam, Orientem Galerius obtinerent; sumptis duobus Caesaribus. Constantius tamen, contentus dignitate Augusti, Italiae atque Africae administrandae sollicitudinem recusavit: vir egregius et praestantissimae civilitatis: divitiis provincialium ac privatorum studens, fisci commoda non admodùm affectans: ducensque melius, publicas opes à privatis haberi, quàm intra unum claustrum reservari: adeò autem cultûs modici, ut feriatis diebus, si cum amicis numerosioribus esset epulandum, privatorum eis argento ostiatim petito triclinia sternerentur. Hic

non modò amabilis, sed etiam venerabilis Gallis fuit; praecipuè quòd Dioclesiani suspectam prudentiam, et Maximiani sanguinariam temeritatem imperio ejus evaserant. Obiit in Britanniâ, Eboraci, principatûs anno decimo tertio, atque inter Divos relatus est.

2. Galerius, vir et probè moratus, et egregius in re militari, cùm Italiam quoque, sinente Constantio, administrationi suae accessisse sentiret, Caesares duos creavit. Verùm Constantio mortuo, Constantinus, ex obscuriore matrimonio ejus filius, in Britanniâ creatus est Imperator, et in locum patris exoptatissimus moderator accessit. Romae interea Praetoriani, excitato tumultu, Maxentium Herculii filium, qui haud procul ab urbe in villâ publicâ morabatur, Augustum nuncupaverunt; quo nuncio Maximianus Herculius ad spem erectus resumendi fastigii, quod invitus amiserat, Romam advolavit è Lucaniâ, quam sedem privatus elegerat, in agris amoenissimis consenescens; Dioclesianumque etiam per literas adhortatus est, ut depositam resumeret potestatem: quas ille irritas habuit: sed adversùm motum Praetorianorum atque Maxentii Severus Caesar Romam missus à Galerio, cum exercitu venit; obsidensque Urbem militum suorum scelere desertus est.

3. Auctae Maxentio opes, confirmatumque imperium. Severus fugiens Ravennae interfectus est. Herculius tamen Maximianus, post haec in concione exercitûs filium Maxentium denudare conatus, seditionem et convicia militum tulit. Inde ad Gallias profectus est, dolo composito, tanquam à filio esset expulsus, ut Constantino genero jungeretur: moliens

tamen Constantinum, repertâ occasione, interficere, qui in Galliis, et militum et provincialium ingenti jam favore regnabat, caesis Francis atque Alamannis, captisque eorum regibus, quos etiam bestiis cùm magnificum spectaculum numeris parâsset, objecit. Detectis igitur insidiis per Faustam filiam, quae dolum viro enunciaverat, profugit Herculius Massiliam, ibíque oppressus (ex eâ etenim navigare ad filium praeparabat) poenas dedit justissimo exitu; vir ad omnem asperitatem saevitiamque proclivus, infidus, incommodus, civilitatis penitùs expers.

4. Per hoc tempus Licinius à Galerio Imperator est factus Daciâ oriundus, notus ei antiquâ consuetudine, et in bello, quod adversùs Narseum gesserat, strenuis laboribus et officiis acceptus: mors Galeri confestim secuta est. Ita Respublica tum ab his quatuor Imperatoribus tenebatur, Constantino et Maxentio, filiis Augustorum: Licinio et Maximino, novis hominibus. Quinto tamen Constantinus imperii sui anno, bellum adversùm Maxentium civile commovit; copias ejus multis praeliis fudit: ipsum postremò Romae adversùs nobiles omnibus exitiis saevientem, apud pontem Mulvium vicit, Italiâque est potitus. Non multò pòst deinceps in Oriente quoque adversùs Licinium Maximinus res novas molitus, vicinum exitium fortuitâ apud Tarsum morte praevenit. 310.

5. Constantinus tamen, vir ingens et omnia efficere nitens quae animo praeparâsset, simul principatum totius orbis affectans, Licinio bellum intulit, quamvìs necessitudo illi et affinitas cum eo esset: nam soror ejus Constantia nupta Licinio erat, ac primò eum in

Pannoniâ, ingenti apparatu bellum apud Cibalas instruentem, repentinus oppressit: omnique Dardaniâ, Moesiâ, Macedoniâ potitus, numerosas Provincias occupavit.

6. Varia deinceps inter eos bella, et pax reconciliata ruptaque est: postremò Licinius navali et terrestri praelio victus apud Nicomediam, se dedidit, et
contra religionem sacramenti Thessalonicae pri- 325.
vatus occisus est. Eo tempore res Romana sub
uno Augusto et tribus Caesaribus (quod nunquam aliàs) fuit; cùm liberi Constantini Galliae, Orienti, Italiaeque praeessent. Verùm insolentia rerum secundarum aliquantùm Constantinum ex illâ favorabili animi docilitate mutavit. Primùm necessitudines persecutus, egregium virum et sororis filium commodae indolis juvenem interfecit; mox uxorem, pòst, numerosos amicos.

7. Vir primo imperii tempore optimis principibus, ultimo mediis comparandus. Innumerae in eo animi corporisque virtutes claruerunt; militaris gloriae appetentissimus, fortuna in bellis prospera fuit; verùm ita, ut non superaret industriam. Nam etiam Gothos, post civile bellum, variè profligavit, pace his ad postremum datâ: ingentemque apud Barbaras gentes memoriam gratiae collocavit. Civilibus artibus et liberalibus studiis deditus; affectatur justi amoris, quem omnino sibi et liberalitate et docilitate quaesivit; sicut in nonnullos amicos dubius, ita in reliquis egregius: nihil occasionum praetermittens, quò opulentiores eos clarioresque praestaret.

8. Multas leges rogavit; quasdam ex bono et aequo, plerasque superfluas, nonnullas severas; primus.

que urbem nominis sui ad tantum fastigium evehere molitus est, ut Romae aemulam faceret. Bellum adversùm Parthos moliens, qui jam Mesopotamiam fatigabant, uno et trigesimo anno imperii, aetatis sexto et sexagesimo, Nicomediae in villâ publicâ obiit. Denunciata mors ejus est etiam per crinitam stellam, quae inusitatae magnitudinis aliquamdiu fulsit; eam Graecè κομήτην vocant; atque inter Divos meruit referri.

9. Successores filios tres reliquit, atque unum fratris filium. Verùm Dalmatius Caesar prosperrimâ indole, neque patruo absimilis, haud multò pòst oppressus est factione militari, et Constantio patruele suo sinente potiùs quàm jubente. Constantinum porrò fratri bellum inferentem, et apud Aquileiam inconsultiùs praelium aggressum, Constantis duces interemerunt; ita respublica ad duos Augustos redacta est. Constantis imperium strenuum aliquamdiu et justum fuit; mox, cùm et valetudine improsperâ, et amicis pravioribus uteretur, ad gravia vitia conversus, cùm intolerabilis provincialibus, militibus injucundus esset, factione Magnentii occisus est. Obiît autem non longè ab Hispaniis, in castro cui Helenae nomen est, anno imperii decimo septimo, aetatis trigesimo; rebus tamen plurimis strenuè in militiâ gestis, exercituique per omne vitae tempus sine gravi crudelitate terribilis.

10. Diversa Constantii fortuna fuit; à Persis enim multa et gravia perpessus, saepe captis oppidis, obsessis urbibus, caesis exercitibus; nullumque ei contra Saporem prosperum praelium fuit; nisi quòd apud Singaram haud dubiam victoriam ferociâ militum a-

misit, qui pugnam seditiosè et stolidè contra rationem belli, die jam praecipiti, poposcerunt. Post Constantis necem, Magnentio Italiam, Africam, Gallias, obtinente; etiam Illyricum res novas habuit, Veteranione ad imperium consensu militum electo: quem grandaevum jam et cunctis amabilem diuturnitate et felicitate militiae ad tuendum Illyricum, principem creaverunt: virum probum, et morum veterum, ac jucundae civilitatis; sed omnium liberalium artium expertem, adeò ut ne elementa quidem prima literarum, nisi grandaevus, et jam imperator, acceperit.

11. Sed à Constantio, qui ad ultionem fraternae necis bellum civile commoverat, abrogatum est Veteranioni imperium: qui novo inusitatoque more, consensu militum deponere insigne compulsus est. Romae quoque tumultus fuit; Nepotiano Constantini sororis filio per gladiatoriam manum imperium invadente; qui saevis exordiis dignum exitum nactus est; vigesimo enim atque octavo die à Magnentianis ducibus oppressus, poenas dedit: caputque ejus pilo per Urbem circumlatum est: gravissimae praescriptiones et nobilium caedes fuerunt.

12. Non multò pòst Magnentius apud Mursiam profligatus acie est, ac penè captus: ingentes Romani imperii vires eâ dimicatione consumptae sunt, ad quaelibet bella externa idoneae, quae multum triumphorum possent securitatisque conferre. Orienti mox à Constantio Caesar est datus, patrui filius Gallus: Magnentiusque diversis praeliis victus, vim vitae suae apud Lugdunum attulit, imperii anno tertio, mense septimo: frater quoque ejus Senonis, quem ad tuendas Gallias Caesarem miserat.

13. Per haec tempora etiam à Constantio, multis incivilibus gestis, Gallus Caesar occisus 335. est: vir naturâ ferus, et ad tyrannidem pronior, si suo jure imperare licuisset. Sylvanus quoque in Galliâ res novas molitus, ante diem trigesimum extinctus est.

14. Solus in imperio Romano eo tempore Constantius Princeps et Augustus fuit. Mox Julianum Caesarem ad Gallias misit, patruelem suum, Galli fratrem, traditâ ei in matrimonium sorore; cùm multa oppida Barbari expugnâssent, alia obsiderent, ubique foeda vastitas esset, Romanumque imperium non dubiâ jam calamitate nutaret: à quo modicis copiis apud Argentoratum Galliae urbem ingentes Alamannorum copiae extinctae sunt, rex nobilissimus captus, Galliae restitutae; multa postea per eundem Julianum egregiè adversùm Barbaros gesta sunt; submotique ultra Rhenum Germani, et finibus suis Romanum imperium restitutum.

15. Neque multò pòst, cùm Germanici jam exercitus à Galliarum praesidio tollerentur, consensu militum Julianus factus Augustus est: interjectoque anno, ad Illyricum obtinendum profectus est, Constantio Parthicis bellis occupato: quibus 361. rebus cognitis, ad bellum civile conversus, in itinere obiît, inter Ciliciam Cappadociamque, anno imperii octavo et trigesimo, aetatis quinto et quadragesimo, meruitque inter Divos referri. Vir egregiae tranquillitatis, placidus, nimis amicis et familiaribus credens, mox etiam uxoribus deditior: qui tamen primis imperii annis ingenti se modestiâ egerit; familiarium etiam locupletator; neque inhonoros sinens,

quorum laboriosa expertus fuisset officia: ad severitatem tamen propensior, si suspicio imperii moveretur, mitis aliàs, et cujus in civilibus magis quàm in externis bellis sit laudanda fortuna.

16. Hinc Julianus rerum potitus est, ingentique apparatu Parthis intulit bellum; cui expeditioni ego quoque interfui. Aliquot oppida et castella Persarum in deditionem accepit, vel vi oppugnavit. Assyriamque populatus, castra apud Ctesiphontem stativa aliquamdiu habuit: remeansque victor, dum se inconsultiùs praeliis inserit, hostili manu interfectus est, sextâ Kalendas Julias, imperii anno septimo, aetatis altero et trigesimo; atque inter Divos relatus est: vir egregius, et rempublicam insigniter moderaturus, si per fata licuisset: liberalibus disciplinis apprimè eruditus. Graecis doctior, atque adeò ut Latinâ eruditione nequaquam cum Graecâ scientiâ conveniret; facundiâ ingenti et promptâ: et memoriae tenacissimae: in quibusdam tam philosopho propior: in amicos liberalis: sed minùs diligens quàm tantùm principem decuit: fuerunt enim nonnulli, qui vulnera gloriae ejus inferrent: in provinciales justissimus: et tributorum, quatenus ferri posset, repressor: civilis in cunctos: mediocrem habens aerarii curam: gloriae avidus, ac per eam animi plerumque immodici: nimius religionis Christianae insectator, perinde tamen ut cruore abstineret. Marco Antonino non absimilis: quem etiam aemulari studebat.

17. Post hunc Jovianus, qui tunc domesticus militabat ad obtinendum imperium consensu exercitûs electus est, commendatione patris quàm suâ militibus

notior; qui, jam turbatis rebus, exercitu quoque inopiâ laborante, uno à Persis atque altero praelio victus, pacem cum Sapore necessariam quidem sed ignobilem fecit, mulctatis finibus, ac nonnullâ imperii Romani parte traditâ: quod ante eum annis mille centum et duobus de viginti ferè, ex quo Romanum imperium conditum erat, nunquam accidit. Quin etiam legiones nostrae, ita et apud Caudium, per Pontium Telesinum, et in Hispaniâ apud Numantiam, et in Numidiâ sub jugum missae sunt, ut nihil tamen finium traderetur. Ea pacis conditio non penitùs reprehendenda foret, si foederis necessitatem, cùm integrum fuit, mutare voluisset: sicut à Romanis omnibus his bellis, quae commemoravi, factum est. Nam et Samnitibus, et Numantinis, et Numidis confestim bella illata sunt: neque pax rata fuit. Sed dum aemulum imperii veretur intra Orientem residens, gloriae parum consuluit. Itaque iter ingressus, atque Illyricum petens, in Galatiae finibus repentinâ morte obiit: vir aliàs neque iners neque imprudens.

18. Multi exanimatum opinantur nimiâ cruditate; inter coenandum enim epulis indulserat: alii odore cubiculi, quod ex recenti tectorio calcis grave quiescentibus erat: quidam nimietate prunarum, quas gravi frigore adolere multas jusserat. Decessit imperii mense septimo, decimo quarto Kalendas Martias: aetatis ut qui plurimùm ac minimùm tradunt, tertio et trigesimo anno: ac benignitate principum, qui ei successerunt, inter Divos relatus est. Nam et civilitati propior, et naturâ admodum liberalis fuit. Is status erat Romanae rei, Joviano 364.

eodem et Varroniano Consulibus, anno Urbis conditae millesimo centesimo et decimo nono. Quia autem ad inclytos Principes venerandosque perventum est, interim operi modum dabimus. Nam reliqua stylo majore dicenda sunt: quae nunc non tam praetermittimus, quàm ad majorem scribendi diligentiam reservamus.

FINIS.

95

SEX. AUR. VICTORIS

DE

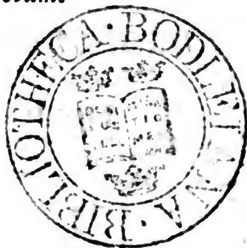
VIRIS ILLUSTRIBUS

URBIS ROMAE

LIBER.

Ammianus Lib. xxi. *haec de VICTORE scribit sub Constantio et Juliano Impp.*

Imperator revertitur Naessum, copiosum oppidum, quò inde expeditè omnia disponeret suis utilitatibus profutura; ubi Victorem apud Sirmium visum Scriptorem Historicum, exindeque venire praeceptum, Pannoniae Secundae Consularem praefecit, et honoravit aenea statua, virum sobrietatis gratia multi-laudum, multo post Urbi praefectum.

SEX. AUR. VICTORIS

DE

VIRIS ILLUSTRIBUS

URBIS ROMAE

LIBER.

Proca Rex Albanorum.

PROCA rex Albanorum Amulium et Numitorem filios habuit, quibus regnum annuis vicibus habendum reliquit, et ut alternis imperarent: sed Amulius fratri imperium non dedit; et, ut eum sobole privaret, Rheam Sylviam filiam ejus Vestae sacerdotio praefecit, ut virginitate perpetuâ teneretur: quae, à Marte compressa, Romulum et Remum edidit. Amulius ipsam in vincula compegit, parvulos in Tiberim abjecit; quos aqua in sicco reliquit. Ad vagitum lupà accurrit, eósque uberibus suis aluit. Mox Faustulus pastor collectos Accae Laurentiae conjugi educandos dedit. Qui postea, Amulio interfecto, Numitori avo regnum restituerunt; ipsi pastoribus adunatis civitatem condiderunt; quam Romulus augurio victor, quòd ipse duodecim, Remus sex vultures viderat, Romam vocavit: et, ut eam priùs legibus quàm moenibus muniret, edixit ne quis vallum transiliret: quod Remus irridens, transilivit, et à Fabio Celere centurione rutro fertur occisus.

I

Romulus primus Romanorum Rex.

Romulus asylum convenis patefecit, et magno exercitu facto, cùm videret conjugia deesse, per legatos à finitimis civitatibus petiit. Quibus negatis, ludos Consualia simulavit: ad quos cùm utriusque sexûs multitudo venisset, dato suis signo, virgines raptae sunt: ex quibus cùm una pulcherrima cum magnâ omnium admiratione duceretur, Thalassio eam duci responsum. Quae nuptiae quia feliciter cesserunt, institutum est, ut omnibus nuptiis Thalassii nomen invocaretur. Cùm foeminas ergo finitimorum Romani rapuissent, primi Caeninenses contra eos bellum sumpserunt. Adversus quos Romulus processit, et exercitum eorum, ac ducem Acronem singulari praelio devicit. Spolia opima Jovi Feretrio in Capitolio consecravit. Antemnates, Crustumini, Fidenates, Veientes, Sabini etiam ob raptas bellum adversus Romanos sumpserunt. Et cùm Romae appropinquarent, Tarpejam virginem nacti, quae aquae, causâ sacrorum, hauriendae descenderat, ei T. Tatius optionem muneris dedit, si exercitum suum in Capitolium perduxisset. Illa petiit quod illi in sinistris manibus gerebant, videlicet annulos et armillas: quibus dolosè repromissis, Sabinos in arcem perduxit, ubi Tatius scutis eam obrui praecepit, nam et ea in laevis habuerant. Romulus adversus Tatium, qui montem Tarpejum tenebat, processit, et in eo loco, ubi nunc Romanum forum est, pugnam conseruit: ibi Hostus Hostilius fortissimè dimicans cecidit, cujus interitu consternati Romani fugere coepe-

runt. Tunc Romulus Jovi Statori aedem vovit, et exercitus, seu forte, seu divinitùs, restitit. Tunc raptae in medium processerunt; et hinc patres, inde conjuges deprecatae, pacem conciliârunt. Romulus foedus percussit, et Sabinos in urbem recepit: populum à Curibus, oppido Sabinorum, Quirites vocavit. Centum Senatores à pietate Patres appellavit. Tres Equitum centurias instituit, quas à suo nomine, Ramnenses; à Tito Tatio, Tatienses; à Lucumone, Luceres appellavit. Plebem in triginta curias distribuit, eásque raptarum nominibus appellavit. Cùm ad Caprae paludem exercitum lustraret, nusquam comparuit: unde inter Patres et Populum seditione ortâ, Julius Proculus, vir nobilis, in concionem processit, et jurejurando firmavit, Romulum à se in colle Quirinali visum augustiore formâ, cùm ad Deos abiret; eundémque praecipere, ut seditionibus abstinerent, virtutem colerent, futurum ut omnium gentium domini exsisterent. Hujus auctoritati creditum est: aedes in colle Quirinali Romulo constituta, ipse pro Deo cultus, et Quirinus est appellatus.

Numa Pompilius secundus Romanorum Rex.

Post consecrationem Romuli, cùm diu interregnum esset, et seditiones orirentur, Numa Pompilius, Pomponis filius, Curibus oppido Sabinorum accitus, cùm, addicentibus avibus, Romam venisset, ut populum ferum religione molliret, sacra plurima instituit; aedem Vestae fecit, virgines Vestales legit; Flamines tres, Dialem, Martialem, Quirinalem, Salios Martis sacerdotes, quorum primus Praesul voca-

tur, duodecim instituit; Pontificem Maximum creavit. Portas Jano gemino aedificavit. Annum in duodecim menses distribuit, additis Januario et Februario: leges quoque plurimas et utiles tulit: omnia, quae gerebat, jussu Egeriae nymphae, uxoris suae, se facere simulans. Ob hanc tantam justitiam bellum ei nemo intulit. Morbo solutus, in Janiculo sepultus est; ubi post multos annos arcula cum libris à Terentio quodam exarata: qui libri, quia leves quasdam sacrorum causas continebant, ex auctoritate Patrum cremati sunt.

Tullus Hostilius tertius Romanorum Rex.

Tullus Hostilius, quia bonam operam adversum Sabinos navaverat, Rex creatus, bellum Albanis indixit, quod trigeminorum certatione finivit, et Albam propter perfidiam ducis Metii Fufetii diruit. Albanos Romam transire jussit. Curiam Hostiliam constituit. Montem Coelium Urbi addidit. Et dum Numam Pompilium sacrificiis imitatur, Jovi Elicio litare non potuit; fulmine ictus cum regiâ conflagravit.

Horatii et Curiatii.

Quùm inter Romanos et Albanos bellum fuisset exortum, ducibus Hostilio et Fufetio, placuit rem paucorum certatione finire. Erant apud Romanos trigemini Horatii, tres apud Albanos Curiatii, quibus foedere icto concurrentibus, statim duo Romanorum ceciderunt, tres Albanorum vulnerati. Unus Horatius, quamvis integer, quia tribus impar erat, fugam simulavit, et singulos per intervalla, ut vulnerum

dolor patiebatur, insequentes interfecit. Et cum spoliis onustus rediret, sororem obviam habuit, quae, viso paludamento sponsi sui, qui unus ex Curiatiis erat, flere coepit: frater eam occîdit. Quâ re apud Duumviros condemnatus, ad populum provocavit: ubi patris lacrymis condonatus, ab eo expiandi gratiâ sub tigillum missus, quod nunc quoque viae suppositum, Sororium appellatur.

Metius Fufetius.

Metius Fufetius dux Albanorum, cùm se invidiosum apud cives videret, quòd bellum solâ trigeminorum certatione finîsset, ut rem corrigeret, Vejentes et Fidenates adversum Romanos incitavit. Ipse ab Tullo in auxilium arcessitus, aciem in collem subduxit, ut fortunam belli experiretur ac sequeretur. Quâ re Tullus intellectâ, magnâ voce ait, " Suo illud jussu Metium facere." Quâ re hostes territi victíque sunt. Posterâ die Metius cùm ad gratulandum Tullo venisset, jussu ipsius quadrigis religatus, et in diversa distractus est.

Ancus Marcius quartus Romanorum Rex.

Ancus Marcius Numae Pompilii ex filiâ nepos, aequitate et religione avo similis, Latinos bello domuit: Aventinum et Janiculum montes Urbi addidit; nova moenia oppido circumdedit: silvas ad usum navium publicavit: Salinarum vectigal instituit: Carcerem primus aedificavit: Ostiam coloniam, maritimis commeatibus opportunam, in ostia Tiberis deduxit: Jus Feciale, quo legati ad res repetundas uterentur, ab Aequicolis transtulit; quod primus fertur

Rhesus excogitâsse. His rebus intra paucos dies confectis, immaturâ morte praereptus, non potuit praestare, qualem promiserat, regem.

L. Tarquinius Priscus quintus Rom. Rex.

Lucius Tarquinius Priscus, Damarati Corinthii filius, ejus qui Cypseli tyrannidem fugiens, in Etruriam commigravit: ipse Lucumo dictus, urbe Tarquiniis profectus Romam petiit. Advenienti aquila pileum sustulit; et, cùm altè subvolâsset, reposuit. Tanaquil conjux, auguriorum perita, regnum ei portendi intellexit. Tarquinius pecuniâ et industriâ dignitatem, atque etiam Anci regis familiaritatem consecutus est: à quo tutor liberis relictus, regnum intercepit, et ita administravit, quasi jure adeptus fuisset. Centum Patres in Curiam legit, qui Minorum Gentium sunt appellati. Equitum centurias numero duplicavit: nomina mutare non potuit, Accii Navii auguris auctoritate deterritus, qui fidem artis suae novaculâ et cote firmavit. Latinos bello domuit. Circum maximum aedificavit. Ludos magnos instituit. De Sabinis et priscis Latinis triumphavit. Murum lapideum Urbi circumdedit. Filium tredecim annorum, quòd in praelio hostem percussisset, praetextâ et bullâ donavit: unde haec ingenuorum puerorum insignia esse coeperunt. Pòst ab Anci liberis, immissis percussoribus, per dolum regiâ excitus et interfectus est.

Servius Tullius sextus Romanorum Rex.

Servius Tullius, P. Corniculani et Ocrisiae captivae filius, cùm in domo Tarquinii Prisci educaretur, flammae species caput ejus amplexa est. Hoc viso

Tanaquil summam ei dignitatem portendi intellexit: conjugi suasit ut ita eum, ut liberos suos, educaret; cúmque adolevisset, gener à Tarquinio assumptus est. Et cùm rex occisus esset, Tanaquil ex altiore loco ad populum despiciens, ait, "Priscum Tarquinium gravi quidem, sed non lethali vulnere accepto, petere ut interim, dum convalescit, Servio Tullio dicto audientes essent." Servius Tullius quasi precariò regnare coepit, sed rectè imperium administravit. Etruscos saepe domuit: collem Quirinalem et Viminalem et Esquilias Urbi addidit; aggerem, fossásque fecit. Populum in quatuor tribus distribuit, ac post plebi distribuit annonam; mensuras, pondera, classes, centuriásque constituit. Primus omnium Censum ordinavit, qui adhuc per orbem terrarum incognitus erat. Latinorum populis persuasit, ut exemplo eorum, qui Dianae Ephesiae aedem fecissent, et ipsi aedem Dianae in Aventino aedificarent. Quo facto, bos cuidam Latino mirae magnitudinis nata, et responsum somnio datum, eum populum summam imperii habiturum, cujus civis bovem illam immolâsset. Latinus bovem in Aventinum egit, et causam sacerdoti Romano exposuit. Ille callidus dixit, "priùs eum vivo flumine manus abluere debere." Latinus dum ad Tiberim descendit, sacerdos bovem immolavit. Ita imperium civibus, sibi gloriam facto consilióque vindicavit.

Tullia.

Servius Tullius filiam alteram ferocem, mitem alteram habens, cùm Tarquinii Prisci filios pari animo videret, ut omnium mentes morum diversitate leniret, ferocem miti, mitem feroci, in matrimonium dedit.

Sed mites, seu forte, seu fraude, perierunt; feroces morum similitudo conjunxit. Statim Tarquinius Superbus à Tulliâ incitatus, advocato Senatu, regnum paternum repetere coepit. Quâ re auditâ, Servius, dum ad Curiam properat, jussu Tarquinii gradibus dejectus, et domum refugiens, interfectus est. Tullia statim in forum properavit, et prima conjugem regem salutavit, à quo jussa è turbâ decedere, cùm domum rediret, viso patris corpore, mulionem evitantem, super ipsum corpus carpentum agere praecepit: unde vicus ille Sceleratus dictus est. Postea Tullia cum conjuge in exsilium acta.

Tarquinius Superbus septimus Rom. Rex.

Tarquinius Superbus cognomen moribus meruit. Occiso Servio Tullio regnum scelestè occupavit; tamen bello strenuus, Latinos Sabinósque domuit; Suessam Pometiam Volscis eripuit; Gabios per Sextum filium, simulato transfugio, in potestatem redegit; et ferias Latinas primus instituit. Locos in Circo, et cloacam maximam fecit, ubi totius Populi viribus usus est; unde illae fossae, Quiritium sunt dictae. Cùm Capitolium inciperet, caput hominis invenit; unde cognitum est, eam urbem caput gentium futuram: et cùm in obsidio Ardeae filius ejus Lucretiae stuprum intulisset, cum eo in exsilium actus, ad Porsennam Etruriae regem confugit, cujus ope regnum retinere tentavit. Pulsus, Cumas concessit; ubi per summam ignominiam reliquum vitae tempus exegit.

L. Tarquinius Collatinus, et Lucretia uxor.

Tarquinius Collatinus, sorore Tarquinii Superbi genitus, in contubernio juvenum regiorum Ardeae erat: ubi cum forte in liberiore convivio conjugem suam unusquisque laudaret, placuit experiri. Itaque equis Romam petunt. Regias nurus in convivio et luxu deprehendunt, et inde Collatiam petunt; Lucretiam inter ancillas in lanificio offendunt, itaque ea pudicissima judicatur. Ad quam corrumpendam, Tarquinius Sextus nocte Collatiam rediit, et jure propinquitatis in domum Collatini venit, et in cubiculum Lucretiae irrupit, pudicitiam expugnavit. Illa postero die, advocatis patre et conjuge, rem exposuit, et se cultro, quem veste texerat, occîdit. Illi in exitium regum conjurârunt; eorúmque exsilio necem Lucretiae vindicaverunt.

Junius Brutus primus Romanorum Consul.

L. Junius Brutus, sorore Tarquinii Superbi genitus, cùm eandem fortunam timeret, in quam frater inciderat, qui ob divitias et prudentiam fuerat ab avunculo occisus, stultitiam finxit, unde Brutus dictus. Juvenibus regiis Delphos euntibus, deridiculi gratiâ comes adscitus, baculo sambuceo aurum infusum Deo donum tulit. Ubi responsum est, eum Romae summam potestatem habiturum, qui primus matrem oscularetur; ipse terram osculatus est. Deinde propter Lucretiae stuprum, cum Tricipitino et Collatino in exitium regum conjuravit. Quibus in exsilium actis, primus Consul creatus, filios suos

fratrísque, quòd cum Aquiliis et Vitelliis ad recipiendum in Urbem Tarquinios conjuraverant, virgis caesos securi percussit. Deinde in praelio, quod adversus eos gerebat, singulari certamine cum Arunte filio Tarquinii congressus est, ubi ambo mutuis vulneribus ceciderunt. Cujus corpus in Foro positum, à collegâ laudatum, matronae anno luxerunt.

Horatius Cocles.

Porsenna rex Etruscorum, cùm Tarquinios in Urbem restituere tentaret, et primo impetu Janiculum cepisset, Horatius Cocles, [illo cognomine, quòd in alio praelio oculum amiserat,] pro ponte Sublicio stetit, et aciem hostium solus sustinuit, donec pons à tergo interrumperetur, cum quo statim in Tiberim decidit, et armatus ad suos transnavit. Ob hoc ei tantum agri publicè datum est, quantum uno die circumarari potuisset: statua quoque ei in Vulcanali posita.

Mutius Scaevola.

Cùm Porsenna rex Urbem obsideret, Mutius Cordus, vir Romanae constantiae, Senatum adiit, et veniam transfugiendi petiit, necem regis repromittens. Acceptâ potestate, in castra Porsennae venit, ibíque purpuratum pro rege deceptus occîdit. Apprehensus, et ad regem pertractus, dexteram aris imposuit, hoc supplicii à reâ exigens, quòd in caede peccâsset. Unde cùm misericordiâ regis abstraheretur, quasi beneficium referens, ait, "Trecentos adversus eum sui similes conjurâsse." Quâ re ille territus, bellum acceptis obsidibus deposuit. Mutio prata trans Ti-

berim data, ab eo Mutia appellata. Statua quoque ei honoris gratiâ constituta est.

Cloelia virgo.

Porsenna Cloeliam virginem nobilem inter obsides accepit: quae, deceptis custodibus, noctu castris ejus egressa, equum, quem fors dederat, arripuit, et Tiberim trajecit. A Porsennâ per legatos repetita, reddita est. Cujus ille virtutem admiratus, cum quibus optâsset in patriam redire, permisit: illa virgines puerósque elegit, quorum aetatem injuriae obnoxiam sciebat. Huic statua equestris in foro posita.

Fabii trecenti sex.

Romani cùm adversum Vejentes bellarent, eos sibi hostes familia Fabiorum privato nomine depoposcit, et profecti trecenti sex, duce Fabio Consule, fuerunt. Cùm saepe victores extitissent, apud Cremeram fluvium castra posuerunt. Vejentes ad dolos conversi, pecora ex adverso in conspectu illorum posuerunt; ad quae progressi Fabii, in insidias delapsi, ad unum occisione perierunt. Dies, quo id factum est, inter nefastos relatus. Porta, quâ profecti fuerant, Scelerata est appellata. Unus ex eâ gente propter impuberem aetatem domi relictus, genus propagavit ad Q. Fabium Maximum, qui Annibalem morâ fregit, Cunctator ab obtrectatoribus dictus.

P. Valerius Poplicola.

Publius Valerius, Volusi filius, primùm de Vejentibus, iterum de Sabinis, tertiò de utrisque gentibus triumphavit. Hic, quia in locum Bruti collegae

Consulem non subrogaverat, et domum in Veliâ tutissimo loco habebat, in suspicionem regni affectati venit. Quo cognito, apud populum questus, quòd de se tale aliquid timuissent, immisit, qui domum suam diruerent. Secures etiam fascibus dempsit, eósque in populi concione submisit. Legem de provocatione à magistratibus ad populum tulit: hinc Poplicola dictus. Qui cùm quater Consul diem obiisset, adeò pauper exstitit, ut, collectis à populo nummis, publicè sepultus sit, et annuo matronarum luctu honoratus.

A. Posthumius.

Tarquinius ejectus ad Mamilium Tusculanum, generum suum, confugit: qui cùm Latio concitato Romanos graviter urgeret, A. Posthumius Dictator dictus, apud Regilli lacum cum hostibus conflixit. Ubi cùm victoria nutaret, Magister Equitum equis frenos detrahi jussit, ut irrevocabili impetu ferrentur; ubi et aciem Latinorum fuderunt, et castra ceperunt. Sed inter eos duo juvenes candidis equis insigni virtute apparuerunt, quos Dictator quaesitos, ut dignis muneribus honoraret, non reperit: Castorem et Pollucem ratus, aedem communi titulo dedicavit.

L. Quinctius Cincinnatus.

Lucius Quinctius Cincinnatus filium Caesonem petulantissimum abdicavit: qui et à Censoribus notatus, ad Volscos et Sabinos confugit, qui duce Cloelio Gracchio, bellum adversum Romanos gerebant, et Q. Minucium Consulem in Algido monte

cum exercitu obsidebant. Quinctius Dictator dictus; ad quem missi legati, nudum eum arantem trans Tiberim offenderunt: qui insignibus sumptis Consulem obsidio liberavit. Quare et à Minucio et ejus exercitu obsidionali coronâ donatus est. Vicit hostes: ducem eorum in deditionem accepit, et triumphi die ante currum egit. Sexto decimo die Dictaturam, quam acceperat, deposuit; et ad agriculturam reversus est. Iterum post viginti annos Dictator dictus, Spurium Moelium regnum affectantem, à Servilio Ahalâ Magistro equitum occidi jussit. Domum ejus solo aequavit: unde locus ille Aequimoelium dictus.

Menenius Agrippa Lanatus.

Menenius Agrippa, cognomento Lanatus, dux electus adversum Sabinos, de iis triumphavit. Et cùm Populus à patribus secessisset, quòd tributum et militiam non toleraret, nec revocari posset: Agrippa apud eum, "Olim," inquit, "humani artus cùm ventrem otiosum cernerent, ab eo discordârunt, et suum illi ministerium negârunt. Cùm eo pacto et ipsi deficerent, intellexerunt ventrem acceptos cibos per omnia membra disserere: et cum eo in gratiam redierunt. Sic Senatus et Populus quasi unum corpus discordiâ pereunt, concordiâ valent." Hâc fabulâ Populus regressus est. Creavit tamen Tribunos plebis, qui libertatem suam adversum nobilitatis superbiam defenderent. Menenius autem tantâ paupertate decessit, ut eum Populus collatis quadrantibus sepeliret, locum sepulcro Senatus publicè daret.

C. Marcius Coriolanus.

Caius Marcius, à captis Coriolis urbe Volscorum, Coriolanus dictus: ob egregia militiae facinora à Posthumio optionem munerum accipiens, equum tantùm et hospitem sumpsit, virtutis et pietatis exemplum. Hic consul gravi annonâ, advectum è Siciliâ frumentum, magno pretio dandum Populo curavit; ut hâc injuriâ plebs agros, non seditiones coleret. Ergo à Tribuno plebis Decio die dictâ, ad Volscos concessit; eósque duce Attio Tullo adversus Romanos concitavit, et ad quartum ab Urbe lapidem castra posuit. Cúmque nullis civium legationibus flecteretur, à Veturiâ matre, et Volumniâ uxore, matronarum numero comitatis, motus, omisso bello, ut proditor occisus est: ibi templum Fortunae muliebri constitutum est.

C. Licinius Stolo.

Fabius Ambustus ex duabus filiabus alteram Licinio Stoloni plebeio, alteram Aulo Sulpicio patricio, conjugem dedit: quarum plebeia cùm sororem salutaret, cujus vir Tribunus militum consulari potestate erat, fasces lictorios foribus appositos indecenter expavit: à sorore irrisa, marito questa est; qui, adjuvante socero, ut primùm Tribunatum plebis aggressus est, legem tulit, ut alter Consul ex plebe crearetur. Lex, resistente Appio Claudio, lata tamen; et primus Licinius Stolo Consul factus. Idem lege sancivit, ne cui plebeio plus quingenta jugera agri habere liceret. Et ipse cùm jugera quingenta haberet, et altera emancipati filii nomine pos-

sideret, in judicium vocatus, et primus omnium suâ lege punitus est.

L. Virginius Centurio.

Populus Romanus, cùm seditiosos magistratus ferre non posset, Decemviros legibus scribendis creavit, qui eas ex libris Solonis translatas, duodecim Tabulis exposuerunt. Sed cùm pacto dominationis magistratum sibi prorogarent; unus ex ipsis Appius Claudius Virginiam, Virginii Centurionis filiam, in Algido militantis, adamavit: quam cùm corrumpere non posset, clientem subornavit, qui eam in servitutem deposceret; facilè victurus, cùm ipse esset et accusator et judex. Pater, re cognitâ, cùm ipso die judicii supervenisset, et filiam jam addictam videret, ultimo ejus alloquio impetrato, eam in secretum abduxit, et occîdit. Corpus ejus humeris gerens ad exercitum profugit, et milites ad vindicandum facinus accendit: qui, creatis decem Tribunis, Aventinum occupârunt, Decemviros abdicare se magistratu coëgerunt, eósque omnes aut morte aut exsilio punierunt. Appius Claudius in carcere necatus est.

Aesculapius Romam advectus.

Romani ob pestilentiam, responso monente, ad Aesculapium Epidauro arcessendum decem legatos, principe Q. Ogulnio, miserunt. Qui cùm eò venissent, et simulacrum ingens mirarentur, anguis è sedibus suis elapsus, venerabilis, non horribilis, per mediam urbem cum admiratione omnium ad navem Romanorum perrexit, et se in Ogulnii tabernaculo

conspiravit. Legati deum vehentes, Antium provecti sunt; ubi per mollitiem maris, anguis proximum Aesculapii fanum petiit, et post paucos dies ad navem rediit: et cùm adverso Tiberi subveheretur, in proximam insulam desilivit, ubi templum ei constitutum; et pestilentia mirâ celeritate sedata est.

M. Furius Camillus.

Furius Camillus cùm Faliscos in deditionem accepisset, Vejos decenni obsidio domuit, déque his triumphavit. Postmodùm est crimini datum quòd albis equis triumphâsset, et praedam iniquè divisisset: die dictâ ab L. Apulejo Tribuno plebis, damnatus, Ardeam concessit. Mox cùm Galli Senones, relictis ob sterilitatem agris suis, Clusium Etruriae oppidum obsiderent, missi sunt Româ tres legati, qui Gallos monerent, ut ab oppugnatione desisterent. Ex his unus contra jus gentium in aciem processit, et ducem Senonum interfecit. Quo commoti Galli, petitis in deditionem legatis, nec impetratis, Romam petierunt, et exercitum Romanum apud Alliam fluvium ceciderunt, die decimâ sextâ Kalend. Augusti, qui dies inter nefastos relatus, Alliensis dictus. Victores Galli Urbem intraverunt, ubi nobilissimos senum in curulibus et honorum insignibus, primò ut Deos venerati, deinde ut homines despicati, interfecêre. Reliqua juventus cum Manlio in Capitolium fugit; ubi obsessa, Camilli virtute liberata est; qui absens Dictator dictus, collectis reliquiis, Gallos improvisos internecione occîdit. Populum Romanum migrare Vejos volentem retinuit. Sic et oppidum civibus, et cives oppido reddidit.

M. Manlius Capitolinus.

Manlius, ob defensum Capitolium, Capitolinus dictus, sedecim annorum voluntarium militem se obtulit. Triginta septem militaribus donis à suis ducibus ornatus, triginta tres cicatrices in pectore habuit. Captâ urbe auctor in Capitolium confugiendi fuit. Quâdam nocte clangore anseris excitus, Gallos ascendentes dejecit. Patronus à civibus appellatus, et farre donatus est. Domum etiam in Capitolio publicè accepit. Quâ superbiâ elatus, cùm à Senatu suppressisse Gallicos thesauros argueretur, et addictos propriâ pecuniâ liberaret, regni affectati suspicione in carcerem conjectus, Populi consensu liberatus est. Rursus cùm in eâdem culpâ, et graviùs, perseveraret, reus factus, et ab conspectu Capitolii ampliatus est. Alio deinde loco damnatus, et de saxo Tarpeio praecipitatus est: domus diruta: bona publicata. Gentilitas ejus Manlii cognomen ejuravit, ne quis postea Capitolinus vocaretur.

A. Cornelius Cossus.

Fidenates Romanorum hostes, ut sine spe veniae fortiùs dimicarent, legatos ad se missos interfecerunt; ad quos Quinctius Cincinnatus Dictator missus Magistrum equitum habuit Cornelium Cossum, qui Lartem Tolumnium ducem suâ manu interfecit. De eo spolia opima Jovi Feretrio secundus ab Romulo consecravit.

P. Decius Pater.

P. Decius Mus bello Samnitico sub Valerio Maxi-

mo, et Cornelio Cosso, Consulibus, Tribunus militum, exercitu in angustiis Gauri montis insidiis hostium clauso, accepto, quod postulaverat, praesidio, in superiorem locum evasit; hostes terruit. Ipse intempestâ nocte per medias custodias somno oppressas incolumis evasit. Ob hoc, ab exercitu civicâ coronâ [de quercu, quae dabatur ei qui cives in bello servâsset; obsidionali, quae dabatur ei qui obsidione cives liberâsset] donatus est. Consul bello Latino, collegâ Manlio Torquato, positis apud Veserim fluvium castris, cùm utrique Consuli somnio obvenisset, eos victores futuros, quorum dux in praelio cecidisset; tum collato cum collegâ somnio, cùm convenisset, ut cujus cornu in acie laboraret, Diis se Manibus voveret, inclinante suâ parte, se et hostes per Valerium Pontificem Diis Manibus devovit, et impetu in hostes facto, victoriam suis reliquit.

P. Decius Filius.

Publius Decius, Decii filius, primò Consul de Samnitibus triumphans, spolia ex his Cereri consecravit. Iterum et tertiò Consul, multa domi militiaeque gessit. Quarto Consulatu cum Fabio Maximo, cùm Galli, Samnites, Umbri, Tusci contra Romanos conspirâssent; ibi exercitu in aciem educto, et cornu inclinante, exemplum patris imitatus, advocato Marco Livio Pontifice, hastae insistens, et solennia verba respondens, se et hostes Diis Manibus devovit. Impetu in hostes facto, victoriam suis reliquit. Corpus à collegâ laudatum, magnificè sepultum est.

T. Manlius Torquatus.

Titus Manlius Torquatus ob ingenii et linguae tarditatem à patre rus relegatus, cùm audîsset ei diem dictam à Pompeio Tribuno plebis, nocte urbem petiit: secretum colloquium à Tribuno impetravit, et gladio stricto dimittere eum accusationem terrore multo compulit. Sulpicio Dictatore, Tribunus militum Gallum provocatorem occîdit: torquem ei detractum, cervici suae indidit. Consul bello Latino filium suum, quòd contra imperium pugnâsset, securi percussit. Latinos apud Veserim fluvium, Decii collegae devotione, superavit. Consulatum recusavit, quòd diceret, "Neque se Populi vitia, neque illum severitatem suam posse sufferre."

M. Valerius Corvinus.

Reliquias Senonum Camillus persequebatur, adversùm ingentem Gallum provocatorem solus Valerius Tribunus militum, omnibus territis, processit: corvus ab ortu solis galeae ejus insedit, et inter pugnandum ora oculósque Galli verberavit. Hoste devicto, Valerius Corvinus dictus. Hic, cùm ingens multitudo, aere alieno oppressa, Capuam occupare tentâsset, et ducem sibi Quinctium necessitate compulsum fecisset, sublato aere alieno, seditionem compressit.

Sp. Posthumius.

Titus Veturius et Spurius Posthumius Consules bellum adversum Samnites gerentes, à Pontio Thelesino duce hostium in insidias inducti sunt; nam

ille simulatos transfugas misit, qui Romanos docerent, Luceriam Apulam à Samnitibus obsideri, quò duo itinera ducebant, aliud longius et tutius, aliud brevius et periculosius. Festinatio brevius elegit. Itaque cùm in insidias venissent, qui locus Furculae Caudinae vocabatur, C. Pontius accitum patrem Herennium rogavit, quid fieri placeret? Ille ait, "Aut omnes occidendos, ut vires frangerentur; aut omnes dimittendos, ut beneficio obligarentur." Utroque improbato consilio, omnes sub jugum misit, icto foedere, quod à Romanis postea improbatum est. Posthumius Samnitibus deditus, nec receptus est.

L. Papirius Cursor.

Lucius Papirius, à velocitate Cursor, cùm Dictatorem se adversis ominibus contra Samnites profectum esse sensisset, ad auspicia repetenda Romam regressus, edixit Fabio Rulliano, quem exercitui imponebat, ne manum cum hoste consereret. Sed ille, opportunitate ductus, pugnavit. Reversus Papirius securi eum ferire voluit: ille in urbem confugit, nec supplicem Tribuni tuebantur. Dein pater lacrymis, Populus precibus, veniam impetrârunt. Papirius de Samnitibus triumphavit. Idem comis et jocorum studiosus, cùm Praenestinum Praetorem gravissimè increpuisset, "Expedi," inquit, "lictor, secures." Et cùm eum metu mortis attonitum vidisset, incommodam ambulantibus radicem exscindi jussit.

Q. Fabius Rullianus.

Quinctus Fabius Rullianus, primus ex eâ familiâ

ob virtutem Maximus; Magister equitum à Papirio Cursore ob Samnitum victoriam securi paenè percussus, primùm de Apulis et Lucerini, iterum de Samnitibus, tertiò de Gallis, Umbris, Marsis, atque Tuscis, triumphavit. Censor libertinos tribu amovit. Iterum Censor fieri noluit, dicens, " Non esse ex usu Reipublicae, eosdem Censores saepius fieri." Hic primus instituit, uti Equites Romani Idibus Quinctilibus ab aede Honoris, albis equis insidentes, in Capitolium transirent. Mortuo huic tantum aeris Populi liberalitate congestum est, ut inde filius visceratíonem et epulum publicè daret.

Manius Curius Dentatus.

Manius Curius Dentatus primò de Samnitibus triumphavit, quos usque ad mare superum perpacavit. Regressus, in concione ait: " Tantum agri cepi, ut solitudo futura fuerit, nisi tantum hominum cepissem; tantum porrò hominum cepi, ut fame perituri fuerint, nisi tantum agri cepissem." Iterum de Sabinis triumphavit. Tertiò de Lucanis ovans urbem introivit. Pyrrhum Epirotam Italiâ expulit. Quaterna dena agri jugera viritim Populo divisit. Sibi deinde totidem constituit, dicens, " Neminem esse debere civem, cui non tantum sufficeret." Legatis Samnitum aurum offerentibus, cùm ipse in foco rapas torreret; " Malo," inquit, " haec in fictilibus meis esse, et aurum habentibus imperare." Cùm interversae pecuniae argueretur, guttum ligneum, quo uti ad sacrificia consueverat, in medium protulit, juravítque se nihil amplius de praedâ hostili in domum suam convertisse. Aquam Anienem de ma-

nubiis hostium in urbem induxit. Tribunus plebis Patres auctores fieri coëgit comitiis, quibus plebeius magistratus creabatur. Ob haec merita domus ei apud Tiphatam; et agri jugera quingenta publicè data.

Appius Claudius Caecus.

Appius Claudius Caecus in Censurâ libertinos quoque in Senatum legit: epulandi decantandíque jus tibicinibus in publico ademit. Duae familiae ad Herculis sacra sunt destinatae, Potitiorum et Pinariorum. Potitios Herculis sacerdotes pretio corrupit, ut sacra Herculea servos publicos edocerent; unde caecatus est: gens Potitiorum funditus periit. Ne Consulatus cum plebeiis communicaretur, acerrimè restitit. Ne Fabius solus ad bellum mitteretur, contradixit. Sabinos, Samnites, Etruscos bello domuit. Viam usque Brundisium lapide stravit: inde illa Appia dicta. Aquam Anienem in urbem induxit. Censuram solus omni quinquennio obtinuit. Cùm de pace Pyrrhi ageretur, et gratia potentûm per legatum Cineam pretio quaereretur; senex et caecus lecticâ in Senatum latus, turpissimas conditiones magnificâ oratione discussit.

Pyrrhus Rex Epirotarum.

Pyrrhus Rex Epirotarum paterno genere ab Achille, materno ab Hercule oriundus, cùm imperium orbis agitaret, et Romanos potentes videret, Apollinem de bello consuluit. Ille ambiguè respondit:

Aio, te, Aeacida, Romanos vincere posse.

Hoc dicto in voluntatem tracto, auxilio Tarentinorum bellum Romanis intulit: Laevinum Consulem apud Heracleam elephantorum novitate turbavit. Cúmque Romanos adversis vulneribus occisos videret, "Ego," inquit, "talibus viris brevi orbem terrarum subigere potuissem." Amicis gratulantibus, "Quid mihi cum tali victoriâ," inquit, "ubi exercitûs robur amittam?" Ad vicesimum ab urbe lapidem castra posuit. Captivos Fabricio gratìs reddidit. Viso Laevini exercitu, "Eandem sibi" ait "adversus Romanos, quam Herculi adversus hydram, fuisse fortunam. A Curio et Fabricio superatus, Tarentum refugit; in Siciliam trajecit. Mox in Italiam Locros regressus, pecuniam Proserpinae avehere tentavit: sed ea naufragio relata est. Tum in Graeciam regressus, dum Argos oppugnat, ictu tegulae prostratus est. Corpus ad Antigonum regem Macedoniae delatum, magnificè sepultum.

Fabricius.

Pyrrhus cùm secundo praelio à Romanis esset pulsus, Tarentum, interjecto anno, contra Pyrrhum Fabricius missus est; qui priùs inter legatos sollicitari non potuerat, quartâ regni parte promissâ. Cùm vicina castra ipse, et rex haberent, medicus Pyrrhi nocte ad eum venit, promittens se Pyrrhum veneno occisurum, si sibi quidquam pollicitaretur: Quem Fabricius vinctum reduci jussit ad dominum; Pyrrhóque dici, quae contra caput ejus medicus spopondisset. Tum Rex admiratus eum, dixisse fertur; "Ille est Fabricius, qui difficiliùs ab honestate, quàm Sol à suo cursu averti posset."

Decius Mus.

Volsinii, Etruriae nobile oppidum, luxuriâ paenè perierunt: nam cùm temerè servos manumitterent, dein in curiam legerent, consensu eorum oppressi. Cùm multa indigna paterentur, clam Romae auxilium petierunt: missúsque Decius Mus mox libertinos omnes superavit, in carcere necavit, aut dominis in servitutem restituit.

Appius Claudius Caudex.

Appius Claudius, victis Volsiniensibus, cognomento Caudex dictus, frater Caeci fuit. Consul ad Mamertinos liberandos missus est, quorum arcem Carthaginienses et Hiero Rex Syracusanus obsidebant. Primò ad explorandos hostes fretum piscatoriâ nave trajecit, et cum duce Carthaginiensium egit, ut praesidium arce deduceret. Rhegium regressus, quinqueremem hostium copiis pedestribus cepit: ea legionem in Siciliam traduxit. Carthaginienses Messanâ expulit; Hieronem praelio apud Syracusas in deditionem accepit: qui eo periculo territus, Romanorum amicitiam petiit, iîsque postea fidissimus fuit.

C. Duilius.

Caius Duilius primo Punico bello dux contra Carthaginienses missus, cùm videret eos multum mari posse, classem validam fabrefecit: et, quas corvos vocavêre, manus ferreas cum irrisu hostium primus instituit, quibus inter pugnandum hostium naves triginta apprehendit, tredecim mersit: qui victi et capti sunt. Annibal, dux classis, Carthaginem fugit, et

à Senatu quaesivit, quid faciendum censerent. Omnibus, ut pugnaret, acclamantibus: "Feci," inquit, "et victus sum:" sic poenam crucis effugit. Nam apud Poenos dux malè re gestâ puniebatur. Duilio concessum est, ut praelucente funali, et praecinente tibicine, à coenâ publicè rediret.

A. Atilius Calatinus.

Atilius Calatinus dux Romanorum adversus Carthaginienses missus, ex maximis et munitissimis civitatibus, Ennâ, Drepano, Lilybaeo, hostilia praesidia dejecit; Panormum cepit. Totam Siciliam pervagatus, paucis navibus magnam hostium classem, duce Amilcare, superavit. Sed cùm ad Camarinam ab hostibus obsessam festinaret, à Poenis in angustiis clausus est, ubi Tribunus militum Calpurnius Flamma, acceptis trecentis sociis, in superiorem locum evasit, Consulem liberavit; ipse cum trecentis pugnans cecidit: postea ab Atilio semianimis inventus est. Servatus magno postea terrori hostibus fuit. Atilius gloriosè triumphavit.

M. Atilius Regulus.

Marcus Atilius Regulus Consul fusis Salentinis triumphavit; primúsque Romanorum ducum in Africam classem trajecit: ea quassata de Amilcare naves longas tres et sexaginta accepit. Oppida ducenta, et hominum ducenta millia cepit. Absente eo, conjugi et liberis ob paupertatem sumptus publicè dati. Mox arte Xanthippi Lacedaemonii mercenarii militis captus in carcerem missus. Legatus de permutandis captivis Romam missus, dato jurejurando, ut,

si non impetrâsset, ita demùm rediret, in Senatu conditionem dissuasit; rejectísque à se conjuge et liberis, Carthaginem regressus; ubi in arcam ligneam conjectus clavis introrsum actis, vigiliis ac dolore punitus est.

C. Lutatius Catulus.

Caius Lutatius Catulus primo Punico bello trecentis navibus adversum Poenos profectus, sexcentas eorum naves commeatibus et aliis oneribus impeditas, duce Annone apud Aegates, insulas inter Siciliam et Africam, depressit, aut cepit, finémque bello imposuit. Pacem petentibus hâc conditione concessit; Siciliâ, Sardiniâ, et ceteris insulis intra Italiam Africámque decederent; Hispaniâ citra Iberum fluvium ut abstinerent.

Annibal Carthaginiensis dux.

Annibal Amilcaris filius, novem annos natus, à patre aris admotus, odium in Romanos perenne juravit. Exinde socius et miles in castris patris fuit. Mortuo eo causam belli quaerens, Saguntum Romanis foederatum intra sex menses evertit. Tum Alpibus patefactis, in Italiam trajecit. P. Scipionem apud Ticinum; Sempronium Longum apud Trebiam; Flaminium apud Transimenum; Paullum et Varronem apud Cannas superavit. Cúmque Urbem capere posset, in Campaniam devertit, cujus deliciis elanguit. Et cùm ad tertium ab Urbe lapidem castra posuisset, tempestatibus repulsus, primùm à Fabio Maximo fractus, deinde à Valerio Flacco repulsus, à Graccho et Marcello fugatus, in Africam revocatus,

à Scipione superatus, ad Antiochum regem Syriae confugit, eúmque hostem Romanis fecit: quo victo, ad Prusiam Bithyniae regem concessit: unde Romanâ legatione per Titum Flaminium repetitus, ne Romanis traderetur, hausto, quod sub annuli gemmâ habebat, veneno, absumptus est, positus apud Libyssam in arcâ lapideâ, in quâ hodiéque inscriptum est, *Annibal hic situs est.*

Q. Fabius Maximus.

Quinctus Fabius Maximus Cunctator, Verrucosus à verrucâ in labris sitâ, Ovicula à clementiâ morum dictus: Consul de Liguribus triumphavit. Annibalem morâ fregit. Minucium Magistrum Equitum imperio sibi aequari passus est; nihilominus periclitanti subvenit. Annibalem in agro Falerno inclusit. Manlium Statilium transfugere ad hostes volentem, equo et armis donatis retinuit; et Lucano cuidam fortissimo, ob amorem mulieris infrequenti, eandem emptam dono dedit. Tarentum ab hostibus recepit; Herculis signum inde translatum in Capitolio dedicavit. De redemptione captivorum cum hostibus pepigit: quod pactum cùm à Senatu improbaretur, fundum suum ducentis millibus vendidit, et fidei suae satisfecit.

P. Scipio Nasica.

Publius Scipio Nasica, à Senatu vir optimus judicatus, Matrem Deûm hospitio recepit. Is cùm adversùm auspicia Consulem se à Graccho nominatum comperisset, magistratu se abdicavit. Censor statuas, quas sibi quisque per ambitionem in foro

ponebat, sustulit. Consul Delminium urbem Dalmatarum expugnavit. Imperatoris nomen à militibus, et ab Senatu triumphum oblatum recusavit: eloquentiâ primus, juris scientiâ consultissimus, ingenio sapientissimus: unde vulgò Corculum dictus.

M. Claudius Marcellus.

Marcus Marcellus Virdumarum Gallorum ducem singulari praelio fudit. Spolia opima Jovi Feretrio tertius à Romulo consecravit. Primus docuit quomodo milites cederent, nec terga praeberent. Annibalem apud Nolam, locorum angustiâ adjutus, vinci docuit. Syracusas per tres annos expugnavit. Et cùm per calumniam triumphus ei à Senatu negaretur, de suâ sententiâ in Albano monte triumphavit. Quinquies Consul, insidiis Annibalis deceptus occubuit, et magnificè sepultus. Ossa Romam remissa, à praedonibus intercepta, perierunt.

Livia Claudia, virgo Vestalis.

Annibale Italiam devastante, ex responso librorum Sibyllinorum, Mater Deûm à Pessinunte arcessita, cùm adverso Tiberi veheretur, repentè in alto stetit: et cùm moveri nullis viribus posset, ex libris cognitum, castissimae demum feminae manu moveri posse. Tum Claudia, virgo Vestalia, falsò incestûs suspecta, deam oravit, ut, si pudicam sciret, sequeretur; et zonâ impositâ navem movit. Simulacrum Matris Deûm, dum templum aedificatur, Nasicae, qui vir optimus judicabatur, quasi hospiti datum.

M. Porcius Cato Censorius.

Marcus Porcius Cato, genere Tusculanus, à Valerio Flacco Romam sollicitatus, Tribunus militum in Siciliâ; Quaestor sub Scipione fortissimus; Praetor justissimus fuit: in Praeturâ Sardiniam subegit, ubi ab Ennio Graecis literis institutus. Consul Celtiberos domuit; et, ne rebellare possent, literas ad civitates singulas misit, ut muros diruerent: cùm unaquaeque sibi soli imperari putaret; fecerunt. Syriaco bello Tribunus militum sub M. Acilio Glabrione, occupatis Thermopylarum jugis, praesidium hostium depulit. Censor L. Flaminium Consularem Senatu movit, quòd ille in Galliâ, ad cujusdam scorti spectaculum, eductum quendam è carcere, in convivio jugulari jussisset. Basilicam suo nomine primus fecit. Matronis ornamenta, erepta Oppiâ lege, repetentibus, restitit. Accusator assiduus malorum, Galbam octogenarius accusavit; ipse quadragies quater accusatus, gloriosè absolutus. Carthaginem delendam censuit. Post octoginta annos filium genuit. Imago hujus, funeris gratiâ, produci solet.

C. Claud. Nero, et Asdrubal frater Annibalis.

Asdrubal frater Annibalis, ingentibus copiis in Italiam trajecit, actúmque erat de Romano imperio, si jungere se Annibali potuisset. Sed Claudius Nero, qui in Apuliâ cum Annibale castra conjunxerat, relictâ in castris parte, cum delectis ad Asdrubalem properavit, et se Livio collegae apud Senam oppidum et Metaurum flumen conjunxit; ambóque Asdrubalem vicerunt. Nero regressus pari celeritate,

quâ iverat, caput Asdrubalis ante vallum Annibalis projecit: quo ille viso, vinci se fortunâ Carthaginis confessus est. Ob haec Livius triumphans, Nero ovans, urbem introîerunt.

P. Cornelius Scipio Africanus.

Publius Scipio, ex virtutibus cognominatus Africanus, Jovis filius creditur: nam antequam conciperetur, serpens in lecto matris ejus apparuit, et ipsi parvulo draco circumfusus, nihil nocuit. In Capitolium intempestâ nocte eunti nunquam canes allatraverunt. Nec hic quidquam priùs coepit, quàm in cellâ Jovis diutissimè sedisset, quasi divinam mentem acciperet. Decem et octo annorum patrem apud Ticinum singulari virtute servavit. Clade Cannensi nobilissimos juvenes, Italiam deserere cupientes, suâ auctoritate compescuit. Reliquias incolumes per media hostium castra Canusium perduxit. Viginti quatuor annorum Praetor in Hispaniam missus, Carthaginem Novam, quâ die venit, cepit. Virginem pulcherrimam, ad cujus aspectum concurrebatur, ad se vetuit adduci, patríque ejus ac sponso restitui jussit. Asdrubalem Magonémque, fratres Annibalis, Hispaniâ expulit: amicitiam cum Syphace Maurorum rege conjunxit. Massinissam in societatem recèpit. Victor domum regressus, Consul ante annos factus, concedente collegâ in Africam classem trajecit: Asdrubalis et Syphacis castra unâ nocte perrupit. Revocatum ex Italiâ Annibalem superavit. Victis Carthaginiensibus leges imposuit, bello Antiochi legatus fratri fuit, captum filium gratìs recepit. A Petilliis ac Naevio

Tribunis plebis repetundarum accusatus, librum rationum in conspectu populi scidit: "Hâc die," inquit, "Carthaginem vici: Bonum factum; in Capitolium eamus, et Diis supplicemus." Inde in voluntarium exilium concessit, ubi reliquam egit aetatem. Moriens ab uxore petiit, ne corpus suum Romam referretur.

M. Livius Salinator.

Livius Salinator, primò Consul de Illyriis triumphavit; tandem ex invidiâ peculatus reus, ab omnibus tribubus, exceptâ Metiâ, condemnatus. Iterum cum Claudio Nerone inimico suo Consul, ne Respublica discordiâ malè administraretur, amicitiam cum eo junxit, et de victo Asdrubale triumphavit. Censor cum eodem collegâ omnes tribus, exceptâ Metiâ, aerarias fecit, stipendio privavit, eo crimine, quòd aut priùs se injustè condemnâssent; aut postea tantos honores non rectè tribuissent.

T. Quinctius Flamininus.

Titus Quinctius Flamininus, Flaminii, qui apud Trasimenum periit, filius, Consul Macedoniam sortitus, ducibus Charopis principis pastoribus, provinciam ingressus, regem Philippum praelio fudit, castris exuit. Filium ejus Demetrium obsidem accepit, quem pecuniâ mulctatum in regnum restituit. A Nabide quoque Lacedaemonio filium obsidem accepit. Liberos etiam Graecos Nemeae per praeconem pronunciavit. Legatus etiam ad Prusiam, ut Annibalem repeteret, missus.

M. Fulvius Nobilior.

Marcus Fulvius Nobilior, Praetor, Hispanos superavit, unde ovans Urbem introiit. Consul Aetolos, Ambraciotásque, qui bello Macedonico Romanis adfuerant, pòst ad Antiochum defecerant, praeliis frequentibus victos, et in Ambraciam oppidum coactos, in deditionem accepit: tantùm signis tabulísque pictis spoliavit; de quibus triumphavit. Quam victoriam per se magnificam, Quinctus Ennius, amicus ejus, insigni laude celebravit.

L. Scipio Asiaticus.

Scipio Asiaticus, frater Africani, infirmo corpore, tamen in Africâ virtutis nomine à fratre laudatus, Consul, Antiochum regem Syriae, legato fratre, apud Sipylum montem, cùm arcus hostium pluviâ hebetati fuissent, vicit: et regni relicti à patre parte privavit: hinc Asiaticus dictus. Post reus pecuniae interceptae, ne in carcerem duceretur, Gracchus pater Tribunus plebis, licèt inimicus ejus, intercessit. M. Cato Censor equum ei ignominiae causâ ademit.

Antiochus Rex Syriae.

Antiochus, Syriae Rex, nimiâ opum fiduciâ bellum Romanis intulit, specie Lysimachiae repetundae, quam à majoribus suis in Thraciâ conditam Romani possidebânt; statimque Graeciam insulásque ejus occupavit. In Euboeâ luxuriâ elanguit. Adventu Acilii Glabrionis excitatus, Thermopylas occupavit; unde industriâ Marci Catonis ejectus, in Asiam refugit. Navali praelio, cui Annibalem praefecerat, à L.

Aemilio Regillo superatus, filium Scipionis Africani, quem inter navigandum ceperat, patri remisit, qui ei, pro reddendâ gratiâ, suasit, ut amicitiam Romanam peteret: Antiochus spreto consilio apud Sipylum montem cum L. Scipione conflixit: victus, et ultra Taurum montem relegatus, à sodalibus, quos temulentus in convivio pulsaverat, occisus est.

Cn. Manlius Vulso.

Cnaeus Manlius Vulso, Consul missus ad ordinandam Scipionis Asiatici provinciam, cupiditate triumphi bellum Pisidis et Gallograecis, qui Antiocho adfuerant, intulit. His facilè victis, inter captivos uxor regis Orgiagontis Centurioni cuidam in custodiam data; à quo vi stuprata, de injuriâ tacuit, et post, impetratâ redemptione, marito adulterum Centurionem interficiendum tradidit.

L. Aemilius Paullus Macedonicus.

Lucius Paullus Aemilius, filius ejus, qui apud Cannas occidit, primo Consulatu, quem post tres repulsas adeptus erat, de Liguribus triumphavit. Rerum gestarum ordinem in tabulâ pictum publicè posuit. Iterum Consul, Persen Philippi filium, regem Macedonum, apud Samothracas cepit, victum flevit, et assidere sibi jussit; tamen in triumphum duxit. In hâc laetitiâ duos filios amisit, et progressus ad Populum, gratias Fortunae egit, quòd siquid adversi Reipublicae imminebat, suâ esset calamitate decisum. Ob haec omnia, ei à Populo et à Senatu concessum est, ut ludis Circensibus triumphali veste uteretur. Ob hujus continentiam et paupertatem, post mortem ejus dos

uxori, nisi venditis possessionibus, non potuit exsolvi.

Tiberius Sempronius Gracchus.

Tiberius Sempronius Gracchus, nobilissimâ familiâ ortus, Scipionem Asiaticum, quamvìs inimicum, duci in carcerem non est passus. Praetor Galliam domuit, Consul Hispaniam, altero Consulatu Sardiniam; tantúmque captivorum adduxit, ut longâ venditione res in proverbium veniret, *Sardi venales.* Censor libertinos, qui rusticas tribus occupârant, in quatuor urbanas divisit: ob quod à Populo collega ejus Claudius, (nam ipsum auctoritas tuebatur,) reus factus est: et cùm eum duae classes condemnâssent, Tiberius juravit se cum illo in exilium iturum; ita reus absolutus est. Cùm in domo Tiberii duo angues è geniali toro repsissent, responso dato, eum de dominis periturum, cujus sexus anguis fuisset occisus, amore Corneliae conjugis marem jussit interfici.

P. Scipio Aemilianus.

Publius Scipio Aemilianus, Pauli Macedonici filius, à Scipione Africano adoptatus, in Macedoniâ cum patre agens, victum Persen tam pertinaciter persecutus est, ut mediâ nocte in castra redierit. Lucullo in Hispaniâ legatus, apud Intercatiam oppidum provocatorem singulari praelio vicit. Muros hostilis civitatis primus ascendit. Tribunus in Africâ sub M. Manilio imperatore, cohortes octo, obsidione vallatas consilio et virtute servavit, à quibus coronâ obsidionali aureâ donatus. Cum Aedilitatem peteret, Consul ante annos ultrò factus, Carthaginem intra sex

menses delevit. Numantiam in Hispaniâ, correctâ priùs militum disciplinâ, fame vicit: hinc Numantinus dictus. Caio Laelio plurimum usus: ad reges adeundos missus, duos secum, praeter eum, servos duxit. Ob res gestas superbus, Gracchum jure caesum videri respondit; obstrepente populo, "Taceant," inquit, "quibus Italia noverca, non mater est:" addidit; "Quos sub coronâ vendidi." Censor Mummio collegâ segniore, in Senatu ait: "Utinam mihi collegam aut dedissetis, aut non dedissetis." Susceptâ Agrariorum causâ, domi repentè exanimis inventus, obvoluto capite elatus est, ne livor in ore appareret. Hujus patrimonium tam exiguum fuit, ut duas et triginta libras argenti, duas et selibram auri reliquerit.

C. Hostilius Mancinus.

Caius Hostilius Mancinus Consul adversùm Numantinos, vetantibus avibus, et nescio quâ voce revocante profectus, cùm ad Numantiam venisset, exercitum Popilii acceptum priùs corrigere decrevit: inde solitudinem petiit. Eo die Numantini forte solenni nuptu filias locabant; et unam speciosam duobus competentibus, pater puellae conditionem tulit, ut ei illa nuberet, qui hostis dextram retulisset. Profecti juvenes, abscessum Romanorum in modum fugae properantium cognoscunt; rem ad suos referunt. Illi statim quatuor millibus viginti millia Romanorum ceciderunt. Mancinus, auctore Tiberio Graccho Quaestore suo, in leges hostium foedus percussit; quo per Senatum improbato, Mancinus Numantinis deditus, nec receptus, augurio in castra deductus. Praeturam postea consecutus est.

L. Mummius Achaicus.

Lucius Mummius, devictâ Achaiâ, Achaicus, Consul adversùs Corinthios missus, victoriam alieno labore quaesitam intercepit. Nam cùm illos Metellus Macedonicus apud Heracleam fudisset, et duce Critolao privâsset; cum lictoribus et paucis equitibus in Metelli castra properavit, et Corinthios apud Leucopetram vicit duce Diaeo, qui domum refugit, eámque incendit, conjugem interfecit, et in ignem praecipitavit: ipse veneno interiit. Mummius Corinthum signis tabulísque spoliavit, quibus cùm totam replêsset Italiam, in domum suam nihil contulit.

Q. Caecilius Metellus Macedonicus.

Quinctus Caecilius Metellus, à domitâ Macedoniâ, Macedonicus, Praetor Pseudo-Philippum, qui idem Andriscus dictus est, vicit: Achaeos bis praelio fudit; triumphandos Mummio tradidit. Invisus plebi ob nimiam severitatem, et ideò post duas repulsas Consul aegrè factus, Arbachos in Hispaniâ domuit. Apud Contrebiam oppidum cohortes loco pulsas, redire et locum recipere jussit. Cùm omnia proprio et subito consilio ageret, amico cuidam quid acturus esset roganti; "Tunicam," inquit, "meam exurerem, si eam consilium meum scire existimarem." Hic quatuor filiorum pater, supremo tempore humeris eorum ad sepulcrum elatus est; ex quibus tres Consulares, unum etiam triumphantem, vidit.

Q. Caecilius Metellus, Numidicus.

Quinctus Caecilius Metellus, Numidicus, quia Con-

sul de Jugurthâ rege Numidiae triumphavit: Censor Quinctium, qui se Tiberii Gracchi filium mentiebatur, in censum non recepit. Idem in legem Apuleiam per vim latam jurare noluit; quare in exsilium actus, Smyrnae exsulavit. Calidiâ deinde rogatione revocatus, cùm ludis forte litteras in theatro accepisset, non priùs eas legere dignatus est, quàm spectaculum finiretur. Metellae sororis suae virum laudare noluit, quòd is solus judicium contra leges detrectaret.

Q. Metellus Pius.

Quinctus Metellus Pius, Numidici filius; Pius, quia patrem lacrymis et precibus assiduè ab exilio revocavit: Praetor bello Sociali Q. Popedium, Marsorum ducem, interfecit. Consul in Hispaniâ Herculeios fratres oppressit; Sertorium Hispaniâ expulit. Adolescens in petitione Praeturae et Pontificatûs Consularibus viris praelatus est.

Tiberius Gracchus.

Tiberius Gracchus, Africani ex filiâ nepos, Quaestor Mancino in Hispaniâ, foedus ejus flagitiosum probavit. Periculum deditionis eloquentiae gratiâ effugit. Tribunus plebis legem tulit, ne quis plus quingenta agri jugera haberet. Octavio collegae intercedenti, novo exemplo magistratum abrogavit. Dein tulit, ut ea familia, quae ex Attali haereditate erat, ageretur, et Populo divideretur. Deinde cum prorogare sibi potestatem vellet, adversis auspiciis in publicum processit, statímque Capitolium petiit, manum ad caput referens, quo salutem suam Populo commen-

dabat. Hoc nobilitas ita accepit, quasi diadema posceret: segnitérque cessante Mucio Consule, Scipio Nasica *sequi se jussis, qui salvam Rempublicam vellent,* Gracchum in Capitolium persecutus oppressit. Cujus corpus Lucretii Aedilis manu in Tiberim missum; unde ille Vespillo dictus. Nasica, ut invidiae subtraheretur, per speciem legationis in Asiam ablegatus est.

C. Gracchus.

Caius Gracchus pestilentem Sardiniam Quaestor sortitus, non veniente successore, suâ sponte discessit. Asculanae et Fregellanae defectionis invidiam sustinuit. Tribunus plebis Agrarias et Frumentarias leges tulit: colonos etiam Capuam et Tarentum mittendos censuit. Triumviros agris dividendis se, et Fulvium Flaccum, et C. Crassum constituit. Minucio Rufo Tribuno plebis legibus suis abrogante in Capitolium venit; ubi cùm Attilius, praeco Opimii Consulis, in turbâ fuisset occisus, in forum descendit, et imprudens concionem à Tribuno plebis avocavit; quâ re arcessitus, cùm in Senatum non venisset, armatâ familiâ Aventinum occupavit; ubi ab Opimio victus, dum à templo Dianae desilit, talum intorsit, et Pomponio amico apud portam Trigeminam, P. Laetorio in Ponte Sublicio persequentibus resistente, in lucum Furinae pervenit. Ibi vel suâ, vel servi Euphori manu interfectus. Caput à Septimuleio amico Gracchi ad Optimium relatum, auro expensum fertur, propter avaritiam infuso plumbo gravius effectum.

M. Livius Drusus.

Marcus Livius Drusus, genere et eloquentiâ magnus, sed ambitiosus et superbus, Aedilis munus magnificentissimum dedit: ubi Remmio collegae, quaedam de utilitate Reipublicae suggerenti, " Quid tibi," inquit, " cum Republicâ nostrâ?" Quaestor in Asiâ nullis insignibus uti voluit, ne quid ipse esset insignius. Tribunus plebis Latinis civitatem, plebi agros, Equitibus curiam, Senatui judicia permisit. Nimiae liberalitatis fuit; ipse etiam professus, nemini se ad largiendam praeter coelum et coenum reliquisse: ideóque cùm pecuniâ egeret, multa contra dignitatem fecit. Magulsam Mauritaniae principem, ob regis simultatem profugum, acceptâ pecuniâ Boccho prodidit; quem ille elephanto objecit. Adherbalem filium regis Numidarum obsidem domi suae suppressit; redemptionem ejus occultam à patre sperans. Caepionem inimicum actionibus suis resistentem, ait se de saxo Tarpeio praecipitaturum. Philippo Consuli legibus Agrariis resistenti, ita collum in Comitio obtorsit, ut multus sanguis efflueret è naribus: quam ille, luxuriam opprobrans, muriam de turdis esse dicebat. Idem ex gratiâ nimiâ in invidiam venit: nam plebs acceptis agris gaudebat; expulsi dolebant: Equites in Senatum lecti laetabantur; sed praeteriti querebantur: Senatus permissis judiciis exsultabat; sed societatem cum Equitibus aegrè ferebat. Unde Livius anxius, ut Latinorum postulata differret, qui promissam civitatem flagitabant, repentè in publico concidit; sive morbo comitiali, seu hausto caprino sanguine, semi-

animis domum relatus. Vota pro illo per Italiam publicè suscepta sunt: et cùm Latini Consulem in Albano monte interfecturi essent, Philippum admonuit ut caveret: unde in Senatu accusatus, cùm domum se reciperet, immisso inter turbam percussore, corruit. Invidia caedis apud Philippum, et Caepionem fuit.

C. Marius Pater.

Caius Marius septies Consul, Arpinas, humili loco natus, primis honoribus per ordinem functus, legatus Metello in Numidiâ, criminando eum Consulatum adeptus, Jugurtham captum ante currum egit. In proximum annum Consul ultrò factus, Teutones in Galliis apud Aquas Sextias, Cimbros in Italiâ, in campo Claudio vicit; déque his triumphavit. Sexies Consul per ordinem factus, Apuleium Saturninum Tribunum plebis, et Glauciam Praetorem seditiosos ex Senatûs consulto interemit. Et cum Sulpiciâ rogatione provinciam Sullae eriperet, armis ab eo victus, Minturnis in palude delituit. Inventus, et in carcerem conjectus, immissum percussorem Gallum vultûs auctoritate deterruit; acceptâque naviculâ in Africam trajecit, ibi diu exsulavit. Mox Cinnanâ dominatione revocatus, ruptis ergastulis exercitum fecit; caesísque inimicis injuriam ultus, septimo Consulatu, ut quidam ferunt, voluntariâ morte decessit.

C. Marius filius.

Caius Marius filius viginti quinque annorum Consulatum invasit; quem honorem tam immaturum mater flevit. Hic patri saevitiâ similis, curiam ar-

matus obsedit, inimicos trucidavit, quorum corpora in Tiberim praecipitavit. In apparatu belli, quod contra Sullam parabatur, apud Sacriportum vigiliis et labore defessus, sub dio requievit; et absens victus, fugae, non pugnae, interfuit. Praeneste refugit, ubi per Lucretium Ofellam obsessus, tentatâ per cuniculum fugâ, cùm omnia septa intelligeret, jugulandum se Pontio Telesino praebuit.

L. Cornelius Cinna.

Lucius Cornelius Cinna flagitiosissimus, Rempublicam summâ crudelitate vastavit. Primo Consulatu legem de exsulibus revocandis ferens, ab Octavio collegâ prohibitus, et honore privatus, urbe profugit; vocatísque ad pileum servis, adversarios vicit; Octavium interfecit; Janiculum occupavit. Iterum et tertiùm Consulem se ipse fecit. Quarto Consulatu cùm bellum contra Sullam pararet, Anconae ob nimiam crudelitatem ab exercitu lapidibus occisus est.

C. Flavius Fimbria.

Caius Flavius Fimbria saevissimus quippe Cinnae satelles, Valerio Flacco Consuli legatus in Asiam profectus, per simultatem dimissus, corrupto exercitu, ducem interficiendum curavit. Ipse, correptis imperii insignibus, provinciam ingressus, Mithridatem Pergamo expulit. Ilium, ubi tardiùs portae patuerunt, incendi jussit; ubi Minervae templum inviolatum stetit, quod divinâ majestate servatum nemo dubitavit. Ibidem Fimbria militiae principes securi percussit; mox à Sullâ Pergami obsessus, corrupto exercitu desertus, semet occîdit.

Viriathus Lusitanus.

Viriathus genere Lusitanus, ob paupertatem primò mercenarius, deinde alacritate venator, audaciâ latro, ad postremum dux, bellum adversùm Romanos sumpsit, eorúmque imperatorem Claudium Unimanum, dein C. Nigidium oppressit. Pacem à Populo Romano maluit integer petere, quàm victus: et cùm alia dedisset, et arma retinerentur, bellum renovavit. Caepio cùm vincere eum aliter non posset, duos satellites pecuniâ corrupit, qui Viriathum humi depositum peremerunt. Quae victoria, quia empta erat, à Senatu non probata.

M. Aemilius Scaurus.

Marcus Aemilius Scaurus nobilis, pauper; nam pater ejus, quamvis patricius, ob paupertatem carbonarium negotium exercuit. Ipse primò dubitavit, honores peteret, an argentariam faceret; sed eloquentiae consultus, ex eâ gloriam peperit. Primò in Hispaniâ corniculo meruit: sub Oreste in Sardiniâ stipendia fecit. Aedilis, juri reddendo magis, quàm muneri edendo studuit. Legatus Calpurnii, Jugurthae adversus, tandem ejus pecuniâ victus. Consul legem de sumptibus et libertinorum suffragiis tulit: P. Decium Praetorem, transeunte ipso, sedentem, jussit assurgere, eíque vestem scidit, sellam concidit; ne quis ad eum in jus iret, edixit. Consul Ligures et Gantiscos domuit, atque de his triumphavit. Censor viam Aemiliam stravit; pontem Mulvium fecit: tantúmque auctoritate potuit, ut Opimium contra Gracchum, Marium contra Glauciam et Saturninum,

privato consilio armaret. Idem filium suum, quia praesidium deseruerat, in conspectum suum vetuit accedere: ille ob hoc dedecus mortem sibi conscivit. Scaurus senex cùm à Vario Tribuno plebis argueretur, quasi socios et Latium ad arma coëgisset, apud Populum, ait: Varius Sucronensis Aemilium Scaurum ait socios ad arma coëgisse; Scaurus negat: utri potiùs credendum putatis?

L. Apuleius Saturninus.

Lucius Apuleius Saturninus, Tribunus plebis seditiosus, ut gratiam Marianorum militum pararet, legem tulit, ut veteranis centena agri jugera in Africâ dividerentur: intercedentem Baebium collegam, factâ per populum lapidatione, submovit. Glauciae Praetori, quòd is eo die, quo ipse concionem habebat, jus dicendo partem Populi avocâsset, sellam concîdit, ut magis popularis videretur. Quendam libertini ordinis subornavit, qui se Tiberii Gracchi filium fingeret. Ad hoc testimonium Sempronia soror Gracchorum producta, nec precibus, nec minis adduci potuit, ut dedecus familiae agnosceret. Saturninus, Aulo Nonio competitore interfecto, Tribunus plebis refectus, Siciliam, Achaiam, Macedoniam novis colonis destinavit, et aurum, dolo, an scelere? Caepionis partum, ad emptionem agrorum convertit. Aquâ et igni interdixit ei, qui in leges suas non jurâsset. Huic legi multis nobilibus obrogantibus, cùm tonuisset, clamavit: "Jam," inquit, "nisi quiescitis, grandinabit." Metellus Numidicus exsulare quàm jurare maluit. Saturninus tertiò Tribunus plebis refectus, ut satellitem suum, Glauciam Praetorem,

Consulem faceret, Memmium competitorem ejus in campo Martio necandum curavit. Marius Senatûs-consulto armatus, quo censebatur, *Darent operam Consules ne quid Respublica detrimenti caperet;* Saturninum et Glauciam in Capitolium persecutus obsedit, maximóque astu incisis fistulis, in deditionem accepit; nec deditis fides servata, Glauciae fracta cervix: Apuleius, cùm in curiam fugisset, lapidibus et tegulis desuper interfectus est. Caput ejus Rabirius quidam Senator per convivia in ludibrium circumtulit.

L. Licinius Lucullus.

Lucius Lucullus nobilis, disertus et dives, munus Quaestorium amplissimum dedit. Ptolemaeum regem Alexandriae Consuli Sullae conciliavit: et mox per Murenam in Asiâ classem Mithridatis. Praetor Africam justissimè rexit. Adversus Mithridatem Consul missus, collegam suum Cottam Chalcedone obsessum liberavit. Cyzicum obsidio solvit; Mithridatis copias ferro et fame afflixit, eúmque regno suo, Ponto, expulit. Quem rursùm cum Tigrane rege Armeniae subveniente magnâ felicitate superavit. Nimius in habitu: maximè signorum et tabularum amore flagravit. Pòst, cùm alienatâ mente desipere coepisset, tutela ejus M. Lucullo fratri permissa est.

L. Cornelius Sulla.

Cornelius Sulla, à fortunâ Felix dictus, cùm parvulus à nutrice ferretur, mulier obvia, "Salve," inquit, "puer tibi et Reipublicae tuae felix:" et statim quaesita quae hoc dixisset, non potuit inveniri.

Hic Quaestor Marii, Jugurtham à Boccho in deditionem accepit. Bello Cimbrico et Teutonico legatus, bonam operam navavit. Praetor inter cives jus dixit. Praetor Ciliciam provinciam habuit. Bello Sociali Samnites, Irpinósque superavit. Ne monumenta Bocchi tollerentur, Mario restitit. Consul Asiam sortitus, Mithridatem apud Orchomenum et Chaeroneam praelio fudit. Archelaum praefectum ejus Athenis vicit. Portum Piraeum recepit. Henetos et Dardanos in itinere superavit. Cùm rogatione Sulpiciâ imperium ejus transferretur ad Marium, in Italiam regressus, corruptis adversariorum exercitibus, Carbonem Italiâ expulit. Maximum filium apud Sacriportum, Telesinum apud portam Collinam vicit. Mario Praeneste interfecto, Felicem se edicto appellavit. Proscriptionis tabulas primus proposuit: novem millia deditorum in Villâ Publicâ cecîdit: numerum sacerdotum auxit: Tribunitiam potestatem minuit. Republicâ ordinatâ Dictaturam deposuit; unde sperni coeptus, Puteolos concessit, et morbo qui phthiriasis vocatur, interiit.

Mithridates Rex Ponti.

Mithridates Rex Ponti, oriundus à septem Persis, magnâ vi animi et corporis, ut sex-juges equos regeret, duarum et viginti gentium ore loqueretur: Bello Sociali dissidentibus Romanis, Nicomedem Bithyniâ, Ariobarzanem Cappadociâ expulit. Litteras per totam Asiam misit, ut, quicunque Romanus esset, certâ die interficeretur; et factum est. Graeciam insulásque omnes, exceptâ Rhodo, occupavit. Sulla eum praelio vicit, classem ejus proditione Archelai

intercepit: ipsum apud Orchomenum oppidum fudit; et oppressisset, nisi adversùm Marium festinans qualemcunque pacem componere maluisset. Deinde eum Cabiris resistentem Lucullus fudit. Mithridates pòst à Pompeio nocturno praelio victus, in regnum confugit, ubi per seditionem popularium à Pharnace filio in turre obsessus, venenum sumpsit. Quod cùm tardiùs subiret, quia adversùm venena multis antea medicaminibus corpus firmârat; immissum percussorem Gallum Sithocum auctoritate vultûs territum revocavit, et in caedem suam manum trepidantis adjuvit.

Cn. Pompeius Magnus.

Cn. Pompeius Magnus, Civili bello Sullae partes secutus, ita egit, ut ab eo maximè diligeretur. Siciliam sine bello à proscriptis recepit. Numidiam Hiarbae ereptam, Masinissae restituit. Viginti sex annos natus triumphavit. Lepidum, acta Sullae rescindere volentem, privatus Italiâ fugavit. Praetor in Hispaniam pro Consulibus missus Sertorium vicit. Mox piratas intra quadragesimum diem subegit. Tigranem ad deditionem, Mithridatem ad venenum compulit. Deinde mirâ felicitate et celeritate, nunc in Septentrione Albanos, Colchos, Heniochos, Caspias, Iberos; nunc in Oriente Parthos, Arabas, atque Judaeos cum magno sui terrore penetravit. Primus in Hyrcanum, Caspium, Rubrum, et Arabicum mare usque pervenit. Mox cùm, diviso orbis imperio, Crassus Syriam, Caesar Galliam, Pompeius Urbem obtineret; post caedem Crassi, Caesarem dimittere exercitum jussit. Cujus infesto adventu Urbe pul-

sus, in Pharsaliâ victus, ad Ptolemaeum Alexandriae regem confugit. Ejus imperio ab Achillâ et Pothino satellitibus occisus est. Hujus latus sub oculis uxoris et liberorum à Septimio Ptolemaei praefecto mucrone confossum est: jámque defuncti caput gladio praecisum, quod usque ad ea tempora fuerat adoratum. Truncus Nilo jactus, à Servio Codro rogo inustus, humatúsque est; inscribente sepulcro, *Hic situs est Magnus Pompeius.* Caput ab Achillâ, Ptolemaei satellite, Aegyptio velamine involutum, cum annulo Caesari praesentatum est: qui non continens lacrymas, illud plurimis et pretiosissimis odoribus cremandum curavit.

Julius Caesar.

Caius Julius Caesar veneratione rerum gestarum Divus dictus: contubernalis Thermo in Asiam profectus, cùm saepe ad Nicomedem regem Bithyniae commearet, impudicitiae infamatus est. Mox Dolabellam judicio oppressit. Dum studiorum causâ Rhodum petit, à piratis captus et redemptus, eosdem et postea captos punivit. Praetor Lusitaniam, et post Galliam, ab Alpibus usque, et Oceanum bis classe transgressus, Britanniam subegit. Cùm ei triumphus à Pompeio negaretur, eum Urbe pulsum in Pharsaliâ vicit. Capite ejus oblato flevit, et honorificè sepeliri fecit: mox à satellitibus Ptolemaei obsessus, eorum et regis nece Pompeio parentavit. Pharnacem Mithridatis filium famâ nominis fugavit. Jubam et Scipionem in Africâ, Pompeios juvenes in Hispaniâ, apud Mundam oppidum, ingenti praelio vicit: deinde ignoscendo amicis odia cum armis deposuit; nam Len-

tulum tantùm, et Afranium, et Faustum Sullae filium jussit occidi. Dictator in perpetuum factus à Senatu; in curiâ, Cassio et Bruto caedis auctoribus, tribus et viginti vulneribus occisus est: cujus corpore pro rostris posito, Sol orbem suum celâsse dicitur.

Octavianus Caesar.

Caesar Octavianus ex Octaviâ familiâ in Juliam translatus, in ultionem Julii Caesaris, à quo haeres fuerat institutus, Brutum et Cassium caedis auctores in Macedoniâ vicit: Sextum Pompeium, Cn. Pompeii filium, bona paterna repetentem, in freto Siculo superavit. Marcum Antonium Consulem Syriam obtinentem, amore Cleopatrae devinctum in Actiaco Ambraciae litore debellavit: reliquam orbis partem per legatos domuit. Huic Parthi signa, quae Crasso sustulerant, ultrò reddiderunt. Indi, Scythae, Sarmatae, Daci, quos non domuerat, dona miserunt. Jani Gemini portas bis ante se clausas, (primò sub Numâ, iterum post primum Punicum bellum,) suâ manu clausit. Dictator in perpetuum factus, à Senatu, ob res gestas Divus Augustus est appellatus.

Cato Praetorius.

Cato Praetorius, Catonis Censorii pronepos, cùm in domo avunculi Drusi educaretur, nec pretio, nec minis potuit adduci à Q. Popedio Silone, Marsorum principe, ut favere se causae Sociorum diceret. Quaestor in Cyprum missus ad vehendam ex Ptolemaei hereditate pecuniam, cum summâ eam fide perduxit; praeterea conjuratos puniendos censuit. Bello Civili, Pompeii partes secutus est; quo victo exercitum per

deserta Africae duxit, ubi Scipioni Consulari delatum ad se imperium concessit. Victis partibus Uticam concessit; ubi filium hortatus, ut clementiam Caesaris experiretur, ipse lecto Platonis libro, qui de bonis mortis est, semet occîdit.

M. Tullius Cicero.

Marcus Tullius Cicero, genere Arpinas, patre Equite Romano natus, genus à Tito Tatio rege duxit. Adolescens Rosciano judicio eloquentiam et libertatem suam adversus Sullanos ostendit; ex quo veritus invidiam Athenas studiorum gratiâ petivit, ubi Antiochum Academicum philosophum studiosè audivit. Inde eloquentiae gratiâ Asiam, pòst Rhodum petiit, ubi Molonem Graecum, rhetorum tum disertissimum, magistrum habuit, qui flêsse dicitur quòd per hunc Graecia eloquentiae laude privaretur. Quaestor Siciliam habuit. Aedilis C. Verrem repetundarum damnavit. Praetor Ciliciam latrociniis liberavit. Consul conjuratos capite punivit. Mox invidiâ P. Clodii, instinctúque Caesaris et Pompeii, quos dominationis suspectos, eâdem, quâ quondam Sullanos, libertate perstrinxerat, sollicitatis Pisone et Gabinio Consulibus, qui Macedoniam Syriámque provincias in stipendium operâ hujus acceperant, in exsilium actus: mox ipso referente Pompeio rediit, eúmque civili bello secutus est. Quo victo veniam à Caesare ultrò accepit: quo interfecto Augustum fovit; Antonium hostem judicavit. Et cùm III viros se fecissent, Caesar, Lepidus, Antoniúsque, concordia non aliter visa est inter eos jungi posse, nisi Tullius necaretur: qui, immissis ab Antonio percussoribus, cùm

forte Formiis quiesceret, imminens exitium corvi auspicio didicit, et fugiens occisus est. Caput ad Antonium relatum.

Marcus Brutus.

Marcus Brutus avunculi Catonis imitator, Athenis philosophiam, Rhodi eloquentiam didicit. Cytheridem mimam cum Antonio et Gallo poëtâ amavit. Quaestor in Galliam proficisci noluit, quòd is bonis omnibus displicebat. Cum Appio Claudio in Ciliciâ fuit; et cùm ille repetundarum accusaretur, ipse ne verbo quidem infamatus est. Civili bello à Catone ex Ciliciâ retractus, Pompeium secutus est; quo victo, veniam à Caesare accepit, et Proconsul Galliam rexit; tamen cum aliis conjuratis in curiâ Caesarem occîdit; et ob invidiam veteranorum in Macedoniam missus, ab Augusto in campis Philippicis victus, Stratoni cervicem praebuit.

C. Cassius Longinus.

Caius Cassius Longinus Quaestor Crassi in Syriâ fuit, post cujus caedem collectis reliquiis in Syriam rediit. Osacem praefectum regium apud Orontem fluvium superavit. Dein, quòd coëmptis Syriacis mercibus foedissimè negotiaretur, Caryota cognominatus est. Tribunus plebis Caesarem oppugnavit. Bello Civili Pompeium secutus, classi praefuit: à Caesare veniam accepit, tamen adversus eum conjurationis auctor cum Bruto fuit, et in caede dubitanti cuidam, "Vel per me," inquit, "feri:" magnóque exercitu comparato, in Macedoniâ Bruto conjunctus, in campis Philippicis ab Antonio victus, cùm ean-

dem fortunam Bruti putaret, (qui Caesarem vicerat,) Pandaro liberto jugulum praebuit. Cujus morte auditâ Antonius exclamâsse dicitur, "Vici."

Sextus Pompeius.

Sextus Pompeius in Hispaniâ apud Mundam victus, amisso fratre, reliquiis exercitûs collectis, Siciliam petiit, ubi ruptis ergastulis mare obsedit. Interceptis commeatibus Italiam vexavit; et cùm mari feliciter uteretur, Neptuni se filium confessus est, eúmque bobus auratis et equo placavit. Pace factâ epulatus in navi cum Antonio et Caesare non invenustè aït, *Hae sunt meae Carinae:* quia Romae in Carinis domum ejus Antonius tenebat. Rupto per eundem Antonium foedere, Sextus ab Augusto per Agrippam navali praelio victus in Asiam fugit, ubi ab Antonianis militibus occisus est.

Marcus Antonius.

Marcus Antonius in omnibus expeditionibus Julio Caesari comes, Lupercalibus diadema ei imponere tentavit, mortuo divinos honores decrevit. Augustum perfidiosè tractavit, à quo apud Mutinam victus, Perusii fame domitus, in Galliam fugit: ibi Lepidum sibi collegam adjunxit: Brutum, exercitu ejus corrupto, occîdit: reparatis viribus in Italiam regressus cum Caesare in gratiam rediit. Triumvir factus proscriptionem à Lucio Caesare avunculo suo coepit. In Syriam missus bellum Parthis intulit: à quibus victus, vix tertiam partem de quindecim legionibus in Aegyptum perduxit. Ibi Cleopatrae amore devinctus, in Actiaco litore ab Augusto victus est. In-

de Alexandriam regressus, cùm habitu regio in solio regali sedisset, necem sibi conscivit.

Cleopatra Regina.

Cleopatrâ Ptolemaei regis Aegyptiorum filiâ, à fratre suo Ptolemaeo eodémque marito, quem fraudare regno voluerat, pulsâ, ad Caesarem bello Civili in Alexandriam venit: ab eo specie suâ et concubitu regnum Ptolemaei et necem impetravit. Haec tantae libidinis fuit, ut saepe prostiterit. Postea Antonio juncta, cum eo victa, cùm se illi inferias ferre simularet, in Mausoleo ejus, admotis aspidibus periit.

VOSSIUS'S ACCOUNT

OF

EUTROPIUS.

Eutropius, an Italian sophist, as Suidas calls him, wrote, as the same author informs us, besides other things, a brief history of the Romans, from the building of the city, to the time of the Emperor Flavius Valens, to whom he also dedicated his work. He says he served in the wars under Julian, and went along with him in his expedition against the Persians; as appears from the words of George Codinus, in his select observations relating to the antiquities of Constantinople, wherein he thus writes, *Eutropius the sophist, who was with Julian the apostate in Persia.* He quotes him for the transactions of Constantine the Great, which he says he had seen with his own eyes. And from hence appears the mistake of Ptolemy, and of Raphael Volaterranus, who goes upon his autho-

rity, and fancies this Eutropius to have been a disciple of St. Austin: which is likewise the opinion of Gesner, and of Esingrinius, and of Theodore Zuingerus in the sixth volume of his Theatre, B. II. as likewise of Possevinus in his Apparatus Sacer, and others. What led them all into this mistake, is, that Gennadius in his catalogue of illustrious men, has put down one, of whom he speaks in the following manner: 'Eutropius, a presbyter, wrote to two sisters, handmaids of Christ, who for their invincible inclination to a life of chastity, and zeal for religion, were disinherited by their parents, two letters of consolation, that may well pass for two little books, in a handsome clear style, supported not only by reason, but quotations out of the Scriptures.' Now Gennadius mentions him after Austin, Orosius, and others. This they supposed to be the author of the brief history. But the times will not allow of it, since the author of the brief history lived in the days of Constantine and his sons, of Julian, Jovian, and Valens; but not likewise in Gratian's or Theodosius's; however not in Arcadius and Honorius's, so that he cannot be younger than Austin. Besides the person mentioned by Gennadius was a presbyter; but whether this Eutropius was a Christian, is questioned, and not without reason, since he says nothing of the ten persecutions, and in his account of Jovian, avowedly pleads for breach of faith. I know there are some who think he had been a Christian, from what he says about Julian, 'A persecutor of the Christian religion, yet so as to abstain from blood;' But a Heathen might write so, at least one who, being upon the confines of darkness and light, neither approved of the Pagan religion, nor was yet a convert to the Christian; of such there were a great many in that age. But let that be as it may, the difference in point of time, as we have already observed, sufficiently confutes those who make Eutropius younger than Austin. If you consider his style, it is not the most elegant: But that is to be imputed to the age he lived in. Yet he has given us the story in a pretty handsome abridgement. How much it was valued by the Greeks, is apparent from the Greek translation made of it by Capito the historian of Lycia, as Suidas informs us in the article of *Καπίτων*. Nay Sim-

ıer too, in his appendix to Gesner's Bibliotheque, says, There is in the library of P. Pithæus, Pæanius's translation of the Roman history of Eutropius; and I find some things quoted out of this Pæanius by Scaliger. Paulus Diaconus has scandalously foisted some of his own stuff into the compend of Eutropius, as appears from the eleven first books of his miscellaneous history. Bede too, makes mention of Eutropius in his English history, Book I. chap. XI; and Hincmarus of Rheims, who is a whole age later than Bede, does the same in a little treatise addressed to Hincmarus of Laudun, chap. XVI. where, speaking of the castle of Laudun, he says, 'Which, as Eutropius, an ancient historian, writes, was built by Macrobius the Prætor; upon its first building under Paganism, it had no name or place amongst cities or county towns.' Flodoardus the Pope takes notice of him too, Book I. chap. I. and Leo of Ostia, (who lived in the times of the Emperors Alexius and Henry) in his Chronicle of Casinum, Book I. chap. XVII. So much for Eutropius, whom we are not to confound with Eutropius the Grammarian, whom Priscian quotes about the letters. Book I. nor with Eutropius the physician, mentioned by Marcellus Empiricus in the preface to his treatise upon medicines.

VOCABULARY

OF ALL THE WORDS WHICH OCCUR IN EUTROPIUS,

EXCEPT THE PROPER NAMES OF MEN.

ABBREVIATIONS.

s.	substantive.	*adj.*	adjective.	*dep.*	deponent.
m.	masculine.	*comp.*	comparative.	*freq.*	frequentative.
f.	feminine.	*superl.*	super ative.	*incep.*	inceptive.
n.	neuter.	*pron.*	pronoun.	*irreg.*	irregular.
com.	common.	*v.*	verb.	*inus.*	not in use.
sing.	singular.	*act.*	active.	*adv.*	adverb.
pl.	plural.	*pass.*	passive.	*prep.*	preposition.
indecl.	indeclinable.	*neut.*	neuter.	*conj.*	conjunction.

˘ over a vowel shows it to be short.

¯ ——————————— long.

Note, A vowel before a vowel is short, when not otherwise marked. A vowel before two consonants is long. If before a mute and a liquid, it is short in prose, but common in poetry.

A.

A, ab. *prep. from, by.*

Abdūco, *v. act.* abduxi, abductum, abducĕre, (duco) *to carry away.*

Abiens, euntis, *part. from* abeo, abii *or* abivi, abĭtum, abīre, *v. neut. going away, departing.*

Absens, sentis, *part. from* absum, *absent, distant.*

Absum, *v. irreg.* abfui, abesse, *to be absent, to be wanting.*

Ac, *conj. and, as, also.*

Accēdo, *v. neut.* accessi, accessum, accedĕre, (ad & cedo,) *to come to, to go to, to assent, to agree, to be added.*

Acceptus, a, um, *part. from* accipio, *received, taken, got.*

Accĭdo, *v. neut.* accĭdi, accidĕre, (ad & cado,) *to fall out, to happen.*

Accipio, *v. act.* accēpi, acceptum, accipĕre, (ad & capio,) *to receive, to get, to take.*

Acclāmo, *v. neut.* acclamāvi, acclamātum, acclamāre, (ad & clamo,) *to shout*

Acer, cris, cre, *adj. fierce, sharp, stout.*

Acerbè, *adv. bitterly, cruelly.*

Acerbĭtas, ātis, *s. f. bitterness, severity, cruelty.*

Acerbus, a, um, *adj. bitter, severe, cruel.*

Achaia, æ, *s. f. the country of Hellas or Greece, now called Livadia, Achaia proper, now part of the Morea on the Gulf of Corinth.*

Achilleus, a, um, *adj. of Achilles.*

Acies, ei, *s. f. the edge, the point of a spear, a battle, army in battle array.*

Actium, i, *s. n. a promontory of Epīrus in Greece, famous for the naval victory gained by Augustus over Antony and Cleopatra, 2 Septem. B. C. 31.*

Actuarius, i, *s. m. a clerk, a notary.*

Actum, i, *s. n. a deed.*

Actus, a, um, *part. from* ago, *carried on, done.*

Ad, *prep. to, at.*

Addĭtus, a, um, *part. from* addo, *added.*

Addo, *v. act.* addĭdi, addĭtum, addĕre, *to add.*

Addūco, *v. act.* adduxi, adductum, adducĕre, (duco) *to bring, to lead along.*

Ademptus, a, um, *part. from* adĭmo, *taken away.*

Adeò, *adv. so, so much, moreover.*

Adeo, *v. irr.* adii *or* adīvi, adĭtum, adīre, (eo) *to go to.*

Adhortātus, a, um, *part. from* adhortor, *encouraged, exhorted.*

Adhortor, *v. dep.* adhortātus, adhortāri, (hortor) *to encourage, to exhort.*

Adhuc, *adv. as yet, hitherto.*

Adiabēni, *s. m. pl. a people of Assyria, or Armenia.*

Adjectus, a, um, *part. from* adjicio, adjēci, adjectum, adjicĕre, *v. act.* (jacio) *added.*

Adĭmo, *v. act.* adēmi, ademptum, adimĕre, *to take away from.*

Adjungo, *v. act.* adjunxi, adjunctum, adjungĕre, (jungo) *to join to.*

Adjūtor, ōris, *s. m.* (juvo) *an assistant, a helper.*

Administrandum, i, *ger. from* administro, *administrating, managing.*

Administrandus, a, um, *part. to be administrated, managed.*

Administrans, antis, *part. administrating, managing.*

Administrātio, ōnis, *s. f. administration, management.*

Administro, *v. act.* administrāvi, administrātum, administrāre, *to administrate, to manage, to govern.*

Admīrans, antis, *part. from* admiror, *admiring, wondering at.*

Admirātio, ōnis, *s. f. admiration.*

Admirātus, a, um, *part. from* admiror, *admired.*

Admīror, *v. dep.* admirātus, admirāri, (mīror) *to admire, to wonder at.*

Admitto, *v. act.* admīsi, admissum, admittĕre, (mitto) *to admit, to allow.*

Admŏdum, *adv.* (modus) *very, very greatly.*

Adnītens, entis, *part. from* adnītor, adnīsus, & adnixus, adnīti, *v. dep.* (nitor) *endeavouring, helping. favouring.*

Adoleo, *v. neut.* adolēvi, adultum, adolēre, (ad & oleo) *to burn, to sacrifice.*

Adolescens, entis, *part. from* adolesco, adolēvi, adolescĕre, *v. incep. growing up.*

Adolescens, entis, *s. m. & f. a young person, a youth.*

Adoptandum, i, *ger. from* adopto, *adopting.*

Adoptandus, a, um, *part. to be adopted.*

Adoptātus, a, um, *part. adopted.*

Adoptio, ōnis, *s. f. adoption.*

Adopto, *v. act.* adoptāvi, adoptātum, adoptāre, (opto) *to adopt, to chuse.*

Adōro, *v. act.* adorāvi, adorātum, adorāre, (oro) *to adore. to worship.*

Adventans, antis, *part. from* advento, adventāvi, adventātum, adventāre, *v. freq.* (venio) *coming up, approaching.*

Adversor, *v. dep.* adversātus, adversāri, *to oppose.*

Adversus, a, um, *adj. adverse, cross.*

Adversus, *prep. against.*

Advocātus, a, um, *part. from* advŏcor, advocātus, advocāri, *v. act.* (voco) *called unto.*

Advocātus, i, *s. m. an advocate.*

Advŏlo, *v. act.* advolāvi, advolātum, advolāre, (volo) *to fly to.*

Aedifĭco, *v. act.* aedificāvi, aedificātum, aedificāre, (aedes & facio) *to build.*

Aedilitius, a, um, *adj.* (aedilis, is, *s. m.*) *belonging to an edile, an officer who had charge of the markets and public buildings.*

Aeger, gra, grum, *adj.* aegrior, aegerrĭmus, *sick, ill, weak.*

Aegrè, *adv. hardly, scarcely.*

Aegrĭtūdo, ĭnis, *s. f. sickness, trouble.*

Aegrōtans, antis, *part. from* aegrōto, *sick, ill (in body).*

Aegrōto, *v. neut.* aegrotāvi, aegrotātum, aegrotāre, *to be sick.*

Aegrōtus, a, um, *adj. sick, ill (in body).*

Aegyptus, i, *s. f. Egypt, a fertile country, situated in the north east part of Africa, through which the river Nile runs. Cairo is the chief city, opposite to which stand the famous pyramids.*

Aemŭlor, *v. dep.* aemulātus, aemulāri, *to emulate, to vie, to strive.*

Aemŭlus, a, um, *adj. emulous, imitating.*

Aemus, i, *s. m. mount Aemus, or Haemus, a mountain in Thrace.*

Aenĕus, a, um, *adj.* (aes) *of brass, brazen.*

Aequālis, is, e, *adj.* (aequus) *equal.*

Aequandus, a, um, *part. from* aequor, *to be equalled, to be levelled.*

Aequi, ōrum, *s. m. pl. a people inhabiting the eastern part of old Latium in Italy.*

Aequissĭmus, a, um, *adj.* (aequus) *the most equal, the most just, the evenest.*

Aequĭtas, ātis, *s. f. equity, justice.*

Aequo, *v. act.* aequāvi, aequātum, aequāre, *to equal, to level.*

Aequus, a, um, *adj.* (aequior, aequissimus,) *equal, just, even.*

Aerarium, i, *s. n. the treasury, the exchequer.*

Aestas, ātis, *s. f. the summer.*

Aetas, ātis, *s. f. age, life.*

Aetōli, ōrum, *s. m. pl. the people of Aetolia, in Greece.*

Aetōlia, ae, *s. f. a country of Achaia, in Greece.*

Aetōlus, a, um, *adj. Aetolian, belonging to Aetolia.*

Afer, ra, um, *adj. African.*

Affectans, antis, *part. from* affecto, *affecting, desiring.*

Affectātor, ōris, *s. m. an affecter, an aspirer after.*

Affecto, *v. freq.* affectāvi, affectātum, affectāre, (ad *&* facio) *to affect, to desire earnestly.*

Affectus, a, um, *part. from* afficio, *affected, troubled.*

Affectus, ûs, *s. m. affection.*

Affĕro, *v. irr.* attŭli, allātum, afferre, (ad *&* fero) *to bring.*

Afficio, *v. act.* affēci, affectum, afficĕre, (ad *&* facio) *to affect, to trouble.*

Affinĭtas, ātis, *s. f. affinity, relationship.*
Afflīgo, *v. act.* afflixi, afflictum, affligĕre, (ad *&* fligo) *to afflict, to trouble.*
Afri, ōrum, *s. m. pl. Africans.*
Afrĭca, ae, *s. f. one of the three divisions of the old world.*
Africānus, i, *s. m. the agnomen of Scipio.*
Africānus, a, um, *adj. African, belonging to Africa.*
Agens, entis, *part. from* ago, *doing, acting.*
Ager, gri, *s. m. a field, land.*
Aggressus, ûs, *s. m. an assault.*
Aggressus, a, um, *part. from* aggredior, aggressus, aggrĕdi, *v. dep. attacking, attempting.*
Agnosco, *v. act.* agnōvi, agnĭtum, agnoscĕre, *to own, to acknowledge.*
Ago, *v. act.* egi, actum, agĕre, *to act, to do, to manage, to treat.*
Agrestis, is, e, *adj. rustic, clownish.*
Agrestis, is, *s. m. or f. a rustic man or woman a peasant.*
Agrigentum, i, *s. n. a city of Sicily, now called Gergenti.*
Agrippa, ae, *s. m. the name of a man.*
Agrippīna, ae, *s. f. the name of a woman; also, the city of Cologne in Germany.*
Ala, ae, *s. f. a wing.*
Alamanni, ōrum, *s. m. pl. a people of Germany, between the rivers Rhine, Danube and Main.*
Albāni, ōrum, *s. m. pl. the inhabitants of Alba Longa, near Rome. Also, a people of Scythia, between the Caspian sea and Iberia.*
Albis, is, *s. m. the Elbe, a river of Germany; passing Hamburgh & Gluckstadt, it falls into the German Ocean.*
Alexandria, ae, *s. f. a city in Egypt, built by Alexander the Great.*
Alexandrīnus, a, um, *adj. of Alexandria.*
Algĭdus, i, *s. m. mount Algidus, a high hill near Rome.*
Aliàs, *adv. at another time, otherwise.*
Aliēnus, a, um, *adj. alien, foreign, strange, another's.*
Aliò, *adv. to another place.*
Alĭquà, *adv. some way.*
Aliquamdiu, *adv. sometime.*
Aliquantŭlùm, *adv. somewhat, a little.*
Aliquantŭlus, a, um, *adj. little, small.*
Aliquantùm, *adv. somewhat, a little.*

Aliquantus, a, um, *adj. some, a little.*
Alĭquis, qua, quod, vel quid, *adj. pron. some.*
Alĭquò, *adv. somewhither.*
Alĭquot, *adj. pl. indecl. some, a few.*
Alĭter, *adv. otherwise.*
Alius, a, um, *adj. another, other.*
Allia, ae, *s. f. a river which falls into the Tiber about nine miles from Rome.*
Alma, ae, *s. f. a mountain of Pannonia.*
Alo, *v. act.* alui, alĭtum, *or* altum, alĕre, *to nourish, cherish, maintain.*
Alpes, ium, *s. f. pl. the Alps, high mountains that divide Italy from Gaul. Hannĭbal marched his army over them into Italy.*
Alter, a, um, *adj. gen.* alterius, *dat.* alteri, *another, other, one of two.*
Altīnum, i, *s. n. formerly a flourishing city in Italy.*
Amabĭlis, is, e, *adj.* (amo) *amiable, lovely.*
Amandum, i, *ger. from* amo, *loving.*
Amandus, a, um, *part. from* amor, *to be loved.*
Ambo, ae, o, *adj. both.*
Ambrōnes, ium, *s. m. pl. a people of Gaul, who lost their possessions and lived on plunder.*
Amīca, ae, *s. f. a mistress.*
Amicitia, ae, *s. f.* (amicus) *friendship.*
Amīcus, i, *s. m. a friend.*
Amīcus, a, um, *adj.* (amo) *friendly.*
Amissus, a, um, *part. from* amitto, *lost.*
Amĭsus, i, *s. f. a sea-port town of Paphlagonia.*
Amitto, *v. act.* amīsi, amissum, amittĕre (mitto) *to lose.*
Amoenissĭmus, a, um, *adj. superl.* (amoenus, amoenior) *most delightful, most pleasant.*
Amo, *v. act.* amāvi, amātum, amāre, *to love.*
Amor, ōris, *s. m. love.*
Amphitheātrum, i, *s. n. an amphitheatre, a large structure for exhibiting shows.*
Ampliātus, a, um, *part. from* amplio, *enlarged.*
Amplifĭco, *v. act.* amplificāvi, amplificātum, amplificāre, (amplus & facio) *to amplify, to enlarge, to extol.*
Amplio, *v. act.* ampliāvi, ampliātum, ampliāre, *to increase, to enlarge.*
Amplior, us, *adj. comp.* (amplus) *larger, more ample.*

Amplius, *adv. more largely.*
Ancilla, ae, *s. f. a handmaid, a woman-servant.*
Androgўnus, i, *s. m. a hermaphrodite.*
Animus, i, *s. m. the mind.*
Anio, ēnis, *s. m. a river in Italy, now called Teverone; it rises in the Campagna di Roma, and falls into the Tiber three miles above Rome.*
Annotātus, a, um, *part. from* annŏto, *v. act.* (ad & noto) *noted, registered, written down.*
Annŭlus, i, *s. m.* (annus) *a ring.*
Annus, i, *s. m. a year.*
Annuus, a, um, *adj. annual, yearly.*
Ante, *prep. before.*
Antè, *adv. before, sooner.*
Anteà, *adv. before, formerly.*
Antemnātes, ium, *s. m. pl. the inhabitants of Antemnae, a city of the Sabines in Italy.*
Anthemusium, i, *s. n. a country of Persia.*
Antiochia, ae, *s. f. Antioch, a capital city of Syria.*
Antiochensis, is, e, *adj. of Antioch.*
Antiquissĭmus, a, um, *adj. superl. ancientest, oldest; from*
Antīquus, a, um, antiquior, *adj. ancient, old.*
Antoninianus, a, um, *adj. of Antonīnus.*
Aperio, *v. act.* aperui, apertum, aperīre, (ad & pario) *to open, to discover.*
Apollonia, ae, *s. f. a city of Macĕdon, another in Asia, another in Thrace.*
Apoplexis, is, *s. f. apoplexy, a sort of palsy.*
Apparātus, ûs, *s. m.* (ad & paro) *preparation, furniture, entertainment.*
Appellātus, a, um, *part. from* appello, *called, named.*
Appello, *v. act.* appellāvi, appellātum, appellāre, (ad & pello) *to call, to name.*
Appello, *v. act.* appŭli, appulsum, appellĕre, (ad & pello) *to drive, to force.*
Appetentissĭmus, a, um, *adj. superl. from* appetens, appetentior, *most desirous, very ambitious.*
Appetītus, a, um, *part. from* appĕto, appetīvi, appetītum, appetĕre, *v. act.* (ad & peto) *set upon, attacked.*
Appetītus, ûs, *s. m. appetite, desire.*
Appius, a, um, *adj. of Appius.*

Appositus, a, um, *part. from* appōno, apposui, appositum, apponĕre, *v. act.* (ad & pono) *put on, set on.*
Apprimè, *adv. very, very much, greatly.*
Apud, *prep. at, beside, near.*
Apulia, ae, *s. f. a province of Italy, bordering on the Adriatic sea, part of ancient Magna Graecia.*
Aqua, ae, *s. f. water.*
Aquileia, ae, *s. f. a city of Italy, in Friuli.*
Aquitāni, ōrum, *s. m. pl. the inhabitants of Aquitania.*
Aquitania, ae, *s. f. a province of Gascony in France.*
Arabia, ae, *s. f. a large country of Asia, divided into three parts, called Felix, Deserta and Petraea.*
Arabĭcus, a, um, *adj. belonging to Arabia.*
Arabs, Arăbis, *s. m. or f. an Arabian.*
Arans, antis, *part. from* aro, arāvi, arātum, arāre, *v. act. ploughing.*
Arbitrium, i, *s. n. pleasure, will, judgment, advice.*
Ardea, ae, *s. f. a city of Latium, famous as the retreat of the great Camillus in his exile.*
Ardeo, *v. neut.* arsi, arsum, ardēre, *to burn.*
Argenteus, a, um, *adj.* (argentum) *of silver, silvery.*
Argentorātum, i, *s. n. a city of Germany, on the Rhine, now called Strasburg.*
Argentum, i, *s. n. silver.*
Argos, i, *s. n. a town in the Morea, the capital of Argolis in Peloponnesus.*
Arimĭnum, i, *s. n. now Rimĭni, a city of Italy near the river Rubĭcon.*
Arma, ōrum, *s. n. pl. arms, weapons.*
Armātus, a, um, *part. from* armo, āvi, ātum, āre, *v. act. armed.*
Armenia, ae, *s. f. a country of Asia, now called Turcomania.*
Armĕni, ōrum, *s. m. pl. the people of Armenia.*
Armenius, a, um, *adj. Armenian, belonging to Armenia.*
Armorĭca, ae, *s. f. La Bretagne in France.*
Ars, artis, *s. f. art, skill, trade.*
Artaxăta, ae, *s. f. now Teflis, a city of Armenia.*
Arverni, ōrum, *s. m. pl. the people of Auvergne in France.*
Aruspex, ĭcis, *s. m. a soothsayer, a diviner.*
Ascendo, *v. act.* ascendi, ascensum, ascendĕre, (ad & scando) *to ascend, to advance.*

Asia, ae, *s. f. one of the three divisions of the old world.*
Asiatĭcus, a, um, *adj. Asiatic, belonging to Asia.*
Asĭna, ae, *s. f. a she-ass.*
Asperior, or, us, *adj. comp.* (asper, asperrĭmus) *harsher, more severe.*
Asperĭtas, ātis, *s. f.* (asper) *severity, harshness.*
Aspicio, *v. act.* aspexi, aspectum, aspicĕre, (ad & specio) *to behold, to see, to spy.*
Aspis, aspĭdis, *s. f. an asp, or adder.*
Assentans, antis, *part. from* assentor, ātus, āri, *v. dep. condescending, complying, assenting.*
Assĕro, *v. act.* aserui, assertum, asserĕre, (ad & sero) *to assert, avouch, affirm.*
Assertor, ōris, *s. m. an asserter, defender.*
Assessor, ōris, *s. m. a counsellor, associate, assistant.*
Assiduus, a, um, *adj.* (assideo, assēdi, assessum, assidēre, *v. neut.* ad & sedeo) *continual, constant.*
Assurgo, *v. neut.* assurrexi, assurrectum, assurgĕre, (ad & surgo) *to rise up.*
Assyria, ae, *s. f. the first established kingdom of the world. It is situated in Asia, and is now subject to the Turks and Persians.*
Astans, antis, *part. from* asto, astĭti, astātum, astāre, *v. neut.* (ad & sto) *standing by.*
Atella, ae, *s. f. a town of Campania in Italy.*
At, *conj. but.*
Athēnae, ārum, *s. f. pl. Athens, a city, and once a famous republic. It was the capital of Attica in Greece.*
Atheniensis, is, e, *adj. Athenian.*
Atque, *conj.* (at, que) *and, also.*
Attingo, *v. act.* attĭgi, attactum, attingĕre, (ad & tango) *to touch.*
Attrītus, a, um, *part. from* attĕro, attrīvi, attrītum, atterĕre, *v. act.* (ad & tero) *worn out, wasted.*
Avārè, *adv.* (aveo) *avariciously, greedily, covetously.*
Avaritia, ae, *s. f.* (aveo) *avarice, covetousness.*
Avārus, a, um, *adj.* (aveo, avēre, *v. neut.*) *covetous, avaricious.*
Auctor, ōris, *s. m.* (augeo) *an author.*
Auctorĭtas, ātis, *s. f. authority.*
Auctus, a, um, *part. from* augeo, *augmented, increased.*

Audax, ācis, *adj.* (audeo) *bold, audacious.*
Auditorium, i, *s. n.* (audio) *a school, an auditory.*
Audītus, a, um, *part. from* audio, *heard.*
Avĕho, *v. act.* avexi, avectum, avehĕre, (veho) *to carry away.*
Aventīnus, i, *s. m. mount Aventine, one of the seven hills on which Rome stands.*
Averto, *v. act.* averti, aversum, avertĕre, (verto) *to turn away.*
Aufĕro, *v. irreg.* abstŭli, ablātum, auferre, (ab & fero) *to take away.*
Augendum, i, *ger. from* augeo, *increasing, augmenting.*
Augens, entis, *part. from* augeo, *increasing, augmenting.*
Augeo, *v. act.* auxi, auctum, augēre, *to increase, to augment.*
Avidior, us, *adj. comp.* (avĭdus) *too covetous, more desirous.*
Avis, is, *s. f. a bird, a fowl.*
Aurelius, a, um, *adj. Aurelian, belonging to Aurelius.*
Aureus, a, um, *adj.* (aurum) *golden, of gold.*
Aureus, i, *s. m. mount Aureus, in Upper Moesia.*
Aurum, i, *s. n. gold.*
Auspicium, i, *s. n. an omen, good or bad, conduct, government.*
Ausus, a, um, *part. from* audeo, ausus, audēre, *v. neut. daring, attempting.*
Aut, *conj. or, either.*
Autem, *conj. but, moreover.*
Avuncŭlus, i, *s. m. an uncle by the mother's side.*
Avus, i, *s. m. a grandfather.*
Auxilium, i, *s. n.* (augeo) *help, aid, assistance.*

B.

Babўlon, ōnis, *s. f. a celebrated city of Asia, through which the river Euphrates ran. It was taken by Alexander the great, who died there.*
Bagaudae, ārum, *s. m. pl. certain outlaws or banditti in Gaul.*
Barbaria, ae, *s. f. a country in Africa, any barbarous country, chiefly Phrygia.*

Barbarĭcus, a, um, *adj. pertaining to, or coming from barbarous people.*
Barbărus, a, um, *adj. barbarian, barbarous.*
Basternae, ārum, *s. m. pl. the people of Podolia and Lithuania.*
Beatissĭmus, a, um, *adj. superl.* (beatus, beatior) *happiest.*
Bebriăcum, i, *s. n. Caneto, a city of Mantua in Italy.*
Belgae, ārum, *s. m. pl. the inhabitants of the Netherlands.*
Belgĭca, ae, *s. f. Gallia Belgica, the most northern part of Gaul.*
Bellātus, a, um, *part. from* bello, āvi, ātum, āre, *v. act. fought.*
Bellicosissĭmus, a, um, *adj. superl.* bellicōsus, bellicosior, (bellicus) *most warlike.*
Bellĭcus, a, um, *adj.* (bellum) *warlike.*
Bellum, i, *s. n. war.*
Benè, *adv.* (bonus, qu. bonè), *well, happily.*
Beneventum, i, *s. n. a city of Italy, in the kingdom of Naples.*
Benignĭtas, ātis, *s. f.* (benè ago) *bounty, kindness.*
Benignus, a, um, *adj. bountiful, kind.*
Berenice, es, *s. f. a city of Pentapŏlis, in Africa, built by Ptolemy.*
Bessi, ōrum, *s. m. pl. a people of Thrace, famous for theft and robbery.*
Bestia, ae, *s. f. a beast.*
Bibo, *v. act.* bibi, bibĭtum, bibĕre. *to drink.*
Biennium, ii, *s. n.* (annus) *the space of two years.*
Binus, a, um, *adj. two, two by two.*
Bithynia, ae, *s. f. a province of the Lesser Asia, opposite to Thrace, once a powerful kingdom.*
Blanditiae, ārum, *s. f. pl.* (blandus) *flatteries, allurements.*
Blatteus, a, um, *adj. purple-coloured.*
Bonĭtas, ātis, *s. f.* (bonus) *goodness.*
Bononia, ae, *s. f. Bologna, a city of Italy, near the Po.*
Bonum, i, *s. n. a good.*
Bonus, a, um, *adj.* melior, optĭmus, *good, virtuous.*
Bosporāni, ōrum, *s. m. pl. the people of Bosporus.*
Bospŏrus, i, *s. m. two straits of the sea so called, one the Bosporus or Bosphorus of Thrace, the other the Cimmerian Bosphorus.*
Brevis, is, e, *adj.* ior, issĭmus, *short, brief.*

Brevĭtas, ātis, *s. f. brevity, shortness.*
Britannia, ae, *s. f. Britain, as containing England and Scotland, now called Great Britain.*
Britannĭcus, a, um, *adj. British, belonging to Britain.*
Britannus, a, um, *adj. British.*
Brundusīni, ōrum, *s. m. pl. the people of Brundusium, a city in the kingdom of Naples, on the Gulf of Venice.*
Brutii, iōrum. *s. m, pl. a people inhabiting the farthest parts of Italy, called Brutii from their stupidity and cowardice.*
Bubalia, ae, *s. f. a city in Hungary.*
Burdegăla, ae, *s. f. Bourdeaux, a city of Gascony in France.*
Byzantium, i, *s. n. Constantinople, so named by Constantine the Great; it was founded by Byzas* 658 *years before Christ, now the capital of the Turkish empire.*
Byzia, ae, *s. f. the royal city of the kings of Thrace.*

C.

Cabīra, ae, *s. f. a city of Pontus.*
Cabyle, es, *s. f. a city of Thrace.*
Cado, *v. neut.* cecĭdi, casum, cadĕre, *to fall, to happen.*
Caedes, is, *s. f.* (caedo) *slaughter, bloodshed.*
Caedo, *v. act.* cecīdi, caesum, caedĕre, *to kill.*
Caelius, i, *s. m. one of the seven hills on which Rome was built.*
Caeninenses, ium, *s. m. pl. the people of Caenīna, a town of Italy*
Caenophrurium, i, *s. n. a town of Thrace.*
Caesarea, ae, *s. f. a city in Palestine, built by Herod.*
Caesareus, a, um, *adj. Caesarian, of Caesaria.*
Caesus, a, um, *part. from* caedo, *killed.*
Caeter, a, um, *adj. (seldom used in the nom. sing. m) the rest, the other.*
Calabria, ae, *s. f. a country of Italy, famed for fruits and honey, anciently called Peucetia & Mesaphia.*
Calamĭtas, ātis, *s. f.* (calămus) *calamity, misery, distress.*
Calătis, is, *s. f. a city of Thrace.*
Calendae, ārum, *s. f. pl. the Calends, or the first day of the month.*
Calĭdus, a, um, *adj. hot, warm.*
Callĭdè, *adv. cunniugly, artfully.*
Callĭdus, a, um, *adj.* ior, issĭmus, *cunning, artful.*
Callinĭcum, i, *s. n. a town of Mesopotamia.*
Calx, calcis, *s. m. or f. the heel.*

Campania, ae, *s. f. part of the kingdom of Naples, now Terra di Lavoro.*
Campus, i, *s. m. a field, a plain.*
Cannae, *s. f. pl. a town of Apulia in the kingdom of Naples, celebrated for a victory obtained by Hannibal over the Romans.*
Cantabria, ae, *s. f. a country in Spain now called Biscay.*
Canto, *v. freq.* (cano) cantāvi, cantātum, cantāre, *to sing.*
Capio, *v. act.* cepi, captum, capĕre, *to take.*
Capitolium, ii, *s. n.* (caput) *the capitol of Rome, the chief fortress.*
Cappadocia, ae, *s. f. a large country in the Lesser Asia, situated on the Euxine sea.*
Cappădox, ŏcis, *s. m. or f. a Cappadocian.*
Captīva, ae, *s. f.* (capio) *a woman captive.*
Captīvus, i, *s. m. a man captive.*
Captīvus, a, um, *adj. captive, taken.*
Captus, a, um, *part. from* capio, *taken.*
Capua, ae, *s. f. a famous city in the kingdom of Naples, the capital of Campania.*
Caput, capĭtis, *s. n. the head.*
Carcer, ĕris, *s. m. a prison, jail.*
Careo, *v. neut.* carui, carĭtum, carēre, *to want.*
Carnuntum, i, *s. n. a city of Pannonia.*
Carpi, *s. m. pl. a barbarous people near the Danube.*
Carrae, *s. f. pl. a city of Mesopotamia where the Roman general Crassus was routed and killed.*
Carthaginienses, ium, *s. m. pl. the Carthaginians.*
Carthaginiensis, is, e, *adj. of Carthage.*
Carthāgo, ĭnis, *s. f. Carthage, the chief city of Africa. It was built by Dido, and afterwards became a republic. It long continued the rival of Rome, till at last it was subdued by Scipio Africanus, and then utterly demolished.*
Carus, a, um, *adj.* carior, carissĭmus, *dear.*
Castellum, i, *s. n. a castle, a fort.*
Castĭtas, ātis, *s. f. chastity.*
Castra, ōrum, *s. n. pl. a camp.*
Castrum, i, *s. n. a castle, fort, citadel.*
Casus, ûs, *s. m.* (cado) *a fall, chance.*
Catalauni, ōrum, *s. m. pl. the people of Catalaunum, a city in France, now called Chalons.*

Catanenses, ium, *s. m. pl. a people of Catania, or Catana, a city of Sicily at the foot of mount Aetna.*
Catēna, ae, *s. f. a chain.*
Catenātus, a, um, *part. from* catenāre, *v. act.* (*seldom used*) *chained.*
Catti, *s. m. pl. the Catti, a people of Germany in the country of Hesse.*
Caudium, ii, *s. n. a town of Naples in Italy, not far from Beneventum. Here the Samnites defeated the Romans.*
Causa, ae, *s. f. a cause.*
Causidĭcus, i, *s. m.* (causa *&* dico) *a lawyer, pleader, counsellor.*
Cedo, *v. neut.* cessi, cessum, cedĕre, *to yield, to give place.*
Celeberrĭmus, a, um, *adj. superl.* (celĕber *or* celĕbris, celebrior) *most famous, very celebrated.*
Celebrātus, a, um, *adj. celebrated, frequented.*
Celer, ĕris, ĕre, *adj.* ior, rĭmus, *swift, speedy.*
Celerĭtas, ātis, *s. f. swiftness, speed.*
Celĕro, *v. act.* celerāvi, celerātum, celerāre, *to hasten, to dispatch.*
Celtiberia, ae, *s. f. the country of Arragon in Spain.*
Censor, ōris, *s. m. a censor, an officer among the Romans who assessed the taxes, and superintended the morals.*
Census, ûs, *s. m. survey, tribute, estate.*
Centēnus, a, um, *adj.* (centum) *a hundred a piece.*
Centesĭmus, a, um, *adj. the hundredth.*
Centum, *adj. indecl. a hundred.*
Cerno, *v. act.* crevi, cretum, cernĕre, *to discern, to perceive.*
Certāmen, ĭnis, *s. n. a contest, a dispute.*
Certātim, *adv. earnestly, eagerly, emulously.*
Certè, *adv.* (certiùs, certissimè) *certainly.*
Certus, a, um, *adj.* (certior, certissĭmus) *certain.*
Cesso, *v. neut.* cessāvi, cessātum, cessāre, *to cease, to give over, to loiter.*
Chaeronensis, is, e, *adj. a man of Chaeronēa, a village of Boeotia in Greece.*
Chalcēdon, ŏnis, *s. f. formerly a large city of Bithynia, on the Asiatic coast of the Black Sea.*
Chalcedonius, a, um, *adj. of Chalcēdon.*
Chlamys, ўdis, *s. f. a coat, a gown.*
Cibălae, ārum, *s. f. pl. a town of Pannonia.*

Cilicia, ae, *s. f. a province of Lesser Asia, on the borders of the Mediterranean sea, now called Caramania.*
Cimbri, ōrum, *s. m. pl. the people of Cimbria, part of the country now called Denmark.*
Cingo, *v. act.* cinxi, cinctum, cingĕre, *to surround.*
Circa, *prep. about.*
Circessum, i, *s. n. a city of Mesopotamia.*
Circuitus, ûs, *s. m. a circuit, compass.*
Circumdūco, *v. act.* (duco) circumduxi, circumductum, circumducĕre, *to lead about.*
Circumeo, *v. irreg.* (eo) circumīvi, circumĭtum, circumīre, *to go about.*
Circumfĕro, *v. irreg.* (fero) circumtŭli, circumlātum, circumferre, *to carry about.*
Circumlātus, a, um, *part. from* circumfĕro, *carried about.*
Circus, i, *s. m. a circle.*
Citharoedĭcus, i, *s. m.* (cithăra & dico,) *of or belonging to a harper.*
Cito, *v. freq.* (cieo) citāvi, citātum, citāre, *to cite, to summon.*
Citò, *adv. soon, speedily.*
Civīlis, is, e; *adj.* (civis) *civil.*
Civilissĭmus, a, um, *adj. superl. most or very civil.*
Civilĭtas, ātis, *s. f. civility, courtesy.*
Civis, is, *s. m. or f. a citizen, subject.*
Civĭtas, ātis, *s. f. a city, a state.*
Clades, is, *s. f. a disaster, defeat.*
Clareo, *v. neut.* clarui, —, clarēre, *to shine, to flourish.*
Claresco, *v. incep.* clarescĕre, *to shine, to flourish.*
Clarior, or, us, *adj. comp.* (clarus) *brighter, more famous.*
Clarissĭmus, a, um, *adj. sup.* (clarus) *brightest, most famous.*
Clarus, a, um, *adj. clear, bright, famous.*
Classis, is, *s. f. a fleet, a navy.*
Claudius, a, um, *adj. Claudian;* aqua Claudia, *water brought into the city by Appius Claudius.*
Claustrum, i, *s. n. an inclosure, a bar, a treasury.*
Clausus, a, um, *part. from* claudo, clausi, clausum, claudĕre, *v. act. shut up, inclosed.*
Clementia, ae, *s. f. clemency, mercy, mildness.*
Clibanarius, i, *s. m. a cuirassier, a man or horse in complete harness.*

Cloāca, ae, *s. f. a kennel, sink, common sewer.*
Clypea, ae, *s. f. a town of the kingdom of Tunis, in Barbary.*
Clypeus, i, *s. m. a shield.*
Coactus, a, um, *part. from* cogo, *compelled, forced.*
Coelum, i, *s. n.* (coelo) *heaven, pl.* coeli, ōrum.
Coena, ae, *s. f. supper.*
Coenandum, i, *ger. from* coeno, coenāvi, coenātum, coenāre, *v. neut. supping, being at supper.*
Coepi, *v. def.* coepisse, et coeptus sum, coeptu, coeptūrus, *to begin.*
Coeptum, i, *s. n. an enterprise, an attempt.*
Coeptus, a, um, *part. from* coepi, *begun.*
Coërceo, *v. act.* coërcui, coërcĭtum, coërcēre, (con *&* arceo) *to restrain.*
Coërcĭtor, ōris, *s. m.* (coërceo) *a restrainer.*
Cogens, entis, *part. from* cogo, *compelling, forcing, obliging.*
Cognitio, ōnis, *s. f.* (cognosco) *knowledge.*
Cognĭtus, a, um, *part. from* cognosco, *known.*
Cognomen, ĭnis, *s. n.* (con *&* nomen) *a surname, a name added on account of some action, or quality, as Publius Ovidius Naso, where Naso is the cognomen.*
Cognomentum, i, *s. n. a surname.*
Cognosco, *v. act.* cognōvi, cognĭtum, cognoscĕre, (con *&* nosco) *to know, to acknowledge.*
Cogo, *v. act.* coēgi, coactum, cogĕre, *to compel, to force.*
Coinquĭno, *v. act.* coinquināvi, coinquinātum, coinquināre, (con *&* inquĭno) *to stain, to soil, to defile.*
Colchi, ōrum, *s. m. pl. the people of Colchis, a country of Asia near Pontus, now called Mingrelia.*
Colendus, a, um, *part. from* colo, *to be cultivated.*
Collātus, a, um, *part. from* confĕro, *collected, gathered together.*
Collectus, a, um, *part. from* collĭgo, *collected, gathered together.*
Collēga, ae, *s. m.* (con *&* lego) *a colleague, a partner in office.*
Collĭgo, *v. act.* collēgi, collectum, colligĕre, (con *&* lego) *to gather together.*
Collīna, ae, *s. f. one of the gates of Rome.*

Collŏco, *v. act.* collocāvi, collocātum, collocāre (con & locus) *to place.*

Colloquium, ii, *s. n.* (con & loquor) *a discourse, a dialogue.*

Collŏquor, *v. dep.* collocūtus, collŏqui, (con & loquor) *to talk, to discourse.*

Collum, i, *s. n. the neck.*

Colo, *v. act.* colui, cultum, colĕre, *to dress, to cultivate.*

Colonia, ae, *s. f.* (colo) *a colony.*

Columna, ae, *s. f. a pillar, a column.*

Coma, ae, *s. f. the hair.*

Comagēne, es, *s. f. Azar, the northern parts of Syria.*

Comes, ĭtis, *s. m.* (con & eo) *a companion, an attendant.*

Comētes, ae, *s. m. a comet or blazing star.*

Comitātus, a, um, *part. from* comĭtor, *v. dep. attended, accompanied.*

Comitātus, ûs, *s. m. a train, retinue, company.*

Commemŏro, *v. act.* commemorāvi, commemorātum, commemorāre, (memŏro) *to mention, to call to mind.*

Commendātio, ōnis, *s. f. commendation.*

Commissus, a, um, *part. from* committo, *committed, engaged.*

Committens, entis, *part. from* committo, *committing.*

Committo, *v. act.* commīsi, commissum, committĕre, *to commit, to engage in battle.*

Commŏdum, i, *s. n.* (con & modus) *an advantage.*

Commŏdus, a, um, *adj. advantageous, convenient.*

Commŏror, *v. dep.* commorātus, commorāri, (moror) *to abide with one, to sojourn, to continue.*

Commōtus, a, um, *part. from* commoveo, *moved, stirred up.*

Commoveo, *v. act.* commōvi, commōtum, commovēre, (moveo) *to move, to stir up.*

Commūnis, is, e, *adj.* (con & munus) *common.*

Comparandus, a, um, *part. from* compăro, āvi, ātum, āre, *v. act. to be compared.*

Compareo, *v. neut.* comparui, comparĭtum, comparēre, (con & pareo) *to appear.*

Compello, *v. act.* compŭli, compulsum, compellĕre, (pello) *to compel, to drive.*

Comperio, *v. act.* compĕri, compertum, comperīre, (con & pario) *to find.*

Compertus, a, um, *part. from* comperio, *found out.*

Compesco, *v. act.* compescui, —, compescĕre, (con *&* pasco) *to restrain.*
Compleo, *v. act.* complēvi, complētum, complēre, (con *&* pleo, inus.) *to fill, to fill up, to finish.*
Complētus, a, um, *part. from* compleo, *complete, full, filled.*
Complexus, ûs, *s. m. an embrace, a caress.*
Complūres, es, a, *&* ia, *adj. pl.* (con *&* plus) *many, a great many.*
Compōno, *v. act.* composui, compositum, componĕre, (con *&* pono) *to compose, to settle.*
Composĭtus, a, um, *part. from* compōno, *laid, settled.*
Compulsus, a, um, *part. from* compello, *compelled, forced.*
Conātus, a, um, *part. from* conor, conātus, conāri, *v. dep. endeavouring, attempting.*
Conātus, ûs, *s. m.* (conor) *an attempt, endeavour.*
Concēdens, entis, *part. from* concēdo, *granting.*
Concēdo, *v. act.* concessi, concessum, concedĕre, (cedo) *to grant, to depart, to go to a place.*
Concessus, a, um, *part. from* concēdo, *granted.*
Concĭdo, *v. neut.* concĭdi, —, concidĕre, (cado) *to fall.*
Concīdo, *v. act.* concīdi, concīsum, concidĕre, (caedo) *to cut, to beat, to kill.*
Concio, ōnis, *s. f. an assembly.*
Concitātor, ōris, *s. m.* (concĭto) *a stirrer up, an exciter.*
Concĭto, *v. act. freq.* concitāvi, concitātum, concitāre, (cieo) *to stir up, to excite, to provoke to.*
Concordia, ae, *s. f. concord, agreement.*
Concordia, ae, *s. f. a city of the states of Venice, in Italy.*
Concubīna, ae, *s. f.* (concumbo) *a concubine.*
Condiscipŭlus, i, *s. m.* (con *&* disco) *a school-fellow.*
Conditio, ōnis, *s. f.* (condo) *a condition.*
Condĭtor, ōris, *s. m. a builder, a founder.*
Condĭtus, a, um, *part. from* condo, *built, hid.*
Condo, *v. act.* condĭdi, condĭtum, condĕre, *to build, to hide.*
Confectus, a, um, *part. from* conficio, *finished.*
Confĕro, *v. irreg.* contŭli, collātum, conferre, (fero) *to bring together, to profit, to contribute, to compare.*
Confestim, *adv. presently.*
Conficio, *v. act.* confēci, confectum, conficĕre, (facio) *to finish, to do.*

Confīgo, *v. act.* confixi, confixum, configĕre, *to fix, to pierce, to stab.*
Confirmātus, a, um, *part. from* confirmo, āvi, ātum, āre, *v. act. confirmed.*
Conflīgo, *v. neut.* conflixi, conflictum, confligĕre, *to fight, to engage.*
Confluens, entis, *part. from* confluo, xi, xum, ĕre, *v. neut.* (fluo) *flowing together.*
Confugio, *v. neut.* confūgi, confugĭtum, confugĕre, (fugio) *to fly for refuge.*
Confūsus, a, um, *part. from* confundo, fūdi, fūsum, ĕre, *v. act.* (fundo) *confounded, confused.*
Congregātus, a, um, *part. from* congrĕgo, āvi, ātum, āre, *v. act.* (grex) *assembled, gathered together.*
Congressus, ûs, *s. m. a meeting, a congress.*
Congressus, a, um, *part. from* congredior, congressus, congrĕdi, *v. dep.* (gradior) *meeting, engaging.*
Conjectus, a, um, *part. from* conjicio, conjēci, conjectum, conjicĕre, *v. act.* (jacio) *cast together.*
Conjux, ŭgis, *s. m. & f. a husband, a wife.*
Conjunctus, a, um, *part. from* conjungo, *joined together.*
Conjungo, *v. act.* conjunxi, conjunctum, conjungĕre, (jungo) *to join together.*
Conjurātio, ōnis, *s. f.* (juro) *a conspiracy.*
Conjurātus, a, um, *part. from* conjūro, *conspired.*
Conjūro, *v. neut.* conjurāvi, conjurātum, conjurāre, (juro) *to conspire together, to plot.*
Conscendens, entis, *part. from* conscendo, scendi, scensum, scendĕre, *v. act.* (scando) *mounting, going up to.*
Conscensus, ûs, *s. m. a mounting, a going up to.*
Consĕcro, *v. act.* consecrāvi, consecrātum, consecrāre, *v. act.* (sacro) *to consecrate.*
Consideo, *v. neut.* consēdi, consessum, considēre, (sedeo) *to sit down together.*
Consenescens, entis, *part. from* consenesco, *growing old.*
Consenesco, *v. incep.* consenui, consenescĕre, (senex) *to grow old.*
Consentio, *v. neut.* consensi, consensum, consentīre, (sentio) *to consent, to agree.*
Consilium, ii, *s. n.* (salio) *counsel, advice, purpose.*
Consobrīna, ae, *s. f. a female cousin-german.*

Consobrīnus, i, *s. m. a male cousin-german.*

Conspectus, ûs, *s. m.* (specio, inus.) *a view, sight.*

Conspectus, a, um, *part. from* conspicio, exi, ectum, ĕre, *v. act.* (specio, inus.) *viewed, seen.*

Constantinopŏlis, eos, *s. f. Constantinople, the capital of the Turkish dominions. It was the seat of the Eastern empire till the year 1453, when Mahomet II. having conquered the Greeks, took possession of the city, and it has belonged to the Turks ever since. It is situated on the western shore of the Bosphorus of Thrace.*

Constituo, *v. act.* constitui, constitūtum, constituĕre, (statuo) *to appoint, to settle, to build.*

Consuetūdo, ĭnis, *s. f. a custom, usage, intimacy.*

Consul, ŭlis, *s. m. a consul, a chief magistrate among the Romans, of whom there were two.*

Consulāris, is, e, *adj. consular, of or pertaining to a consul.* Vir consulāris, *one who has been consul.* Aetas consulāris, *the age of 43 years, when by law one might be consul.*

Consulātus, ûs, *s. m. the consulate, or consulship, the office or dignity of a consul.*

Consŭlo, *v. act.* consului, consultum, consulĕre, (salio) *to consult, to ask or give counsel or advice.*

Consultissĭmus, a, um, *adj. superl.* (consultus) *very skilful.*

Consulto, *v. act. freq.* consultāvi, consultātum, consultāre, (consulo) *to consult.*

Consultus, a, um, *adj.* (consŭlo) *skilful.*

Consultus, i, *s. m. a counsellor.*

Consūmo, *v. act.* consumpsi, consumptum, consumĕre, (sumo) *to consume, to waste.*

Consumptus, a, um, *part. from* consumor, *consumed, wasted, spent.*

Contamĭno, *v. act.* contamināvi, contaminātum, contamināre, *to contaminate, to stain.*

Contemptus, ûs. *s. m.* (temno) *contempt.*

Contemptus, a, um, *part. from* contemno, contempsi, contemptum, contemnĕre, *v. act. despised, contemned.*

Contendo, *v. act.* contendi, contentum, contendĕre, (tendo) *to contend, to dispute, to go to a place.*

Contentio, ōnis, *s. f.* (con *&* tendo) *contention, dispute.*

Contentus, a, um, *adj.* (con *&* teneo) *contented.*

Contineo, *v. act.* continui, contentum, continēre, (teneo) *to contain, to keep.*

Contingo, *v. act.* contĭgi, contactum, contingĕre, (tango) *to touch, to happen.*

Continuo, *v. act.* continuāvi, continuātum, continuāre, *to continue.*

Continuus, a, um, *adj.* (continuo) *continual, continued.*

Contrà, *adv. on the other hand.*

Contra, *prep. against.*

Contractus, a, um, *part. from* contrăho, xi, ctum, ĕre, *v. act. drawn together.*

Contradīcens, entis, *part. from* contradīco, xi, ctum, ĕre, *v. act. contradicting.*

Contradictus, a, um, *part. from* contradīcor, *contradicted.*

Controversia, ae, *s. f. a controversy.*

Convenio, *v. act.* convēni, conventum, convenīre (venio) *to meet with, to agree.*

Conventus, ûs, *s. m.* (con & venio) *an assembly, a meeting.*

Conversus, a, um, *part. from* converto, *turned.*

Converto, *v. act.* converti, conversum, convertĕre, (verto) *to turn.*

Convicium, ii, *s. n. a reproach, a taunt, bawling.*

Convictus, a, um, *part. from* convinco, vīci, victum, vincĕre, *v. act. convinced, convicted; vanquished.*

Convictus, ûs, *s. m. a living together, diet.*

Convīva, ae, *s. m. or f.* (con & vivo) *a guest.*

Convivium, ii, *s. n.* (con & vivo) *an entertainment.*

Copia, ae, *s. f. plenty, an opportunity.*

Copiae, ārum, *s. f. pl. forces, troops.*

Copiosissĭmus, a, um, *adj. superl.* copiōsus, *very plentiful.*

Copiōsus, a, um, *adj.* copiosior, *plentiful.*

Corĭcum, i, *s. n. a town of Cilicia.*

Corinthius, a, um, *adj. Corinthian, of Corinth.*

Corinthus, i, *s. f. a famous city of Achaia. It was burnt to the ground by the Romans, and so many statues of various metals were then melted, that the mixture produced Corinthian brass, more esteemed than silver. It is now subject to the Turks, and called Coranto.*

Coriŏli, ōrum, *s. m. pl. a strong town of the Volsci.*

Cornu, *s. n. indecl. pl.* cornua, cornuum, *a horn, a bow.*

Corpus, ŏris, *s. n. a body.*
Corrector, ōris, *s. m.* (corrĭgo) *a corrector, governor.*
Correctus, a, um, *part. from* corrĭgo, *corrected.*
Correptus, a, um, *part. from* corripio, ripui, reptum, ripĕre, *v. act. seized, catched.*
Corrĭgo, *v. act.* correxi, correctum, corrigĕre, (con & rego) *to correct.*
Corrumpo, *v. act.* corrūpi, corruptum, corrumpĕre, (con & rumpo) *to corrupt, spoil, deflower.*
Corruptus, a, um, *part. from* corrumpor, *corrupted.*
Corsĭca, ae, *s. f. an island in the Mediterranean, between Sardinia and Italy.*
Corvus, i, *s. m. a crow, a raven.*
Cottius, a, um, *adj. Cottian, belonging to the Cottian Alps, which extend from mount Viso to mount Cenis, between Dauphiny and Piedmont.*
Creātus, a, um, *part. from* creor, *made, created.*
Creber, bra, brum, *adj.* crebrior, creberrĭmus, *frequent, thick.*
Credens, entis, *part. from* credo, *believing, trusting.*
Credo, *v. act.* credĭdi, credĭtum, credĕre, *to believe, to trust.*
Creo, *v. act.* creāvi, creātum, creāre, *to make, to create.*
Cresco, *v. neut.* crevi, cretum, crescĕre, (creo) *to grow, to increase.*
Creta, ae, *s. f. Crete, an island in the Mediterranean, now called Candy, once famous for its hundred cities.*
Cretĭcus, a, um, *adj. Cretan, belonging to Crete.*
Crimen, ĭnis, *s. n. a crime, an impeachment.*
Crinītus, a, um, *adj.* (crinis) *hairy, bushy, crested.*
Crudelĭtas, ātis, *s. f.* (crudus) *cruelty.*
Crudelĭter, *adv.* (crudus) *cruelly.*
Crudĭtas, ātis, *s. f.* (crudus) *crudity, bad digestion.*
Cruentus, a, um, *adj.* (cruento) *bloody.*
Cruor, ōris, *s. m. blood.*
Crustumĭni, ōrum, *s. m. pl. the people of Crustumĭnum, a town of Tuscany.*
Crystallĭnus, a, um, *adj.* (crystallum) *crystalline, of crystal.*
Ctesĭphon, ontis, *s. f. the capital of the Parthian kings in Asia.*
Cubicŭlum, i, *s. n.* (cubo) *a chamber, a room.*

Cultus, ûs, *s. m.* (colo) *dress, worship, culture.*
Cùm, *adv. when.*
Cum, *prep. with.*
Cunctus, a, um, *adj. all, whole.*
Cupio, *v. act.* cupīvi, cupītum, cupĕre, *to covet, to desire.*
Cupidĭtas, ātis, *s. f.* (cupio) *desire, covetousness, ambition.*
Cura, ae, *s. f. care, concern.*
Curia, ae, *s. f. a court, council, the senate-house.*
Curro, *v. neut.* cucurri, cursum, currĕre, *to run.*
Currus, ûs, *s. m. a chariot.*
Cursor, ōris, *s. m.* (curro) *a runner, a footman.*
Cursus, ûs, *s. m. a course, a race.*
Custodia, ae, *s. f. custody, prison.*
Custodio, *v. act.* custodīvi, custodītum, custodīre, (custos) *to keep safe.*
Cyrēne, es, *s. f. a famous city of Egypt, in the province of Pentapŏlis, now Barca.*
Cyzĭcum, i, *s. n. an isle and city in the sea of Marmŏra.*
Cyzicēnus, a, um, *adj. Cyzicenian, belonging to Cyzicum.*

D

Daci, ōrum, *s. m. pl. the people of Dacia.*
Dacia, ae, *s. f. a country beyond Hungary, divided into Transilvania, Valachia and Moldavia.*
Dalmātae, ārum, *s. m. pl. the people of Dalmatia.*
Dalmatia, ae, *s. f. a province on the Adriatic Sea.*
Damnātus, a, um, *part. from* damnor, *condemned.*
Damno, *v. act.* damnāvi, damnātum, damnāre, *to condemn.*
Dans, dantis, *part. from* do, *giving.*
Danubius, ii, *s. m. the Danube, the greatest river in Europe. It rises in the province of Suabia, and after a long course falls into the Euxine sea.*
Daphnenses, ium, *s. m. pl. the people of Daphne, a village of Syria.*
Dardăni, ōrum, *s. m. pl. the inhabitants of Dardania.*
Dardania, ae, *s. f. the south part of Servia.*
Dardănus, a, um, *adj. of or belonging to Dardania, or Dardanus.*
Datūrus, a, um, *part. from* do, *about to give.*

Datus, a, um, *part. from* do, *given.*
De, *prep. about, concerning, out of, from.*
Debeo, *v. act.* debui, debĭtum, debēre, (de & habeo) *to owe.*
Decēdo, *v. neut.* decessi, decessum, decedĕre, (cedo) *to depart, to die.*
Decem, *adj. indecl. ten.*
Decemvir, decemvĭri, *s. m. a decemvir, one of the ten men who for the space of two years governed Rome, instead of Consuls.*
Decemvirālis, is, e, *adj. belonging to the office of decemvir.*
Decemvirātus, ûs, *s. m. the decemvirate, or office of the decemvirs.*
Deceptus, a, um, *part. from* decipior, deceptus, decĭpi, *v. act. deceived.*
Decerno, *v. act.* decrēvi, decrētum, decernĕre, (cerno) *to decree.*
Decies, *adv. ten times.*
Decĭmus, a, um, *adj.* (decem) *the tenth.*
Decŏro, *v. act.* decorāvi, decorātum, decorāre, (decus) *to adorn.*
Decrētum, i, *s. n.* (cerno) *a decree.*
Decrētus, a, um, *part. from* decerno, *decreed.*
Decus, ŏris, *s. n. an honour, an ornament.*
Dedĕcus, ŏris, *s. n.* (decus) *dishonour, disgrace.*
Dedicātio, ōnis, *s. f.* (dĭco, āvi, ātum, āre) *a dedication.*
Deditio, ōnis, *s. f.* (de & do) *a surrender.*
Deditior, or, us, *adj.* (dedĭtus) *too much given up.*
Dedĭtus, a, um, *part. from* dedo, dedĭdi, dedĭtum, dedĕre, *v. act. given up, surrendered.*
Dedūco, *v. act.* deduxi, deductum, deducĕre, (duco) *to bring down, to lead along.*
Deductus, a, um, *part. from* dedūco, *led along, carried along, brought down.*
Defendendus, a, um, *part. from* defendor, *to be defended.*
Defendo, *v. act.* defendi, defensum, defendĕre, (fendo *inus.*) *to defend.*
Defensor, ōris, *s. m. a defender.*
Defensus, a, um, *part. from* defendor, *defended.*
Defĕro, *v. irreg.* detŭli, delātum, deferre, (fero) *to carry away, to grant.*

Deficio, *v. act.* defēci, defectum, deficĕre, (facio) *to fail, to decay, to revolt.*

Deformo, *v. act.* deformāvi, deformātum, deformāre, (forma) *to deform.*

Defunctus, a, um, *part. from* defungor, functus, fungi, *v. dep. dead, finished.*

Dejectus, a, um, *part. from* dejicio, jēci, jectum, ĕre, *v. act. thrown down, cast down.*

Dein, *adv. then, afterwards.*

Deinceps, *adv. moreover, afterwards.*

Deinde, *adv. then, afterwards.*

Delātus, a, um, *part. from* deferor, *brought, carried, conferred.*

Delectātus, a, um, *part. from* delector, ātus, āri, *v. act. delighted.*

Delendus, a, um, *part. from* deleor, *to be blotted out, to be destroyed.*

Deleo, *v. act.* delēvi, delētum, delēre, (leo, *for* lino) *to blot out, to destroy.*

Delētus, a, um, *part. from* deleor, *blotted out, destroyed.*

Delicia, ae, *s. f. a delight, a darling.*

Deliciae, ārum, *s. f. pl. delight, pleasures.*

Demergo, *v. act.* demersi, demersum, demergĕre, (mergo) *to drown.*

Demersus, a, um, *part. from* demergor, *drowned.*

Demum, *adv. at length.*

Denĭque, *adv. lastly.*

Denūdo, *v. act.* denudāvi, denudātum, denudāre, (nudo) *to spoil, to strip, to depose.*

Denunciātus, a, um, *part. from* denuncior, *declared, denounced.*

Denuncio, *v. act.* denunciāvi, denunciātum, denunciāre, (nuntio) *to declare, to denounce.*

Depōno, *v. act.* deposui, deposĭtum, deponĕre, (pono) *to lay down.*

Depopulātus, a, um, *part. from* depopŭlor, *spoiled, pillaged.*

Depopŭlor, *v. dep.* depopulātus, depopulāri, (popŭlor) *to destroy, to waste, to ravage.*

Deposĭtus, a, um, *part. from* depōnor, *laid down.*

Depravātus, a, um, *part. from* deprāvor, ātus, āri, *v. act.* (pravus) *depraved, corrupted.*

Deprecatio, ōnis, *s. f.* (deprĕcor) *prayer, intreaty.*

Deprecātus, a, um, *part. from* deprĕcor, ātus, āri, *v. dep. beseeching, intreating.*

Deprehensus, a, um, *part. from* deprehendo, di, sum, *v. act.* (prehendo) *taken, catched.*

Descrībo, *v. act.* descripsi, descriptum, describĕre, *v. act.* (scribo) *to describe, to distribute, to divide.*

Desĕrens, entis, *part. from* desĕro, *deserting, forsaking, abandoning.*

Desĕro, *v. act.* deserui, desertum, deserĕre, (sero) *to desert, to forsake, to abandon.*

Desertum, i, *s. n. a desert, a wilderness.*

Desertus, a, um, *part. from* desĕror, *deserted, abandoned, forsaken.*

Desīno, *v. neut.* desinīvi, *or* desinii, desinītum, desinĕre, (sino) *to desist, to leave off, to cease.*

Despērans, antis, *part. from* despēro, *despairing.*

Desperātus, a, um, *part. from* despēror, *desperate, past hope.*

Despēro, *v. act.* desperāvi, desperātum, desperāre, *v. act.* (spero, spes) *to despair.*

Destitūtus, a, um, *part. from* destituor, destitūtus, destitui, *v. act.* (statuo) *destitute, forsaken.*

Detectus, a, um, *part. from* detĕgor, detectus, detĕgi, *v. act.* (tego) *detected, laid open, discovered.*

Detersus, a, um, *part. from* detergo, si, sum, ĕre, *v. act.* (tergeo) *wiped off, cleared up.*

Detestans, antis, *part.* detestor, ātus, āri, *v. dep.* (testor) *detesting, abhorring.*

Detestatio, ōnis, *s. f. detestation, an abhorring.*

Detrăho, *v. act.* detraxi, detractum, detrahĕre, *v. act.* (traho) *to draw off, to detract.*

Devictus, a, um, *part. from* devinco, vīci, victum, vincĕre, *v. act.* (vinco) *vanquished, subdued.*

Deus, i, *s. m. a god.*

Dexter, tra, trum, *adj.* dexterior, dextĭmus, *right, dextrous.*

Dextra, ae, *s. f. the right hand.*

Diadēma, ătis, *s. n. a diadem, a crown.*

Dicens, entis, *part. from* dico, dixi, *saying, telling.*

Dīco, *v. act.* dixi, dictum, dicĕre, *to say, to tell.*
Dĭco, *v. act.* dicāvi, dicātum, dicāre, *to dedicate, to consecrate.*
Dictātor, ōris, *s. m.* (dīco) *a dictator.*
Dictatūra, ae, *s. f. the dictatorship, office of dictator.*
Dictum, i, *s. n.* (dīco) *a saying, a word.*
Dictus, a, um, *part. from* dico, dixi, *said, told.*
Diductus, a, um, *part. from* didūco, duxi, ductum, ducĕre, *v. act.* (duco) *separated, divided, opened.*
Dies, ei, *s. m. or f. a day.*
Differendum, i, *ger. from* diffĕro, distŭli, dilātum, differre, *v. irreg.* (dis & fero) *deferring, delaying.*
Differendus, a, um, *part. from* diffĕro, *to be deferred, to be delayed.*
Difficilior, or, us, *adj. comp.* difficilis, difficillĭmus, (facĭlis) *more difficult, too difficult.*
Difficiliùs, *adv. comp.* difficilè, difficillĭmè, (facĭlè) *more difficultly.*
Diffīdo, *v. neut.* diffīsus, —, diffidĕre, (dis & fido) *to distrust.*
Diffugio, *v. neut.* diffūgi, diffugĭtum, diffugĕre, (dis & fugio) *to flee away, to shun.*
Diffundo, *v. act.* diffūdi, diffūsum, diffundĕre, (dis & fundo) *to spread abroad.*
Dignātus, a, um, *part. from* dignor, dignātus, dignāri, *v. dep. deigning, thinking worthy.*
Dignĭtas, ātis, *s. f. dignity.*
Dignus, a, um, *adj. worthy.*
Dilectus, a, um, *part. from* dilĭgo, lexi, lectum, ligĕre, *v. act.* (lego) *beloved.*
Dilĭgens, entis, *part. from* dilĭgo, *loving.*
Dilĭgens, entis, *adj. diligent.*
Diligentia, ae, *s. f. diligence.*
Diligentissĭmus, a, um, *adj. superl.* dilĭgens, diligentior, *most, very, diligent.*
Dimicandum, i, *ger. from* dimĭco, *fighting.*
Dimicandus, a, um, *part. from* dimĭco, *to be fought.*
Dimĭcans, antis, *part. from* dimĭco, *fighting.*
Dimicatio, ōnis, *s. f. a skirmish, a battle.*
Dimicātus, a, um, *part. from* dimĭco, *fought.*

Dimĭco, *v. neut.* dimicāvi, dimicātum, dimicāre, (mico) *to fight.*

Dimidium, ii, *s. n.* (medius) *the half.*

Diminuo, *v. act.* diminui, diminūtum, diminuĕre, (dis & minuo) *to diminish, to lessen.*

Dimissus, a, um, *part. from* dimitto, *dismissed, disbanded.*

Dimitto, *v. act.* dimīsi, dimissum, dimittĕre, (mitto) *to dismiss, to disband.*

Direptus, a, um, *part. from* diripio, *spoiled, robbed, plundered.*

Diripiendus, a, um, *part. from* diripio, *to be spoiled, to be plundered.*

Diripio, *v. act.* diripui, direptum, diripĕre, (rapio) *to spoil, to rob, to plunder.*

Discēdo, *v. neut.* discessi, discessum, discedĕre, (cedo) *to depart, to go away.*

Disciplīna, ae, *s. f.* (disco) *discipline.*

Dispertio, *v. act.* dispertīvi, dispertītum, dispertīre, (partio) *to divide, to share.*

Displĭceo, *v. act.* displicui, displicĭtum, displicēre, (placeo) *to displease.*

Dispōno, *v. act.* disposui, disposĭtum, disponĕre, (pono) *to dispose, to manage.*

Disputātio, ōnis, *s. f.* (dispŭto) *disputation, dispute.*

Dissimulatio, ōnis, *s. f.* (dissimŭlo) *dissimulation.*

Dissolūtus, a, um, *adj. and part. from* dissolvo, dissolvi, dissolūtum, dissolvĕre, *v. act.* (dis & solvo) *let loose, dissolute.*

Distrăho, *v. act.* distraxi, distractum, distrahĕre, (traho) *to sell by retail, to draw asunder.*

Distribuo, *v. act.* distribui, distribūtum, distribuĕre, (tribuo) *to distribute.*

Ditans, antis, *part. from* dito, *enriching.*

Ditio, ōnis, *s. f. dominion, authority.*

Ditissĭmus, a, um, *adj. superl.* ditis, ditior, (dives) *very rich.*

Dito, *v. act.* ditāvi, ditātum, ditāre, *to enrich.*

Diu, *adv.* diutiùs, diutissĭmè, *long.*

Diversus, a, um, *adj.* (verto) *different, diverse.*

Divĭdo, divīsi, divīsum, dividĕre, (dis & iduo, *inus.*) *to divide, to share.*

Divīnus, a, um, *adj.* (dīvus) *divine, excellent.*
Divīsor, ōris, *s. m.* (divĭdo) *a divider, a sharer.*
Divīsus, a, um, *part. from* divĭdo, *divided, shared.*
Diutissĭmè, *adv. superl.* diu, *very long.*
Diutissĭmus, a, um, *adj. superl. longest, most lasting.*
Diutiùs, *adv. comp.* diu, *longer, too long.*
Diuturnĭtas, ātis, *s. f. long continuance.*
Diuturnus, a, um, *adj. continual, continued.*
Divus, i, *s. m. a god, a saint.*
Do, *v. act.* dĕdi, dătum, dăre, *to give.*
Doceo, *v. act.* docui, doctum, docēre, *to teach, to inform.*
Docilĭtas, ātis, *s. f. docility, aptness to learn.*
Doctus, a, um, *part. from* doceor, *taught, learned.*
Documentum, i, *s. n. a document, an instance.*
Doleo, *v. neut.* dolui, dolĭtum, dolēre, *to grieve, to be sorry, to lament.*
Dolor, ōris, *s. m.* (doleo) *grief, pain.*
Dolus, i, *s. m. deceit, guile.*
Domestĭcus, a, um, *adj.* (domus) *domestic, of the same house or family.*
Domestĭcus, i, *s. m. a domestic, a houshold officer.*
Domĭnus, i, *s. m.* (domus) *a lord, a master.*
Domĭtus, a, um, *part. from* domo, *v. act. subdued, conquered.*
Domo, *v. act.* domui, domĭtum, domāre, *to subdue, to conquer.*
Domus, ûs, *s. f. a house, home.*
Donātus, a, um, *part. from* dono, *given.*
Dono, *v. act.* donāvi, donātum, donāre, *to give, to give freely.*
Donum, i, *s. n. a gift, a present.*
Dubiè, *adv. doubtfully, dubiously.*
Dubiĕtas, ātis, *s. f. doubt, doubtfulness.*
Dubius, a, um, *adj. doubtful, dubious.*
Ducenti, ae, a, *adj. pl. two hundred.*
Duco, *v. act.* duxi, ductum, ducĕre, *to lead, to bring, to marry.*
Ductus, a, um, *part. from* duco, *led, brought.*
Ductus, ûs, *s. m.* (duco) *conduct, guidance.*
Dum, *adv. while, whilst.*
Duo, ae, o, *adj. pl. two.*

Duodĕcim, *adj. pl. indecl.* (duo & decem) *twelve.*
Duodecĭmus, a, um, *adj. the twelfth.*
Durissĭmus, a, um, *adj. superl.* durus, *hardest, most cruel.*
Durus, a, um, *adj.* durior, *hard, cruel.*
Dux, ducis, *s. m. and f.* (duco) *a guide, a leader, a chief captain.*

E

Eborăcum, i, *s. n. the city York, the capital of Yorkshire, situated on the river Ouse. It was built by the Romans in the time of Adrian.*
Edessa, ae, *s. f. Orpha, a city of Diarbeck or Mesopotamia, in Asia.*
Edessii, ōrum, *s. m. the Edessians, the people of Edessa.*
Edĭtus, a, um, *part. from* edo, edĭdi, edĭtum, edĕre, *v. act. published, brought forth, born, sprung from.*
Edĭtus, ûs, *s. m. birth.*
Edŭco, *v. act.* educāvi, educātum, educāre, (duco) *to educate.*
Edūco, *v. act.* eduxi, eductum, educĕre, *to lead out, to bring forth.*
Efficio, *v. act.* effēci, effectum, efficĕre, (ex & facio) *to effect, to finish, to do.*
Effractus, a, um, *part. from* effringo, ēgi, actum, ngĕre, *v. act.* (ex & frango) *broken up.*
Effugio, *v. act.* effūgi, effugĭtum, effugĕre, (ex & fugio) *to flee, to escape.*
Egeo, *v. neut.* egui, —, egēre, *to want, to need.*
Egregius, a, um, *adj.* (grex) *excellent, famous.*
Egressus, a, um, *part. from* egredior, egressus, egrĕdi, *v. dep. going out, gone out.*
Egressus, ûs, *s. m. egress, a going out.*
Ejectus, a, um, *part. from* ejicio, ejēci, ejectum, ejicĕre, *v. act. cast out, shut out.*
Elātus, a, um, *part. from* effĕro, extŭli, elātum, efferre, *v. irreg.* (ex & fero) *elated, puffed up.*
Electus, a, um, *part. from* elĭgo, *chosen.*
Elĕgans, antis, *adj.* elegantior, elegantissĭmus, *elegant.*
Elementum, i, *s. n. an element.*

Elephantus, i, *s. m. an elephant.*
Elĭgo, *v. act.* elēgi, electum, eligĕre, (lego) *to chuse.*
Emineo, *v. neut.* ui, —, eminēre, (e & mineo inus.) *to appear, to be eminent.*
Emptor, ōris, *s. m.* (emo) *a buyer.*
Emptus, a, um, *part. from* emo, emi, emptum, emĕre, *v. act. bought.*
Enim, *conj. for, truly.*
Eo, *v. irreg.* īvi, ītum, īre, *to go.*
Ephĕsus, i, *s. f. a city of Ionia, once the capital of Asia Minor, famous for a temple of Diana.*
Epīrus, i, *s. f. a province of Greece, subject now to the Turks.*
Epistŏla, ae, *s. f. an epistle, a letter.*
Epulandum, i, *ger. from* epŭlor, epulātus, epulāri, *v. dep. feasting, junketing.*
Epulātus, a, um, *part. from* epŭlor, *feasting, feasted.*
Epŭlum, i, *s. n.* (qu. edipŭlum, edo) *a feast, an entertainment.*
Eques, ĭtis, *s. m.* (equus) *a horseman, a rider, a knight.*
Equitātus, ûs, *s. m.* (equus) *the horse, cavalry.*
Erectus, a, um, *part. from* erĭgo, rexi, rectum, rigĕre, *v. act.* (rego) *raised, set upright.*
Ergo, *conj. therefore.*
Ergò, *adv. then.*
Eripio, *v. act.* eripui, ereptum, eripĕre, (rapio) *to deliver, to rescue.*
Errans, antis, *part. from* erro, errāvi, errātum, errāre, *v. neut. wandering, straying, erring.*
Eruditio, ōnis, *s. f.* (e & rudis) *learning.*
Erudītus, a, um, *adj.* eruditior, eruditissĭmus, (erudio, īvi, ītum, īre, *v. act.*) *learned.*
Erumpo, *v. neut.* erūpi, eruptum, erumpĕre, (rumpo) *to break out.*
Esquilīnus, a, um, *adj. Esquiline, of or belonging to the Esquiline mount, one of the seven hills of Rome.*
Et, *conj. and, both, also.*
Etiam, *conj. also, even.*
Evādo, *v. neut.* evāsi, evāsum, evadĕre, (vado) *to escape, to evade.*

Evĕho, *v. act.* evexi, evectum, evehĕre, (veho) *to raise, to advance.*

Eventus, ûs, *s. m. an event, chance.*

Eversus, a, um, *part. from* everto, *overthrown, ruined.*

Everto, *v. act.* everti, eversum, evertĕre, (verto) *to overturn, to destroy.*

Eumenia, ae, *s. f. a city of Phrygia, built by Attălus in honour of his brother Eumĕnes, king of Pergămus.*

Evocātus, a, um, *part. from* evŏco, *called out.*

Evŏco, *v. act.* evocāvi, evocātum, evocāre, (voco) *to call out, to summon.*

Euphrātes, is, *s. m. a celebrated river of Mesopotamia, in Asia. It rises in the mountains of Armenia, runs through Arabia and Persia, joins its waters with those of the Tigris, and falls into the Persian Gulf.*

Eurōpa, ae, *s. f. Europe, one of the three divisions of the old world. It is the least, but most celebrated of those divisions.*

Ex, *prep. out of, of.*

Exactus, a, um, *adj. and part. from* exĭgo, *passed over, driven out, almost spent, exact.*

Exanimātus, a, um, *part. from* exanĭmo, āvi, ātum, āre, *v. act.* (anĭmo) *killed.*

Exauctŏro, *v. act.* exauctorāvi, exauctorātum, exauctorāre, (auctŏro) *to discharge, to cashier, to dismiss, to disband.*

Exceptus, a, um, *part. from* excipior, *excepted.*

Excidium, i, *s. n.* (exscindo) *ruin, destruction.*

Excipio, *v. act.* excēpi, exceptum, excipĕre, (ex *&* capio) *to catch, to receive.*

Excīsus, a, um, *part. from* excīdo, excīdi, excīsum, excidĕre, *v. act.* (caedo) *cut off.*

Excitātus, a, um, *part. from* excĭto, āvi, ātum, āre, *v. act.* (cio *or* cieo) *stirred up, excited.*

Exclūsus, a, um, *part. from* exclūdo, si, sum, dĕre, *v. act.* (claudo) *excluded, shut out.*

Execrandus, a, um, *part. from* exĕcror, ātus, āri, *v. dep. to be cursed, execrable.*

Execratio, ōnis, *s. f.* (exĕcror) *execration, cursing.*

Exemplum, i, *s. n. an example, a pattern.*

Exequiae, ārum, *s. f. pl. a funeral, funeral pomp.*

Exercendum, i, *ger. from* exerceo, cui, cĭtum, cēre, *v. act.* (arceo) *exercising.*
Exercendus, a, um, *part. from* exerceo, *to be exercised.*
Exercĭtus, a, um, *part. from* exerceo, *exercised.*
Exercĭtus, i, *s. m.* (exerceo) *an army.*
Exhaustus, a, um, *part. from* exhaurio, si, stum, īre, *v. act.* (haurio) *exhausted, spent.*
Exhibeo, *v. act.* exhibui, exhibĭtum, exhibēre, (habeo) *to exhibit, to shew.*
Exĭgo, *v. act.* exēgi, exactum, exigĕre, (ago) *to require, to exact, to drive out.*
Exiguus, a, um, *adj. small, little.*
Exilium, ii, *s. n.* (exul) *exile, banishment.*
Existimandum, i, *ger. from* existĭmo, āvi, ātum, āre, *v. act.* (aestĭmo) *esteeming, thinking, judging.*
Existimandus, a, um, *part. from* existĭmo, *to be esteemed, to be valued.*
Exitiabĭlis, is, e, *adj.* (exitium) *destructive, fatal.*
Exitiālis, is, e, *adj.* (exitium) *destructive, fatal.*
Exitium, ii, *s. n.* (exeo) *destruction.*
Exĭtus, ûs, *s. m. an end, a going out.*
Exoptatissĭmus, a, um, *adj.* (optātus) *very much desired.*
Exordium, ii, *s. n. a beginning.*
Exōsus, a, um, *part. from* exordior, orsus, ordīri, *v. dep. hating, hated.*
Expectātio, ōnis, *s. f.* (expecto) *expectation.*
Expecto, *v. act.* expectāvi, expectātum, expectāre, (specto) *to expect, to wait.*
Expeditio, ōnis, *s. f.* (ex & pes) *an expedition.*
Expello, *v. act.* expŭli, expulsum, expellĕre, (pello) *to expel, to drive away.*
Expers, ertis, *adj.* (pars) *void, destitute, wanting.*
Expertus, a, um, *part. from* experior, tus, īri, *v. dep. trying, experiencing.*
Explorātor, ōris, *s. m.* (explōro, āvi, ātum, āre, *v. act.*) *a spy, a scout.*
Exportātus, a, um, *part. from* exporto, *carried out.*
Exporto, *v. act.* exportāvi, exportātum, exportāre, (porto) *to carry out, to export.*
Expugno, *v. act.* expugnāvi, expugnātum, expugnāre, (pugno) *to take by storm or force, to conquer.*

Expulsus, a, um, *part. from* expello, *driven out.*
Exsto, *v. neut.* exstĭti, exstātum, *or* exstĭtum, exstāre, (sto) *to appear.*
Externus, a, um, *adj.* (exter) *outward, external.*
Extinctus, a, um, *part. from* extinguo, xi, ctum, guĕre *v. act.* (stinguo, inus.) *extinct, killed, extinguished.*
Extorqueo, *v. act.* extorsi, extortum, extorquēre, (torqueo) *to extort, to force out.*
Extra, *prep. without, beyond.*
Extrà, *adv. without, on the outside.*
Extrăho, *v. act.* extraxi, extractum, extrahĕre, (traho) *to draw out.*
Extrinsĕcus, *adv.* (extra, secus) *outwardly, on the outside, from without.*
Exul, ŭlis, *s. m. an exile, a banished person.*
Exŭlo, *v. neut.* exulāvi, exulātum, exulāre, (exul) *to be banished, to live in banishment.*

F.

Fabius, a, um, *adj. Fabian, belonging to Fabius.*
Facĭlè, *adv. easily.*
Facĭlis, is, e, *adj.* facilior, facillĭmus, (facio) *easy, kind.*
Facio, *v. act.* feci, factum, facĕre, *to do, to make.*
Factio, ōnis, *s. f.* (facio) *a faction, or party.*
Factum, i, *s. n.* (facio) *a deed, an action.*
Factus, a, um, *part. from* facio, *done, made.*
Facundia, ae, *s. f. eloquence.*
Facundissĭmus, a, um, *adj.* (facundus, facundior) *very or most eloquent.*
Falisci, ōrum, *s. m. pl. a people of Hetruria, in Italy.*
Fama, ae, *s. f. fame, reputation, report.*
Fames, is, *s. f. hunger, famine.*
Familia, ae, *s. f. a family.*
Familiāris, is, e, *adj.* ior, issĭmus, *familiar.*
Familiarĭtas, ātis, *s. f. familiarity.*
Fastigium, ii, *s. n.* (fastus) *top, dignity.*
Fatalĭter, *adv.* (fatālis, fatum) *fatally, by order of destiny.*
Fatigatio, ōnis, *s. f. weariness, fatigue.*
Fatigātus, a, um, *part. from* fatīgo, *wearied.*

Fatīgo, *v. act.* fatigāvi, fatigātum, fatigāre, *to weary, to vex, to harass, to fatigue.*
Fatum, i, *s. n. fate.*
Faveo, *v. act.* favi, fautum, favēre, *to favour.*
Favor, ōris, *s. m. favour.*
Favorabĭlis, is, e, *adj. favourable.*
Felicior, or, us, *adj. comp.* (felix) *happier, too happy.*
Felicissĭmè, *adv. superl. very happily, most happily.*
Felicissĭmus, a, um, *adj. superl. very happy, happiest.*
Felicĭtas, ātis, *s. f. happiness.*
Felicĭter, *adv.* feliciùs, felicissĭmè, *happily.*
Felix, īcis, *adj. happy.*
Femĭna, ae, *s. f. a woman.*
Fera, ae, *s. f. a wild beast.*
Fercŭlum, i, *s. n. a dish, or mess of meat; a triumphal pageant or shew.*
Ferè, *adv. almost.*
Ferens, entis, *part. from* fero, *carrying, enduring.*
Fermè, *adv. almost.*
Fero, *v. irreg.* tuli, latum, ferre, *to carry, to endure.*
Ferox, ōcis, *adj. fierce, cruel.*
Ferrātus, a, um, *adj.* (ferrum) *of iron.*
Ferrum, i, *s. n. iron, the sword.*
Festīnans, antis, *part. from* festīno, āvi, ātum, āre, *v. neut. hastening.*
Festum, i, *s. n. a feast, a festival.*
Festus, a, um, *adj. festival, holy.*
Fictus, a, um, *part. from* fingo, fixi, fictum, fingĕre, *v. act. feigned, forged.*
Fidēnae, ārum, *s. f. pl. a town of the Latins, five miles from Rome.*
Fidenātes, ium, *s. m. pl. the Fidenates, people of Fidenae.*
Fides, ei, *s. f. sing. faith.*
Fidus, a, um, *adj.* fidior, fidissĭmus, *faithful.*
Filia, ae, *s. f. a daughter.*
Filius, i, *s. m. a son.*
Finis, is, *s. m. or f. an end, limit, border.*
Finitĭmus, a, um, *adj.* (finis) *bordering upon.*
Finitĭmus, i, *s. m. a borderer.*
Finītus, a, um, *part. from* finio, īvi, ītum, īre, *v. act. ended, finished,*

Fio, *v. neut. pass.* factus, fiĕri, *to become.*
Firmior, or, us, *adj. comp.* (firmus, firmissĭmus) *more firm, stronger.*
Fiscus, i, *s. m. the exchequer.*
Flagitiosissĭmus, a, um, *adj. superl.* (flagitiōsus, osior) *most wicked, very wicked.*
Flens, flentis, *part. from* fleo, ēvi, ētum, ēre, *v. neut. weeping, lamenting.*
Fletus, ûs, *s. m. weeping, sorrowing.*
Floreo, *v. neut.* florui, —, florēre, (flos) *to flourish.*
Fluens, entis, *part. from* fluo, *flowing.*
Flumen, ĭnis, *s. n.* (fluo) *a river.*
Fluo, *v. neut.* fluxi, fluxum, fluĕre, *to flow.*
Fluvius, ii, *s. m. a river.*
Foedo, *v. act.* foedāvi, foedātum, foedāre, *to stain, to harass.*
Foedus, ĕris, *s. n. a covenant, a league.*
Foedus, a, um, *adj. nasty, vile.*
Foetor, ōris, *s. m. a stink.*
Forem, fore, *v. def. for* essem, *I would be, or might be.*
Forma, ae, *s. f. a form, shape, beauty.*
Fortis, is, e, *adj.* fortior, fortissĭmus, *strong, stronger, strongest.*
Fortitūdo, ĭnis, *s. f. fortitude, strength.*
Fortuĭtus, a, um, *adj.* (fors) *accidental.*
Fortūna, ae, *s. f.* (fors) *fortune, chance.*
Fortunātus, a, um, *adj.* (fortūna) *fortunate, lucky.*
Forum, i, *s. n. the forum, the market-place.*
Fractus, a, um, *part. from* frango, *broken, crushed.*
Franci, ōrum, *s. m. pl. the Franks, a people inhabiting that part of Germany, between the Rhine, the Elbe, and the Weser.*
Frango, *v. act.* fregi, fractum, frangĕre, *to break.*
Frater, tris, *s. m. a brother.*
Fraus, dis, *s. f. fraud, deceit.*
Frequentans, antis, *part. from* frequento, āvi, ātum, āre, *v. act. frequenting.*
Frequenter, *adv. frequently.*
Frigĭdus, a, um, *adj. cold, cool.*
Frigus, ŏris, *s. n. the cold.*

Frumentum, i, *s. n.* (qu. frugamentum, *from* fruge) *corn, forage.*

Frustrà, *adv. in vain.*

Fuga, ae, *s. f. flight, running away.*

Fugātus, a, um, *part. from* fugo, *put to flight.*

Fugiens, entis, *part. from* fugio, *fleeing.*

Fugio, *v. neut.* fugi, fugĭtum, fugĕre, *to flee.*

Fugo, *v. act.* fugāvi, fugātum, fugāre, *to put to flight.*

Fulmen, ĭnis, *s. n. a thunderbolt, lightning.*

Fulgeo, *v. neut.* fulsi, —, fulgēre, *to shine.*

Funestissĭmus, a, um, *adj. superl.* funestus, funestior, *deadliest, most fatal, cruel, abominable.*

Funis, is, *s. m. a rope.*

Furca, ae, *s. f. a fork.*

Fusus, a, um, *part. from* fundo, fudi, fusum. fundĕre, *v. act. routed.*

Futūrus, a, um, *part. from* sum, *about to be.*

G.

Gabii, ōrum, *s. m. pl. a city of the Volscians, about twelve miles from Rome.*

Galatia, ae, *s. f. a country of Asia Minor.*

Gallaeci, ōrum, *s. m. pl. the people inhabiting the province of Gallicia in Spain.*

Galli, ōrum, *s. m. pl. the Gauls.*

Gallia, ae, *s. f. Gaul. It was all that part of Europe which lies between the Rhine and the Alps eastward, the German sea and Great Britain northward, the Aquitanic ocean westward, and the Mediterranean sea and Spain southward.*

Gallus, i, *s. m. a Gaul, an inhabitant of Gaul.*

Gaudium, ii, *s. n.* (gaudeo, gavīsus, gaudēre, *v. neut. pass.*) *joy.*

Gaza, ae, *s. f. a treasure.*

Gemma, ae, *s. f. a pearl, a jewel.*

Gener, ĕri, *s. m.* (gigno) *a son-in law.*

Genitūra, ae, *s. f. nativity, birth.*

Genitūrus, a, um, *part. from* gigno, genui, genĭtum, gignĕre, *v. act. about to beget.*

Genĭtus, a, um, *part. from* gigno, *begotten.*

Gens, gentis, *s. f.* (gigno) *a nation, people, a family, kindred.*
Genus, ĕris, *s. n. a kind, kindred.*
Gerendus, a, um, *part. from* gero, *to be carried on, to be waged.*
Gerens, entis, *part. from* gero, *carrying on.*
Germāni, ōrum, *s. m. pl. the Germans.*
Germania, ae, *s. f. Germany, one of the great countries of Europe, now subject to the emperor of Austria, king of Prussia, and many other princes.*
Germanĭcus, a, um, *adj. German.*
Germānus, a, um, *adj. German.*
Germaniciānus, a, um, *adj. German.*
Gero, *v. act.* gessi, gestum, gerĕre, *to carry on, to wage.*
Gestūrus, a, um, *part. from* gero, *about to carry on.*
Gestus, a, um, *part. from* gero, *carried on.*
Getae, ārum, *s. f. pl. the same with Daci.*
Gladiātor, ōris, *s. m.* (gladius) *a gladiator.*
Gladiatorius, a, um, *adj. of or belonging to a gladiator.*
Gladius, ii, *s. m. a sword.*
Gloria, ae, *s. f. glory.*
Gloriosissĭmus, a, um, *adj. superl.* (gloriosus, gloriosior) *most glorious.*
Gothi, ōrum, *s. m. pl. the Goths, a people of Sarmatia in Europe: under Alaric they plundered Rome,* A. D. 410.
Graeci, ōrum, *s. m. pl. the Greeks.*
Graecia, ae, *s. f. Greece, containing the countries of Thrace, Macedonia, Epīrus, Thessaly, Achaia, Peloponnēsus, and all the western isles of the Archipelăgo.*
Graecus, a, um, *adj. Greek, Grecian.*
Grandaevus, a, um, *adj.* (grandis, & aevum) *aged, old.*
Grandis, is, e, *adj. grand, great.*
Gratia, ae, *s. f. grace, favour.*
Gratiae, ārum, *s. f. pl. thanks.*
Gratior, or, us, *adj. comp.* (gratus, gratissĭmus) *more acceptable.*
Gravior, or, us, *adj. comp.* (gravis,) *heavier, more grievous.*
Gravis, is, e, *adj. heavy, grievous.*
Gravissĭmè, *adv. superl. most grievously.*
Gravissĭmus, a, um, *adj. superl.* (gravis,) *most grievous, heaviest.*

H.

Habendus, a, um, *part. from* habeo, *to be had, to be esteemed.*

Habens, entis, *part. from* habeo, *having.*

Habeo, *v. act.* habui, habĭtum, habēre, *to have.*

Habĭto, *v. act. freq.* habitāvi, habitātum, habitāre, *to inhabit, to dwell.*

Habĭtus, a, um, *part. from* habeo, *held, esteemed.*

Habitus, ûs, *s. m. a habit, dress.*

Haud, *adv. not.*

Haurio, *v. act.* hausi, haustum, haurīre, *to draw.*

Helvetii, iōrum, *s. m. pl. the Swiss, the people inhabiting Helvetia, a country of Europe among the Alps, between France, Germany and Italy, now Switzerland.*

Heraclea, ae, *s. f. the name of a number of cities in Greece, Italy, and Egypt.*

Hìc, *adv. here.*

Hic, haec, hoc, *adj. pron. this.*

Hierosolўma, ae, *s. f.* or Hierosolyma, ōrum, *s. n. pl. Jerusalem, the chief city of the Holy land. It was destroyed by the emperor Titus.*

Hinc, *adv. hence.*

Hispāni, ōrum, *s. m. pl. the Spaniards.*

Hispania, ae, *s. f. Spain, the most western country of Europe; called also Hesperia, Iberia and Celtiberia.*

Hispānus, a, um, *adj. Spanish.*

Historĭcus, i, *s. m.* (historia) *an historian.*

Hodiè, *adv. to day.*

Homo, ĭnis, *s. com. a man, or woman.*

Honestas, ātis, *s. f. honesty.*

Honestus, a, um, *adj.* ior, issĭmus, (honor) *honest.*

Honor, ōris, *s. m. honour, dignity.*

Honorātus, a, um, *part. from* honōro, *honoured.*

Honorifĭcè, *adv. honourably.*

Honorifĭcus, a, um, *adj.* (honor & facio) *honourable.*

Honōro, *v. act.* honorāvi, honorātum, honorāre, *to honour.*

Hora, ae, *s. f. an hour.*

Hostīlis, is, e, *adj.* (hostis) *hostile.*

Hostis, is, *s. m. or f. an enemy, a public enemy.*
Humānus, a, um, *adj.* ior, issĭmus, (homo) *humane, kind, civil.*
Humĕrus, ĭ, *s. m. the shoulder.*
Humĭlis, is, e, *adj. humble.*
Humilĭter, *adv. humbly.*

I.

Jaceo, *v. neut.* jacui. jacĭtum, jacēre, *to lie.*
Jacio, *v. act.* jeci, jactum, jacĕre, *to throw.*
Jam, *adv. now, already.*
Janicŭlum, i, *s. n. a fort on the top of a hill in Rome, also one of the hills on which the city stood.*
Iber, ēri, *s. m. an Iberian; also an adj. Iberian.*
Iberia, ae, *s. f. the ancient name of Georgia in Asia.*
Ibi, *adv. there.*
Ibīdem, *adv. there.*
Ictus, a, um, *part. from* ico, ici, ictum, icĕre, *v. act. struck.*
Ictus, ûs, *s. m. a stroke, a blow.*
Idcirco, *conj. therefore, for that cause.*
Idem, eădem, idem, *pron. the same.*
Idus, uum, *s. f. pl. the Ides, certain days of the month.*
Iens, euntis, *part. from* eo, *going.*
Igĭtur, *adv. therefore.*
Ignārus, a, um, *adj.* (in & gnarus) *ignorant.*
Ignāvè, *adv. cowardly, lazily.*
Ignāvia, ae, *s. f. cowardliness, laziness.*
Ignāvus, a, um, *adj.* (in & gnavus) *cowardly, lazy.*
Ignis, is, *s. m. fire.*
Ignobĭlis, is, e, *adj.* (in & nobĭlis) *ignoble, mean.*
Ignobilĭter, *adv. ignobly, meanly.*
Ignominia, ae, *s. f.* (in & nomen) *ignominy.*
Ignominiōsè, *adv. ignominiously.*
Ignominiōsus, a, um, *adj. ignominious.*
Illatūrus, a, um, *part. from* infĕro, intŭli, illātum, inferre, *v. act. about to bring in.*
Illātus, a, um, *part. from* infĕro, *brought in.*
Ille, illa, illud, *pron. he, she, that, or it.*
Illic, *adv. there.*

Illustris, is, e, *adj.* illustrior, illustrissĭmus, (in & lustro) *illustrious, famous.*

Illyrĭcum, i, *s. n. a large country of Europe, on the borders of the Adriatic sea.*

Illyrii, iōrum, *s. m. pl. the Illyrians.*

Imāgo, ĭnis, *s. f. an image, resemblance.*

Imitātio, ōnis, *s. f. imitation.*

Imitātus, a, um, *part. from* imĭtor, ātus, āri, *v. dep. imitated, imitating.*

Immanissĭmus, a, um, *adj. superl.* immānis, immānior, *most prodigious.*

Immĕmor, ŏris, *adj.* (in & memor) *unmindful.*

Immodĭcus, a, um, *adj.* (in & modĭcus) *immoderate.*

Immunĭtas, ātis, *s. f.* (in & munio) *immunity, privilege.*

Impar, ăris, *adj.* (in & par) *unequal.*

Impatiens, entis, *adj.* (in & patiens) *impatient, not able to endure.*

Impatientia, ae, *s. f. impatience.*

Impellens, entis, *part. from* impello, pŭli, pulsum, pellĕre, *v. act. forcing, obliging.*

Impĕrans, antis, *part. from* impĕro, *governing.*

Imperātor, ōris, *s. m.* (impĕro) *an emperor, general.*

Imperium, ii, *s. n.* (impĕro) *empire, authority, government, reign.*

Impĕro, *v. act.* imperāvi, imperātum, imperāre, (in & paro) *to govern, to command.*

Impĕtro, *v. act.* impetrāvi, impetrātum, impetrāre, (in & patro) *to finish, to perfect, to obtain by request, to get.*

Impĕtus, ûs, *s. m.* (in & peto) *violence, force, assault.*

Implendus, a, um, *part. from* impleo, ēvi, ētum, ēre, *v. act. to be filled, to be fulfilled, to be finished.*

Impōno, *v. act.* imposui, imposĭtum, imponĕre, (in & pono) *to impose, to give.*

Impositūrus, a, um, *part. from* impōno, *about to put.*

Imposĭtus, a, um, *part. from* impōno, *imposed.*

Improbātus, a, um, *part. from* imprŏbo, āvi, ātum, āre, *v. act. disallowed.*

Imprŏbus, a, um, *adj.* (in & probus) *wicked.*

Improsper, ĕra, ĕrum, *adj.* (in & prosper) *bad, unprosperous.*

Imprūdens, entis, *adj.* (in & prudens) *imprudent, unthinking.*
Imprudentia, ae, *s. f. imprudence.*
Impŭdens, entis, *adj.* (in & pudens) *impudent.*
Impudicissĭmè, *adv. superl.* (impudīcus) *most, or very lewdly.*
Impudicissĭmus, a, um, *adj. superl.* (pudīcus) *most lewd, very immodest.*
Impulsor, ōris, *s. m.* (impello) *a promoter, a persuader.*
In, *prep. into, in.*
Incēdo, *v. neut.* incessi, incessum, incedĕre, (cedo) *to go, to walk.*
Incendo, *v. act.* incendi, incensum, incendĕre, (cando, inus.) *to kindle, to fire.*
Inchŏo, *v. act.* inchoāvi, inchoātum, inchoāre, *to begin.*
Incĭdo, *v. neut.* incĭdi, incāsum, incidĕre, (cado) *to fall.*
Incīdo, *v. act.* incīdi, incīsum, incidĕre, (caedo) *to cut, to leave off.*
Incivīlis, is, e, *adj.* (civis) *uncivil. immoderate.*
Inclȳtus, a, um, *adj. famous, renowned.*
Incognĭtus, a, um, *adj.* (cognosco) *unknown.*
Incŏlo, *v. act.* incolui, incultum, incolĕre, (colo) *to inhabit.*
Incommŏdum, i, *s. n. disadvantage, inconvenience.*
Incommŏdus, a, um, *adj. vexatious, injurious.*
Inconsultè, *adv. inconsiderately.*
Inconsultiùs, *adv. more inconsiderately.*
Inconsultus, a, um, *adj.* (consŭlo) *inconsiderate.*
Incrementum, i, *s. n.* (incresco) *increase.*
Inde, *adv. thence.*
Indi, ōrum, *s. m. pl. the Indians.*
India, ae, *s. f. a large country of Asia, generally divided into India within, and India beyond the Ganges, its principal river. Its islands are Ceylon, Java, Sumatra, &c.*
Indĭco, *v. act.* indicāvi, indicātum, indicāre, (dĭco) *to discover, to shew.*
Indīco, *v. act.* indixi, indictum, indicĕre, (dīco) *to denounce, to tell, to declare.*
Indictus, a, um, *part. from* indīco,, *denounced, declared, unsaid.*

Indĭgens, entis, *part. from* indigeo, indigui, indigēre, *v. neut.* (in & egeo) *needing, wanting.*
Indiscrētus, a, um, *adj.* (discerno) *undistinguished.*
Indo, *v. act.* indĭdi, indĭtum, indĕre, (do) *to put in, to set in.*
Indŏles, is, *s. f.* (oleo) *a disposition, genius.*
Induciae, ārum, *s. f. pl. a truce.*
Indūco, *v. act.* induxi, inductum, inducĕre, (duco) *to bring in.*
Inductus, a, um, *part. from* indūco, *brought in.*
Indulgens, entis, *part. from* indulgeo, *indulging, kind.*
Indulgeo, *v. act.* indulsi, indultum, indulgēre, *to indulge.*
Industria, ae, *s. f. industry, diligence.*
Infāmis, is, e, *adj.* (fama) *infamous.*
Infantia, ae, *s. f.* (fari) *infancy.*
Infelicĭtas, ātis, *s. f.* (infēlix) *ill fortune, unhappiness.*
Infĕrens, entis, *part. from* infĕro, *bringing in.*
Inferior, or, us, *adj. comp.* (infĕrus) *inferior.*
Infĕro, *v. irreg.* intuli, illātum, inferre, (fero) *to bring in.*
Infesto, *v. act.* infestāvi, infestātum, infestāre, *to infest.*
Infīdus, a, um, *adj.* (fidus) *faithless, unfaithful.*
Infinĭtas, ātis, *s. f.* (finis) *infinity.*
Infinītus, a, um, *adj.* (finis) *infinite.*
Infractus, a, um, *part. from* infringo, *very much broken, abated, lessened; also unbroken.*
Infringo, *v. act.* infrēgi, infractum, infringĕre, (frango) *to break.*
Ingens, entis, *adj.* ingentior, *great, vast.*
Ingenuus, a, um, *adj.* (gigno) *ingenuous, free-born.*
Ingluvies, ei, *s. f. gluttony.*
Ingravescens, entis, *part. from* ingravesco, ingravescĕre, *v. incep. growing heavy.*
Ingredior, *v. dep.* ingressus, ingrĕdi, (gradior) *to walk, to go, to enter into, to enter upon.*
Ingressus, a, um, *part. from* ingredior, *entering.*
Ingressus, ûs, *s. m.* (ingredior) *an entrance.*
Inhonōrus, a, um, *adj.* (honor) *unrewarded, unhonoured.*
Initium, i, *s. n.* (ineo) *a beginning.*
Injucundus, a, um, *adj.* (jucundus) *unpleasant.*
Injuria, ae, *s. f.* (jus) *an injury, a wrong.*
Injustè, *adv. unjustly.*

Injustus, a, um, *adj.* (justus) *unjust.*
Innoxius, a, um, *adj.* (noceo) *innocent, harmless.*
Innumĕrus, a, um, *adj.* (numĕrus) *innumerable.*
Inopia, ae, *s. f.* (inops) *want, scarcity.*
Insatiabĭlis, is, e, *adj.* insatiabilior, (satio) *insatiable, not to be satisfied.*
Insectātor, ōris, *s. m.* (insector, *v. dep.*) *a persecutor.*
Insĕquens, entis, *part. from* insĕquor, *dep.* insequūtus, insĕqui, *following.*
Insĕro, *v. act.* inserui, insertum, inserĕre, (sero) *to thrust in, to join.*
Insertus, a, um, *part. from* insĕro, *inserted, put under.*
Insidiae, ārum, *s. f. pl. snares, an ambuscade.*
Insignis, is, e, *adj.* insignior, (signum) *remarkable.*
Insigne, is, *s. n. an ensign, dignity.*
Insignĭter, *adv. remarkably, excellently.*
Insŏlens, entis, *adj.* ior, issĭmus, (soleo) *not used, insolent.*
Insolentia, ae, *s. f. insolence.*
Insolentior, or, us, *adj. comp. too insolent, more insolent.*
Instituo, *v. act.* instĭtui, institūtum, instituĕre, (statuo) *to appoint, to institute, to begin, to teach.*
Institūtus, a, um, *part. from* instituo, *instituted, trained up.*
Insto, *v. act.* instĭti, instĭtum, instāre, (sto) *to push on, to pursue.*
Instructus, a, um, *part. from* instruo, *instructed.*
Instruens, entis, *part. from* instruo, *instructing, preparing, providing for.*
Instrumentum, i, *s. n. an instrument.*
Instruo, *v. act.* instruxi, instructum, instruĕre, *to instruct.*
Insŭla, ae, *s. f. an island.*
Insulsè, *adv. foolishly.*
Insulsus, a, um, *adj.* (salsus) *foolish.*
Intĕger, gra, grum, *adj.* ior, rĭmus, (tango) *entire.*
Inter, *prep. among, amidst.*
Interamna, ae, *s. f. a city of the Samnites in Italy, near the river Liris; also a city in Abruzzo.*
Intercēdo, *v. neut.* intercessi, intercessum, intercedĕre, (cedo) *to interpose, to intercede.*
Intereà, *adv. meanwhile.*
Interemptus, a, um, *part. from* interĭmo, *killed.*

Intereo, *v. irreg.* interii, interĭtum, interīre, (eo) *to perish, to die.*
Interfector, ōris, *s. m.* (interficio) *a killer, a slayer.*
Interfectus, a, um, *part. from* interficio, *killed, slain.*
Interficio, *v. act.* interfēci, interfectum, interficĕre, (facio) *to kill, to destroy.*
Interjectus, a, um, *part. from* interjicio, jēci, jectum, jicĕre, *v. act.* (jacio) *interposed, intervening.*
Interim, *adv. in the mean time, meanwhile.*
Interĭmo, *v. act.* interēmi, interemptum, interimĕre, (emo) *to kill.*
Interior, or, us, *adj.* intērus *not used,* intĭmus, *inner, inward.*
Intermitto, *v. act.* intermīsi, intermissum, intermittĕre, (mitto) *to intermit, to discontinue.*
Internecio, ōnis, *s. f.* (nex, necis) *slaughter, massacre.*
Intersum, *v. irreg.* interfui, interesse, (sum) *to be present.*
Interveniens, entis, *part. from* intervenio, vēni, ventum, venīre, *v. neut. intervening, coming between.*
Intolerabĭlis, is, e, *adj.* (tolĕro) *intolerable.*
Intra, *prep. within:*
Intro, *v. act.* intrāvi, intrātum, intrāre, *to enter.*
Intuens, entis, *part. from* intueor, intuĭtus, intuēri, *v. dep. beholding, looking on.*
Invādo, *v. act.* invāsi, invāsum, invadĕre, (vado) *to invade.*
Invĕho, *v. act.* invexi, invectum, invehĕre, (veho) *to carry in, to bring in.*
Inventus, a, um, *part. from* invenio, ēni, entum, īre, *found.*
Invius, a, um, *adj.* (via) *unpassed, unpassable.*
Invĭcem, *adv. mutually, by turns.*
Invictus, a, um, *adj.* (vinco) *invincible.*
Invĭdens, entis, *part. from* invideo, *envying.*
Invidia, ae, *s. f. envy, ill-will.*
Invīsus, a, um, *adj. envious, hateful, odious.*
Invīto, *v. act.* invitāvi, invitātum, invitāre, (vis) *to invite.*
Invītus, a, um, *adj. unwilling.*
Inusitātus, a, um, *adj. unusual, not used.*
Ipse, ipsa, ipsum, *pron. himself, herself, itself.*
Ira, ae, *s. f. anger.*
Iracundia, ae, *s. f.* (ira) *anger, passion.*
Iracundus, a, um, *adj.* (ira) *angry, passionate.*

Irātus, a, um, *adj.* (ira) *angry.*
Irrĭtus, a, um, *adj.* (in & ratus) *vain, void.*
Irrumpendus, a, um, *part. from* irrumpo, *to be broken in upon.*
Irrumpens, entis, *part. from* irrumpo, *breaking in.*
Irrumpo, *v. act.* irrūpi, irruptum, irrumpĕre, (in & rumpo) *to break in.*
Is, ea, id, *pron.* ejus, ei, *he, she, that or it.*
Isauri, ōrum, *s. m. pl. the people of Isauria, a country of Galatia in Asia Minor, now called Caramania.*
Isaurĭcus, a, um, *adj. of or belonging to Isauria.*
Isium, ii, *s. n. the temple of Isis.*
Ister, tri, *s. m. a city of Pontus ; it is also the name of the river Danube.*
Istri, ōrum, *s. m. pl. the people of Ister.*
Ita, *conj. so.*
Italia, ae, *s. f. Italy, a country in the south of Europe, once the seat of the Roman Empire. It is separated on the north from Germany and France by the Alps ; the rest of it is surrounded by the Adriatic and Tyrrhene seas. Rome is the chief city.*
Italĭca, ae, *s. f. a town of Andalusīa in Spain.*
Italĭcus, a, um, *adj. Italian, Italic.*
Itaque, *conj. therefore.*
Item, *adv. also.*
Iter, itinĕris, *s. n.* (eo) *a journey, a march.*
Itĕrum, *adv. again, a second time.*
Ituraei, ōrum, *s. m. pl. the Ituraeans, the people of Ituraea, a province of Palestine in Asia Minor.*
Jubens, entis, *part. from* jubeo, *commanding.*
Jubeo, *v. act.* jussi, jussum, jubēre, (qu. jus habeo) *to order, to command.*
Jucundus, a, um, *adj.* ior, issĭmus, (juvo) *pleasant.*
Judaea, ae, *s. f. a country of Syria in Asia, called also Canaan, Palestine, the Holy land.*
Judex, ĭcis, *s. com.* (jus, dico) *a judge.*
Judicātus, a, um, *part. from* judĭco, *judged.*
Judĭco, *v. act.* judicāvi, judicātum, judicāre, (jus dico) *to judge.*
Jugĕrum, i, *s. n. pl.* jugĕra, um, ĭbus, (jugum) *an acre of ground.*

Jugis, is, e, *adj. continual.*
Jugum, i, *s. n.* (jungo) *a yoke, a mountain-top.*
Jugulātus, a, um, *part. from* jugŭlo, āvi, ātum, āre, *butchered.*
Jugurthīnus, a, um, *adj. Jugurthine, of Jugurtha.*
Julius, a, um, *adj. Julian, of July.*
Junctus, a, um, *adj.* (jungo) *joined, associated.*
Jungo, *v. act.* junxi, junctum, jungĕre, *to join.*
Junior, or, us, *adj.* (juvĕnis) *younger.*
Jupĭter, Jovis, *s. m. Jupiter, the supreme god of the heathens, the son of Saturn and Ops.*
Juro, *v. act.* jurāvi, jurātum, jurāre, *to swear, to take an oath.*
Jus, juris, *s. n. right, the law.*
Jussus, a, um, *part. from* jubeo, *commanded.*
Jussus, ûs, *s. m.* (jubeo) *a command.*
Justus, a, um, *adj.* justior, justissĭmus, (jus) *just.*
Juvĕnis, is, *s. com. a young person.*
Juvĕnis, is, e, *adj. young.*
Juvo, *v. act.* juvi, jutum, juvāre, *to help, to delight.*
Juxta, *prep. according to, near.*

L.

Labor, ōris, *s. m. labour.*
Labōrans, antis, *part. from* labōro, *labouring.*
Laboriōsus, a, um, *adj. laborious.*
Labōro, *v. act.* laborāvi, laborātum, laborāre, *to labour, to work.*
Lacedaemonii, iōrum, *s. m. pl. the Lacedaemonians, the people of Lacedaemon, or Sparta, an ancient city of Greece.*
Lachrymabĭlis, is, e, *adj.* (lachrȳma) *mournful.*
Laedens, entis, *part. from* laedo, laesi, laesum, laedĕre, *v. act. hurting.*
Laetitia, ae, *s. f. joy.*
Laena, ae, *s. f. a soldier's coat, a priest's cape, a rough shag.*
Laetor, *v. dep.* laetātus, laetāri, *to be glad, to rejoice.*
Laevus, a, um, *adj. left, on the left hand.*

Languor, ōris, *s. m. sickness.*
Largior, *v. dep.* largītus, largīri, (largus) *to bestow.*
Largitio, ōnis, *s. f. largess, bounty.*
Lascivia, ae, *s. f. wantonness.*
Latīnè, *adv. in Latin.*
Latīni, ōrum, *s. m. pl. the Latins, the people of Latium in Italy, lying between the Tiber and Cape Circello.*
Latīnus, a, um, *adj. belonging to the Latins.*
Latro, ōnis, *s. com. a robber, a thief.*
Latrocĭnor, *v. dep.* latrocinātus, latrocināri, (latro) *to rob, to steal, to plunder.*
Lateo, *v. neut.* latui, latĭtum, latēre, *to lurk, to lie hid.*
Latus, ĕris, *s. n. the side.*
Lavācrum, i, *s. n. a bagnio, a bath.*
Laudandus, a, um, *part. from* laudo, *to be praised.*
Laudo, *v. act.* laudāvi, laudātum, laudāre, (laus) *to praise.*
Lavo, *v. act.* lavi, lautum, lotum, *&* lavātum, lavāre, *to wash.*
Laus, laudis, *s. f. praise.*
Laurea, ae, *s. f. a laurel, a smaller triumph.*
Laureus, a, um, *adj. of laurel.*
Lecticŭla, ae, *s. f.* (lectus) *a horse-litter, a chair, a sedan.*
Lectio, ōnis, *s. f.* (lego) *reading, a lesson.*
Lectissĭmus, a, um, *adj. superl. choicest ; from*
Lectus, a, um, *adj.* lectior, (lego) *chosen, choice.*
Legatio, ōnis, *s. f.* (lego, āvi) *an embassy.*
Legātus, i, *s. m.* (lego, āvi) *an ambassador, a lieutenant-general.*
Legio, ōnis, *s. f.* (lego, legi) *a legion.*
Lego, *v. act.* legi, lectum, legĕre, *to read.*
Lenĭtas, ātis, *s. f.* (lenio, īvi, ītum, īre, *v. act.*) *lenity, mildness.*
Lenĭter, *adv. gently, mildly.*
Leo, ōnis, *s. m. a lion.*
Leptis, is, *s. f. a city of Barbary, also of Zara, in Africa.*
Levis, is, e, *adj.* levior, levissĭmus, *light.*
Libenter, *adv.* iùs, issĭmè, *willingly.*
Liber, ĕra, ĕrum, *adj.* ior, rĭmus, *free.*
Liber, bri, *s. m. a book.*
Liberālis, is, e, *adj.* ior, issĭmus, (liber, *adj.*) *liberal.*
Liberalĭtas, ātis *s. f. liberality.*

Liberātus, a, um, *part. from* lĭbĕro, *delivered, set free.*
Libĕri, ōrum, *s. m. pl. children, i. e. free-born.*
Libĕro, *v. act.* liberāvi, liberātum, liberāre, (liber *adj.*) *to free, to deliver.*
Libertas, ātis, *s. f. liberty.*
Libertīnus, i, *s. m. a free man, one born free, but of parents that had been made free.*
Libertus, i, *s. m. a freed man, a slave made free.*
Libīdo, ĭnis, *s. f. lust, ambition.*
Libra, ae, *s. f. a pound, in money* 20 *shillings.*
Liburna, ae, *s. f. a pinnace.*
Liburnus, a, um, *adj. belonging to Liburnia, a country of Illyrĭcum.*
Libya, ae, *s. f. that part of Africa, now called Barbary, bordering on Egypt.*
Libyssa, ae, *s. f. a town of Bithynia.*
Liceo, *v. neut.* licui, licĭtum, licēre, *to be allowed.*
Licet, *v. impers.* licuit, licĭtum est, *it is lawful.*
Licet, *conj. although.*
Ligur, ŭris, *s. m. a Ligurian.*
Ligŭres, ium, *s. m. pl. the Ligurians, people of Liguria, a country of Italy.*
Lilybaeum, i, *s. n. a city and promontory of Sicily.*
Lingŏnes, um, *s. m. pl. people of Langres, in the department of Upper Marne, France.*
Litĕra, ae, *s. f. a letter.*
Lis, litis, *s. f. strife, contention.*
Littus, ŏris, *s. n. the shore, the sea-side.*
Loco, *v. act.* locāvi, locātum, locāre, *to place.*
Locŭples, ētis, *adj.* ior, issĭmus, (locus & plenus) *rich.*
Locupletātor, ōris, *s. m.* (locŭples) *an enricher.*
Locuplēto, *v. act.* locupletāvi, locupletātum, locupletāre, *to enrich.*
Locus, i, *s. m.* (loci & loca, *pl.*) *a place.*
Lonium, i, *s. n. a country-seat in Tuscia, belonging to the emperor Antonius Fulvius Boionius.*
Longè, *adv.* iùs, issĭmè, *far, wide, long.*
Lorīca, ae, *s. f. a coat of mail.*
Lucāni, ōrum, *s. m. pl. the Lucanians, the people of Lucania in Italy.*
Lucania, ae, *s. f. a province of Italy, also a town in Naples.*

Luceo, *v. neut.* luxi, —, lucēre, (lux) *to shine.*
Luctus, ûs, *s. m.* (lugeo) *grief.*
Ludo, *v. act.* lusi, lusum, ludĕre, *to play.*
Ludus, i, *s. m. play, diversion, game.*
Lugdūnum, i, *s. n. Lyons, a principal city of France, the capital of Celtic Gaul.*
Lugeo, *v. neut.* luxi, —, lugēre, *to mourn, to lament.*
Lusitāni, ōrum, *s. m. pl. the Lusitanians, the people of Lusitania.*
Lusitānia, ae, *s. f. Portugal, a country situated on the west of Spain.*
Lycia, ae, *s. f. a country of Asia Minor.*

M.

Macedēna, ae, *s. f. a part of the country of Armenia.*
Macedŏnes, ium, *s. m. pl. the Macedonians.*
Macēdonia, ae, *s. f. a country on the south of Europe, extending from the Egean sea to the Adriatic.*
Macedonĭcus, a, um, *adj. Macedonian.*
Machĭnans, antis, *part. from* machĭnor, ātus, āri, *v. dep. contriving, designing.*
Magis, *adv. more.*
Magister, tri, *s. m. a master.*
Magnentiānus, a, um, *adj. of or belonging to Magnentius.*
Magnesia, ae, *s. f. a city of Natolia, in Asia Minor.*
Magnifĭcus, a, um, *adj.* magnificentior, magnificentissĭmus, (magnus & facio) *magnificent.*
Magnitūdo, ĭnis, *s. f. magnitude, greatness.*
Magnus, a, um, *adj.* major, maxĭmus, *great.*
Majestas, ātis, *s. f.* (magnus) *majesty.*
Major, or, us, *adj.* (magnus, maxĭmus) *greater, elder.*
Maius, i, *s. m. the month of May.*
Malè, *adv.* pejus, pessĭmè, (malus) *badly, unfairly, unsuccessfully.*
Malo, *v. irreg.* malui, malle, (magis volo) *to chuse rather.*
Malus, a, um, *adj.* pejor, pessĭmus, *evil, bad.*
Mandātum, i, *s. n. a command.*
Mandātus, a, um, *part. from* mando, *commanded.*

Mandŏ, *v. act.* mandāvi, mandātum, mandāre, (manu do) *to command, to commit.*

Manens, entis, *part. from* maneo, *staying, awaiting.*

Maneo, *v. neut.* mansi, mansum, manēre, *to stay, to abide.*

Manes, ium, *s. m. pl. the manes, or ghosts.*

Mansuetūdo, ĭnis, *s. f. gentleness.*

Mansūrus, a, um, *part. from* maneo, *about to stay.*

Manumissus, *part. from* manumitto, īsi, issum, ĕre, *v. act. manumitted, set free.*

Manus, ûs, *s. m. the hand, a band, a troop, an army.*

Marcomĕdi, ōrum, *s. m. pl. a people in the confines of Assyria.*

Marcomannĭcus, a, um, *adj. Marcomannic.* Marcomannicum bellum, *the war against the Marcomanni, a people inhabiting what is now called Moravia.*

Mare, is, *s. n. the sea.*

Margum, i, *s. n. a city in upper Mysia, now Servia.*

Mariāna, ae, *s. f. a city in the island of Corsica.*

Mariānus, a, um, *adj. Marian.*

Maritĭmus, a, um, *adj.* (mare) *maritime, belonging to the sea.*

Marītus, i, *s. m. a husband.*

Mars, Martis, *s. m. the god of war.*

Marsi, ōrum, *s. m. pl. the Marsi, a people of Italy in the kingdom of Naples.*

Martius, a, um, *adj. of March, of Mars.*

Massilia, ae, *s. f. Marseilles, a city of Provence in France.*

Mater, matris, *s. f. a mother.*

Materia, ae, *s. f. matter.*

Maternus, a, um, *adj. maternal, on the mother's side.*

Matrimonium, i, *s. n.* (mater) *matrimony.*

Matrōna, ae, *s. f.* (mater) *a married woman.*

Mauritania, ae, *s. f. Barbary, the west part of Africa.*

Maxĭmè, *adv.* (magnus) *exceedingly, very much, especially.*

Maxĭmus, a, um, *adj. superl.* magnus, major, *greatest.*

Mazaca, ae, *s. f. another name of Caesarea, a city of Palestine.*

Medĭcus, i, *s. m.* (medeor) *a physician.*

Mediè, *adv. indifferently.*

Mediĕtas, ātis, *s. f.* (media pars) *the half, a moiety.*

Mediōcris, is, e, *adj.* (medius) *moderate, middling.*

Mediolānum, i, *s. n. Milan, the capital of that dutchy in Italy ; also Lancaster in Britain.*
Medium, i, *s. n. a mean, the middle.*
Medius, a, um, *adj. middle, intervening.*
Melior, or, us, *adj. comp.* bonus, *better.*
Memor, ŏris, *adj. mindful.*
Memorabĭlis, is, e, *adj. memorable.*
Memoria, ae, *s. f. memory.*
Mens, mentis, *s. f. the mind.*
Mensis, is, *s. m. a month.*
Mentio, ōnis, *s. f.* (memĭni) *mention.*
Mentum, i, *s. n. the chin.*
Mereo, *v. neut.* merui, merĭtum, merēre, *to deserve.*
Mergo, *v. act.* mersi, mersum, mergĕre, *to drown.*
Merĭtò, *adv.* (mereo) *deservedly.*
Merĭtum, i, *s. n.* (mereo) *merit.*
Merĭtus, a, um, *part. from* mereo, *deserving.*
Mersus, a, um, *part. from* mergo, *sunk, plunged.*
Mesopotamia, ae, *s. f. Diarbeck, a province of Asia, situated between the rivers Tygris and Euphrates.*
Metus, ûs, *s. m. fear.*
Migro, *v. neut.* migrāvi, migrātum, migrāre, *to remove, to flit.*
Miles, milĭtis, *s. m. a soldier.*
Milĭtans, antis, *part. from* milĭto, *fighting.*
Militāris, is, e, *adj.* (miles) *military, warlike.*
Militia, ae, *s. f.* (miles) *warfare.*
Milĭto, *v. act.* militāvi, militātum, militāre, (miles) *to fight, to serve, to attend.*
Mille, *adj. pl. indecl. thousand.*
Mille, *s. n. sing. indecl. a thousand, pl.* millia, millium, millibus, *thousands.*
Millesĭmus, a, um, *adj.* (mille) *the thousandth.*
Milliāre, is, *s. n.* (mille) *a mile.*
Milliarium, i, *s. n.* (mille) *a mile.*
Milvius, a, um, *adj. or* Mulvius, pons, *a bridge on the Tiber.*
Minax, ācis, *adj.* minacior, *threatening.*
Minĭmus, a, um, *adj.* parvus, minor, *the least.*
Minister, tri, *s. m. a minister, a servant.*
Minor, or, us, *adj. comp.* parvus, *less, younger.*

Minuo, *v. act.* minui, minūtum, minuĕre, (minor) *to diminish, to lessen.*
Minùs, *adv.* parùm, minĭmè, *less.*
Mirabĭlis, is, e, *adj.* (miror) *wonderful.*
Miror, *v. dep.* mirātus, mirāri, *to wonder.*
Missus, a, um, *part. from* mitto, *sent.*
Mitis, is, e, *adj. mild, meek.*
Mithridatĭcus, a, um, *adj. Mithridatic.* Mithridaticum bellum, *the war against Mithridātes.*
Mitto, *v. act.* misi, missum, mittĕre, *to send.*
Moderandum, i, *ger. from* modĕror, ātus, āri, *v. dep. governing.*
Moderandus, a, um, *part. from* modĕror, *to be governed.*
Moderātio, ōnis, *s. f. moderation.*
Moderātior, or, us, *adj.* moderātus, *more moderate.*
Moderatissĭmè, *adv. very moderately.*
Moderatissĭmus, a, um, *adj. superl.* moderātus, *very moderate.*
Moderātor, ōris, *s. m. a governor.*
Moderātus, a, um, *adj.* tior, tissĭmus, *moderate; or part. from* modĕror, *moderated.*
Modestia, ae, *s. f.* (modus) *modesty.*
Modestus, a, um, *adj.* (modus) *modest.*
Modĭcus, a, um, *adj.* (modus) *small.*
Modius, i, *s. m. a measure, a bushel.*
Modò, *adv. only, just now.*
Modus, i, *s. m. a measure, manner.*
Moeror, ōris, *s. m. grief, sorrow, trouble.*
Moesi, ōrum, *s. m. pl. the people of Mysia.*
Moesia, ae, *s. f. Mysia, a province of Europe, now divided into two, Servia and Bulgaria.*
Moguntiăcum, i, *s. n. Mentz, a large city of Germany, on the river Rhine, where, in after-times, the art of printing was invented.*
Molestia, ae, *s. f. trouble.*
Molestus, a, um, *adj. troublesome.*
Moliens, entis, *adj. contriving.*
Molĭtus, a, um, *part. from* molior, molĭtus, molĭri, *v. dep. contrived.*
Mollis, is, e, *adj. soft.*
Moneo, *v. act.* monui, monĭtum, monēre, *to advise, to admonish.*

Monetārius, i, *s. m.* (monēta) *a person belonging to the mint, a minter.*
Monumentum, i, *s. n.* (moneo) *a monument.*
Mons, montis, *s. m. a mountain.*
Morans, antis, *part. from* moror, *delaying, stopping.*
Morbus, i, *s. m. a disease.*
Moriens, entis, *part. from* morior, *dying.*
Morior, *v. dep.* mortuus, mori, *to die,* moritūrus, *about to die.*
Moror, *v. dep.* morātus, morāri, (mora) *to hinder, to stay.*
Mors, mortis, *s. f. death.*
Mortuus, a, um, *part. from* morior, *dead.*
Mos, moris, *s. m. a manner, custom.*
Motus, ûs, *s. m.* (moveo) *motion.*
Motus, a, um, *part. from* moveo, *moved.*
Moveo, *v. act.* movi, motum, movēre, *to move.*
Mox, *adv. presently.*
Mulcātus, a, um, *part. from* mulco, *beaten.*
Mulco, *v. act.* mulcāvi, mulcātum, mulcāre, *to beat.*
Mulctātus, a, um, *part. from* mulcto, *fined.*
Mulcto, *v. act.* mulctāvi, mulctātum, mulctāre, *to fine.*
Muliēbris, is, e, *adj.* (mulier) *womanly, effeminate.*
Multitūdo, ĭnis, *s. f.* (multus) *a multitude.*
Multò, *adv. much.*
Multùm, *adv. much.*
Multus, a, um, *adj. many, much.*
Munda, ae, *s. f. an ancient city of Granada, in Spain.*
Munio, *v. act.* munīvi, munītum, munīre, (moenia) *to fortify.*
Munus, ĕris, *s. n. a gift, office.*
Mursia, ae, *s. f. a town of Illyrĭcum.*
Murus, i, *s. m. a wall.*
Mus, muris, *s. m. a mouse; also the name of a Roman consul.*
Mutātus, a, um, *part. from* muto, *changed.*
Muto, *v. act.* mutāvi, mutātum, mutāre, *to change.*

N.

Nactus, a, um, *part. from* nanciscor, nactus, nancisci, *v. dep. obtaining.*
Nam, *conj. for.*
Narbo, ōnis, *s. m. or* Narbōnà, ae, *s. f. Narbonne, a city of Languedoc in France.*
Narbōna, ae, *s. f. a city of Dalmatia.*
Narrātio, ōnis, *s. f. a narrative, an account, a narration.*
Natio, ōnis, *s. f.* (nascor) *a nation.*
Natura, ae, *s. f.* (nascor) *nature.*
Naturālis, is, e, *adj. natural.*
Natus, a, um, *part. from* nascor, natus, nasci, *v. dep. born.*
Natus, i, *s. m.* (nascor) *a son.*
Navālis, is, e, *adj.* (navis) *naval, belonging to ships.*
Naufrāgium, ii, *s. n.* (navis & frango) *shipwreck.*
Navigātio, ōnis, *s. f. navigation, sailing.*
Navĭgo, *v. act.* navigāvi, navigātum, navigāre, (navis & ago) *to sail.*
Navis, is, *s. f. a ship.*
Ne, *adv. not.*
Ne, *conj. lest.*
Nec, *conj. nor, neither.*
Necessarius, a, um, *adj. necessary.*
Necessĭtas, ātis, *s. f. necessity.*
Necessitūdo, ĭnis, *s. f. alliance, friendship.*
Negātus, a, um, *part. from* nego, *denied.*
Negligenter, *adv. negligently.*
Neglĭgo, *v. act.* neglexi, neglectum, negliğere, *to neglect.*
Nego, *v. act.* negāvi, negātum, negāre, *to deny.*
Negotium, ii, *s. n.* (nec & otium) *transaction, affair, matter.*
Nemo, ĭnis, *s. com.* (ne & homo) *nobody.*
Nepos, ōtis, *s. m. a nephew, a grandson.*
Nequāquam, *adv. by no means, far from, not at all.*
Neque, *conj. nor, neither,*
Neuter, neutrius, *adj. neither of the two.*
Nex, necis, *s. f. death.*
Nicomedia, ae, *s. f. the capital of Bithynia in Asia Minor.*

Nicomedienses, ium, *s. m. pl. the Nicomedians.*
Niger, nigra, nigrum, *adj. black.*
Nihil, *s. n. indecl. nothing.*
Nilus, i, *s. m. the Nile, the greatest river in Africa. It rises in Abyssinia, and after a long course falls into the Mediterranean sea, between Alexandria and Damietta in Egypt.*
Nimius, a, um, *adj. too much.*
Nimis, *adv. too much, too.*
Nisi, *conj. unless.*
Nisibis, is, *s. f a city of Mesopotamia, celebrated as a barrier between the Romans and Persians.*
Nitens, entis, *part. from* nitor, nisus *or* nixus, niti, *v. dep. [endeavouring.*
Nixus, a, um, *part. from* nitor. *supported, depending upon.*
Nobĭlis, is, e, *adj.* nobilior, or, us, nobilissĭmus, a, um, (nosco) *noble, more noble, most noble.*
Nobilĭtas, ātis, *s. f. nobility.*
Nobilĭter, *adv. nobly.*
Nocturnus, a, um, *adj.* (nox) *nocturnal, nightly.*
Nola, ae, *s. f. a city of Italy, fourteen miles from Naples.*
Nolo, *v. irreg.* nolui, nolle, (non volo) *to be unwilling.*
Nomen, ĭnis, *s. n.* (nosco) *a name.*
Nomentānus, a, um, *adj. belonging to Nomentum, a town of the Sabines.*
Nominātus, a, um, *part. from* nomĭnor, *named.*
Nomĭno, *v. act.* nomināvi, nominātum, nomināre, *to name.*
Non, *adv. not.*
Nonae, ārum, *s. f. pl. the Nones, certain days of the month.*
Nonagesĭmus, a, um, *adj.* (nonus) *the ninetieth.*
Nonaginta, *adj. pl. indecl.* (nonus) *ninety.*
Nonnullus, a, um, (non *or* ne ullus) *some.*
Nonus, a, um, *adj. the ninth.*
Norĭcum, i, *s. n. part of Germany, containing Austria, [Carinthia, &c.*
Noster, nostra, nostrum, *adj. pron.* (ego) *our.*
Notabĭlis, is, e, *adj.* (nota) *notable, remarkable.*
Nota, ae, *s. f. a note, a mark.*
Notus, a, um, notior, notissĭmus, *adj.* (nosco) *known, more known, most noted, most famous.*
Novem, *adj. indecl. nine.*
Noverca, ae, *s. f. a step-mother*
Novus, a, um, *adj.* novissĭmus, *new, newest, the last.*

Nox, noctis, *s. f. night.*
Nudo, *v. act.* nudāvi, nudātum, nudāre, *to make naked, to expose, to discover.*
Nudus, a, um, *adj. naked.*
Nullus, a, um, *adj. gen.* nullius, *dat.* nulli, (non ullus) *none, no one.*
Numantia, ae, *s. f. an ancient city of the Celtibĕri, in Spain.*
Numantīni, ōrum, *s. m. pl. the Numantines.*
Numen, ĭnis, *s. n.* (nuo, *inus.*) *a deity.*
Numerōsus, a, um, *adj.* numerosior, or, us, issĭmus, *numerous, more numerous.*
Numerus, i, *s. m. number.*
Numĭdae, ārum, *s. m. pl. the Numidians, inhabitants of*
Numidia, ae, *s. f. an ancient country of Africa, adjoining to the territories of Carthage.*
Nummus, i, *s. m. a piece of money.*
Nunc, *adv. now.*
Nunciātus, a, um, *part. from* nuncio, *told, reported.*
Nunquam, *adv. never.*
Nuncio, *v. act.* nunciāvi, nunciātum, nunciāre, (nuncius) *to tell.*
Nuncius, ii, *s. m. a messenger.*
Nuptus, a, um, *part. from* nubo, nupsi, nuptum, nubĕre, *v. neut. married.*
Nusquam, *adv. nowhere.*
Nuto, *v. act.* nutāvi, nutātum, nutāre, *to nod, to beckon, to totter.*

O.

Ob, *prep. for.*
Obedio, *v. act.* obedīvi, obedītum, obedīre, (ob & audio) *to obey.*
Obeo, *v. irreg.* obii *or* obīvi, obĭtum, obīre, (eo) *to die.*
Objicio, *v. act.* objēci, objectum, objicĕre, (jacio) *to expose.*
Obĭtus, ûs, *s. m.* (ob & eo) *death.*
Oblātus, a, um, *part. from* offĕro, *offered, brought.*
Obscoenissĭmè, *adv. most obscenely.*
Obscoenĭtas, atis, *s. f.* (coenum, *dirt.*) *obscenity.*

Obscoenus, a, um, *adj.* obscoenissĭmus, *obscene, most obscene.*
Obscūrè, obscuriùs, obscurissĭmè, *adv. obscurely, darkly, more, most obscurely.*
Obscūrus, a, um, obscurior, obscurissĭmus, *adj. obscure, dark, more, most obscure.*
Obsecūtus, a, um, *part. from* obsĕquor, *following, complying.*
Obsĕquor, *v. dep.* obsequūtus, obsĕqui, (sequor) *to follow, to obey, to assist.*
Obses, ĭdis, *s. com.* (ob & sedeo) *a hostage.*
Obsessus, a, um, *part. from* obsideo, *besieged, beset.*
Obsĭdens, entis, *part. from* obsideo, *besieging.*
Obsideo, *v. act.* obsēdi, obsessum, obsidēre, (sedeo) *to besiege.*
Obsidio, ōnis, *s. f. a siege.*
Obtempĕro, *v. act.* obtemperāvi, obtemperātum, obtemperāre, (tempĕro) *to obey.*
Obtinendus, a, um, *part. from* obtineo, *to be obtained.*
Obtineo, *v. act.* obtinui, obtentum, obtinēre, (teneo) *to obtain.*
Obvius, a, um, *adj.* (ob & via) *obvious, meeting.*
Occasio, ōnis, *s. f.* (ob & cado) *occasion.*
Occidendum, i, *ger. from* occīdo, *killing.*
Occidendus, a, um, *part. from* occīdo, *to be killed.*
Occīdens, entis, *part. from* occīdo, *killing.*
Occĭdens, entis, *part. from* occĭdo, *dying.*
Occĭdens, entis, *s. m.* (*sc.* sol) *the west.*
Occīdo, *v. act.* occīdi, occīsum, occidĕre, (ob & caedo) *to kill.*
Occĭdo, *v. neut.* occĭdi, occāsum, occidĕre, (ob & cado) *to fall, to die.*
Occisūrus, a, um, *part. from* occīdo, *about to kill.*
Occīsus, a, um, *part. from* occīdo, *killed.*
Occulto, *v. act.* occultāvi, occultātum, occultāre, (ob & colo) *to hide, to conceal.*
Occultus, a, um, *part. from* occulto, *secret, hidden, concealed.*
Occŭpans, antis, *part. from* occŭpo, *seizing, possessing.*
Occupātus, a, um, *part. from* occŭpo, *seized, possessed.*

Occŭpo, *v. act.* occupāvi, occupātum, occupāre, (ob & capio) *to seize, to possess.*
Occurro, *v. neut.* occurri, occursum, occurrĕre, (ob & curro) *to occur, to meet, to run up to.*
Oceănus, i, *s. m. the ocean.*
Octāvus, a, um, *adj. the eighth.*
Octingentesĭmus, a, um, *adj. the eight hundredth.*
Octingenti, tae, ta, *adj. eight hundred.*
Octo, *adj. indecl. eight.*
Octodĕcim, *adj. pl. indecl. eighteen.*
Octogesĭmus, a, um, *adj. the eightieth.*
Octoginta, *adj. indecl. eighty.*
Ocŭlus, i, *s. m. the eye.*
Odēum, i, *s. n. a music-house.*
Odium, ii, *s. n.* (odi, *v. def.*) *hatred.*
Odor, ōris, *s. m. smell.*
Offensa, ae, *s. f. an offence.*
Offensus, a, um, *part. from* offendo, fendi, fensum, fendĕre, *v. act.* (ob & fendo *inus.*) *offended.*
Offĕrens, entis, *part. from* offĕro, *offering.*
Offĕro, *v. act. irreg.* obtŭli, oblātum, offerre, (ob & fero) *to offer.*
Officium, ii, *s. n.* (ob & facio) *an office, duty.*
Olim, *adv. formerly, afterward.*
Olympias, ădis, *s. f. an Olympiad, a period of four years; on the fifth were celebrated the Olympic games.*
Olympus, i, *s. m. mount Olympus in Greece, on the confines of Macedon and Thessaly.*
Omen, ĭnis, *s. n. an omen.*
Omnīnò, *adv. altogether.*
Omnis, is, e, *adj all, every.*
Opĕra, ae, *s. f. assistance, means.*
Opes, opum, *s. f. pl. riches, wealth.*
Opĭfex, ĭcis, *s. m.* (opus facio) *a workman, a mechanic.*
Opīnor, *v. dep.* opinātus, opināri, *to think.*
Oppĭdum, i, *s. n. a town.*
Oppressor, ōris, *s. m. an oppressor.*
Oppressus, a, um, *part. from* opprĭmo, *oppressed.*
Opprimendum, i, *ger. from* opprĭmo, *oppressing.*
Opprĭmo, *v. act.* oppressi, oppressum, opprimĕre, (ob & premo) *to oppress.*

Oppugnans, antis, *part. from* oppugno, *attacking, storming.*

Oppugnātio, ōnis, *s. f. a siege, storming.*

Oppugnatūrus, a, um, *part. from* oppugno, *about to attack, about to storm.*

Oppugnātus, a, um, *part. from* oppugno, *attacked, stormed.*

Oppugno, *v. act.* oppugnāvi, oppugnātum, oppugnāre, (ob *&* pugno) *to attack, to storm.*

Optĭmus, a, um, *adj. superl.* bonus, melior, *the best.*

Opto, *v. act.* optāvi, optātum, optāre, *to wish.*

Opulentus, a, um, opulentior, opulentissĭmus, *adj. rich, richer, richest.*

Opus, *s. n. indecl. need.*

Opus, *adj. indecl. needful.*

Opus, ĕris, *s. n. a work.*

Orans, antis, *part. from* oro, *praying, intreating.*

Orātor, ōris, *s. m.* (oro) *an orator.*

Orbis, is, *s. m. a globe.*

Orbĭtas, ātis, *s. f.* (orbo, *v. act.*) *want of children.*

Orcădes, ium, *s. m. pl. the Orkneys, islands on the north of Scotland.*

Ordinarius, a, um, *adj. ordinary.*

Ordinātus, a, um, *part. from* ordĭno, *settled, ordained.*

Ordĭno, *v. act.* ordināvi, ordinātum, ordināre, (ordo) *to ordain, to settle, to order.*

Ordo, ĭnis, *s. m. order.*

Oriens, entis, *part. from* orior, ortus, orīri, *v. dep. rising.*

Oriens, entis, *s. m.* (*sc.* sol) *the east.*

Orīgo, ĭnis, *s. m. the origin, the beginning.*

Oriundus, a, um, *part. from* orior, ortus, orīri, *v. dep. descended.*

Ornamentum, i, *s. n. an ornament.*

Oro, *v. act.* orāvi, orātum, orāre, *to intreat, to beg, to pray.*

Ortus, a, um, *part. from* orior, *risen, arising.*

Ortus, ûs, *s. m.* (orior) *the rising, rise.*

Os, ossis, *s. m. a bone.*

Os, oris, *s. n. the mouth.*

Osdroene, es, *s. f. a country of Syria.*

Osdroeni, ōrum, *s. m. pl. the inhabitants of Osdroene.*

Ostendo, *v. act.* ostendi, ostensum, *or* ostentum, ostendĕre, *to shew.*
Ostia, ae, *s. f. a city of Italy, at the mouth of the Tiber.*
Ostiātim, *adv.* (ostium) *from door to door, from house to house.*
Ovans, antis, *part. from* ovo, *inus. triumphing.*

P.

Pacandum, i, *ger. from* paco, pacāvi, pacātum, pacāre, *v. act.* (pax) *appeasing, keeping quiet.*
Pacandus, a, um, *part. from* paco, *to be appeased, to be kept quiet.*
Palaeopharsālus, i, *s. m. a town in Thessaly.*
Palaestīna, ae, *s. f. Palestine, see* Judaea.
Palam, *adv. openly.*
Palatīnus, i, *s. m. Mount Palatine, one of the seven hills on which Rome was built.*
Palatium, ii, *s. n. a palace.*
Pallium, ii, *s. n. a cloak, a coverlet.*
Palus, ūdis, *s. f. a pool, a fen.*
Pamphilia, ae, *s. f. a province of Asia Minor, now the west part of Caramania.*
Pannonia, ae, *s. f. the kingdom of Hungary, now subject to the emperor of Austria.*
Pannonĭcus, a, um, *adj. Pannonian, belonging to Pannonia.*
Pannonii, iōrum, *s. m. pl. the Pannonians.*
Panticapaeon, i, *s. n. or* Panticapaea, ae, *s. f. a town of Taurĭca Chersonēsus, on the Cimmerian Bosphŏrus.*
Paphlăgon, ŏnis, *s. com. a Paphlagonian.*
Paphlagonia, ae, *s. f. a province of Asia Minor.*
Parans, antis, *part. from* paro, *preparing.*
Parātus, a, um, paratior, paratissĭmus, *adj. prepared, more, most prepared, ready.*
Parco, *v. act.* peperci, parsum, parcĕre, *to spare.*
Parcus, a, um, *adj.* (parco) *sparing.*
Parens, entis, *s. com.* (pario) *a parent.*
Pareo, *v. neut.* parui, parĭtum, parēre, *to obey.*
Parĭter, *adv. likewise, together.*
Paro, *v. act.* parāvi, parātum, parāre, *to prepare.*

Parricidium, ii, *s. n.* (pario & caedo) *parricide, murder of parents.*

Pars, partis, *s. f. a part.*

Parthenopŏlis, is, *s. f. a city of Macĕdon.*

Parthi, ōrum, *s. m. pl. the Parthians, inhabitants of Parthia, a province of Asia, once the most powerful empire of the east, and the rival of Rome. The Parthians were famed for wounding with their arrows while they were flying.*

Parthus, & Parthĭcus, a, um, *adj. Parthian.*

Partim, *adv.* (pars) *partly.*

Partus, a, um, *part. from* pario, pepĕri, partum, & parĭtum, parĕre, *v. act. got, purchased.*

Partus, ûs, *s. m.* (pario) *birth.*

Parùm, *adv. but little, too little,* minùs, minĭmè.

Parvus, a, um, *adj.* minor, minĭmus, *little, small.*

Passus, ûs, *s. m.* (pando) *a pace.*

Passus, a, um, *part. from* patior, *suffering.*

Pastor, ōris, *s. m.* (pasco, pavi, pastum, pascĕre, *v. act. to feed*) *a shepherd.*

Patefacio, *v. act.* patefēci, patefactum, patefacĕre, (pateo & facio) *to lay open, to discover.*

Patefactus, a, um, *part. from* patefacio, *laid open.*

Pateo, *v. neut.* patui, —, patēre, *to be open, to be extended.*

Pater, patris, *s. m. a father.*

Paternus, a, um, *adj.* (pater) *paternal, fatherly.*

Patior, *v. dep.* passus, pati, *to suffer.*

Patria, ae, *s. f. a native country.*

Patrimonium, ii, *s. n.* (pater) *patrimony.*

Patrius, a, um, *adj.* (pater) *of one's country, of a father.*

Patruēlis, is, e, *adj. of one's uncle.*

Patruēlis, is, *s. com. a cousin.*

Patruus, i, *s. m. an uncle.*

Patruus, a, um, *adj. of an uncle.*

Paucus, a, um, *adj.* (*rarely used in the sing.*) pauci, paucae, pauca, *pl.* pauciōres, paucissĭmi, *few.*

Pauper, ĕra, ĕrum, *adj.* pauperior, pauperrĭmus, *poor.*

Pax, pacis, *s. m. peace.*

Pectus, ŏris, *s. n. the breast, the heart.*

Pecunia, ae, *s. f.* (pecus, *cattle*) *money.*

Pedes, ĭtis, *s. m. a foot-man, a foot-soldier.*

Peligni, ōrum, *s. m. pl. a people of Naples, in Italy.*
Pello, *v. act.* pepŭli, pulsum, pellĕre, *to drive away.*
Pendeo, *v. neut.* pependi, pensum, pendēre, *to depend, to hang.*
Pendo, *v. act.* pependi, pensum, pendĕre, *to weigh, to ponder, to esteem.*
Penè, *adv. almost.*
Penĕtro, *v. act.* penetrāvi, penetrātum, penetrāre, *to penetrate.*
Penĭtùs, *adv. wholly, altogether.*
Per, *prep. by, through.*
Percussor, ōris, *s. m.* (percutio) *an assassin.*
Percussus, a, um, *part. from* percutio, cussi, cussum, cutĕre, *v. act. struck, stabbed, killed.*
Perdĭtus, a, um, *part. from* perdo, *destroyed, undone, lost.*
Perdo, *v. act.* perdĭdi, perdĭtum, perdĕre, (per *&* do) *to lose, to destroy.*
Perdomĭtus, a, um, *part. from* perdŏmo, domui, domĭtum, domāre, *v. act. made tame, broken, wholly conquered.*
Pereo, *v. irreg.* perii *or* perīvi, perĭtum, perīre, (per *&* eo) *to perish.*
Perfectus, a, um, *part. from* perficio, fēci, fectum, ficĕre, *v. act. perfect, finished.*
Perfĕro, *v. irreg.* pertŭli, perlātum, perferre, (fero) *to endure, to carry through.*
Perfidia, ae, *s. f.* (per *&* fidus) *perfidy, treachery.*
Perfŭga, ae, *s. com.* (per *&* fugio) *a deserter.*
Pergămus, i, *s. f. or* Pergămum, i, *s. n. a city of Thrace, or Mysia, in Asia Minor.*
Pergăma, ōrum, *s. n. pl. the towers, or citadel of Troy.*
Pergo, *v. neut.* perrexi, perrectum, pergĕre, *to go, to go on, to proceed.*
Pericŭlum, i, *s. n. danger.*
Perĭmo, *v. act.* perēmi, peremptum, perimĕre, (emo, *for* tollo) *to kill.*
Perinde, *adv. as, so as.*
Peritissĭmus, a, um, *adj. superl.* peritus, peritior, *most expert, most skilful.*
Perlātus, a, um, *part. from* perfĕro, *brought, carried along.*
Permaneo, *v. neut.* permansi, permansum, permanēre, (maneo) *to remain, to continue.*

Permittens, entis, *part. from* permitto, *permitting, allowing.*

Permitto, *v. act.* permīsi, permissum, permittĕre, (mitto) *to permit, to allow.*

Permutatio, ōnis, *s. f.* (permūto) *an exchange.*

Pernicies, ei, *s. f.* (per & neco) *destruction, slaughter.*

Perniciōsè, *adv. perniciously.*

Perniciōsus, a, um, *adj.* ior, issĭmus, *pernicious, destructive.*

Perpessus, a, um, *part. from* perpetior, perpessus, perpĕti, *v. dep.* (patior) *suffering.*

Perpetuus, a, um, *adj.* (perpes) *perpetual, continual.*

Persae, ārum, *s. m. pl. the Persians, inhabitants of Persia, an ancient kingdom of Asia, founded by Cyrus the Great, which extended from India to Aethiopia. It was destroyed by Alexander the Great.*

Persecūtus, a, um, *part. from* persĕquor, sequūtus, sĕqui, (sequor) *v. dep. pursuing, following.*

Perseneo, *v. neut.* persenui, —, persenēre, (senex) *to grow very old.*

Persenesco, *v. incep.* persenescĕre, (senex) *to grow very old.*

Persequendum, i, *ger. from* persĕquor, sequūtus, sĕqui, *pursuing, following.*

Persequendus, a, um, *part. from* persĕquor, *to be pursued, to be followed.*

Persevēro, *v. neut.* perseverāvi, perseverātum, perseverāre, (per & sevērus) *to persevere, to persist, to hold on.*

Persĭcus, a, um, *adj. Persian.*

Persis, ĭdis, *Persia. See* Persae.

Pervenio, *v. neut.* pervēni, perventum, pervenīre, (venio) *to come to.*

Perusia, ae, *s. f. a city of Umbria in Italy.*

Pestilentia, ae, *s. f. pestilence, the plague.*

Petens, entis, *part. from* peto, *seeking, going to.*

Peto, *v. act.* petīvi, petītum, petĕre, *to seek, to go to.*

Phasēlis, ĭdis, *s. f. a city of Pamphylia, in Asia Minor.*

Philippi, ōrum, *s. m. pl. a city of Macĕdon, on the borders of Thrace. At this place was a battle in which Octavius and Anthony overcame Brutus and Cassius.*

Philosŏphia, ae, *s. f. philosophy.*

Philosŏphus, i, *s. m. a philosopher.*
Phoenicia, ae, *s. f. a country of Asia Minor, on the sea coast.*
Phrygia, ae, *s. f. a province of Asia Minor.*
Phrygius, a, um, *adj. Phrygian.*
Picentes, um, *s. m. pl. the people of Picēnum.*
Picēnum, i, *s. n. a country of Italy, bordering on the Sabines.*
Pictor, ōris, *s. m.* (pingo) *a painter.*
Pictus, a, um, *part. from* pingo, pinxi, pictum, pingĕre, *v. act. painted.*
Pilum, i, *s. n. a Roman javelin or dart.*
Piraeus, i, *s. m. a port of Greece in Livadia, near Athens.*
Piraeus, a, um, *adj. Piraean.*
Piratĭcus, a, um, *adj. piratic.*
Piscis, is, *s. m. a fish.*
Piscor, *v. dep.* piscātus, piscāri, *to fish.*
Pius, a, um, *adj.* issĭmus, *pious.*
Placeo, *v. neut.* placui, placĭtum, placēre, *to please.*
Placet, *v. impers. it pleaseth.*
Placĭdus, a, um, *adj.* placidior, placidissĭmus, *pleasant, more, most pleasant.*
Plebs, plebis, *s. f. the common people.*
Plerīque, pleraeque, plerăque, *adj. pl. the most.*
Plerumque, *adv. for the most part.*
Plerusque, (*inus.*) plerăque, plerumque, *adj. sing. the most.*
Plurĭmum, *adv.* (multum, plus) *very much.*
Plurĭmus, a, um, *adj.* (multus, plus) *very many, very great.*
Poëma, ătis, *s. n. a poem.*
Poena, ae, *s. f. punishment.*
Poeni, ōrum, *s. m. pl. the Carthaginians.*
Polemoniăcus, a, um, *adj. of Polĕmon.*
Polliceor, *v. dep.* pollicĭtus, pollicēri, (liceor) *to promise, to engage.*
Pompa, ae, *s. f. pomp, procession.*
Pometius, a, um, *adj. of or belonging to Pometii, a city of the Volscians in Italy, now in ruins.*
Pondo, *s. n. indecl. a pound weight.*
Pondus, ĕris, *s. n. a weight, a burden.*
Pono, *v. act.* posui, posĭtum, ponĕre, *to put, to place.*

Pons, pontis, *s. m. a bridge.*
Pontĭcus, a, um, *adj. belonging to Pontus, a province of Asia, situated on the Euxine. Hither Ovid was banished by Augustus.*
Pontus, i, *s. m. the sea, the Euxine sea, extending from the Palus Maeotis to the Thracian Bosphŏrus.*
Populātus, a, um, *part. from* popŭlor, ātus, āri, *v. dep. wasting.*
Popŭlus, i, *s. m. the people.*
Porrò, *adv. moreover.*
Porta, ae, *s. f. a gate.*
Portĭcus, ûs, *s. f. a porch, a walking place, a piazza.*
Portus, ûs, *s. m. a port, a harbour.*
Posco, *v. act.* poposci, —, poscere, *to ask, to demand, to require.*
Posĭtus, a, um, *part. from* pono, *placed, put, laid.*
Possĭdens, entis, *part. from* possideo, *possessing.*
Possideo, *v. act.* possēdi, possessum, possidēre, (potis, sedeo) *to possess.*
Possum, *v. irreg.* potui, posse, (potis sum) *to be able.*
Post, *prep. after.*
Pòst, *adv. after, afterwards.*
Posteà, *adv.* (post, is, ea, id) *afterwards.*
Postĕri, ōrum, *s. m. pl. posterity, those that come after.*
Posterior, or, us, *adj. comp.* postĕrus, *latter, hinder, later, slower.*
Posterĭtas, ātis, *s. f. posterity.*
Postĕrus, a, um, *adj.* ior, trēmus, *coming after.*
Postquam, *adv. after that.*
Postrēmùm, *adv. lastly, at last.*
Postrēmus, a, um, *adj. superl.* postĕrus, *the last.*
Potens, entis, *adj.* (potis) potentior, potentissĭmus, *powerful, able, more, most powerful.*
Potestas, ātis, *s. f.* (potis) *power.*
Potior, or, us, *adj. comp.* potis, potissĭmus, *better, abler.*
Potītus, a, um, *part. from* potior, potītus, potīri, *v. dep. enjoying, possessed of.*
Potiùs, *adv.* potissĭmè, *or* potissĭmùm, *rather.*
Praebens, entis, *part. from* praebeo, *affording, shewing.*
Praebeo, *v. act.* praebui, praebĭtum, praebēre, (prae, habeo) *to afford, to shew, to offer, to behave.*

Praecēdo, *v. neut.* praecessi, praecessum, praecedĕre, (prae & cedo) *to go before, to excel.*

Praeceps, praecipĭtis, *adj.* (prae & caput) *sudden, declining.*

Praecipio, *v. act.* praecēpi, praeceptum, praecipĕre, (prae, capio) *to command, to charge.*

Praecipitium, ii, *s. n.* (praeceps) *a precipice.*

Praecipĭto, *v. act.* praecipitāvi, praecipitātum, praecipitāre, (praecipio) *to throw down, to precipitate.*

Praecipuè, *adv. chiefly.*

Praecipuus, a, um, *adj.* (praecipio) *chief.*

Praeda, ae, *s. f. a prey, booty.*

Praefectūra, ae, *s. f.* (facio) *the governorship.*

Praefectus, i, *s. m.* (facio) *a governor, a praefect.*

Praefectus-praetorio, praefecti-praetorio, *s. m. a lieutenant-general, captain of the guards.*

Praeficio, *v. act.* praefēci, praefectum, praeficĕre, (facio) *to set over.*

Praelium, ii, *s. n. a battle.*

Praeneste, is, *s. n. one of the most noted cities of Latium, famous for its temple of Fortune.*

Praenestīni, ōrum, *s. m. pl. the inhabitants of Praeneste.*

Praepăro, *v. act.* praeparāvi, praeparātum, praeparāre, (paro) *to prepare.*

Praeponendus, a, um, *part. from* praepōno, *to be preferred.*

Praepōno, *v. act.* praeposui, praeposĭtum, praeponĕre, (pono) *to prefer.*

Praeposĭtus, a, um, *part. from* praepōno, *preferred.*

Praesens, entis, *adj. & part. from* praesum, *present.*

Praeses, ĭdis, *s. m. a president, a governor.*

Praesidium, ii, *s. n.* (prae, sedeo) *a guard, a defence, a safe-guard, aid, succour, a garrison, a convoy.*

Praesto, *v. act.* praestĭti, praestĭtum *or* praestātum, praestāre, (sto) *to perform, to afford.*

Praesum, *v. irreg.* praefui, praeesse, (sum) *to be set over.*

Praeter, *prep. except, beside.*

Praetereà, *adv.* (praeter, is, ea, id) *moreover.*

Praetexta, ae, *s. f. a robe worn by magistrates.*

Praetextus, a, um, *adj.* (prae, texo) *bordered, edged,* **toga praetexta.**

Praetor, ōris, *s. m.* (prae, eo) *a praetor, a general.*

Praetoriānus, a, um, *adj. praetorian, belonging to the praetor.* praetoriāni milĭtes, *the general's own guard.*

Praetorium, ii, *s. n. the general's tent, the praetorian bands or guards.*

Praetorius, a, um, *adj. praetorian, belonging to the praetor.*

Praevenio, *v. neut.* praevēni, praeventum, praevenīre, (venio) *to prevent, to come before.*

Praeventus, a, um, *part. from* praevenio, *prevented.*

Premo, *v. act.* pressi, pressum, premĕre, *to press, to oppress, to compel, to push, to curb.*

Pretium, ii, *s. n. a price, a reward, a bribe.*

Primò, *adv. first, at first, in the first place.*

Primùm, *adv. first, at first.*

Primus, a, um, *adj. superl.* prior, *comp. the first, the chief, the principal.*

Princeps, ĭpis, *s. m.* (primus, capio) *a prince, a princess.*

Principātus, ûs, *s. m. sovereignty, dignity.*

Principium, ii, *s. n. the beginning.*

Prior, or, us, *adj. comp. wants the positive,* primus, *the former,*

Priscus, a, um, *adj. ancient.*

Pristĭnus, a, um, *adj. former, ancient.*

Privātus, a, um, *adj. private.*

Privātus, a, um, *part. from* privo, āvi, ātum, āre, *v. act. deprived of.*

Privignus, i, *s. m. a son-in-law, a step-son.*

Priùs, *adv.* (prior) *sooner, before.*

Pro, *prep. for.*

Probè, *adv. well.*

Probus, a, um, *adj. good.*

Procēdo, *v. neut.* processi, processum, procedĕre, (cedo) *to proceed.*

Proclīvis, is, e, *adj.* (pro, clivus) *inclinable, bent.*

Proconsul, sŭlis, *s. m. a proconsul, a deputy consul, a lieutenant.*

Proconsulātus, ûs, *s. m. the proconsulate, office of proconsul.*

Procŭbo, *v. neut.* procubui, procubĭtum, procubāre, (cubo) *to fall down.*

Procumbo, *v. neut.* procubui, procubĭtum, procumbĕre, (cubo) *to fall down.*

Procul, *adv. far, far off.*
Prodens, entis, *part. from* prodo, dĭdi, ĭtum, ĕre, *v. act. betraying.*
Prodĭtus, a, um, *part. from* prodo, *betrayed, discovered.*
Productus, a, um, *part. from* prodūco, xi, ctum, cĕre, *v. act. drawn out.*
Profectus, a, um, *part. from* proficiscor, *going, gone.*
Proficiscor, *v. dep.* profectus, proficisci, *to go, to march.*
Proflīgo, *v. act.* profligāvi, profligātum, profligāre, (fligo, *inus.*) *to dispatch, to finish.*
Profluvium, ii, *s. n.* (fluo) *a flux, a dysentery, a gushing out.*
Profugio, *v. neut.* profūgi, profugĭtum, profugĕre, (fugio) *to flee, to escape.*
Progressus, ûs, *s. m.* (gradior) *a progress.*
Progressus, a, um, *part. from* progredior, progressus, progrĕdi, *v. dep. advancing.*
Promissum, i, *s. n.* (promitto) *a promise.*
Promissus, a, um, *part. from* promitto, *promised.*
Promittens, entis, *part. from* promitto, *promising.*
Promitto, *v. act.* promīsi, promissum, promittĕre, (mitto) *to promise.*
Promptus, a, um, *adj.* promptior, promptissĭmus, *ready, more, most ready.*
Pronior, or, us, *adj. comp.* pronus, *too prone.*
Pronuncio, *v. act.* pronunciāvi, pronunciātum, pronunciāre, (nuncio) *to declare, to pronounce.*
Propălam, *adv.* (palam) *openly.*
Propè, *adv.* propiùs, proxĭmè, *near, almost.*
Prope, *prep. near, at hand, hard by.*
Propensior, or, us, *adj. comp.* propensus, propensissĭmus, *more propense, more inclinable.*
Propior, or, us, *adj. comp.* proxĭmus, *nearer, nigher, inclinable.*
Proprius, a, um, *adj. proper, peculiar.*
Propter, *prep. for, because of.*
Propugnātor, ōris, *s. m.* (pugno) *a defender, a champion.*
Proscriptio, ōnis, *s. f.* (scribo) *proscription, outlawry, banishment.*
Prosĕquor, *v. dep.* prosecūtus, prosĕqui, (sequor) *to follow, to attend.*

Prosper, ĕra, ĕrum, *adj.* prosperior, prosperrĭmus, *prosperous.*
Protrăho, *v. act.* protraxi, protractum, protrahĕre, (traho) *to protract, to lengthen out.*
Provĭdè, *adv. carefully, prudently.*
Provĭdens, entis, *part. from* provideo, *providing, foreseeing.*
Providentia, ae, *s. f.* (video) *providence, foresight.*
Provideo, *v. act.* provīdi, provīsum, providēre, (video) *to provide, to foresee, to forecast.*
Provincia, ae, *s. f.* (vinco) *a province.*
Provinciālis, is, e, *adj. provincial.*
Provinciālis, is, *s. m. a foreigner.*
Provŏcans, antis, *part. from* provŏco, *provoking, challenging.*
Provŏco, *v. act.* provocāvi, provocātum, provocāre, (voco) *to provoke, to challenge.*
Proxĭmus, a, um, *adj. superl.* propior, *comp. the next.*
Prudens, entis, *adj.* prudentior, prudentissĭmus, *prudent.*
Prudentia, ae, *s. f. prudence.*
Pruna, ae, *s. f. charcoal.*
Pseudo-Perseus, pseudo-Philippus, *false Perseus, false Philip.*
Ptolemāis, ĭdis, *s. f. a city of Egypt; another in Palestine.*
Publĭcè, *adv. publicly.*
Publĭcus, a, um, *adj. public.*
Pudicitia, ae, *s. f.* (pudīcus,) *chastity, modesty.*
Puer, puĕri, *s. m. a boy.*
Puerīlis, is, e, *adj. childish, puerile.*
Pugna, ae, *s. f. a fight.*
Pugnātur, *v. impers.* pugnātum est, *I, thou, he, we, &c. fight.*
Pugnātus, a, um, *part. from* pugno, *fought.*
Pugno, *v. neut.* pugnāvi, pugnātum, pugnāre, *to fight.*
Pulcher, chra, chrum, *adj.* pulchrior, pulcherrĭmus, *fair, beautiful.*
Pulsus, a, um, *part. from* pello, *beat, driven.*
Punĭcus, a, um, *adj. Punic, Carthaginian.*
Puniendum, i, *ger. from* punio, *punishing.*
Puniendus, a, um, *part. from* punio, *to be punished.*
Punio, *v. act.* punīvi, punītum, punīre, *to punish.*

Purpura, ae, *s. f. purple, a scarlet robe.*
Putātus, a, um, *part. from* puto, *thought.*
Puto, *v. neut.* putāvi, putātum, putāre, *to think.*
Pyrenaeus, a, um, *adj. Pyrenean, belonging to the Pyrenees, mountains which separate Spain from France.*

Q.

Quà, *adv. where, by which way.*
Quadi, ōrum, *s. m. pl. a people of Germany.*
Quadragesĭmus, a, um, *adj. the fortieth.*
Quadraginta, *adj. indecl. forty.*
Quadriennium, ii, *s. n.* (quatuor *&* annus) *the space of four years.*
Quadringenti, ōrum, *adj. four hundred.*
Quadringenties, *adv. four hundred times.*
Quaerens, entis, *part. from* quaero, *seeking.*
Quaero, *v. act.* quaesīvi, quaesītum, quaerĕre, *to seek, to ask.*
Quaesītus, a, um, *part. from* quaero, *sought, got.*
Quaestor, ōris, *s. m. the quaestor, a treasurer, a paymaster.*
Qualis, is, e, *adj. of what kind.*
Quàm, *adv. as, than.*
Quanquàm, *adv. although.*
Quantus, a, um, *adj. how great.*
Quare, *adv. wherefore.*
Quartùm, *adv. sc.* tempus, *for the fourth time.*
Quartus, a, um, *adj. the fourth.*
Quasi, *adv. as if, as though.*
Quatĕnus, *adv. as far as.*
Quatuor, *adj. indecl. four.*
Quatuordĕcim, *adj. plur. indecl. fourteen.*
Que, *conj. and, also.*
Questus, a, um, *part. from* queror, questus, queri, *v. dep. complaining.*
Questus, ûs, *s. m.* (queror) *a complaint.*
Qui, quae, quod, *pron. who.*
Quia, *adv. because.*

Quicunque, quaecunque, quodcunque, *adj. pron.* (qui) *whosoever.*
Quidam, quaedam, quoddam *&* **quiddam,** *adj. pron. a certain person, or thing.*
Quidem, *adv. indeed, verily, truly.*
Quiescens, entis, *part. from* quiesco, quiēvi, quiētum, quiescĕre, *v. incep. resting, lodging.*
Quiētus, a, um, *adj.* (quies) *quiet, peaceable, moderate.*
Quiētus, a, um, *part. from* quiesco, *quieted, rested.*
Quin, *conj. but.*
Quindĕcim, *adj. indecl. fifteen.*
Quingentesĭmus, a, um, *adj. the five hundredth.*
Quingenti, ōrum, *adj. five hundred.*
Quinquagesĭmus, a, um, *adj. the fiftieth.*
Quinquaginta, *adj. indecl. fifty.*
Quinque, *adj. indecl. five.*
Quinquegentiāni, ōrum, *s. m. pl. the people of Pentapŏlis, a country of Africa.*
Quintus, a, um, *adj. the fifth.*
Quippe, *conj. for, because.*
Quirinālis, is, e, *adj. Quirĭnal, one of the seven hills on which Rome stands, now Monte Cavallo.*
Quisquam, quaequam, quodquam *or* quidquam, *adj. pron. any one.*
Quò, *adv. whither.*
Quò, *conj. that.*
Quòd, *conj. because, that.*
Quondam, *adv. once, formerly.*
Quoque, *conj. also likewise.*

R.

Rapio, *v. act.* rapui, raptum, rapĕre, *to ravish, to carry off.*
Raptus, a, um, *part. from* rapio, *ravished, seized.*
Ratio, ōnis, *s. f. reason, a way, a method.*
Rationālis, is, e, *adj.* (ratio) *rational.*
Rationālis, is, *s. m. auditor of the exchequer.*
Ravenna, ae, *s. f. an ancient city of Romagna, the seat of*

the Exarchs, who governed Italy for the Greek emperors, during two centuries.

Rebellandum, i, *ger. from* rebello, *rebelling.*

Rebellandus, a, um, *part. from* rebello, *to be rebelled.*

Rebellans, antis, *part. from* rebello, *rebelling.*

Rebello, *v. act.* rebellāvi, rebellātum, rebellāre, (bellum) *to rebel.*

Recēdens, entis, *part. from* recēdo, *retiring.*

Recēdo, *v. neut.* recessi, recessum, recedĕre, (retro & cedo) *to retire.*

Recens, entis, *adj. late, fresh.*

Receptor, ōris, *s. m.* (recipio) *a receiver, a recoverer.*

Receptus, a, um, *part. from* recipio, *received, recovered.*

Recipio, *v. act.* recēpi, receptum, recipĕre, (capio) *to receive.*

Recognosco, *v. act.* recognōvi, recognĭtum, recognoscĕre, (cognosco) *to know again.*

Reconciliātus, a, um, *part. from* reconcilio, āvi, ātum, āre, *v. act. reconciled.*

Recordor, *v. dep.* recordātus, recordāri, (cor) *to call to mind, to remember.*

Rectè, *adv.* rectiùs, rectissĭmè, *right, rightly.*

Rectus, a, um, *adj.* tior, tissĭmus, (rego) *right, straight.*

Recūso, *v. act.* recusāvi, recusātum, recusāre, (causa) *to refuse.*

Redactus, a, um, *part. from* redĭgo, ēgi, actum, ĕre, *v. act.* (re & ago) *reduced.*

Reddĭtus, a, um, *part. from* reddo, *restored, rendered.*

Reddo, *v. act.* reddĭdi, reddĭtum, reddĕre, (re & do) *to repay, to restore, to render.*

Redeo, *v. irreg.* redii *or* redīvi, redĭtum, redīre, (re & eo) *to return.*

Rediens, entis, *part. from* redeo, *returning.*

Redimendus, a, um, *part. from* redĭmo, *to be redeemed, to be ransomed.*

Redĭmo, *v. act.* redēmi, redemptum, redimĕre, (re & emo) *to redeem, to ransom.*

Redĭtus, ûs, *s. m.* (redeo) *a return.*

Redūcens, entis, *part. from* redūco, *bringing back.*

Redūco, *v. act.* reduxi, reductum, reducĕre, (duco) *to bring back.*

Reductus, a, um, *part. from* redūco, *brought back.*
Refĕro, *v. irreg.* retŭli, relātum, referre, (fero) *to bring back, to refer, to relate, to inroll.*
Reformo, *v. act.* reformāvi, reformātum, reformāre, (formo) *to reform.*
Regia, ae, *s. f. a palace.*
Regīna, ae, *s. f. a queen.*
Regio, ōnis, *s. f. a country, a region.*
Regius, a, um, *adj.* (rex) *royal, kingly.*
Regnans, antis, *part. from* regno, *reigning.*
Regnātus, a, um, *part. from* regno, *reigned over, governed.*
Regno, *v. act.* regnāvi, regnātum, regnāre, (rego) *to reign, to govern.*
Regnum, i, *s. n. a kingdom, a reign.*
Rego, *v. act.* rexi, rectum, regĕre, *to reign, to govern.*
Regrediens, entis, *part. from* regredior, *returning.*
Regredior, *v. dep.* regressus, regrĕdi, (gradior) *to return.*
Regressus, a, um, *part. from* regredior, *returning.*
Regressus, ûs, *s. m.* (regredior) *a return, a retreat.*
Relātus, a, um, *part. from* refĕro, *brought again, related, inrolled.*
Relaxo, *v. act.* relaxāvi, relaxātum, relaxāre, (laxus) *to relax, to loosen, to widen, to release.*
Relictus, a, um, *part. from* relinquo, *left.*
Religio, ōnis, *s. f. religion, scruple.*
Relinquens, entis, *part. from* relinquo, *leaving.*
Relinquo, *v. act.* relīqui, relictum, relinquĕre, (linquo) *to leave.*
Relĭquus, a, um, *adj. the rest, remaining.*
Remandātus, a, um, *part. from* remando, mandāvi, mandātum, mandāre, (mando) *remanded, commands sent back.*
Remaneo, *v. neut.* remansi, remansum, remanēre, (maneo) *to remain, to abide.*
Remeans, antis, *part. from* remeo, *returning.*
Remeo, *v. neut.* remeavi, remeātum, remeāre, (meo) *to return.*
Remitto, *v. act.* remīsi, remissum, remittĕre, (mitto) *to remit, to send back.*
Remōtus, a, um, *part. from* removeo, *removed, remote.*
Removeo, *v. act.* remōvi, remōtum, removēre, (moveo) *to remove, to withdraw, to displace.*

Remus, i, *s. m. an oar.*
Renovātus, a, um, *part. from* renŏvo, āvi, ātum, āre, *v. act.* (novo) *renewed.*
Reparandus, a, um, *part. from* repăro, *to be repaired, renewed.*
Reparātus, a, um, *part. from* repăro, *repaired, having renewed.*
Repăro, *v. act.* reparāvi, reparātum, reparāre, (paro) *to repair, to renew.*
Repentè, *adv.* (repens) *suddenly.*
Repentīnus, a, um, *adj.* (repens) *sudden.*
Repertus, a, um, *part. from* reperio, pĕri, pertum, perīre, *v. act.* (pario) *found, found again.*
Repĕtens, entis, *part. from* repĕto, *repeating, seeking back, going again.*
Repetītus, a, um, *part. from* repĕto, *sought back, attacked again.*
Repĕto, *v. act.* repetīvi, repetītum, repetĕre, (peto) *to seek again, to go to again.*
Reporto, *v. act.* reportāvi, reportātum, reportāre, (porto) *to carry back.*
Repōno, *v. act.* reposui, reposĭtum, reponĕre, (pono) *to repose, to replace, to return.*
Reprehendendus, a, um, *part. from* reprehendo, *to be reprehended, to be blamed.*
Reprehendo, *v. act.* reprehendi, reprehensum, reprehendĕre, (prehendo) *to reprehend, to blame.*
Repressor, ōris, *s. m.* (reprĭmo) *a restrainer, a curber.*
Repudiātus, a, um, *part. from* repudio, *rejected, refused.*
Repudio, *v. act.* repudiāvi, repudiātum, repudiāre, (pudet) *to reject, to refuse.*
Res, rei, *s. f. a thing, a matter.*
Reservātus, a, um, *part. from* reservo, *reserved, kept.*
Reservo, *v. act.* reservāvi, reservātum, reservāre, (servo) *to keep, to reserve.*
Resĭdens, entis, *part. from* resideo, resēdi, —, residēre, *v. neut.* (sedeo) *residing.*
Resisto, *v. neut.* restĭti, restĭtum, resistĕre, (sisto) *to resist.*
Respondeo, *v. neut.* respondi, responsum, respondēre, (spondeo) *to answer.*
Responsum, i, *s. n.* (respondeo) *an answer.*

Respublica, reipublicae, *s. f.* (publica res) *the commonwealth.*

Restituo, *v. act.* restitui, restitūtum, restituĕre, (statuo) *to restore.*

Restitūtus, a, um, *part. from* restituo, *restored.*

Resumendum, i, *ger. from* resūmo, *taking again, resuming.*

Resumendus, a, um, *part. from* resūmo, *resumed, taken again.*

Resūmo, *v. act.* resumpsi, resumptum, resumĕre, (sumo) *to resume, to take again.*

Retè, is, *s. n. a net.*

Retineo, *v. act.* retinui, retentum, retinēre, (teneo) *to retain, to keep.*

Retrò, *adv. back, backward.*

Revĕho, *v. act.* revexi, revectum, revehĕre, (veho) *to carry back, to bring back.*

Reverentia, ae, *s. f.* (revĕreor) *reverence.*

Reversus, a, um, *part. from* revertor, *returning.*

Revertens, entis, *part. from* revertor, *returning.*

Revertor, *v. dep.* reversus, reverti, *to return, to come back.*

Revŏco, *v. act.* revocāvi, revocātum, revocāre, (voco) *to recall, to call back, to restore.*

Rex, regis, (rego) *s. m. a king.*

Rhoetia, ae, *s. f. now the country of the Grisons, or Swiss.*

Rhenus, i, *s. m. the river Rhine, which separates France from Germany, and falls into the German sea, below Rotterdam.*

Rhodănus, i, *s. m. the river Rhone; it rises in Switzerland, runs through France, and falls into the Mediterranean sea to the west of Marseilles.*

Rhodii, ōrum, *s. m. pl. the Rhodians, the inhabitants of Rhodes.*

Rhodŏpa, ae, *s. f. a province and mountain in Thrace.*

Rhodus, i, *s. f. Rhodes, an island in the Mediterranean sea.*

Ripa, ae, *s. f. a brink, a bank.*

Ripensis, is, e, *adj. of or belonging to a bank:* Dacia ripensis, *Dacia, on the banks of the Danube.*

Rogans, antis, *part. from* rogo, *asking.*

Rogātus, a, um, *part. from* rogo, *asked, desired.*

Rogātus, ûs, *s. m. a desire, request.*

Rogo, *v. act.* rogāvi, rogātum, rogāre, *to ask, to desire.*
Roma, ae, *s. f. Rome, the imperial city, the capital of Latium in Italy, and once the mistress of the world. It was built by Romulus on seven hills, along the banks of the Tiber, about 16 miles from the Tuscan sea.*
Romānus, a, um, *adj. Roman.*
Romānus, i, *s. m. a Roman, one born at, or free of Rome.*
Rostrātus, a, um, *adj.* (rostrum) *beaked, stemmed.*
Rostrum, ī, *s. n. a beak, a bill, a snout.*
Ruber, bra, brum, *adj red.* Rubrum mare *the Red sea.*
Rufus, a, um, *adj. reddish.*
Rumpo, *v. act.* rupi, ruptum, rumpĕre, *to break.*
Ruptus, a, um, *part. from* rumpo, *broken, burst.*
Rursùs, *adv. again.*
Rusticānus, i, *s. m.* (rustĭcus, rus) *a rustic, a peasant.*

S.

Sabīni, ōrum, *s. m. pl. the Sabines, an ancient people of Italy, who inhabited the country in the neighbourhood of Rome.*
Sabīnum, ī, *s. n. the town of the Sabines.*
Sabīnus, a, um, *adj. Sabine, belonging to the Sabines.*
Sacer, cra, crum, *adj.* —, rĭmus, *sacred, holy.*
Sacerdos, ōtis, *s. com.* (sacer & dos) *a priest, or priestess.*
Sacra, ōrum, *s. n. pl. sacrifices.*
Sacramentum, i, *s. n. an oath.*
Saepè, *adv. often.*
Saeviens, entis, *part. from* saevio, *raging.*
Saevio, *v. neut.* saevīvi, saevītum, saevīre, *to rage.*
Saevitia, ae, *s. f.* (saevus) *cruelty.*
Saevus, a, um, *adj.* ior, issĭmus, *cruel.*
Sagax, ācis, *adj.* (sagus) *sagacious.*
Sagitta, ae, *s. f. an arrow.*
Saguntīni, ōrum, *s. m. pl. the Saguntines, the people of Saguntum.*
Saguntīnus, a, um, *adj. Saguntine.*
Saguntum, i, *s. n. a city of Spain, the inhabitants of which chose rather to burn themselves with their city, than submit to Hannibal.*

Salaria, ae, *s. f. a town of Andalusia, in Spain,*
Salarius, a, um, *adj. belonging to salt.* Via salaria, *the salters' way, a road by which salt used to be carried.*
Salassi, ōrum, *s. m. pl. a people of Piedmont, in Italy.*
Salentīni, ōrum, *s. m. pl. the Salentines, a people of Naples, in Italy.*
Salentīnus, a, um, *adj. belonging to the Salentines.*
Salentum, i, *s. n. the town of the Salentines.*
Salōnae, ārum, *s. f. pl. a town of Dalmatia, in Italy.*
Salto, *v. neut.* saltāvi, saltātum, saltāre, *to dance, to leap.*
Salutandum, i, *ger. from* salūto, *saluting.*
Salutandus, a, um, *part. from* salūto, *to be saluted.*
Salūtans, antis, *part. from* salūto, *saluting.*
Salūto, *v. act.* salutāvi, salutātum, salutāre, (salus) *to salute.*
Salvus, a, um, *adj.* (salus) *safe, in good repair.*
Samnītes, ium, *or* um, *s. m. pl. the Samnites, the people of Samnium.*
Samnium, ii, *s. n. the country of the Samnites, in Italy, about half way between Rome and Naples.*
Samus, i, *s. f. Samos, an island of the Archipelăgo, on the coast of Asia Minor.*
Sanguinarius, a, um, *adj.* (sanguis) *bloody.*
Sanguis, ĭnis, *s. m. wants the pl. blood.*
Sardi, ōrum, *s. m. pl. the Sardinians.*
Sardĭca, ae, *s. f. the capital city of Bulgaria.*
Sardinia, ae, *s. f. an island in the Mediterranean, in the neighbourhood of Corsĭca.*
Sardiniensis, is, e, *adj. Sardinian.*
Sardiniensis, is, *s. m. a Sardinian.*
Sardis, is, *s. f. a city of Asia Minor, the capital of Lydia, where Croesus reigned.*
Sarmătae, ārum, *s. com. pl. the people of Sarmatia.*
Sarmatia, ae, *s. f. a large country, partly in Europe, and partly in Asia.*
Saucio, *v. act.* sauciāvi, sauciātum, sauciāre, *to wound.*
Sauromătae, ārum, *s. com. pl. the same with* Sarmătae.
Saxŏnes, um, *s. m. pl. a people of Germany, inhabiting Saxony; they made conquests and founded seven kingdoms in Britain.*
Saxum, i, *s. n. a stone.*

Sceleratissĭmus, a, um, *adj.* sceleratus, (scelus) *most wicked, very lewd.*
Scelestus, a, um, *adj.* ior, issĭmus, (scelus) *wicked, lewd.*
Scelus, ĕris, *s. n. wickedness.*
Scientia, ae, *s. f.* (scio) *science, knowledge.*
Scilĭcet, *adv.* (scire licet) *namely, to wit.*
Scordisci, ōrum, *s. m. pl. a people of Sclavonia, or Pannonia.*
Scriba, ae, *s. m.* (scribo) *a scribe, a secretary.*
Scrinium, ii, *s. n. a coffer, or case to put papers in.* Scrinii magister, *the master of the rolls.*
Scythae, ārum, *s. f. pl. the Scythians.*
Scythia, ae, *s. f. a double province of Asia, divided by mount Imaus.*
Secundò, *adv. secondly, the second time.*
Secundum, *prep. according to.*
Secundus, a, um, *adj. the second, also prosperous.*
Securĭtas, ātis, *s. f.* (securus) *security.*
Secūtus, a, um, *part. from* sequor, *following.*
Sed, *conj. but.*
Sedens, entis, *part. from* sedeo, *sitting.*
Sedeo, *v. neut.* sedi, sessum, sedēre, *to sit.*
Sedes, is, *s. f. a seat.*
Seditio, ōnis, *s. f.* (se & itio) *sedition.*
Seleucia, ae, *s. f. the name of several ancient cities.*
Sella, ae, *s. f. a chair, a seat.*
Semel, *adv. once.*
Semper, *adv. always, ever.*
Sena, ae, *s. f. a city of Picēnum, a colony of Senŏnes in Gaul.*
Senātor, ōris, *s. m.* (senex) *a senator.*
Senātus, ûs, *s. m. the senate.*
Senectus, senectūtis, *s. f.* (senex) *old age.*
Senex, senis, *s. m. an old man.*
Senior, or, us, *adj. comp. from* senex, *adj. older, elder.*
Senŏnae, arum, *s. f. Sens, a city of Champagne in France.*
Senŏnes, um, *s. m. pl. a people of Gaul, living on the river Seine.*
Sentio, *v. act.* sensi, sensum, sentīre, *to perceive, to feel, to think, to know.*
Sepelio, *v. act.* sepelīvi, sepultum, sepelīre, *to bury.*

Septem, *adj. pl. indecl. seven.*
September, bris, *s. m. September, the seventh month of the year, which formerly began with March.*
Septennium, ii, *s. n.* (septem annus) *the space of seven years.*
Septĭmus, a, um, *adj. the seventh.*
Septuagesĭmus, a, um, *adj. the seventieth.*
Septuaginta, *adj. indecl. seventy.*
Sepultūra, ae, *s. f.* (sepelio) *burial, sepulture.*
Sepultūrus, a, um, *part. from* sepelio, *about to bury.*
Sepultus, a, um, *part. from* sepelio, *buried.*
Sequāni, orum, *s. m. pl. a people of Belgic Gaul.*
Sequens, entis, *part. from* sequor, *following.*
Sequor, *v. dep.* secūtus *or* sequūtus, sequi, *to follow.*
Serapium, ii, *s. n. the temple of Serāpis.*
Serĭcus, a, um, *adj.* (serĭcum) *made of silk, silken.*
Servātus, a, um, *part. from* servo, *kept, preserved.*
Servio, *v. neut.* servīvi, servītum, servīre, (servus) *to serve.*
Servitium, ii, *s. n.* (servus) *service, slavery.*
Servĭtus, ūtis, *s. f.* (servus) *servitude, slavery.*
Servo, *v. act.* servāvi, servātum, servāre, *to keep, to preserve.*
Sestertium, ii, *s. n. the great sesterce, containing* 1000 *sestertii, and worth L.*7, 16*s.* 3*d. English money.*
Sestertius, ii, *s. m. a sesterce, in value nearly two-pence.*
Severior, or, us, *adj. comp.* sevērus, *more severe, too severe.*
Severissĭmus, a, um, *adj. superl. most, or very severe.*
Severissĭmè, *adv. superl. very, or most severely.*
Severĭtas, ātis, *s. f.* (sevērus) *severity.*
Sevērus, a, um, *adj.* ior, issĭmus, *severe.*
Sex, *adj. indecl. six.*
Sexagenārius, a, um, *adj. sixty years of age.*
Sexagesĭmus, a, um, *adj. the sixtieth.*
Sexaginta, *adj. indecl. sixty.*
Sexcentesĭmus, a, um, *adj. the six hundredth.*
Sexdĕcim, *adj. indecl. sixteen.*
Sexies, *adv. six times.*
Sextus, a, um, *adj. the sixth.*
Si, *conj. if.*
Sic, *adv. so, thus.*

Sicilia, ae, *s. f. Sicily, an island in the Mediterranean, at the extremity of Italy, of a triangular shape, and on that account, anciently called Trinacria.*

Sicut, *adv. and conj. as, even as.*

Sicŭti, *adv. and conj. as, even as.*

Signum, i, *s. n. a sign, a standard.*

Signifĭcans, antis, *part. from* signifĭco, āvi, ātum, āre, *v. act.* (signum, facio) *signifying.*

Simĭlis, is, e, *adj.* similior, simillĭmus, *like, more like, most like.*

Simul, *adv. together, also, as soon as.*

Sine, *prep. without.*

Sinens, entis, *part. from* sino, sivi, situm, sinĕre, *v. act. suffering, permitting.*

Singara, ae, *s. f. a city of Mesopotamia, on the river Tigris.*

Singulāris, is, e, *adj. singular, single.*

Singŭlus, a, um, *adj. one by one, every, single.*

Sinister, tra, trum, *adj. the left.*

Sinŏpe, es, *s. f. a city of Natolia, the birth-place of Diogĕnes, the cynic.*

Sipȳlus, i, *s. f. a town of Lydia, in Asia Minor.*

Sirmium, ii, *s. n. a city of Esclavonia.*

Situs, ûs, *s. m. a site, a situation, also filth, nastiness.*

Situs, a, um, *part. from* sino, sivi, situm, sinĕre, *situated, placed.*

Smyrna, ae, *s. f. a city of Ionia, in Asia Minor.*

Socer, ĕri, *s. m. a father-in-law.*

Sociālis, is, e, *adj.* (socius) *social.*

Socius, ii, *s. m. a companion, a comrade, an ally.*

Socordia, ae, *s. f. sloth, laziness.*

Sol, solis, *s. m. the sun.*

Solertissĭmus, a, um, *adj. superl.* solers, solertior, *very dexterous.*

Solitūdo, ĭnis, *s. f.* (solus) *a solitude.*

Solĭtus, a, um, *part. from* soleo, solĭtus, solēre, *v. neut. pass. wont, used.*

Solicĭtans, antis, *part. from* solicĭto, *solliciting, courting, endeavouring.*

Solicitātus, a, um, *part. from* solicĭto, *solicited, wheedled.*

Solicĭto, *v. act.* solicitāvi, solicitātum, solicitāre, (solum, cito) *to solicit, to court.*

Sŏlicitūdo, ĭnis, *s. f.* (solicitus) *solicitude, trouble.*
Solum, i, *s. n. the ground, the soil.*
Solùm, *adv. alone, only.*
Solvo, *v. act.* solvi, solūtum, solvĕre, *to loose.*
Solus, a, um, *adj. gen.* solīus, *alone, only.*
Solūtus, a, um, *part. from* solvo, *loosed, freed.*
Sophēne, es, *s. f. a country of Armenia Major.*
Soror, ōris, *s. f. a sister.*
Spatiosior, or, us, *adj. comp.* spatiōsus, sissĭmus, *more spacious.*
Speculātor, ōris, *s. m.* (specŭlor, ātus, āri) *a spy, a scout.*
Spectacŭlum, i, *s. n.* (specto) *a sight, a shew.*
Spes, spei, *s. f. hope.*
Spolium, ii, *s. n.* (spolio) *spoil.*
Spondeo, *v. act.* spopondi, sponsum, spondēre, *to promise, to offer.*
Spontis, *gen.* sponte, *abl. of one's own accord.*
Statim, *adv. immediately, presently.*
Stadium, ii, *s. n. a stadium, a place for runners or wrestlers.*
Statio, ōnis, *s. f.* (sto) *a station.*
Statīvus, a, um, *adj. pitched, set.*
Statua, ae, *s. f.* (sto) *a statue.*
Status, ûs, *s. m.* (sto) *a state.*
Stella, ae, *s. f. a star.*
Stercus, ŏris, *s. n. dirt, dung.*
Sterno, *v. act.* stravi, stratum, sternĕre, *to cut down, to level, to cover, to strew, to furnish.*
Stipendium, ii, *s. n.* (à stipe pendendâ) *pay for soldiers.*
Stipes, ĭtis, *s. m. a stake.*
Sto, *v. neut.* steti, statum, stare, *to stand.*
Stoĭcus, a, um, *adj. stoick.*
Stolĭdus, a, um, *adj. foolish.*
Strangulātus, a, um, *part. from* strangŭlor, ātus, āri, *strangled.*
Stratonīce, es, *s. f. a town of Macedonia, at mount Athos.*
Stratus, a, um, *adj. strewed, paved.* Strata via, *a causeway.*
Strenuè, *adv.* strenuissĭmè, *strenuously, very valiantly.*
Strenuus, a, um, *adj.* strenuissĭmus, *strenuous, very strenuous, or valiant.*

Strictim, *adv.* (stringo) *briefly, by the by.*
Studiosissĭmè, *adv.* studiosè, studiosiùs, *very heedfully, affectionately, carefully.*
Studiosissĭmus, a, um, *adj. superl.* studiōsus, studiosior, *most studious, very diligent.*
Studium, ii, *s. n. study.*
Stuprum, i, *s. n. whoredom.*
Suadeo, *v. act.* suasi, suasum, suadēre, *to persuade, to advise.*
Sub, *prep. under, below.*
Subactus, a, um, *part. from* subĭgo, *subdued.*
Subigendus, a, um, *part. from* subĭgo, *to be subdued.*
Subĭgo, *v. act.* subēgi, subactum, subigĕre, (ago) *to subdue, to conquer.*
Subjugātus, a, um, *part. from* subjŭgo, āvi, ātum, āre, *v. act.* (jugum) *defeated, put under the yoke.*
Subĭtò, *adv.* (sub, eo) *suddenly.*
Subĭtus, a, um, *adj. sudden.*
Sublātus, a, um, *part. from* tollo, *taken away.*
Submersus, a, um, *part. from* submergo, mersi, mersum, mergĕre, *v. act. sunk, drowned.*
Submōtus, a, um, *part. from* submoveo, *removed.*
Submoveo, *v. act.* submōvi, submōtum, submovēre, (moveo) *to remove.*
Subtīlis, is, e, *adj.* (sub *&* tela) *subtile, thin, quick, brisk.*
Subvenio, *v. neut.* subvēni, subventum, subvenīre, (venio) *to relieve, to help.*
Suburbānus, a, um, *adj.* (urbs) *of the suburbs.*
Succēdo, *v. neut.* successi, successum, succedĕre, (sub, cedo) *to succeed.*
Successor, ōris, *s. m. a successor.*
Successūrus, a, um, *part. from* succēdo, *about to succeed.*
Successus, ûs, *s. m.* (succēdo) *success.*
Sudor, ōris, *s. m. sweat.*
Suessa, ae, *s. f. a city of Campania Felix, in Italy.*
Suevi, ōrum, *s. m. pl. a people of Germany, between the Elbe and the Vistŭla.*
Suevia, ae, *s. f. a large country of Germany, the country of the Suevi.*
Sui, *pron. gen. of himself, of herself, of itself.*
Sum, *v. irreg.* fui, esse, *to be.*

Summōtus, a, um, *part. from* sum- *or* submoveo, *removed.*
Summus, a, um, *adj. superl.* supĕrus, superior, suprēmus *or* summus, *the highest.*
Sumo, *v. act.* sumpsi, sumptum, sumĕre, *to take.*
Sumptus, ûs, *s. m.* (sumo) *charge, expence.*
Sumptus, a, um, *part. from* sumo, *taken.*
Supellex, supellectĭlis, *s. f. furniture, household-stuff.*
Super, *prep. above, over.*
Superātus, a, um, *part. from* supĕro, *overcome, conquered.*
Superbia, ae, *s. f. pride.*
Superbus, a, um, *adj.* ior, issĭmus, *proud.*
Superfluus, a, um, *adj.* (super fluo) *superfluous.*
Superior, or, us, *adj. comp.* supĕrus, *former, higher.*
Supĕro, *v. act.* superāvi, superātum, superāre, (super) *to overcome.*
Supersum, *v. irreg.* superfui, superesse, (sum) *to remain, to survive.*
Supervenio, *v. neut.* supervēni, superventum, supervenīre, (venio) *to come up or upon.*
Superventum est, *v. imp. from* supervenio, *come up upon.*
Supplicium, ii, *s. n. punishment.*
Supra, *prep. above, over.*
Suprà, *adv. above.*
Susceptus, a, um, *part. from* suscipio, *undertaken, entertained.*
Suscipio, *v. act.* suscēpi, susceptum, suscipĕre, (sub & capio) *to undertake, to receive, to take.*
Suspectus, a, um, *part. from* suspicio, *suspected.*
Suspectus, a, um, *adj. suspicious.*
Suspicio, ōnis, *s. f. suspicion.*
Suspicio, *v. act.* suspēxi, suspectum, suspicĕre, (sub, & specio) *to suspect.*
Sustineo, *v. act.* sustinui, sustentum, sustinēre, (sub & teneo) *to sustain, to suffer.*
Sutrīni, ōrum, *s. m. pl. the inhabitants of Sutrium, a small city,* 24 *miles from Rome.*
Suus, sua, suum, *adj. pron. his own, her own, their own.*
Syracusāni, ōrum, *s. m. pl. the inhabitants of Syracuse, once the capital of the island of Sicily.*
Syracusānus, a, um, *adj. belonging to Syracuse.*

Syria, ae, *s. f. a celebrated country of Asia, extending along the east coast of the Mediterranean sea.*
Syrus, & Syriăcus, a, um, *adj. Syrian, belonging to Syria.*

T.

Tabŭla, ae, *s. f. a table, a picture.*
Tacĭtus, a, um, *part. from* taceo, cui, cĭtum, cēre, *v. neut. silenced.*
Tacĭtus, a, um, *adj.* (taceo) *silent, quiet.*
Taiphăli, ōrum, *s. m. pl. a people of Dacia.*
Talentum, i, *s. n. a talent.*
Talis, is, e, *adj. such.*
Tam, *adv. so.*
Tamen, *adv. yet, notwithstanding.*
Tandem, *adv. at length.*
Tanquàm, *adv. as, as if.*
Tantùm, *adv. only.*
Tantus, a, um, *adj. so great.*
Tarentīni, ōrum, *s. m. pl. the Tarentines, the people of Tarentum.*
Tarentum, i, *s. n. a city of the kingdom of Naples.*
Tarrăco, ōnis, *s. f. Tarrogōna, a city of Spain.*
Tarsus, i, *s. f. a city of Cilicia in Asia Minor.*
Taurominium, ii, *s. n. a city of Sicily.*
Taurominitāni, ōrum, *s. m. pl. the inhabitants of Taurominium.*
Taurus, i, *s. m. mount Taurus, a mountain in Asia.*
Taurus, i, *s. m. a bull.*
Taxo, *v. act.* taxāvi, taxātum, taxāre, *to tax, to reprove, to twit.*
Tectorium, ii, *s. n.* (tego) *plaister.*
Temerĭtas, ātis, *s. f. rashness.*
Tempestas, ātis, *s. f.* (qu. temporis aestus) *a storm, a tempest.*
Templum, i, *s. n. a temple.*
Tempŏra, tempŏrum, *s. n. pl. the temples of the head; it is also used in the sing.* tempus, ŏris.
Tempus, ŏris, *s. n. time.*
Tenacissĭmus, a, um, *adj. superl.* tenax, *very tenacious.*

Tenax, ācis, *adj.* cior, cissĭmus, (teneo) *tenacious.*
Tendo, *v. act.* tetendi, tensum *or* tentum, tendĕre, *to go, to march.*
Tenendus, a, um, *part. from* teneo, *to be holden.*
Teneo, *v. act.* tenui, tentum, tenēre, *to hold, to keep by force, to possess.*
Tentātus, a, um, *part. from* tento, *tried, attempted.*
Tento, *v. freq.* tentāvi, tentātum, tentāre, (teneo) *to try, to attempt.*
Ter, *adv. thrice.*
Tercentesĭmus, a, um, *adj. the three hundredth.*
Tergum, i, *s. n. the back.*
Terra, ae, *s. f. the earth.*
Terrestris, is, e, *adj.* (terra) *earthly, earthy.*
Terribĭlis, is, e, *adj.* (terreo) *terrible.*
Territorium, ii, *s. n.* (terra) *a territory.*
Terror, ōris, *s. m. fear, terror, dread.*
Tertiùm, *adv. the third time.*
Tertius, a, um, *adj. the third.*
Testamentum, i, *s. n.* (testor) *a testament.*
Teutŏnes, um, *s. m. pl. a people of the north of Germany.*
Thermae, ārum, *s. f. pl. warm baths.*
Thervingi, ōrum, *s. m. pl. a people in Dacia.*
Thessalia, ae, *s. f. a province of Greece.*
Thessalonīca, ae, *s. f. a considerable city of Macĕdon*
Thracia, ae, *s. f. a large country in the east of Europe.*
Thusci, ōrum, *s. m. pl. the inhabitants of Tuscany.*
Thuscia, ae, *s. f. Tuscany, anciently Etruria, a fertile country of Italy.*
Tibĕris, is, *s. m. the Tiber, a famous river of Italy, which rises in the Apennines, passes by Rome, and falls into the Tuscan sea at Ostia.*
Tigranocerta, ae, *s. f. a city of Armenia Major, in Asia.*
Tigris, ĭdis, *s. m. a rapid river of Asia ; it rises in Armenia, and after joining the Euphrātes, falls into the Persian Gulf.*
Tigurīni, ōrum, *s. m. pl. a people of Switzerland.*
Timens, entis, *part. from* timeo, timui, —, timēre, *v. neut. & act. fearing.*
Timor, ōris, *s. m.* (timeo) *fear.*
Tiro, ōnis, *s. m. a young soldier, a novice.*

Toga, ae, *s. f. a gown.*
Togātus, a, um, *adj. gowned.*
Tollo, *v. act.* sustŭli, sublātum, tollĕre, *to take away, to take up.*
Tomi, ōrum, *s. m. pl. Tomos, a city on the coast of Bulgaria, said to be the place of Ovid's banishment and death.*
Torquis, is, *m. or f. a chain.*
Tot, *adj. pl. indecl. so many.*
Totus, a, um, *gen.* īus, *adj. the whole.*
Tracto, *v. freq.* tractāvi, tractātum, tractāre, (traho) *to treat.*
Tractus, a, um, *part. from* traho, *drawn, prolonged.*
Tractus, ûs, *s. m.* (traho) *a tract, a track, a coast.*
Tradĭtus, a, um, *part. from* trado, *delivered.*
Trado, *v. act.* tradĭdi, tradĭtum, tradĕre, (trans, do) *to deliver, to surrender.*
Tragĭcus, a, um, *adj. tragic, tragical.*
Tragoedia, ae, *s. f. a tragedy.*
Traho, *v. act.* traxi, tractum, trahĕre, *to draw.*
Tranquillè, *adv. mildly.*
Tranquillĭtas, ātis, *s. f. tranquillity, calmness.*
Tranquillus, a, um, *adj. tranquil, composed.*
Tranquillissĭmus, a, um, *adj. very composed.*
Trans, *prep. beyond.*
Transactus, a, um, *part. from* transĭgo, *transacted.*
Transalpīnus, a, um, *adj.* (trans Alpes) *Transalpine, situated beyond the Alps.*
Transeo, *v. irreg.* transīvi, *or* transii, transĭtum, transīre, (eo) *to pass over.*
Transfĕro, *v. irreg.* transtŭli, translātum, transferre, *to transfer, to transplant.*
Transfŭga, ae, *s. com. a deserter, a fugitive.*
Transgressus, a, um, *part. from* transgredior, gressus, grĕdi, *v. dep. transgressing, going over.*
Transiens, euntis, *part. from* transeo, *passing by.*
Transĭgo, *v. act.* transēgi, transactum, transigĕre, (ago) *to pass through.*
Transitorius, a, um, *adj.* (transeo) *that which one may pass through.* Forum transitorium.

Translātus, a, um, *part. from* transfĕro, *translated, transplanted.*
Transmarīnus, a, um, *adj.* (mare) *transmarine, over seas.*
Trebia, ae, *s. m. a river of Italy ; it rises in the Apennines, and falls into the Po, above Placentia.*
Trecentesĭmus, a, um, *adj.* (tres, centum) *the three hundredth.*
Trecenti, ōrum, *adj. pl. three hundred.*
Tredĕcim, *adj. pl. indecl. thirteen.*
Tres, tres, tria, *adj. pl. three.*
Triballi, ōrum, *s. m. pl. a people of Bulgaria.*
Tribuens, entis, *part. from* tribuo, *giving, bestowing.*
Tribūnus, i, *s. m.* (tribus) *a tribune.*
Tribuo, *v. act.* tribui, tribūtum, tribuĕre, *to give, to bestow.*
Tribūtum, i, *s. n.* (tribuo) *a tribute.*
Tribūtus, a, um, *part. from* tribuo, *given, bestowed.*
Tricesĭmus, a, um, *adj. the thirtieth.*
Tricies, *adv. thirty times.*
Triclinium, ii, *s. n. a dining room ; the bed on which the Romans lay when dining.*
Triduum, i, *s. n.* (tres, dies) *the space of three days.*
Triennium, ii, *s. n.* (tres, annus) *the space of three years.*
Trigesĭmus, a, um, *adj. the thirtieth.*
Triginta, *adj. indecl. thirty.*
Tripolitānus, a, um, *adj. of or belonging to Tripŏlis, a province of Barbary, in Africa.*
Tristis, is, e, *adj.* ior, issĭmus, *sad, sorrowful.*
Triumphans, antis, *part. from* triumpho, *triumphing.*
Triumphātus, a, um, *part. from* triumpho, *triumphed over.*
Triumpho, *v. act.* triumphāvi, triumphātum, triumphāre, *to triumph.*
Triumphus, i, *s. m. a triumph.*
Troja, ae, *s. f. Troy, a city of Asia Minor, which the Grecians took and destroyed, after a siege of ten years.*
Trux, trucis, *adj. severe.*
Tuendum, *ger. from* tueor, *defending.*
Tuendus, a, um, *part. from* tueor, *to be defended.*
Tueor, *v. dep.* tuĭtus *&* tutus, tuēri, *to defend.*
Tum, *adv. then.*
Tumultuans, antis, *part. from* tumultuor, ātus, āri, *v. dep. causing tumults, causing mutinies.*

Tumultus, ûs, *s. m. a tumult.*
Tunc, *adv. then.*
Turbātus, a, um, *part. from* turbo, *troubled, disturbed.*
Turbo, *v. act.* turbāvi, turbātum, turbāre, (turba) *to trouble, to disturb.*
Turpis, is, e, *adj.* turpior, turpissĭmus, *base, shameful.*
Turris, is, *s. f. a tower.*
Tuscia, *vide* Thuscia.
Tuscŭlum, i, *s. n. now Frascati, a city of Latium,* 12 *miles east of Rome, near which Cicero had a villa called Tusculānum.*
Tutor, *v. dep.* tutātus, tutāri, (tueor) *to defend.*
Tutor, ōris, *s. m. a tutor.*
Tutus, a, um, *part. from* tutor, *defended.*
Tutus, a, um, *adj.* (tueor) *safe.*
Tuus, tua, tuum, *adj. pron.* (tu) *thy, thine, your.*
Tyrannis, ĭdis, *s. f. tyranny.*
Tyrannus, i, *s. m. a tyrant, a king.*

U.

Ubi, *adv. where.*
Ubicunque, *adv. wheresoever.*
Ubīque, *every-where.*
Ullus, a, um, *adj. gen.* ullīus, *any.*
Ultĭmus, a, um, *adj. superl.* ulterior, *the last, the farthest, the utmost.*
Ultrà, *adv. further.*
Ultra, *prep. beyond.*
Undĕcim, *adj. indecl.* (unus, decem) *eleven.*
Undecĭmus, a, um, *adj. the eleventh.*
Unguentum, i, *s. n.* (unguo) *ointment.*
Unguis, is, *s. m. the nail of the fingers, a claw, a talon.*
Unĭcè, *adv. alone, only.*
Unĭcus, a, um, *adj.* (unus) *one, alone, only.*
Universè, *adv. universally, wholly.*
Universus, a, um, *adj.* (unus, versus *prep.*) *universal, whole.*
Unquàm, *adv. ever.*
Unus, a, um, *adj. gen.* unīus, *one.*
Urbs, urbis, *s. f. a city.*

Urna, ae, *s. f. an urn, a pitcher.*
Uscudāma, ae, *s. f. Adrianople, a city of Thrace.*
Usque, *adv. always, even.*
Usurpo, *v. act.* usurpāvi, usurpātum, usurpāre, *to usurp.*
Usus, a, um, *part. from* utor, *using.*
Usus, ûs, *s. m.* (utor) *use.*
Ut, *conj. that.*
Ut, *adv. as, when.*
Uterque, utrăque, utrumque, *adj.* utriusque, utrīque, *&c. both, each.*
Utor, *v. dep.* usus, uti, *to use.*
Utrinque, *adv. on both sides.*
Uxor, ōris, *s. f. a wife.*

V.

Vagans, antis, *part. from* vagor, ātus, arī, *v. dep. wandering, straying.*
Valetūdo, ĭnis, *s. f.* (valeo) *health, also sickness.*
Validissĭmus, a, um, *adj. superl.* valĭdus, ior, (valeo) *most powerful, very strong.*
Vallum, i, *s. n. a wall, a bulwark.*
Vandăli, orum, *s. m. pl. the Vandals, an ancient people of Germany, towards the Baltic sea.*
Variè, *adv. variously, at different times.*
Varius, a, um, *adj. various, different.*
Vas, vasis, *s. n. a vessel.*
Vastans, antis, *part. from* vasto, *wasting.*
Vastātus, a, um, *part. from* vasto, *laid waste.*
Vasto, *v. act.* vastāvi, vastātum, vastāre, *to waste, to lay waste.*
Vecta, ae, *s. f. the isle of Wight, in the British channel.*
Vehementer, *adv.* tiùs, tissĭme, (vehĕmens) *violently.*
Vehicŭlum, i, *s. n.* (veho) *a chariot.*
Veho, *v. act.* vexi, vectum, vehĕre, *to carry.*
Vejentāni, ōrum, *s. m. pl. inhabitants of Veii.*
Vejentes, ium, *s. m. pl. the people of Veii,* ōrum, *a city of Etruria, or Tuscany, about three leagues west of Rome.*
Vel, *conj, or, either.*
Venditio, ōnis, *s. f.* (vendo) *a sale, an auction.*

Vendĭtus, a, um, *part. from* vendo, *sold.*
Vendo, *v. act.* vendĭdi, vendĭtum, vendĕre, (veneo, do) *to sell.*
Venēnum, i, *s. n.* (vena) *poison.*
Venerabĭlis, is, e, *adj.* ior, —, (venĕror) *venerable, respectable.*
Venerandus, a, um, *part. from* venĕror, ātus, āri, *v. dep. to be worshipped, to be respected.*
Venetia, ae, *s. f. a country in the north of Italy, corresponding nearly to the situation of the present Venetian territory.*
Venia, ae, *s. f. leave, pardon.*
Veniens, entis, *part. from* venio, *coming.*
Venio, *v. neut.* veni, ventum, venīre, *to come.*
Ventum est, *impers. is come.*
Ventus, i, *s. m. the wind.*
Verbĕro, *v. act.* verberāvi, verberātum, verberāre, (verber, ĕris, *s. m. a stroke*) *to strike.*
Vereor, *v. dep.* verĭtus, verēri, *to be afraid.*
Verò, *adv. truly.*
Verōna, ae, *s. f. still a flourishing city of Italy, the birthplace of Catullus, the poet.*
Versus, ûs, *s. m.* (verto) *a verse.*
Versus, a, um, *part. from* verto, ti, sum, ĕre, *v. act. turned.*
Verùm, *adv. but, truly.*
Verus, a, um, *adj. true.*
Vespĕra, ae, *s. f.* (vesper) *the evening.*
Vespillo, ōnis, *s. m. a common bearer, a bearer of dead bodies.*
Vestālis, is, e, *adj. vestal, of or belonging to the priestesses of Vesta, who were virgins.*
Vester, tra, trum, *adj. pron.* (vos) *your, yours.*
Vestis, is, *s. f. a garment.*
Vetans, antis, *part. from* veto, ui, ĭtum, āre, *v. act. to forbid.*
Vetus, ĕris, *adj.* erior, errĭmus, *old, ancient.*
Via, ae, *s. f. a way, a street.*
Vicesĭmus, a, um, *adj. the twentieth.*
Vicīnus, a, um, *adj.* (vicus) *neighbouring.*
Vicissim, *adv.* (vicis *gen.*) *by turns, mutually.*
Victophăli, ōrum, *s. m. pl. a people of Dacia.*

Victor, ōris, *s. m.* (vinco) *a conqueror.*
Victoria, ae, *s. f. victory, the goddess of victory.*
Victrix, īcis, *adj. victorious.*
Victus, ûs, *s. m.* (vivo) *food, meat, a meal.*
Victus, a, um, *part. from* vinco, *conquered, overcome.*
Video, *v. act.* vidi, visum, vidēre, *to see.*
Vigesĭmus, a, um, *adj. the twentieth.*
Viginti, *adj. indecl. twenty.*
Vilissĭmus, a, um, *adj. superl.* vilis, vilior, *cheapest, most vile.*
Villa, ae, *s. f. a farm, a village, a country-house.*
Viminālis, is, e, *adj. sc.* mons, *one of the seven hills on which Rome was built.*
Viminatium, ii, *s. n. the capital city of Upper Moesia.*
Vincendum, i, *ger. from* vinco, *overcoming, conquering.*
Vincendus, a, um, *part. from* vinco, *to be overcome, to be conquered.*
Vinco, *v. act.* vici, victum, vincĕre, *to conquer.*
Vinctus, a, um, *part. from* vincio, vinxi, vinctum, vincīre, *v. act. bound.*
Vinctus, i, *s. m.* (vincio) *a prisoner.*
Vindelĭci, ōrum, *s. m. pl. a people of Bavaria in Germany.*
Vindicandum, i, *ger. from* vindĭco, *claiming, revenging.*
Vindicandus, a, um, *part. from* vindĭco, *to be claimed, to be revenged.*
Vindicatūrus, a, um, *part. from* vindĭco, *about to claim, about to revenge.*
Vindĭco, *v. act.* vindicāvi, vindicātum, vindicāre, (vindex) *to claim, to revenge.*
Vinea, ae, *s. f. a vine, a vineyard.*
Vir, viri, *s. m. a man.*
Virga, ae, *s. f. a rod, a twig.*
Virgiliānus, a, um, *adj. of Virgil.*
Virgo, ĭnis, *s. f. a virgin, a maid.*
Viritim, *adv.* (vir) *man by man, apart.*
Virtus, ūtis, *s. f. virtue, valour.*
Vis, vis, vim, vi, *s. f. sing.* vires, virium, viribus, vires, vires, viribus, *pl. force, strength, violence.*
Visus, a, um, *part. from* video, *seen, seeming.*
Visus, ûs, *s. m.* (video) *sight.*
Vita, ae, *s. f.* (vivo) *life.*

Vitiātus, a, um, *part. from* vitior, vitiātus, vitiāri, *v. act. vitiated, corrupted.*
Vitiōsus, a, um, *adj.* (vitium) osior, issĭmus, *vitious, corrupt.*
Vitium, ii, *s. n. vice, a crime.*
Vito, *v. act.* vitāvi, vitātum, vitāre, *to shun.*
Vivens, entis, *part. from* vivo, *living.*
Vividior, or, us, *adj. comp.* vivĭdus, issĭmus, *more vigorous, more lively.*
Vivo, *v. neut.* vixi, victum, vivĕre, *to live.*
Vivus, a, um, *adj. alive.*
Vix, *adv. scarcely, hardly.*
Voco, *v. act.* vocāvi, vocātum, vocāre, *to call.*
Volens, entis, *part. from* volo, *willing.*
Volo, *v. irreg.* volui, velle, *to be willing.*
Volsci, ōrum, *s. m. pl. the Volscians, people of Latium.*
Voluntarius, a, um, *adj.* (voluntas) *voluntary.*
Voluntas, ātis, *s. f.* (volo) *will, willingness.*
Voracĭtas, ātis, *s. f.* (vorax) *gormandising.*
Vulnerātus, a, um, *part. from* vulnĕro, *wounded.*
Vulnĕro, *v. act.* vulnerāvi, vulnerātum, vulnerāre, (vulnus) *to wound.*
Vulnus, ĕris, *s. n. a wound, bruise, or hurt.*
Vultus, ûs, *s. m. a countenance.*

FINIS.

Excudebat Duncanus Stevenson, Academiæ Typographus.

